

**Jednostkowe Sprawozdanie
Finansowe Banku Pekao S.A.
za rok zakończony dnia
31 grudnia 2018**

Spis treści

Rachunek zysków i strat	3	25. Aktywa oraz zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	113
Sprawozdanie z całkowitych dochodów	4	26. Aktywa oraz zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	115
Sprawozdanie z sytuacji finansowej	5	27. Kredyty i pożyczki udzielone klientom	119
Sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym	6	28. Rachunkowość zabezpieczeń	121
Sprawozdanie z przepływów pieniężnych	8	29. Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe	129
Noty objaśniające	10	30. Aktywa i zobowiązania przeznaczone do sprzedaży	131
1. Informacje ogólne	10	31. Inwestycje w jednostkach zależnych	132
2. Połączenia jednostek gospodarczych	10	32. Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych	133
3. Oświadczenie o zgodności	10	33. Wartości niematerialne	134
4. Istotne zasady rachunkowości	11	34. Rzeczowe aktywa trwałe	136
5. Zarządzanie ryzykiem	49	35. Nieruchomości inwestycyjne	138
6. Działalność powiernicza	98	36. Inne aktywa	139
7. Działalność maklerska	98	37. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań	140
8. Przychody i koszty z tytułu odsetek	100	38. Zobowiązania wobec innych banków	141
9. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat	101	39. Zobowiązania wobec klientów	141
10. Przychody z tytułu dywidend	101	40. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	142
11. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	102	41. Zobowiązania podporządkowane	142
12. Zysk (strata) z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy	102	42. Rezerwy	143
13. Zysk (strata) na sprzedaży aktywów i zobowiązań finansowych	103	43. Pozostałe zobowiązania	144
14. Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	104	44. Programy określonych świadczeń	144
15. Ogólne koszty administracyjne	105	45. Płatności na bazie akcji	146
16. Amortyzacja i odpisy z tytułu utraty wartości środków trwałych i wartości niematerialnych	105	46. Leasing operacyjny i finansowy	149
17. Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	106	47. Zobowiązania warunkowe	150
18. Zysk (strata) jednostek zależnych i stowarzyszonych	106	48. Kapitał zakładowy	155
19. Zysk (strata) na sprzedaży rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych	106	49. Pozostałe kapitały, zysk z lat ubiegłych i roku bieżącego	156
20. Podatek dochodowy	107	50. Informacje dodatkowe do sprawozdania z przepływów pieniężnych	157
21. Zysk netto przypadający na jedną akcję	110	51. Transakcje z jednostkami powiązаныmi	158
22. Dywidendy	110	52. Transakcje repo oraz reverse repo	173
23. Kasa i operacje z Bankiem Centralnym	111	53. Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych („ZFŚS”)	174
24. Należności od banków	112	54. Zdarzenia po dacie bilansu	174
		Słowniczek	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

Rachunek zysków i strat

(w tys. zł)

	NOTA	2018	2017
Przychody z tytułu odsetek	8	5 941 176	5 511 253
Aktywa finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu		5 066 072	X
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody		699 844	X
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy		175 260	X
Koszty z tytułu odsetek	8	-1 072 163	-1 024 509
Wynik z tytułu odsetek		4 869 013	4 486 744
Przychody z tytułu prowizji i opłat	9	2 392 585	2 403 995
Koszty z tytułu prowizji i opłat	9	-369 326	-325 898
Wynik z tytułu prowizji i opłat		2 023 259	2 078 097
Przychody z tytułu dywidend	10	255 364	188 070
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	11	66 710	31 822
Wynik z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	28	723	4 616
Zysk (strata) z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych wg wartości godziwej przez wynik finansowy	12	140 652	X
Zysk (strata) na sprzedaży aktywów i zobowiązań finansowych	13	X	186 757
DOCHODY Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ		7 355 721	6 976 106
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	14	-500 447	-515 905
WYNIK Z DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ		6 855 274	6 460 201
Ogólne koszty administracyjne	15	-3 607 875	-3 488 435
Wynagrodzenia i inne świadczenia pracownicze		-1 781 967	-1 739 984
Pozostałe koszty administracyjne		-1 825 908	-1 748 451
Amortyzacja i odpisy z tytułu utraty wartości środków trwałych i wartości niematerialnych	16	-338 179	-329 140
Wynik z tytułu pozostałych rezerw		-14 663	-28 526
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	17	41 207	113 593
KOSZTY Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ		-3 919 510	-3 732 508
Zysk (strata) z jednostek zależnych i stowarzyszonych	18	-11 069	-
Zysk (strata) na sprzedaży rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych	19	96 056	92
ZYSK BRUTTO		3 020 751	2 727 785
Podatek dochodowy	20	-710 151	-639 656
ZYSK NETTO		2 310 600	2 088 129
Zysk na akcję (w zł na akcję)	21		
podstawowy za okres		8,80	7,96
rozwodniony za okres		8,80	7,96

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 174 stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

Sprawozdanie z całkowitych dochodów

(w tys. zł)

	NOTA	2018	2017
Zysk netto		2 310 600	2 088 129
Inne składniki całkowitych dochodów			
Pozycje, które są lub mogą zostać przeniesione do rachunku zysków i strat:			
Skutki wyceny aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody:		12 472	X
zysk/strata z wyceny w wartości godziwej		141 158	X
zysk/strata przeklasyfikowana do wyniku finansowego po zaprzestaniu ujmowania		-128 686	X
Skutki wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży		X	229 601
Skutki wyceny instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne	28	44 959	-33 143
Podatek dochodowy dotyczący pozycji, które są lub mogą zostać przeniesione w późniejszych okresach do rachunku zysków i strat	20	-10 912	-37 327
Pozycje, które nie zostaną przeniesione w późniejszych okresach do rachunku zysków i strat:			
Skutki wyceny lub sprzedaży instrumentów kapitałowych wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody		-29 551	X
Przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych		404	8 589
Podatek dochodowy dotyczący pozycji, które nie zostaną przeniesione w późniejszych okresach do rachunku zysków i strat	20	5 550	-1 632
Inne składniki całkowitych dochodów (netto)		22 922	166 088
Całkowite dochody razem		2 333 522	2 254 217

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 174 stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

Sprawozdanie z sytuacji finansowej

(w tys. zł)

	NOTA	31.12.2018	31.12.2017
AKTYWA			
Kasa, należności od Banku Centralnego	23	12 972 575	5 186 259
Należności od banków	24	2 508 553	2 692 930
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	25	890 339	1 734 768
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	26	1 455 976	1 351 344
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	27	122 349 115	128 873 178
1. Wyceniane wg zamortyzowanego kosztu		120 349 597	X
2. Obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy		302 630	X
3. Wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody		1 696 888	X
Instrumenty zabezpieczające	28	313 565	259 396
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe	29	38 333 179	36 625 996
1. Obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy		65 408	X
2. Wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy		-	-
3. Wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody (instrumenty dłużne)		26 904 574	X
4. Wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody (instrumenty kapitałowe)		232 830	X
5. Wyceniane wg zamortyzowanego kosztu		11 130 367	X
6. Dostępne do sprzedaży		-	33 259 172
7. Utrzymywane do terminu wymagalności		-	3 366 824
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	30	11 550	51 450
Inwestycje w jednostkach zależnych		1 682 756	1 693 825
Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych		-	-
Wartości niematerialne	33	633 165	629 321
Rzeczowe aktywa trwałe	34	1 384 203	1 401 291
Nieruchomości inwestycyjne		11 168	12 462
Aktywa z tytułu podatku dochodowego		840 988	717 726
1. Aktywa z tytułu bieżącego podatku dochodowego		-	9 497
2. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		840 988	708 229
Inne aktywa		960 044	847 062
AKTYWA RAZEM		184 347 176	182 077 008
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁY			
Zobowiązania			
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	23	5 067	6 079
Zobowiązania wobec innych banków	38	2 921 955	3 438 801
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	25	102 429	469 448
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	26	1 919 394	2 036 928
Zobowiązania wobec klientów	39	150 132 028	146 898 298
Instrumenty zabezpieczające	28	905 056	862 331
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	40	1 732 596	1 470 000
Zobowiązania z tytułu obligacji podporządkowanych	41	2 012 485	1 257 188
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego		187 938	188 505
1. Bieżące zobowiązanie z tytułu podatku dochodowego		187 938	188 505
2. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		-	-
Rezerwy	42	654 960	593 635
Pozostałe zobowiązania		1 951 270	2 597 261
ZOBOWIĄZANIA RAZEM		162 525 178	159 818 474
Kapitały			
Kapitał zakładowy		262 470	262 470
Pozostałe kapitały		20 185 676	19 907 935
Wynik z lat ubiegłych i roku bieżącego		1 373 852	2 088 129
KAPITAŁY RAZEM		21 821 998	22 258 534
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁY RAZEM		184 347 176	182 077 008

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 174 stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

Sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym

(w tys. zł)

Za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku

	KAPITAŁ ZAKŁADOWY	POZOSTAŁE KAPITAŁY					WYNIK Z LAT UBIEGLYCH I ROKU BIEŻĄCEGO	KAPITAŁ WŁASNY RAZEM	
		POZOSTAŁE KAPITAŁY RAZEM	PREMIA EMISYJNA	FUNDUSZ OGÓLNEGO RYZYKA BANKOWEGO	POZOSTAŁE KAPITAŁY REZERWOWE	KAPITAŁ Z AKTUALIZACJI WYCENY			POZOSTAŁE
Kapitał własny na 01.01.2018	262 470	19 907 935	9 137 221	1 982 459	8 612 550	-57 422	233 127	2 088 129	22 258 534
Początkowe zastosowanie MSSF 9	-	240 203	-	-	-	240 203	-	-936 748	-696 545
Kapitał własny na 01.01.2018 - przekształcony	262 470	20 148 138	9 137 221	1 982 459	8 612 550	182 781	233 127	1 151 381	21 561 989
Opcje menadżerskie	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Realizacja opcji (emisja akcji)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wycena opcji menadżerskich	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Całkowite dochody	-	22 922	-	-	692	22 230	-	2 310 600	2 333 522
Przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych (netto)	-	327	-	-	-	327	-	-	327
Wycena dłużnych instrumentów finansowych oraz kredytów wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody (netto)	-	10 102	-	-	-	10 102	-	-	10 102
Wycena lub sprzedaż instrumentów kapitałowych wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-	-23 924	-	-	692	-24 616	-	-	-23 924
Wycena instrumentów finansowych zabezpieczających (netto)	-	36 417	-	-	-	36 417	-	-	36 417
Zysk netto za okres	-	-	-	-	-	-	-	2 310 600	2 310 600
Podział wyniku za rok ubiegły	-	14 616	-	-	14 616	-	-	-2 088 129	-2 073 513
Wypłata dywidendy	-	-	-	-	-	-	-	-2 073 513	-2 073 513
Podział zysku z przeznaczeniem na pozostałe kapitały	-	14 616	-	-	14 616	-	-	-14 616	-
Kapitał własny na 31.12.2018	262 470	20 185 676	9 137 221	1 982 459	8 627 858	205 011	233 127	1 373 852	21 821 998

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 174 stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

Sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym

(w tys. zł)

Za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 roku

	KAPITAŁ ZAKŁADOWY	POZOSTAŁE KAPITAŁY						WYNIK Z LAT UBIEGŁYCH I ROKU BIEŻĄCEGO	KAPITAŁ WŁASNY RAZEM
		POZOSTAŁE KAPITAŁY RAZEM	PREMIA EMISYJNA	FUNDUSZ OGÓLNEGO RYZYKA BANKOWEGO	POZOSTAŁE KAPITAŁY REZERWOWE	KAPITAŁ Z AKTUALIZACJI WYCENY	POZOSTAŁE		
Kapitał własny na 01.01.2017	262 470	19 741 712	9 137 221	1 982 324	8 612 550	-223 510	233 127	2 278 375	22 282 557
Opcje menadżerskie	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Realizacja opcji (emisja akcji)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wycena opcji menadżerskich	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Całkowite dochody	-	166 088	-	-	-	166 088	-	2 088 129	2 254 217
Przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych (netto)	-	6 957	-	-	-	6 957	-	-	6 957
Wycena portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży (netto)	-	185 977	-	-	-	185 977	-	-	185 977
Wycena instrumentów finansowych zabezpieczających (netto)	-	-26 846	-	-	-	-26 846	-	-	-26 846
Zysk netto za okres	-	-	-	-	-	-	-	2 088 129	2 088 129
Podział wyniku za rok ubiegły	-	135	-	135	-	-	-	-2 278 375	-2 278 240
Wypłata dywidendy	-	-	-	-	-	-	-	-2 278 240	-2 278 240
Podział zysku z przeznaczeniem na pozostałe kapitały z uwzględnieniem korekt konsolidacyjnych	-	135	-	135	-	-	-	-135	-
Kapitał własny na 31.12.2017	262 470	19 907 935	9 137 221	1 982 459	8 612 550	-57 422	233 127	2 088 129	22 258 534

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 174 stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

Sprawozdanie z przepływów pieniężnych

(w tys. zł)

	NOTA	2018	2017
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej - metoda pośrednia			
Zysk netto		2 310 600	2 088 129
Korekty razem:		-5 277 256	-1 443 511
Amortyzacja	16	338 179	329 140
(Zysk) strata z tytułu działalności inwestycyjnej		-236 749	-40 756
Utrata wartości inwestycji w jednostkach zależnych		-	4 600
Wynik z tytułu odsetek	8	-4 869 013	-4 486 744
Przychody z tytułu dywidend	10	-255 364	-188 070
Odsetki otrzymane		6 280 309	5 470 654
Odsetki zapłacone		-1 056 723	-1 035 829
Podatek dochodowy		710 151	639 656
Podatek dochodowy zapłacony		-701 827	-336 586
Zmiana stanu należności od banków		332 137	-22 423
Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu		836 445	-1 013 029
Zmiana stanu aktywów z tytułu pochodnych instrumentów finansowych		-104 632	604 155
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom		-7 484 633	-9 765 225
Zmiana stanu inwestycyjnych papierów wartościowych		-646 228	-198 390
Zmiana stanu pozostałych aktywów		-103 307	-354 287
Zmiana stanu zobowiązań wobec banków		-325 747	210 848
Zmiana stanu zobowiązań przeznaczonych do obrotu		-367 019	-203 717
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu pochodnych instrumentów finansowych		-117 534	87 593
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów		3 231 864	8 857 960
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych		-9 632	-8 462
Zmiana stanu zobowiązań podporządkowanych		5 297	7 188
Zmiana stanu rezerw		970	33 152
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań		-734 200	-34 939
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		-2 966 656	644 618
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Wpływy z działalności inwestycyjnej		146 545 988	63 947 355
Zbycie inwestycyjnych papierów wartościowych		145 276 591	63 083 547
Zbycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych	33, 34	73 552	152
Dywidendy otrzymane	10	255 364	188 070
Inne wpływy inwestycyjne		940 481	675 586
Wydatki z działalności inwestycyjnej		-134 377 693	-66 043 715
Nabycie udziałów w jednostkach zależnych		-	-607 825
Nabycie inwestycyjnych papierów wartościowych		-134 058 724	-65 083 389
Nabycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych	33, 34	-318 969	-352 501
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		12 168 295	-2 096 360

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 174 stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

Sprawozdanie z przepływów pieniężnych (cd)

(w tys. zł)

	NOTA	2018	2017
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy z działalności finansowej		2 672 934	2 628 944
Kredyty i pożyczki otrzymane od banków	50	9 250	-
Emisja dłużnych papierów wartościowych	50	1 913 684	1 378 944
Emisja zobowiązań podporządkowanych	50	750 000	1 250 000
Wydatki z działalności finansowej		-3 935 510	-2 633 506
Splaty kredytów i pożyczek otrzymanych od banków	50	-216 237	-139 462
Wykup dłużnych papierów wartościowych	50	-1 645 760	-215 804
Dywidendy i inne wypłaty na rzecz właścicieli		-2 073 513	-2 278 240
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		-1 262 576	-4 562
Przepływy pieniężne netto razem		7 939 063	-1 456 304
w tym: zmiana środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych		92 587	-154 966
Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych		7 939 063	-1 456 304
Środki pieniężne na początek okresu	50	7 293 707	8 750 011
Środki pieniężne na koniec okresu	50	15 232 770	7 293 707

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 174 stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Niniejsze noty objaśniające stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

1. Informacje ogólne

Bank Polska Kasa Opieki Spółka Akcyjna („Bank Pekao S.A.” lub „Bank”) z siedzibą w Warszawie, ul. Grzybowska 53/57, 00-950 Warszawa, został wpisany do rejestru handlowego w dniu 29 października 1929 roku na mocy postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie i funkcjonuje nieprzerwanie do dnia dzisiejszego.

Bank Pekao S.A. jest wpisany do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS: 0000014843.

Akcje Banku są notowane na Gieldzie Papierów Wartościowych (GPW) w Warszawie. Papiery wartościowe Banku znajdujące się w obrocie na rynkach regulowanych są klasyfikowane w sektorze bankowym.

Bank Pekao S.A. jest uniwersalnym bankiem komercyjnym oferującym szeroki zakres usług bankowych świadczonych na rzecz klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych zgodnie z zakresem usług określonych w statucie Banku.

Bank prowadzi operacje zarówno w złotych polskich, jak i w walutach obcych oraz aktywnie uczestniczy w obrocie na krajowym i zagranicznych rynkach finansowych. Ponadto, poprzez podmioty zależne Grupa prowadzi działalność maklerską, leasingową, faktoringową oraz świadczy inne usługi finansowe.

Zgodnie z MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe”, podmiotem dominującym w stosunku do Banku Pekao S.A. jest spółka Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A. (dalej „PZU S.A.”) z siedzibą w Warszawie przy Al. Jana Pawła II 24.

Strukturę akcjonariatu Banku przedstawiono w punkcie 5.1 Sprawozdania z działalności Banku Pekao S.A. za rok 2018.

2. Połączenia jednostek gospodarczych

W 2018 nie wystąpiły połączenia jednostek gospodarczych.

3. Oświadczenie o zgodności

Roczne jednostkowe sprawozdanie finansowe („sprawozdanie finansowe”) Banku Pekao S.A. zostało sporządzone zgodnie z wymogami Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, a w zakresie nieregulowanym powyższymi standardami zgodnie z wymogami ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (Dz. U. z 2018 r, poz. 395 z późniejszymi zmianami) i wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych, jak również wymogami odnoszącymi się do emitentów papierów wartościowych dopuszczonych lub będących przedmiotem ubiegania się o dopuszczenie do obrotu na rynku oficjalnych notowań giełdowych.

Niniejsze jednostkowe sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd Banku w dniu 25 lutego 2019 roku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

4. Istotne zasady rachunkowości

4.1 Podstawa sporządzenia sprawozdania finansowego

Informacje ogólne

Jednostkowe Sprawozdanie Finansowe Banku Pekao S.A. za 2018 roku zostało sporządzone w oparciu o następujące zasady wyceny:

- według wartości godziwej dla instrumentów pochodnych, aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu, aktywów finansowych wyznaczonych w momencie początkowego ujęcia jako aktywa finansowe wyceniane przez rachunek zysków i strat, instrumentów kapitałowych i aktywów finansowych zaklasyfikowanych do modelu biznesowego, którego celem jest osiąganie korzyści z pozyskiwania kontraktowych przepływów pieniężnych oraz ze sprzedaży aktywów finansowych i jednocześnie spełniających kryterium SPPI, aktywów finansowych niespełniających kryterium SPPI,
- według zamortyzowanego kosztu dla aktywów finansowych będących częścią modelu biznesowego, którego celem jest osiąganie korzyści z pozyskiwania kontraktowych przepływów pieniężnych i jednocześnie spełniających kryterium SPPI oraz pozostałych zobowiązań finansowych,
- według kosztu historycznego dla aktywów i zobowiązań niefinansowych,
- aktywa trwałe (lub grupy do zbycia) przeznaczone do sprzedaży wyceniane są w niższej z następujących dwóch kwot: ich wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia.

Dane porównawcze zostały sporządzone w oparciu o poniższe zasady:

- według wartości godziwej dla instrumentów pochodnych, aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu, aktywów finansowych wyznaczonych w momencie początkowego ujęcia jako aktywa finansowe wyceniane przez rachunek zysków i strat oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, za wyjątkiem tych, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej,
- według zamortyzowanego kosztu dla pozostałych aktywów finansowych, w tym dla kredytów i pożyczek oraz pozostałych zobowiązań finansowych,
- według kosztu historycznego dla aktywów i zobowiązań niefinansowych oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej,
- aktywa trwałe (lub grupy do zbycia) przeznaczone do sprzedaży wyceniane są w niższej z następujących dwóch kwot: ich wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia.

Jednostkowe sprawozdanie finansowe uwzględnia wymogi wszystkich zatwierdzonych przez Unię Europejską Międzynarodowych Standardów Rachunkowości, Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej oraz związanych z nimi interpretacji. Zmiany standardów i interpretacji, które weszły w życie od lub po 1 stycznia 2018 roku nie miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Banku, za wyjątkiem standardu MSSF 9 „Instrumenty finansowe” (Nota 4.9).

Od 1 stycznia 2018 roku Bank przyjął do stosowania Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej nr 9 „Instrumenty Finansowe” (dalej „MSSF 9”). Zastosowanie MSSF 9 spowodowało zmiany zasad (polityki) rachunkowości Banku w zakresie ujmowania, klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych i zobowiązań finansowych oraz utraty wartości aktywów finansowych.

Bank skorzystał z zapisów MSSF 9 umożliwiających zwolnienie z obowiązku przekształcania danych porównawczych dla okresów wcześniejszych w odniesieniu do zmian wynikających z klasyfikacji i wyceny (w tym z tytułu utraty wartości). Różnice wartości bilansowej aktywów i zobowiązań finansowych wynikających z zastosowania MSSF 9 zostały ujęte w pozycjach „Wynik z lat ubiegłych” oraz „Kapitał z aktualizacji wyceny” na dzień 1 stycznia 2018 roku.

Bank podjął decyzję, aby skorzystać z wyboru jaki daje MSSF 9 i kontynuuje stosowanie zasad rachunkowości zabezpieczeń zgodnych z MSR 39. Decyzja ta ma zastosowanie do wszystkich relacji zabezpieczających, dla których Bank stosuje i będzie stosował rachunkowość zabezpieczeń w przyszłości.

Sprawozdanie nie uwzględnia zmian standardów i interpretacji, które oczekują na zatwierdzenie przez Unię Europejską bądź zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, ale weszły lub wejdą w życie dopiero po dniu bilansowym (Nota 4.10 oraz Nota 4.11).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W ocenie Banku zmiany standardów i interpretacji nie będą miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Banku, za wyjątkiem standardu MSSF 16 „Leasing”.

MSSF 16 „Leasing”

W dniu 1 stycznia 2019 roku Bank przyjął do stosowania Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej nr 16 „Leasing” (dalej „MSSF 16”).

Zastosowanie MSSF 16 spowodowało zmiany zasad (polityki) rachunkowości Banku w zakresie ujmowania, wyceny i prezentacji umów leasingowych. Bank podjął decyzję, aby składniki aktywów z tytułu prawa do użytkowania ujmować w pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej „Rzeczowe aktywa trwałe”, a zobowiązania z tytułu leasingu – w pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej „Zobowiązania wobec klientów”.

Bank ujmuje umowę leasingu jako składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania i odpowiadające mu zobowiązanie z tytułu leasingu w dacie, gdy przedmiot leasingu jest dostępny do wykorzystania. Każda płatność leasingowa jest alokowana między zobowiązanie oraz naliczone odsetki od zobowiązania. Koszt z tytułu odsetek jest ujmowany w rachunku zysków i strat przez okres leasingu, aby uzyskać stałą okresową stopę procentową od pozostałego salda zobowiązania z tytułu leasingu. Składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania jest amortyzowany metodą liniową przez krótszy z dwóch okresów: okres użytkowania tego składnika aktywów lub okres leasingu.

W dacie rozpoczęcia leasingu Bank jako leasingobiorca wycenia zobowiązanie z tytułu leasingu w wartości bieżącej opłat leasingowych pozostających do zapłaty w tej dacie. Zobowiązanie z tytułu leasingu zawiera bieżącą wartość następujących opłat leasingowych:

- stale opłaty leasingowe (w tym zasadniczo stale opłaty leasingowe) pomniejszone o wszelkie należne zachęty leasingowe,
- zmienne opłaty leasingowe, które zależą od indeksu lub stawki,
- kwoty, których zapłaty przez leasingobiorcę oczekuje się w ramach gwarantowanej wartości końcowej,
- cenę wykonania opcji kupna, jeżeli można z wystarczającą pewnością założyć, że leasingobiorca skorzysta z tej opcji, oraz
- kary pieniężne za wypowiedzenie leasingu, jeżeli w warunkach leasingu przewidziano, że leasingobiorca może skorzystać z opcji wypowiedzenia leasingu.

Opłaty leasingowe są dyskontowane przy użyciu stopy procentowej leasingu, jeśli można ją łatwo ustalić, bądź krańcowej stopy procentowej Banku.

Składniki aktywów z tytułu prawa do użytkowania są wyceniane według kosztu, obejmującego:

- kwotę początkowej wyceny zobowiązania z tytułu leasingu,
- wszelkie opłaty leasingowe zapłacone w dacie rozpoczęcia lub przed tą datą, pomniejszone o wszelkie otrzymane zachęty leasingowe,
- wszelkie początkowe koszty bezpośrednie poniesione przez leasingobiorcę (tj. koszty krańcowe uzyskania leasingu), oraz
- szacunek kosztów, które mają zostać poniesione przez leasingobiorcę w związku z demontażem i usunięciem składnika aktywów, przeprowadzeniem renowacji miejsca, w którym się znajdował, jeżeli leasingobiorca zaciąga zobowiązanie w odniesieniu do tych kosztów.

Płatności związane z krótkoterminowymi umowami leasingu i leasingami aktywów o niskiej wartości są ujmowane liniowo jako koszt w rachunku zysków i strat. Umowy leasingu krótkoterminowego są to umowy leasingowe o okresie leasingu wynoszącym 12 miesięcy lub krótszym. Do aktywów o niskiej wartości należą przede wszystkim najmy powierzchni (gruntów) pod bankomaty.

Zgodnie z przepisami przejściowymi zawartymi w MSSF 16, Bank podjął decyzję, aby zastosować MSSF 16 retrospektywnie z ujęciem potencjalnego, skumulowanego efektu pierwszego zastosowania w pozycji „Wynik z lat ubiegłych” na dzień 1 stycznia 2019 roku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Na dzień zastosowania MSSF 16 po raz pierwszy, Bank rozpoznał nowe składniki aktywów z tytułu prawa do użytkowania budynków Centrali Banku, budynków Oddziałów Banku, praw wieczystego użytkowania oraz infrastruktury IT. Dla tych umów, wcześniej sklasyfikowanych jako leasing operacyjny zgodnie z MSR 17, Bank jako leasingobiorca ujął zobowiązania z tytułu leasingu wycenione w wartości bieżącej pozostałych opłat leasingowych, zdyskontowanych według krańcowych stóp procentowych Banku oraz ujął składniki aktywów z tytułu prawa do użytkowania w kwocie równej zobowiązaniom z tytułu leasingu, skorygowanej o kwoty wszelkich przedpłat lub naliczonych opłat leasingowych odnoszących się do tych leasingów, ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej przed dniem pierwszego zastosowania.

Wpływ zastosowania MSSF 16 po raz pierwszy na dzień 1 stycznia 2019 roku przedstawia poniższe zestawienie.

WPŁYW PIERWSZEGO ZASTOSOWANIA MSSF 16 NA 01.01.2019	
Rzeczowe aktywa trwałe	572 267
Inne aktywa	-35 807
Zobowiązania wobec klientów	536 460

Zastosowanie MSSF 16 po raz pierwszy nie miało wpływu na pozycję „Wynik z lat ubiegłych”.

Krańcowe stopy procentowe obliczone przez Bank i zastosowane do zobowiązań z tytułu leasingu w dniu 1 stycznia 2019 mieściły się w przedziale (w zależności od okresu trwania umowy):

- dla umów w PLN: od 2,03% do 4,20%,
- dla umów w EUR: od 0,16% do 2,39%,
- dla umów w USD: od 3,31% do 4,11%,
- dla umów w GBP: od 1,41% do 2,78%.

Uzgodnienie zobowiązań z tytułu leasingu operacyjnego, ujawnionych zgodnie z MSR 17 *Leasing*, a zobowiązaniami z tytułu leasingu ujętymi w dniu pierwszego zastosowania MSSF 16, przedstawia poniższe zestawienie.

UZGODNIENIE ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU LEASINGU	
Zobowiązania z tytułu leasingu operacyjnego ujawnione na dzień 31 grudnia 2018 roku	357 255
Efekt dyskonta przy zastosowaniu powyżej ujawnionych krańcowych stóp procentowych w dniu pierwszego zastosowania	-20 081
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego ujęte na dzień 31 grudnia 2018 roku	38 014
Ujęcie nowych aktywów w postaci praw wieczystego użytkowania oraz infrastruktury IT	209 241
(Minus): krótkoterminowe umowy leasingu ujmowane liniowo jako koszt	-9 684
(Minus): umowy leasingu aktywów o niskiej wartości ujmowane liniowo jako koszt	-271
Zobowiązania z tytułu leasingu ujęte na dzień 1 stycznia 2019 roku	574 474

Stosując MSSF 16 po raz pierwszy, Bank zastosował następujące praktyczne podejścia dopuszczone przez nowy standard:

- zastosowanie jednej stopy dyskontowej do portfela umów leasingowych o w miarę podobnych cechach,
- wyłączenie początkowych kosztów bezpośrednich z wyceny składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania,
- wykorzystanie wiedzy zdobytej po fakcie w określeniu okresu leasingu, jeżeli umowa zawiera opcję przedłużenia lub opcję wypowiedzenia leasingu.

Poniżej przedstawiono podsumowanie istotnych zasad rachunkowości obowiązujące zarówno od 1 stycznia 2018 roku, jak również zasady rachunkowości zastosowane do sporządzenia danych porównawczych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

4.2 Zastosowanie szacunków i założeń

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga dokonania przez Zarząd Bank pewnych szacunków oraz przyjęcia założeń, które mają wpływ na wartość bilansową aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów prezentowaną w sprawozdaniu finansowym.

Szacunki i założenia podlegają ciągłej ocenie przez Bank i oparte są o doświadczenia historyczne oraz inne czynniki, w tym oczekiwania co do przyszłych zdarzeń, które w danej sytuacji wydają się uzasadnione. Mimo, że szacunki te opierają się na najlepszej wiedzy dotyczącej warunków bieżących i działań, które Bank podejmie w przyszłości, to rzeczywiste rezultaty mogą się od tych szacunków różnić.

Szacunki i związane z nimi założenia podlegają bieżącej weryfikacji. Zmiany szacunków księgowych są ujęte prospektywnie począwszy od okresu, w którym dokonano zmiany szacunku.

Poniżej przedstawiono informacje o przyjętych założeniach oraz niepewności związanej z dokonywanymi szacunkami, które związane są ze znaczącym ryzykiem wystąpienia istotnych korekt w sprawozdaniu finansowym za kolejny okres sprawozdawczy.

Utrata wartości kredytów i pożyczek, oczekiwane straty kredytowe

Na każdy dzień bilansowy Bank ocenia, czy istnieją obiektywne dowody (zwane „przesłankami”) utraty wartości ekspozycji kredytowych i czy ekspozycja kredytowa utraciła wartość. Utrata wartości ma miejsce wtedy i tylko wtedy gdy zidentyfikowano co najmniej jedną przesłankę mającą negatywny wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające z ekspozycji kredytowej.

W procesie oceny utraty wartości Bank uwzględnia wszystkie ekspozycje kredytowe, niezależnie od poziomu ryzyka poszczególnych ekspozycji kredytowych lub grup ekspozycji kredytowych.

Bank dokonuje podziału ekspozycji kredytowych na ekspozycje indywidualnie znaczące i ekspozycje nieznaczące indywidualnie. Za ekspozycje indywidualnie znaczące Bank uznaje w szczególności: wszystkie ekspozycje kredytowe wobec kredytobiorcy, dla którego łączne zaangażowanie Banku na datę bilansową przekracza przyjętą wartość progową, oraz restrukturyzowane ekspozycje kredytowe wobec dłużników będących przedsiębiorcami w rozumieniu art. 43 Kodeksu Cywilnego. Za ekspozycje nieznaczące indywidualnie Bank uznaje wszystkie ekspozycje kredytowe, które nie zostały zaklasyfikowane do ekspozycji indywidualnie znaczących.

Dla wszystkich ekspozycji kredytowych, które utraciły wartość Bank wyznacza wartość odpisu aktualizującego jako różnicę pomiędzy wartością bilansową ekspozycji kredytowej a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej z momentu rozpoznania utraty wartości.

Dla wszystkich ekspozycji indywidualnie znaczących, które na datę bilansową utraciły wartość Bank wyznacza wartość odpisu aktualizującego (straty z tytułu utraty wartości) w ramach oceny indywidualnej. Ocena indywidualna przeprowadzana jest przez pracowników Banku i polega na indywidualnej weryfikacji wystąpienia utraty wartości ekspozycji kredytowych oraz prognozie przyszłych przepływów pieniężnych wynikających z przejęcia zabezpieczeń, pomniejszonych o koszty przejęcia i sprzedaży lub z innych źródeł spłat.

Bank przeprowadza regularne przeglądy mające na celu porównanie oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych i wykorzystanych do wyznaczenia indywidualnych odpisów aktualizujących z rzeczywistymi zrealizowanymi przepływami pieniężnymi.

Dla wszystkich ekspozycji nieznaczących indywidualnie, dla których zidentyfikowano utratę wartości i dla wszystkich ekspozycji kredytowych, dla których Bank nie zidentyfikował utraty wartości tworzony jest odpis zgodnie z MSSF 9 w oparciu o oczekiwane straty kredytowe, z uwzględnieniem prognoz i spodziewanych przyszłych warunków ekonomicznych w kontekście oceny ryzyka kredytowego ekspozycji w horyzoncie 12-miesięcy lub dożywotniego okresu życia (zwany dalej „ECL”).

Więcej informacji o przyjętych założeniach oraz niepewności związanej z dokonywanymi szacunkami w zakresie oczekiwanych strat kredytowych, jak również analizę wrażliwości szacunków dotyczących utraty wartości kredytów i pożyczek przedstawiono w nocie 5.2 Ryzyko kredytowe.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Utrata wartości aktywów trwałych

Na każdy dzień bilansowy Bank dokonuje oceny aktywów pod względem istnienia przesłanek wskazujących na utratę ich wartości. W przypadku istnienia takiej przesłanki, Bank dokonuje formalnego oszacowania wartości odzyskiwalnej. W przypadku, gdy wartość bilansowa danego składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwalną, uznaje się utratę jego wartości i dokonuje odpisu aktualizującego jego wartość do poziomu wartości odzyskiwanej. Wartość możliwa do odzyskania jest jedną z dwóch następujących wartości w zależności od tego, która z nich jest wyższa: wartość godziwa danego składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne, pomniejszona o koszty zbycia lub wartość użytkowa ustalana dla poszczególnych składników aktywów.

Oszacowanie wartości użytkowej składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne) wymaga przyjęcia założeń dotyczących między innymi przyszłych przepływów pieniężnych, które Bank może uzyskać z tytułu danego składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne), ewentualnych zmian kwot lub terminów wystąpienia tych przepływów pieniężnych oraz innych czynników jak na przykład brak płynności. Przyjęcie odmiennych założeń dotyczących wyceny mogłoby mieć wpływ na wartość bilansową niektórych składników aktywów trwałych.

Wycena instrumentów pochodnych, nie kwotowanych papierów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody i wynik

Wartość godziwą nieopcyjnych instrumentów pochodnych, papierów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody i wynik nie kwotowanych na aktywnym rynku wyznacza się stosując modele wyceny bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych. Opcje wyceniane są przy użyciu modeli wyceny opcji. Zmienne używane do wyceny obejmują w miarę możliwości dane pochodzące z możliwych do obserwacji rynków. Bank przyjmuje również założenia dotyczące ryzyka kredytowego kontrahenta, które wpływają na wycenę instrumentów. Zmiana tych założeń mogłaby mieć wpływ na wycenę instrumentów finansowych. Założenia przyjęte do wyceny do wartości godziwej zostały szczegółowo opisane w nocie 5.7 „Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych”.

Rezerwy na programy określonych świadczeń

Główne założenia aktuarialne, przyjęte do szacowania rezerw na programy określonych świadczeń, jak również analiza wrażliwości zostały przedstawione w Nocie 44.

Wartość firmy

Bank dokonuje testu na utratę wartości firmy w okresach rocznych lub częściej jeżeli występują przesłanki wskazujące na możliwość utraty wartości. Ocena, czy wartość firmy ulega obniżeniu, wymaga oszacowania wartości użytkowej wszystkich ośrodków wypracowujących środki pieniężne, których dotyczy dana wartość firmy. Główne założenia przyjęte do testu na utratę wartości firmy zostały przedstawione w Nocie 33.

4.3 Przeliczenie pozycji wyrażonych w walucie obcej

- **Transakcje i salda**
Transakcje wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Zyski i straty kursowe z tytułu rozliczenia tych transakcji oraz wyceny bilansowej aktywów i zobowiązań pieniężnych wyrażonych w walutach obcych ujmuje się w rachunku zysków i strat.
- **Różnice kursowe z tytułu pozycji niepieniężnych**, takich jak instrumenty kapitałowe zaklasyfikowane do aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, ujmuje się łącznie ze zmianami wartości godziwej w rachunku zysków i strat.
- **Różnice kursowe z tytułu pozycji niepieniężnych**, takich jak instrumenty kapitałowe zaklasyfikowane do aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody uwzględnia się w kapitale z aktualizacji wyceny.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Różnice kursowe z wyceny jednostek zagranicznych ujmuje się jako odrębny składnik kapitału własnego.

Wartość firmy powstająca w wyniku nabycia jednostki działającej za granicą oraz jakiegokolwiek korekty wartości bilansowej aktywów i pasywów do wartości godziwej, powstałe w wyniku nabycia jednostki działającej za granicą traktuje się jako aktywa i pasywa jednostki działającej za granicą tj. wyraża się je w walucie funkcjonalnej jednostki działającej za granicą i przelicza po kursie zamknięcia, jak opisano wyżej.

4.4 Ustalanie wyniku finansowego

Przychody i koszty z tytułu odsetek – zasady stosowane od 1 stycznia 2018 roku

Bank w rachunku zysków i strat ujawnia wszystkie przychody i koszty odsetkowe dotyczące instrumentów finansowych, wycenianych według zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej, aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy.

Efektywna stopa procentowa jest stopą, która dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy oraz płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego, a w uzasadnionych przypadkach w okresie krótszym, do wartości bilansowej brutto aktywa finansowego lub do zamortyzowanego kosztu zobowiązania finansowego. Wyliczenie efektywnej stopy procentowej obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie i dyskonta stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej.

Przychody z tytułu odsetek obejmują odsetki oraz prowizje otrzymane lub należne z tytułu kredytów, lokat międzybankowych i papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu ujęte w kalkulacji efektywnej stopy procentowej, kredytów i papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez pozostałe dochody całkowite lub przez wynik finansowy oraz instrumentów pochodnych zabezpieczających.

Przychody z tytułu odsetek oblicza się od wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych, za wyjątkiem składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe oraz zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (tzw. aktywa POCI). W momencie rozpoznania utraty wartości aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu lub wycenianych do wartości godziwej przez pozostałe dochody całkowite, przychody odsetkowe ujmowane są dalej w rachunku zysków i strat, lecz liczone są od wartości brutto pomniejszonej o odpis na oczekiwane straty kredytowe. Koszty odsetek dotyczące zobowiązań z tytułu rachunków klientów oraz zobowiązań z tytułu emisji własnych papierów wartościowych ujmowane są w rachunku zysków i strat, również z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Przychody i koszty z tytułu odsetek – zasady stosowane do 31 grudnia 2017 roku

Bank w rachunku zysków i strat ujawniają wszystkie przychody i koszty odsetkowe dotyczące instrumentów finansowych, wycenianych według zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej oraz papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży i aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy.

Efektywna stopa jest stopą, która dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy oraz płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego, a w uzasadnionych przypadkach w okresie krótszym, do bilansowej wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego.

Wyliczenie efektywnej stopy obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie i dyskonta stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej.

Przychody z tytułu odsetek obejmują odsetki oraz prowizje otrzymane lub należne z tytułu kredytów, lokat międzybankowych i papierów wartościowych utrzymywanych do terminu wymagalności ujęte w kalkulacji efektywnej stopy procentowej, papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży i wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy oraz instrumentów pochodnych zabezpieczających.

W momencie rozpoznania utraty wartości instrumentu finansowego wycenianego według zamortyzowanego kosztu oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, przychody odsetkowe ujmowane są dalej w rachunku zysków i strat, lecz liczone są od nowo ustalonej wartości bilansowej instrumentu finansowego (od nowej niższej wartości instrumentu, to jest wartości pomniejszonej o odpis aktualizujący wartość).

Do wyliczenia przychodów odsetkowych od nowo ustalonej wartości instrumentu stosowana jest stopa procentowa, według której zdyskontowane zostały przyszłe przepływy pieniężne dla celów wyceny utraty wartości.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Koszty okresu sprawozdawczego dotyczące zobowiązań z tytułu odsetek od rachunków klientów oraz zobowiązań z tytułu emisji własnych papierów wartościowych ujmowane są w rachunku zysków i strat również z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Przychody i koszty z tytułu prowizji

Przychody z tytułu opłat i prowizji powstają w wyniku świadczenia usług finansowych oferowanych przez Bank. Przychody i koszty z tytułu prowizji są rozliczane według następujących metod:

- opłaty i prowizje bezpośrednio związane z powstaniem aktywów finansowych lub zobowiązań (zarówno przychody jak i koszty) są rozliczane z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej oraz ujmowane w rachunku zysków i strat w pozycji przychodów lub kosztów odsetkowych i zostały opisane powyżej,
- opłaty i prowizje dotyczące kredytów i pożyczek o niestalonych terminach płatności rat i niestalonych zmianach oprocentowania, np. kredytów w rachunku bieżącym i kredytów z tytułu kart kredytowych są rozliczane w czasie metodą liniową przez okres życia produktu, którego dotyczą,
- pozostałe opłaty i prowizje związane z usługami finansowymi oferowanymi przez Bank (wykonanie operacji bankowych na rachunkach, operacje z tytułu obsługi kart płatniczych, bonusy od organizacji kartowych na pokrycie kosztów marketingowych związanych z kartami, działalność maklerska, factoringowa i akwizycja) oraz marże uzyskane na transakcjach walutowych z klientami Banku są rozpoznawane w rachunku zysków i strat w momencie wykonania usługi.

Przychody i koszty z tytułu bancassurance

Bank dokonuje podziału należnego wynagrodzenia z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych powiązanych z produktami kredytowymi na odrębne elementy, tj. dzieląc należne wynagrodzenie w proporcji odpowiednio, wartości godziwej instrumentu finansowego oraz wartości godziwej usługi pośrednictwa, w stosunku do sumy tych wartości. Ustalając wartość godziwą poszczególnych elementów wynagrodzenia Bank opiera się w jak największym stopniu na danych rynkowych.

Poszczególne elementy wynagrodzenia Banku za sprzedaż produktów ubezpieczeniowych powiązanych z produktami kredytowymi są ujmowane w rachunku zysków i strat według następujących zasad:

- wynagrodzenie z tytułu instrumentu finansowego – jako element efektywnej stopy procentowej, stanowiąc część przychodów z tytułu odsetek,
- wynagrodzenie z tytułu wykonania usługi pośrednictwa – jednorazowo w momencie sprzedaży produktu ubezpieczeniowego, stanowiąc część przychodów z tytułu prowizji.

Dodatkowo Bank dokonuje szacunku części wynagrodzenia, która będzie zwracana w okresach po sprzedaży produktu ubezpieczeniowego (np. z tytułu rezygnacji przez Klienta z ubezpieczenia, wcześniejszej spłaty kredytu). Szacunek rezerwy na zwroty oparty jest na analizie historycznych informacji o rzeczywistych zwrotach w przeszłości oraz przewidywaniach, co do trendu zwrotów w przyszłości.

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy – zasady stosowane od 1 stycznia 2018 roku

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy obejmuje:

- Wynik z pozycji wymiany - ustalany jest biorąc pod uwagę dodatnie i ujemne różnice kursowe, zarówno zrealizowane jak i niezrealizowane, wynikające z codziennej wyceny aktywów i pasywów walutowych po obowiązującym na dzień bilansowy średnim kursie ustalonym dla danej waluty przez NBP i wpływające na przychody lub koszty z pozycji wymiany.

Ponadto, wynik z pozycji wymiany obejmuje punkty swapowe z transakcji pochodnych, które Bank zawiera w celu zapewnienia płynności w obcych walutach.

Do wyniku z pozycji wymiany zalicza się różnice kursowe z wyceny inwestycji netto w podmiotach zagranicznych w momencie zbycia tej inwestycji. Do momentu zbycia różnice kursowe z wyceny aktywów netto w podmiocie zagranicznym ujmowane są w pozycji „Pozostałe kapitały”.

- Wynik na instrumentach pochodnych, kredytach i pożyczkach udzielonych klientom oraz papierach wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy.

Wynik ten zawiera zyski i straty powstałe ze zbycia oraz zmian wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy.

Wynik z tytułu odsetek oraz rozliczenia dyskonta bądź premii od wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz dłużnych papierów wartościowych rozpoznawany jest jako wynik odsetkowy.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu – zasady stosowane do 31 grudnia 2017 roku

Wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu obejmuje:

- Wynik z pozycji wymiany
Wynik z pozycji wymiany ustalany jest biorąc pod uwagę dodatnie i ujemne różnice kursowe, zarówno zrealizowane jak i niezrealizowane, wynikające z codziennej wyceny aktywów i pasywów walutowych po obowiązującym na dzień bilansowy średnim kursie ustalonym dla danej waluty przez NBP i wpływające na przychody lub koszty z pozycji wymiany.
Ponadto, wynik z pozycji wymiany obejmuje punkty swapowe z transakcji pochodnych, które Bank zawiera w celu zapewnienia płynności w obcych walutach.
Do wyniku z pozycji wymiany zalicza się różnice kursowe z wyceny inwestycji netto w podmiotach zagranicznych w momencie zbycia tej inwestycji. Do momentu zbycia różnice kursowe z wyceny aktywów netto w podmiocie zagranicznym ujmowane są w pozycji „Pozostałe kapitały”.
- Wynik na instrumentach pochodnych oraz papierach wartościowych przeznaczonych do obrotu
Wynik ten zawiera zyski i straty powstałe ze zbycia oraz zmian wartości godziwej aktywów i zobowiązań przeznaczonych do obrotu.
Wynik z tytułu naliczenia odsetek oraz rozliczenia dyskonta bądź premii od dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu rozpoznawany jest jako wynik odsetkowy.

Wynik na pozostałych instrumentach finansowych wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Wynik ten zawiera zyski i straty powstałe ze zbycia oraz zmian wartości godziwej aktywów i zobowiązań wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Wynik z tytułu naliczenia odsetek oraz rozliczenia dyskonta bądź premii od dłużnych papierów wartościowych wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy rozpoznawany jest jako wynik odsetkowy.

Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne obejmują głównie przychody z tytułu otrzymanych odszkodowań, przychody z leasingu operacyjnego, odzyskane koszty windykacji, zwroty, nadpłaty, przychody uboczne oraz rozwiązane odpisy z tytułu utraty wartości należności spornych. Natomiast na pozostałe koszty operacyjne składają się głównie koszty reklamacji klientów, zapłacone odszkodowania, koszty uboczne oraz koszty odpisów z tytułu utraty wartości należności spornych.

4.5 Wycena aktywów i zobowiązań finansowych, pochodne instrumenty finansowe

Aktywa finansowe – zasady stosowane od 1 stycznia 2018 roku

Na moment początkowego ujęcia aktywa finansowe są klasyfikowane do jednej z następujących kategorii:

- wyceniane według zamortyzowanego kosztu,
- wyceniane do wartości godziwej przez pozostałe dochody całkowite,
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Powyższa klasyfikacja zależy od modelu biznesowego w zakresie zarządzania aktywami finansowymi oraz charakterystyki umownych przepływów pieniężnych (tj. od tego, czy umowne przepływy pieniężne stanowią wyłącznie spłatę kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty (ang. solely payments of principal and interest, „SPPI”).

W zależności od modelu biznesowego aktywa finansowe mogą zostać zaklasyfikowane jako:

- utrzymywane w celu uzyskiwania umownych przepływów pieniężnych,
- utrzymywane w celu uzyskiwania umownych przepływów pieniężnych i w celu sprzedaży,
- przeznaczone do obrotu oraz inne.

Ocena modelu biznesowego

Ocena modelu biznesowego ma miejsce przy początkowym ujęciu aktywa (wyjątek stanowi moment pierwszego zastosowania MSSF 9 – wprowadzając Standard, Bank klasyfikuje poszczególne grupy aktywów według modeli biznesowych stosowanych w Banku w dniu wprowadzenia Standardu, tj. 1 stycznia 2018, a nie modeli stosowanych na dzień rozpoznania aktywów).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Kryterium modelu biznesowego odnosi się do sposobu, w jaki Bank zarządza swoimi aktywami finansowymi w celu generowania przepływów pieniężnych.

Bank dokonuje oceny celu modelu biznesowego, do którego przynależą określone aktywa finansowe z poziomu wyodrębnionych portfeli tych aktywów – przeprowadzenie tej analizy na poziomie portfeli aktywów stanowi wiarygodne odzwierciedlenie sposobu zarządzania działalnością biznesową w zakresie tych aktywów oraz analizy informacji z tej działalności przekazywanych kierownictwu Banku.

Ocena modelu biznesowego oparta jest o analizę następujących informacji dotyczących portfeli aktywów finansowych:

- przyjętych polityk oraz celów biznesowych w ramach danego portfela oraz ich wykonania w praktyce. W szczególności, ocenie podlega strategia kadry kierowniczej w zakresie pozyskiwania przychodów z tytułu kontraktowych płatności odsetkowych, utrzymywania określonego profilu stóp procentowych portfela, zarządzania luką płynności oraz pozyskiwania przepływów pieniężnych w wyniku sprzedaży aktywów finansowych,
- sposobu, w jaki oceniana jest dochodowość portfela oraz raportowana do Zarządu Banku,
- typów ryzyka, które wpływają na dochodowość i efektywność danego modelu biznesowego (oraz aktywów finansowych utrzymywanych w ramach tego modelu biznesowego) oraz sposobu zarządzania zidentyfikowanymi typami ryzyka,
- sposobu, w jaki wynagradzani są zarządzający działalnością biznesową w ramach danego modelu biznesowego – np. czy wynagrodzenie uzależnione jest od zmian wartości godziwej aktywów finansowych lub wartości pozyskanych kontraktowych przepływów pieniężnych,
- częstotliwości, wartości oraz momentu sprzedaży aktywów finansowych dokonanych we wcześniejszych okresach sprawozdawczych, przyczyn dokonania tych sprzedaży oraz oczekiwań co do przyszłej aktywności sprzedażowej. Jednakże, informacje dotyczące aktywności sprzedażowej analizowane są z uwzględnieniem całościowej oceny realizacji przez Bank przyjętego sposobu zarządzania aktywami finansowymi oraz generowania przepływów pieniężnych.

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu lub zarządzane w oparciu o ich wartość godziwą wyceniane są w wartości godziwej przez wynik finansowy, ponieważ nie należą one do modelu biznesowego, którego celem jest osiągnięcie korzyści z pozyskiwania kontraktowych przepływów pieniężnych z utrzymywanych aktywów finansowych lub którego celem jest osiągnięcie korzyści z pozyskiwania kontraktowych przepływów pieniężnych oraz ze sprzedaży aktywów finansowych.

Przed podjęciem decyzji o zakwalifikowaniu portfela aktywów finansowych do modelu biznesowego, którego celem jest uzyskiwanie umownych przepływów pieniężnych, Bank dokonuje przeglądu oraz oceny istotnych i obiektywnych danych ilościowych mających wpływ na przyporządkowanie portfeli aktywów do odpowiedniego modelu biznesowego, w szczególności:

- wartości sprzedaży aktywów finansowych dokonanych w ramach danych portfeli,
- częstotliwości dokonanych sprzedaży aktywów finansowych w ramach danych portfeli,
- analizy oczekiwań, co do planowanych przyszłych wartości sprzedaży aktywów finansowych oraz ich częstotliwości w ramach danych portfeli, analiza ta przeprowadzana jest na podstawie prawdopodobnych scenariuszy działalności biznesowej Banku w przyszłości.

Portfele aktywów finansowych, z których dokonywane są sprzedaże niewynikające ze wzrostu ryzyka kredytowego, spełniają założenia modelu biznesowego, którego celem jest uzyskiwanie umownych przepływów pieniężnych pod warunkiem, że sprzedaże te:

- charakteryzują się niskim wolumenem (nawet przy relatywnie wysokiej częstotliwości dokonywania sprzedaży) lub
- są dokonywane sporadycznie – w wyniku wystąpienia zdarzeń jednorazowych, których ponowne zdarzenie się w przyszłości Bank, wg profesjonalnego osądu, uznaje za mało prawdopodobne (nawet przy relatywnie wysokim wolumenie) lub
- mają one miejsce blisko terminu wymagalności sprzedawanych aktywów finansowych oraz uzyskany z takiej sprzedaży przychód jest zbliżony do wartości pozostałych do uzyskania kontraktowych przepływów pieniężnych, gdyby aktywo finansowe było utrzymywane w portfelu Banku do pierwotnego terminu wymagalności.

Z analizy wartości sprzedaży wyłączone są sprzedaże:

- wynikające ze wzrostu ryzyka kredytowego aktywów finansowych, niezależnie od ich częstotliwości oraz wolumenu,
- spowodowane zdarzeniami jednorazowymi, których ponowne zdarzenie się w przyszłości Bank, wg profesjonalnego osądu, uznaje za mało prawdopodobne,
- dokonane blisko terminu zapadalności.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Model biznesowy utrzymywane w celu uzyskiwania umownych przepływów pieniężnych i w celu sprzedaży obejmuje portfel aktywów finansowych, którego celem jest w szczególności zarządzanie bieżącymi potrzebami płynnościowymi, utrzymanie założonego profilu rentowości i / lub dopasowanie czasu trwania aktywów i zobowiązań finansowych, a poziomy sprzedaży są wyższe niż dopuszczalne w modelu, którego celem jest uzyskiwanie umownych przepływów pieniężnych.

Model biznesowy obejmujący aktywa finansowe przeznaczone do sprzedaży oraz inne obejmuje aktywa nie spełniające kryteriów pozwalających zaklasyfikować do modelu biznesowego, którego celem jest uzyskiwanie umownych przepływów pieniężnych lub modelu biznesowego, którego celem jest uzyskiwanie umownych przepływów pieniężnych lub sprzedaż, a uzyskiwanie przepływów pieniężnych z odsetek i kapitału nie jest głównym celem biznesowym.

Ocena, czy kontraktowe przepływy pieniężne stanowią wyłącznie spłaty kapitału i odsetek od niespłaconej części kapitału (kryterium SPPI)

Na potrzeby dokonania oceny charakterystyki przepływów pieniężnych, „kapitał” definiowany jest jako wartość godziwa aktywa finansowego w momencie początkowego ujęcia. „Odsetki” definiowane są jako odzwierciedlenie wartości pieniądza w czasie oraz ryzyka kredytowego związanego z niespłaconą częścią kapitału oraz innych ryzyk i kosztów związanych ze standardową umową kredytową (np. ryzykiem płynności czy kosztami administracyjnymi) oraz marży.

Podczas dokonywania oceny, czy kontraktowe przepływy pieniężne stanowią jedynie spłaty kapitału oraz odsetek, Bank poddaje analizie przepływy pieniężne instrumentu wynikające z umowy. Analiza ta uwzględnia ocenę, czy umowa zawiera jakiegokolwiek zapisy, które mogłyby zmienić termin dokonywania płatności kontraktowych lub ich kwotę w taki sposób, że z ekonomicznego punktu widzenia, nie będą one stanowiły jedynie spłat kapitału oraz odsetek od niespłaconej części kapitału. Podczas dokonywania tej oceny, Bank bierze pod uwagę występowanie m.in.:

- zdarzeń warunkowych, które mogą zmienić kwotę lub moment dokonania płatności,
- elementu dźwigni finansowej (np. w konstrukcji oprocentowania występuje mnożnik większy od jedności),
- zapisów w zakresie przedłużenia umowy lub dokonania przedpłaty,
- zapisów ograniczających roszczenie Banku do przepływów pieniężnych generowanych przez określone aktywa (np. aktywa typu non-recourse),
- cech, które modyfikują odzwierciedlenie wartości pieniądza w czasie – np. niedopasowanie częstotliwości przeszacowania referencyjnej stopy procentowej do jej tenoru.

Test SPPI przeprowadzany jest dla każdego aktywa finansowego zaklasyfikowanego do modelu biznesowego, którego celem jest uzyskiwanie umownych przepływów pieniężnych lub modelu biznesowego, którego celem jest uzyskiwanie umownych przepływów pieniężnych lub sprzedaż na dzień początkowego ujęcia oraz na ostatniego istotnego aneksu zmieniającego charakterystykę umownych przepływów pieniężnych.

Bank przeprowadza test SPPI zbiorczo dla homogenicznych grup produktów standardowych lub na poziomie pojedynczego kontraktu dla produktów niestandardowych lub na poziomie kodu ISIN dla dłużnych papierów wartościowych.

W przypadku zidentyfikowania modyfikacji wartości pieniądza w czasie w danym składniku aktywów finansowych, Bank zobowiązany jest do dokonania dodatkowej oceny (tzw. Benchmark Testu) mającej na celu ustalenie, czy przepływy pieniężne wynikające z umowy stanowią jedynie spłatę kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty, poprzez ustalenie, jak różniłyby się (niezdyskontowane) przepływy pieniężne wynikające z umowy od (niezdyskontowanych) przepływów pieniężnych, które powstałyby, gdyby wartość pieniądza w czasie nie została zmodyfikowana (poziom referencyjny przepływów pieniężnych). Przeprowadzanie Benchmark Testu nie jest dopuszczalne w przypadku niektórych cech modyfikujących kontraktowe przepływy pieniężne, jak np. wbudowany element dźwigni.

Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Aktywa finansowe wyceniane są według zamortyzowanego kosztu jeżeli jednocześnie spełniają poniższe dwa kryteria:

- aktywa finansowe są częścią modelu biznesowego, którego celem jest osiągnięcie korzyści z pozyskiwania kontraktowych przepływów pieniężnych z utrzymywanych aktywów,
- zgodnie z warunkami umowy aktywa finansowe w określonych terminach generują przepływy pieniężne, które stanowią jedynie spłaty kapitału i odsetek od niespłaconej części kapitału (spełnione jest kryterium SPPI).

Do aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu zalicza się należności od Banku Centralnego, należności od innych banków, kredyty i pożyczki udzielone klientom, inwestycyjne (lokacyjne) dłużne papiery wartościowe, należności z tytułu zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem odsprzedaży (reverse-repo oraz buy-sell-back), spełniające kryteria opisane w poprzednim paragrafie.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W momencie początkowego ujęcia aktywa te są wyceniane w wartości godziwej powiększonej o koszty transakcji, które można bezpośrednio przypisać do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych.

Po początkowym ujęciu aktywa te są wyceniane według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej. Wyliczenie efektywnej stopy procentowej obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje, koszty transakcji oraz inne premie i dyskonta stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej.

Odsetki naliczone z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej rozpoznawane są w wyniku odsetkowym.

Od momentu rozpoznania utraty wartości odsetki wykazywane w rachunku wyników są kalkulowane od wartości netto aktywów finansowych, podczas gdy odsetki wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej są naliczane od wartości brutto. Odpisy z tytułu utraty wartości uwzględniają również część ekspozycji z tytułu naliczonych odsetek, którą Bank uważa za trudną do odzyskania.

Odpisy na oczekiwane straty kredytowe pomniejszają wartość bilansową brutto aktywów, a drugostronnie ujmowane są w rachunku wyników w pozycji „Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowych”.

Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez pozostałe dochody całkowite

Aktywa finansowe (z wyłączeniem instrumentów kapitałowych) wyceniane są do wartości godziwej przez pozostałe dochody całkowite, gdy jednocześnie spełniają dwa poniższe warunki oraz nie zostały wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy:

- aktywa finansowe są częścią modelu biznesowego, którego celem jest osiąganie korzyści z pozyskiwania kontraktowych przepływów pieniężnych oraz ze sprzedaży składników aktywów finansowych,
- zgodnie z warunkami umowy aktywa finansowe w określonych terminach generują przepływy pieniężne, które stanowią jedynie spłaty kapitału i odsetek od niespłaconej części kapitału (spełnione jest kryterium SPPI).

Do aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez pozostałe dochody całkowite zalicza się inwestycyjne (lokacyjne) dłużne papiery wartościowe oraz kredyty i pożyczki udzielone klientom, spełniające kryteria opisane w poprzednim paragrafie.

Odsetki naliczone z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej rozpoznawane są w wyniku odsetkowym.

Skutki zmian wartości godziwej ujmowane są w pozostałych dochodach całkowitych do momentu wyłączenia składnika aktywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej, kiedy skumulowany zysk/ strata ujmowane są w rachunku zysków i strat w pozycji „Zysk (strata) wynikający z zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy”.

Odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu aktywów finansowych, które są wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe dochody całkowite ujemuje się w innych całkowitych dochodach i nie obniża wartości bilansowej składnika aktywów finansowych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Drugostronnie odpis ujemuje się w rachunku wyników w pozycji „Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowych”.

Aktywa nabyte lub udzielone z rozpoznaną utratą wartości (POCI)

Dodatkowo Bank wyodrębnia kategorię aktywów nabytych lub udzielonych z utratą wartości (aktywa POCI – ang. purchased or originated credit-impaired asset). Aktywa POCI to aktywa finansowe, które w momencie początkowego ujęcia mają stwierdzoną utratę wartości. Aktywa finansowe, które zostały zaklasyfikowane jako POCI w momencie początkowego ujęcia, powinny być traktowane jako POCI we wszystkich następujących okresach do momentu ich wyksięgowania (derecognition).

Aktywa POCI mogą powstać poprzez:

- nabycie kontraktu spełniającego definicję POCI (np. w wyniku połączenia z inną jednostką lub kupna portfela),
- zawarcie kontraktu, który jest POCI w momencie pierwotnego udzielenia (np. udzielenie kredytu klientowi w złej kondycji finansowej),
- modyfikację kontraktu (np. w toku restrukturyzacji) kwalifikującą ten kontrakt do wyłączenia z bilansu, w wyniku której powstaje nowy kontrakt spełniający definicję POCI. Warunki kwalifikujące kontrakt do wyłączenia z bilansu opisano poniżej.

Przy początkowym ujęciu aktywa POCI ujmowane są w bilansie w ich wartości godziwej, w szczególności nie posiadają one rozpoznanego odpisu z tytułu ryzyka kredytowego.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Aktywa POCI nie stanowią odrębnej kategorii księgowej aktywów finansowych. Są one klasyfikowane do kategorii księgowych zgodnie z ogólnymi zasadami klasyfikacji aktywów finansowych.

Kategorie, w których mogą występować aktywa POCI to kategoria aktywów finansowych wycenianych metodą zamortyzowanego kosztu oraz aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody.

Inwestycje w instrumenty kapitałowe

W zakresie inwestycji w instrumenty kapitałowe nieprzeznaczone do obrotu, Bank może dokonać nieodwołalnego wyboru prezentowania zmian w ich wartości godziwej w pozostałych dochodach całkowitych. Bank podejmuje decyzję w tym zakresie na podstawie indywidualnej analizy każdej z inwestycji. W przypadku skorzystania z opcji wyceny wartości godziwej przez pozostałe dochody całkowite zyski i straty z wyceny nie podlegają reklasyfikacji do rachunku zysków i strat. W przypadku sprzedaży inwestycji kapitałowej wyznaczonej do wyceny przez pozostałe całkowite dochody wynik ze sprzedaży jest przenoszony do pozycji „Pozostałe kapitały rezerwowe”.

Inwestycje kapitałowe niewyznaczone do wyceny przez pozostałe całkowite dochody przy początkowym ujęciu wycenia się w wartości godziwej przez wynik finansowy. Zmiany wyceny do wartości godziwej takich inwestycji, jak również wynik ze sprzedaży, ujmuje się w rachunku wyników w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy”.

Dywidendy z tytułu instrumentów kapitałowych, zarówno wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy jak i wyznaczonych do wyceny przez pozostałe całkowite dochody, są wykazywane w rachunku zysków i strat w momencie ustanowienia prawa jednostki do otrzymania płatności.

Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Do kategorii tej Bank kwalifikuje instrumenty pochodne (nie będące instrumentami zabezpieczającymi), dłużne i kapitałowe papiery wartościowe, pożyczki i należności, które nabyto lub zaliczono do tej kategorii z zamiarem sprzedaży w krótkim terminie. Ponadto kategoria ta obejmuje aktywa finansowe nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, które nie spełniają kryterium SPPI.

Ponadto, w momencie początkowego ujęcia, Bank może nieodwołalnie wyznaczyć wybrane aktywa finansowe spełniające kryteria wyceny wg zamortyzowanego kosztu oraz w wartości godziwej przez inne całkowite dochody do wyceny w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, jeżeli pozwoli to wyeliminowanie lub istotne ograniczenie niedopasowania księgowego, które miałyby miejsce w przypadku przyjęcia dla tych aktywów innej kategorii wyceny.

Standaryzowane transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych Bank ujmuje i wyłącza z ksiąg na dzień rozliczenia transakcji, tj. dzień otrzymania lub dostarczenia składnika aktywów.

Zmiany wartości godziwej składnika aktywów w okresie pomiędzy datą zawarcia i datą rozliczenia transakcji ujmowane są analogicznie jak dla posiadanego składnika aktywów.

Kredyty i pożyczki wykazywane są w momencie wypłaty gotówki na rzecz kredytobiorcy.

Pochodne instrumenty finansowe są zawsze ujmowane lub wyłączone z ksiąg rachunkowych na dzień zawarcia transakcji.

Reklasyfikacja aktywów finansowych – zasady stosowane od 1 stycznia 2018 roku

Aktywa finansowe nie ulegają reklasyfikacji w okresach sprawozdawczych następujących po początkowym ujęciu, z wyjątkiem okresu sprawozdawczego następującego po dokonaniu przez Bank zmiany modelu biznesowego w zakresie zarządzania określonymi aktywami finansowymi.

Przeklasyfikowanie aktywów finansowych ma zastosowanie prospektywnie od dnia przeklasyfikowania – bez przekształcenia rozpoznanych w poprzednich okresach zysków lub strat (w tym zysków lub strat z tytułu utraty wartości) lub przychodów odsetkowych.

Za zmianę modelu biznesowego nie uważa się:

- zmiany zamiarów związanych z konkretnymi aktywami finansowymi (nawet w przypadku znacznych zmian warunków rynkowych),
- tymczasowego zaniku określonego rynku aktywów finansowych,
- przeniesienia aktywów finansowych między segmentami jednostki stosującymi różne modele biznesowe.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Modyfikacje aktywów finansowych – zasady stosowane od 1 stycznia 2018 roku

Jeżeli warunki umowy aktywa finansowego ulegają zmianie, Bank dokonuje oceny, czy przepływy pieniężne generowane przez zmodyfikowane aktywo różnią się istotnie od tych generowanych przez to aktywo przed modyfikacją warunków jego umowy. Jeżeli zidentyfikowana zostaje istotna różnica, pierwotne aktywo finansowe zostaje usunięte z bilansu, a zmodyfikowane aktywo finansowe zostaje ujęte w księgach w jego wartości godziwej.

Jeżeli przepływy pieniężne generowane przez zmodyfikowane aktywo wyceniane wg zamortyzowanego kosztu nie są istotnie różne od pierwotnych przepływów pieniężnych, modyfikacja nie powoduje usunięcia aktywa finansowego z bilansu. W tym przypadku, Bank oblicza na nowo wartość bilansową brutto aktywa finansowego. Informacje ilościowe dotyczące aktywów finansowych, które podlegały modyfikacji nie powodującej wyłączenia z bilansu przedstawiono w Nocie 5.2 Ryzyko kredytowe.

Ocena czy dana modyfikacja aktywów finansowych jest modyfikacją istotną czy nieistotną zależy od spełnienia kryteriów jakościowych i ilościowych.

Bank przyjął następujące kryteria jakościowe dla określenia istotnych modyfikacji:

- przewalutowanie, o ile nie wynika z istniejących postanowień umownych lub wymogów obowiązujących regulacji prawnych,
- zmiana (zastąpienie) dłużnika, z wyłączeniem dodania/ odejścia solidarnego dłużnika lub przejęcia kredytu w spadku,
- konsolidacja kilku ekspozycji w jedną w ramach aneksu lub umowy ugody/ restrukturyzacji,
- zmiana warunków kontraktu powodująca zmianę wyniku testu SPPI.

Wystąpienie przynajmniej jednego w tych kryteriów skutkuje wystąpieniem istotnej modyfikacji.

Bank przyjął następujące kryteria ilościowe dla określenia istotnych modyfikacji:

- przedłużenie okresu kredytowania o co najmniej 1 rok i co najmniej podwojenie rezydualnego okresu do zapadalności pierwotnej (spełnienia obu warunków łącznie) dla Koszyka 1 i Koszyka 2, lub
- podwyższenie aktualnej kwoty kredytu/ limitu o co najmniej 10% dla Koszyka 1 i Koszyka 2 lub podwyższenie aktualnej kwoty kredytu/ limitu dla umowy w Koszyku 3.

Jeżeli warunki umowy aktywa finansowego są modyfikowane, a modyfikacja nie powoduje usunięcia tego aktywa z bilansu, określenia, czy ryzyko kredytowe danego składnika aktywów istotnie wzrosło, dokonuje się poprzez porównanie:

- dożywności PD na datę sprawozdawczą, opartego na zmodyfikowanych warunkach, z
- dożywności PD oszacowanym na podstawie danych obowiązujących na datę początkowego ujęcia i pierwotnych warunków umownych.

W przypadku modyfikacji aktywów finansowych, Bank analizuje, czy modyfikacja poprawiła lub przywróciła zdolność Banku do pobierania odsetek i kapitału. W ramach tego procesu Bank ocenia zdolności płatnicze pożyczkobiorcy w stosunku do zmodyfikowanych warunków umownych.

Utrata wartości aktywów finansowych – zasady stosowane od 1 stycznia 2018 roku

Składnik aktywów finansowych jest dotknięty utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe jeżeli wystąpiło zdarzenie, jedno lub więcej, mające ujemny wpływ na szacowane przyszłe przepływy pieniężne w ramach tego składnika aktywów finansowych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Do dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych ze względu na ryzyko kredytowe zalicza się dające się zaobserwować dane na temat następujących zdarzeń:

- 1) znacznych trudności finansowych emitenta lub pożyczkobiorcy,
- 2) naruszenia umowy, takiego jak zdarzenie niewykonania zobowiązania lub niedokonanie płatności w wymaganym terminie,
- 3) przyznania pożyczkobiorcy przez pożyczkodawcę(-ów), ze względów ekonomicznych lub umownych wynikających z trudności finansowych pożyczkobiorcy, udogodnienia (udogodnień), którego(-ych) w innym przypadku pożyczkodawca(-cy) by nie udzielił (-li),
- 4) staje się prawdopodobne, że nastąpi upadłość lub inna reorganizacja finansowa pożyczkobiorcy,
- 5) zaniku aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych ze względu na trudności finansowe,
- 6) kupna lub powstania składnika aktywów finansowych z dużym dyskontem odzwierciedlającym poniesione straty kredytowe.

Bank ujmuje odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu składnika aktywów finansowych, który jest wyceniany według zamortyzowanego kosztu lub w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody, należności leasingowych, składnika aktywów z tytułu umów lub zobowiązania do udzielenia pożyczki oraz umowy gwarancji finansowych.

Odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu aktywów finansowych, które są wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody ujmuje się w innych całkowitych dochodach i nie obniża wartości bilansowej składnika aktywów finansowych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

Jeżeli na dzień sprawozdawczy ryzyko kredytowe związane z instrumentem finansowym nie wzrosło znacząco od momentu początkowego ujęcia, Bank wycenia odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu tego instrumentu finansowego w kwocie równej 12-miesięcznym oczekiwany stratom kredytowym.

Na każdy dzień sprawozdawczy Bank wycenia odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu instrumentu finansowego w kwocie równej oczekiwany stratom kredytowym w całym okresie życia, jeżeli ryzyko kredytowe związane z danym instrumentem finansowym znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia.

Bank ujmuje w wyniku finansowym, jako zysk lub stratę z tytułu utraty wartości, kwotę oczekiwanych strat kredytowych (lub kwotę rozwiązanej rezerwy), jaka jest wymagana, aby dostosować odpis na oczekiwane straty kredytowe na dzień sprawozdawczy do kwoty, którą należy ująć zgodnie z niniejszym rozdziałem.

W odniesieniu do zobowiązań do udzielenia pożyczki oraz umów gwarancji finansowych, dzień w którym Bank staje się stroną nieodwołalnego zobowiązania, uznaje się za datę początkowego ujęcia do celów stosowania wymogów w zakresie utraty wartości.

Od początkowego ujęcia aktywów POCI, Bank ujmuje skumulowane zmiany oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie ich życia jako odpisy z tytułu zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe. Na każdy dzień sprawozdawczy Bank ujmuje w wyniku finansowym kwotę zmiany oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia jako zysk lub stratę z tytułu utraty wartości. Bank ujmuje korzystne zmiany oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia jako zysk z tytułu utraty wartości, nawet jeśli oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia są niższe niż kwota oczekiwanych strat kredytowych, które zostały uwzględnione w kalkulacji oczekiwanych przepływów pieniężnych w momencie początkowego ujęcia.

Bank wycenia odpis na oczekiwane straty kredytowe w kwocie równej oczekiwany stratom kredytowym w całym okresie życia z tytułu:

- 1) należności z tytułu dostaw i usług lub aktywa z tytułu umów wynikających z transakcji, które są objęte zakresem MSSF 15,
- 2) należności leasingowych wynikających z transakcji, które są objęte zakresem MSR 17.

Dla instrumentów kapitałowych nie są rozpoznawane oczekiwane straty kredytowe.

Metodykę kalkulacji oczekiwanych strat kredytowych opisano szczegółowo w punkcie „Charakterystyka modelu tworzenia odpisów aktualizacyjnych” w Nocie 5.2.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Aktywa finansowe – zasady stosowane do 31 grudnia 2017 roku

Aktywa finansowe kwalifikowane są do następujących kategorii:

- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy
Kategoria ta obejmuje dwie podkategorie: aktywa finansowe przeznaczone do obrotu oraz aktywa finansowe wyznaczone w momencie początkowego ujęcia jako aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Do aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu zalicza się: dłużne i kapitałowe papiery wartościowe, pożyczki i należności, które nabyto lub zaliczono do tej kategorii z zamiarem sprzedaży w krótkim terminie. Do tej kategorii Bank kwalifikuje także instrumenty pochodne (nie będące instrumentami zabezpieczającymi).

Do aktywów finansowych wyznaczonych w momencie początkowego ujęcia jako aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat kwalifikuje się dłużne papiery wartościowe, które zostały wyznaczone przez Bank w celu eliminacji bądź znaczącego zmniejszenia niespójności w zakresie wyceny i ujmowania pomiędzy dłużnymi papierami wartościowymi a instrumentami pochodnymi ekonomicznie zabezpieczającymi ryzyko stopy procentowej tych papierów. W przeciwnym przypadku papiery te zostałyby zakwalifikowane do portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, a efekt wyceny ujęty w kapitale z aktualizacji wyceny, a wycena instrumentów pochodnych ekonomicznie zabezpieczających te papiery zostałaby odniesiona do rachunku zysków i strat.

- Utrzymywane do terminu wymagalności
Są to aktywa finansowe nie będące instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami oraz o ustalonym terminie wymagalności, względem których jednostka ma stanowczy zamiar i jest w stanie utrzymać w posiadaniu do upływu terminu wymagalności, inne niż:
 - a) wyznaczone przez jednostkę przy początkowym ujęciu jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
 - b) wyznaczone przez jednostkę jako dostępne do sprzedaży, oraz
 - c) spełniające definicję pożyczek i należności.

Aktywa finansowe zaliczone do tej kategorii wycenia się według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej. Rozliczenie zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej jest ujmowane w przychodach odsetkowych.

- Pożyczki i należności
Pożyczki i należności są aktywami finansowymi niebędącymi instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są kwotowane na aktywnym rynku, inne niż:
 - a) aktywa finansowe, które jednostka zamierza sprzedać natychmiast lub w bliskim terminie, które kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu i te, które przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone przez jednostkę jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
 - b) aktywa finansowe wyznaczone przez jednostkę przy początkowym ujęciu jako dostępne do sprzedaży, lub
 - c) aktywa finansowe, których posiadacz może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty inwestycji początkowej z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytu, które kwalifikuje się jako dostępne do sprzedaży.

Do tej kategorii zaliczane są dłużne papiery wartościowe zakupione od emitenta, dla których nie istnieje aktywny rynek, kredyty, pożyczki, należności z tytułu transakcji reverse repo i inne należności nabyte i udzielone. Pożyczki i należności wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej z uwzględnieniem utraty wartości.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

- **Dostępne do sprzedaży**

Są to aktywa finansowe, dla których okres utrzymywania nie jest określony. W skład portfela wchodzi: dłużne i kapitałowe papiery wartościowe oraz pożyczki i należności nieuwzględnione w pozostałych kategoriach. Odsetki od aktywów dostępnych do sprzedaży nalicza się przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej i ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wycenia się w wartości godziwej, a zyski i straty z tytułu zmiany wartości godziwej w stosunku do zamortyzowanego kosztu odnosi się na kapitał z aktualizacji wyceny. Pozycja dotycząca kapitału z aktualizacji wyceny podlega rozliczeniu do rachunku zysków i strat w momencie sprzedaży aktywa bądź wystąpienia utraty jego wartości. W przypadku wystąpienia utraty wartości wskazanego aktywa, wcześniej ujęte przychody z przeszacowania do wartości godziwej pomniejszają „Kapitał z aktualizacji wyceny”. Jeżeli kwota uprzednio ujętych przychodów jest niewystarczająca na pokrycie utraty wartości, różnicę odnosi się do rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe”.

Dywidendy z tytułu instrumentów kapitałowych są wykazywane w rachunku zysków i strat w momencie ustanowienia prawa jednostki do otrzymania płatności.

Standaryzowane transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych wyznaczonych jako aktywa wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, przeznaczonych do obrotu (z wyłączeniem instrumentów pochodnych), utrzymywanych do terminu wymagalności i dostępnych do sprzedaży Bank ujmuje i wyłącza z ksiąg na dzień rozliczenia transakcji, tj. dzień otrzymania lub dostarczenia składnika aktywów.

Zmiany wartości godziwej składnika aktywów w okresie pomiędzy datą zawarcia i datą rozliczenia transakcji ujmowane są analogicznie jak dla posiadanego składnika aktywów.

Kredyty i pożyczki wykazywane są w momencie wypłaty gotówki na rzecz kredytobiorcy.

Pochodne instrumenty finansowe są zawsze ujmowane lub wyłączone z ksiąg rachunkowych na dzień zawarcia transakcji.

Reklasyfikacja aktywów finansowych – zasady stosowane do 31 grudnia 2017 roku

Składnik aktywów finansowych sklasyfikowany jako dostępny do sprzedaży, który odpowiada definicji pożyczek i należności, Bank może przekwalifikować z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii pożyczek i należności, w przypadku gdy Bank ma zamiar i możliwość utrzymać dany składnik aktywów finansowych w dającej się przewidzieć przyszłości lub do terminu jego wymagalności.

W przypadku przekwalifikowania składnika aktywów finansowych z określonym terminem wymagalności, uprzednie zyski i straty związane z takim składnikiem, które zostały ujęte w innych całkowitych dochodach amortyzuje się i ujmuje w rachunku zysków i strat przez okres pozostały do terminu wymagalności, przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej. Wszelkie różnice pomiędzy nowym zamortyzowanym kosztem i kwotą umorzeniową amortyzuje się przez pozostały okres do terminu wymagalności składnika aktywów przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej, podobnie do amortyzacji premii lub dyskonta.

Ponadto Bank dopuszcza reklasyfikację składnika aktywów finansowych zakwalifikowanego do grupy aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy, w przypadku wystąpienia wyjątkowych okoliczności, tj. zdarzeń, których prawdopodobieństwo wystąpienia w najbliższej przyszłości jest znikome.

Składnik aktywów finansowych jest reklasyfikowany według jego wartości godziwej w dniu reklasyfikacji. Zyski lub straty, które zostały ujęte w rachunku zysków i strat do momentu reklasyfikacji, nie podlegają odwróceniu. Wartość godziwą składnika aktywów finansowych w dniu reklasyfikacji uznaje się odpowiednio za jego nowy koszt lub nowy zamortyzowany koszt.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Utrata wartości aktywów finansowych – zasady stosowane do 31 grudnia 2017 roku

Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu – kredyty i należności

Na każdy dzień bilansowy Bank przeprowadza ocenę utraty wartości kredytów, aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności i wycenianych w zamortyzowanym koszcie (zwanymi „ekspozycjami kredytowymi”), poprzez analizę obiektywnych przesłanek utraty wartości. W procesie oceny utraty wartości Bank uwzględnia wszystkie ekspozycje kredytowe, niezależnie od poziomu ryzyka poszczególnych ekspozycji kredytowych lub grup ekspozycji kredytowych.

Bank dokonuje podziału ekspozycji kredytowych na ekspozycje indywidualnie znaczące i ekspozycje nieznaczące indywidualnie.

Bank w odniesieniu do ekspozycji ocenianych indywidualnie stosuje następujący katalog przesłanek utraty wartości:

- opóźnienie w spłacie równe lub większe niż 90 dni w odniesieniu do kapitału, odsetek lub prowizji kredytowych i większe niż 2 dni robocze w odniesieniu do ekspozycji kredytowych wobec banków lub w przypadku należności od banków z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu,
- znaczące trudności finansowe dłużnika (w tym utrata pracy lub inne zdarzenie mogące wpłynąć na zdolność spłaty zadłużenia w przypadku osób fizycznych). Znaczące trudności finansowe podmiotu gospodarczego oznaczają sytuację ekonomiczno-finansową, która stanowi zagrożenie terminowej spłaty zobowiązań wobec Banku, a zwłaszcza gdy ponoszone straty na działalności naruszają kapitały własne w 50%, z wyłączeniem projektów, które zakładają występowanie straty lub gdzie występuje zewnętrzne wsparcie finansowe (w formie np. dopłat do kapitału, udzielenia pożyczki, poręczenia/gwarancji przez podmiot powiązany lub inną osobę trzecią, konwersji pożyczki, emisji akcji lub obligacji),
- restrukturyzacja, jeżeli polega na przyznaniu ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych klienta udogodnienia, którego w innym przypadku Bank by nie udzielił. Udogodnienia, o których mowa w definicji, w konsekwencji prowadzą do uszczuplenia należności Banku i w szczególności mogą polegać na: obniżeniu oprocentowania wierzytelności, zaniechaniu naliczania oprocentowania w określonym czasie od całości lub części wierzytelności, na umorzeniu części lub całości wierzytelności, w tym odsetek lub kapitału,
- obniżenie przez uznaną i powszechnie akceptowaną zewnętrzną instytucję oceny wiarygodności kredytowej (agencję ratingową) ratingu klienta, ratingu kraju – siedziby klienta, ratingu jakichkolwiek papierów dłużnych emitowanych przez klienta o co najmniej 4 klasy w skali włączając modyfikatory w ciągu roku. Spadek ratingu kredytowego jednostki nie jest sam w sobie dowodem utraty wartości, jednakże może być potwierdzeniem utraty wartości, jeśli jest analizowany wraz z innymi dostępnymi informacjami,
- znaczące pogorszenie wyników analizy ratingowej lub scoringowej. Znaczące pogorszenie wyników analizy ratingowej oznacza spadek ratingu o 4 stopnie w skali i równoczesne przejście do grupy zagrożone w oparciu tylko o kryterium ratingu, z wyłączeniem sytuacji pogorszenia ratingu wynikających z sezonowości działalności i z wyłączeniem wpływu klasyfikacji do wewnętrznych klas ryzyka w systemie wspierającym proces monitorowania (Risk Management Tool – RMT) na rating. Spadek ratingu kredytowego klienta nie jest sam w sobie dowodem utraty wartości, jednakże może być potwierdzeniem utraty wartości, jeśli jest analizowany wraz z innymi dostępnymi informacjami,
- Bank złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego lub powziął wiadomość o prowadzeniu egzekucji wobec dłużnika,
- ekspozycja kredytowa jest kwestionowana przez dłużnika np. poprzez wszczęcie postępowania sądowego,
- wierzytelność stała się wymagalna w całości w wyniku wypowiedzenia umowy kredytowej,
- został złożony wniosek o ogłoszenie upadłości dłużnika lub wniosek o wszczęcie postępowania naprawczego,
- zanik aktywnego rynku na daną bilansową ekspozycję kredytową ze względu na trudności finansowe. Przesłanka ta może dotyczyć np. ekspozycji w instrumenty finansowe notowane na giełdach, gdy z uwagi na znaczne pogorszenie sytuacji finansowej emitenta (ewentualne bankructwo), płynność obrotu tymi aktywami jest na tyle niska, że wiarygodne ustalenie ceny aktywów nie jest możliwe,
- został ustanowiony zarząd komisaryczny lub dłużnik zawiesił działalność,
- nieznanne miejsce pobytu i nieujawniony majątek dłużnika.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Bank w odniesieniu do ekspozycji ocenianych grupowo stosuje następujący katalog przesłanek utraty wartości:

- przeterminowanie ekspozycji kredytowej klienta na datę bilansową w odniesieniu do kapitału, odsetek lub prowizji kredytowych równe lub większe niż 90 dni,
- znaczące trudności finansowe dłużnika, w tym utrata pracy lub inne zdarzenie mogące wpłynąć na zdolność spłaty zadłużenia,
- nieznanie miejsca pobytu i nieujawniony majątek dłużnika detalicznego oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

Bank kwalifikuje ekspozycję jako przeterminowaną (past due) w przypadku, gdy kredytobiorca nie dokonał płatności dotyczącej kapitału i/lub odsetek w umownym terminie wymagalności. Bank prezentuje całą ekspozycję jako przeterminowaną, bez względu na fakt, czy opóźnienie płatności dotyczy całej ekspozycji, czy tylko jej części (raty).

Długość okresu przeterminowania dla należności spłacanych w ratach należy przyjąć, jako okres od daty zapadalności najwcześniejszej raty, w przypadku której nastąpiło opóźnienie spłaty.

Bank, w przypadku identyfikacji przesłanki lub przesłanek utraty wartości dla co najmniej jednej ekspozycji wobec danego kredytobiorcy, poddaje ocenie utraty wartości wszystkie ekspozycje kredytowe wobec tego kredytobiorcy.

Dla wszystkich ekspozycji kredytowych, które utraciły wartość Bank wyznacza wartość odpisu aktualizującego jako różnicę pomiędzy wartością bilansową ekspozycji kredytowej a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej z momentu rozpoznania utraty wartości. Wartość bilansowa ekspozycji kredytowej obniżana jest poprzez zastosowanie konta odpisu aktualizującego. Kwota straty z tytułu utraty wartości ujmowana jest w rachunku zysków i strat. Jeśli w następnym okresie strata z tytułu utraty wartości zmniejszy się, to uprzednio ujęta strata z tytułu utraty wartości jest odwracana poprzez odpowiednie skorygowanie konta odpisu aktualizującego. Kwota dokonanego odwrócenia wykazywana jest w rachunku zysków i strat.

Dla wszystkich ekspozycji indywidualnie znaczących, które na datę bilansową utraciły wartość Bank wyznacza wartość odpisu aktualizującego (straty z tytułu utraty wartości) w ramach oceny indywidualnej. Ocena indywidualna przeprowadzana jest przez pracowników Banku i polega na indywidualnej weryfikacji wystąpienia utraty wartości ekspozycji kredytowych oraz prognozie przyszłych przepływów pieniężnych wynikających z przejęcia zabezpieczeń, pomniejszonych o koszty przejęcia i sprzedaży lub z innych źródeł spłat. Bank przeprowadza regularne przeglądy mające na celu porównanie oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych i wykorzystanych do wyznaczenia indywidualnych odpisów aktualizujących z rzeczywistymi zrealizowanymi przepływami pieniężnymi.

Dla wszystkich ekspozycji nieznaczących indywidualnie, które na datę bilansową utraciły wartość Bank wyznacza wartość odpisu aktualizującego (straty z tytułu utraty wartości) w ramach oceny grupowej. Każda ekspozycja oceniana grupowo przypisywana jest do jednej z grup o podobnej charakterystyce ryzyka na podstawie rodzaju kredytobiorcy, rodzaju produktu kredytowego, okresu opóźnienia w spłacie lub innych istotnych czynników wpływających na zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania zgodnie z warunkami umowy (na przykład wartość nieruchomości będącej zabezpieczeniem kredytu hipotecznego). Przyszłe przepływy pieniężne szacowane są na podstawie danych historycznych o przepływach pieniężnych i ponoszonych stratach dla ekspozycji o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego do charakterystyki ekspozycji, które znajdują się w poszczególnych grupach.

Wykorzystywane dane historyczne w przypadkach, dla których jest to konieczne, są odpowiednio korygowane na podstawie najaktualniejszych danych w celu wyeliminowania czynników wpływających w przeszłości na dane historyczne i niewystępujących obecnie. Bank przeprowadza regularne przeglądy stosowanych wartości stóp odzysku (RR) oraz metodologii i założeń przyjętych do szacowania przyszłych przepływów pieniężnych dla poszczególnych grup ekspozycji kredytowych.

Dla wszystkich ekspozycji kredytowych, dla których Bank nie zidentyfikował utraty wartości tworzony jest odpis na straty poniesione w wyniku zaistniałych ale jeszcze niezareportowanych zdarzeń (zwany „odpisem IBNR”). W ramach oceny IBNR Bank szacuje stratę wynikającą ze zdarzeń, które na datę bilansową nie zostały jeszcze zareportowane i nie zidentyfikowano przesłanek utraty wartości, ale zdarzenia miały miejsce przed datą bilansową i strata została poniesiona. Podczas szacunku odpisu IBNR zakłada się, że istnieje kilkumiesięczny okres od daty zaistnienia obiektywnej przesłanki utraty wartości do daty jej zareportowania, zwany okresem identyfikacji straty (LIP). Wartości parametru LIP Bank szacuje na podstawie analiz statystycznych wykorzystujących dane historyczne. Bank stosuje różne okresy identyfikacji straty dla różnych grup ekspozycji kredytowych biorąc pod uwagę w szczególności segment klienta, rodzaj produktu i sposób zabezpieczenia ekspozycji. Aktualizacja wartości parametrów LIP dokonywana jest przynajmniej raz na rok.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wartość odpisu IBNR wyznaczana jest jako iloczyn prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w okresie identyfikacji straty (PD_LIP) i straty z tytułu utraty wartości, szacowanej analogicznie jak odpis grupowy dla wartości ekspozycji na moment niewykonania zobowiązania (EAD). Bank szacuje wartości parametru EAD na podstawie danych historycznych.

Bank szacuje wartości parametru PD_LIP wykorzystując wartości PD wyznaczone przez modele bazylejskie i wykonując odpowiednią transformację uwzględniającą skrócenie okresu identyfikacji straty do przyjętych długości LIP i korektę Point-in-Time. W ramach transformacji Bank przeprowadza raz na miesiąc kalibrację wartości parametru PD do najbardziej aktualnych zrealizowanych wartości PD_LIP. Tak oszacowane wartości PD_LIP jak najlepiej odzwierciedlają aktualne warunki ekonomiczne a model stosowany do ich wyznaczania jest typu „Point-In-Time”.

Bank przeprowadza regularne przeglądy wartości parametrów LIP, PD_LIP, EAD i RR stosowanych do wyznaczania odpisów IBNR oraz metodologii i założeń przyjętych do szacowania tych parametrów dla poszczególnych grup ekspozycji kredytowych.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Dla aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, dla których występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości skumulowane straty ujęte dotychczas bezpośrednio w kapitale własnym wyksięgowuje się z kapitału własnego i ujmuje w rachunku zysków i strat. Kwota skumulowanych strat, która zostaje wyksięgowana z innych całkowitych dochodów i ujęta w rachunku zysków i strat stanowi różnicę pomiędzy kosztem nabycia (pomniejszonym o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i bieżącą wartością godziwą. Jeśli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Jeśli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wyceniany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, to kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych.

Zobowiązania pozabilansowe

Rezerwa z tytułu zobowiązań pozabilansowych wyznaczana jest jako różnica pomiędzy oczekiwaną wartością ekspozycji bilansowej, która powstanie z udzielonego zobowiązania pozabilansowego a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych uzyskanych z ekspozycji bilansowej powstałej z udzielonego zobowiązania na datę identyfikacji utraty wartości. Bank do wyznaczania oczekiwanej wartości ekspozycji bilansowej, która powstanie z udzielonego zobowiązania pozabilansowego, wykorzystuje współczynnik konwersji kredytowej (CCF), którego wartości szacowane są na podstawie danych historycznych.

Bank przeprowadza regularne przeglądy wartości parametrów CCF stosowanych do wyznaczania odpisów na zobowiązania pozabilansowe oraz metodologii i założeń przyjętych do szacowania tych parametrów dla poszczególnych grup ekspozycji kredytowych.

Bank szacuje przyszłe przepływy pieniężne w ramach oceny indywidualnej albo oceny grupowej w zależności od klasyfikacji poszczególnych zobowiązań pozabilansowych do ekspozycji indywidualnie znaczących albo ekspozycji nieznaczących indywidualnie.

Pochodne instrumenty finansowe i rachunkowość zabezpieczeń

Bank zawiera operacje na pochodnych instrumentach finansowych: transakcje dotyczące walut (typu spot, forward, swap walutowy, opcje walutowe, CIRS), transakcje na stopę procentową (FRA, IRS, CAP), transakcje pochodne bazujące na kursach papierów wartościowych, wartości indeksów akcji i towarów. Pochodne instrumenty finansowe są początkowo ujmowane w wartości godziwej w dniu zawarcia transakcji, a następnie wyceniane do wartości godziwej na każdy dzień bilansowy. Wartość godziwą ustala się w oparciu o notowania instrumentów na aktywnych rynkach oraz w oparciu o techniki wyceny, w tym modele bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych oraz modele wyceny opcji, w zależności od tego, który ze sposobów wyceny jest właściwy.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych prezentowana jest w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu) lub „Instrumenty zabezpieczające” po stronie aktywów, a ujemna – w pozycji „Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)” lub „Instrumenty zabezpieczające” po stronie pasywów. W przypadku nabycia instrumentu finansowego, którego składnikiem jest wbudowany instrument pochodny, a całość lub część przepływów pieniężnych związanych z takim instrumentem finansowym zmienia się w sposób podobny do tego, jaki wbudowany instrument pochodny powodowałby samodzielnie, wbudowany instrument pochodny wykazuje się odrębnie od umowy zasadniczej.

Następuje to wtedy, gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

- instrument finansowy nie jest zaliczany do aktywów wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy, których skutki przeszacowania są odnoszone do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego,
- charakter wbudowanego instrumentu oraz ryzyka z nim związane nie są ściśle powiązane z charakterem umowy zasadniczej i ryzykami z niej wynikającymi,
- odrębny instrument, którego charakterystyka odpowiada cechom wbudowanego instrumentu pochodnego, spełniałby definicję instrumentu pochodnego,
- możliwe jest wiarygodne ustalenie wartości godziwej wbudowanego instrumentu pochodnego.

W przypadku umów nie będących instrumentami finansowymi, których składnikiem jest instrument spełniający powyższe warunki, wycenę wbudowanego instrumentu pochodnego zalicza się odpowiednio do aktywów lub zobowiązań z tytułu pochodnych instrumentów finansowych w korespondencji z rachunkiem zysków i strat zgodnie z zasadami wyceny instrumentów pochodnych.

Sposób ujmowania zmian wartości godziwej zależy od tego czy dany instrument pochodny jest zaliczony do portfela przeznaczonego do obrotu lub czy dany instrument jest wyznaczony jako instrument zabezpieczający.

Zmiany w wycenie do wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do portfela przeznaczonego do obrotu odnoszone są do rachunku zysków i strat.

Bank wyznacza niektóre instrumenty pochodne jako pozycje zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń. Bank podjął decyzję, aby skorzystać z wyboru jaki daje MSSF 9 i kontynuuje stosowanie zasad rachunkowości zabezpieczeń zgodnych z MSR 39. Decyzja ta ma zastosowanie do wszystkich relacji zabezpieczających, dla których Bank stosuje i będzie stosował rachunkowość zabezpieczeń w przyszłości. Bank stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej (fair value hedge) oraz przepływów pieniężnych (cash flow hedge).

Zasady rachunkowości dla zabezpieczenia wartości godziwej (fair value hedge)

Zmiany w wycenie do wartości godziwej instrumentów finansowych wyznaczonych jako pozycje zabezpieczane odnoszone są – w części wynikającej z zabezpieczanego ryzyka – do rachunku zysków i strat. W pozostałej części zmiany wyceny bilansowej księgowane są zgodnie z ogólnymi zasadami dla danej klasy instrumentów finansowych.

Zmiany w wycenie do wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych wyznaczonych jako pozycja zabezpieczająca w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej są w całości księgowane w rachunku zysków i strat w tej samej pozycji, w której są prezentowane wyniki zmiany wartości pozycji zabezpieczanej.

Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych zabezpieczających odsetkowe pozycje zabezpieczane prezentowany jest w marży odsetkowej.

Bank zaprzestaje stosowania rachunkowości zabezpieczeń, jeśli instrument zabezpieczający wygasa, zostaje sprzedany, rozwiązany lub wykonany (zastąpienia jednego instrumentu zabezpieczającego drugim lub przedłużenia terminu ważności danego instrumentu zabezpieczającego nie uważa się za wygaśnięcie lub rozwiązanie, jeśli takie zastąpienie lub przedłużenie terminu stanowi część udokumentowanej strategii zabezpieczania przyjętej przez jednostkę), zabezpieczenie przestaje spełniać kryteria rachunkowości zabezpieczeń albo Bank unieważnia powiązanie zabezpieczające.

Korekta z tytułu zabezpieczanego ryzyka na odsetkowej pozycji zabezpieczanej jest amortyzowana do rachunku zysków i strat nie później niż w momencie zaprzestania stosowania rachunkowości zabezpieczeń.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zasady rachunkowości dla zabezpieczenia przepływów pieniężnych (cash flow hedge)

Zmiany w wycenie do wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych wyznaczonych jako instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne odnoszone są:

- bezpośrednio do pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie,
- do pozycji rachunku zysków i strat „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy” w części stanowiącej nieefektywną część zabezpieczenia.

Kwoty ujęte w „Kapitale z aktualizacji wyceny” przenoszone są do rachunku zysków i strat w tym okresie, w którym zabezpieczana pozycja ma wpływ na rachunek zysków i strat i są prezentowane w tych samych liniach, co poszczególne komponenty wyceny pozycji zabezpieczanej, tj. wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych zabezpieczających w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych jest prezentowany w marży odsetkowej, a wynik z tytułu rewaluacji walutowej jest prezentowany w wyniku z pozycji wymiany.

Bank zaprzestaje stosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń, gdy instrument zabezpieczający wygasa lub zostaje sprzedany bądź gdy unieważnia powiązania zabezpieczające. W takim przypadku łączne zyski lub straty na instrumencie zabezpieczającym, początkowo ujęte w „Kapitale z aktualizacji wyceny”, jeżeli zabezpieczenie było skuteczne, nadal są wykazywane w kapitale, aż do zajścia prognozowanej transakcji i ujęcia jej w rachunku zysków i strat.

Jeżeli zawarcie prognozowanej transakcji nie jest uznawane za prawdopodobne, łączne zyski lub straty ujęte w „Kapitale z aktualizacji wyceny” przenoszone są do rachunku zysków i strat danego okresu.

Zobowiązania finansowe

Bank klasyfikuje zobowiązania finansowe, inne niż umowy gwarancji finansowych oraz zobowiązania do udzielenia pożyczki, jako wycenianie według zamortyzowanego kosztu lub w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Do zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu zaliczane są zobowiązania wobec banków i klientów, zaciągnięte przez Bank pożyczki, wyemitowane własne dłużne papiery wartościowe oraz zobowiązania podporządkowane.

Wyłączanie składników aktywów i zobowiązań finansowych z bilansu

Składnik aktywów finansowych jest wyłączany ze sprawozdania z sytuacji finansowej w momencie, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub w momencie, gdy Bank przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych w transakcji, w której Bank przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane ze składnikiem aktywów finansowych.

Bank wyłącza należności z tytułu kredytu/pożyczki lub jej części z bilansu, gdy dokona sprzedaży. Dodatkowo Bank spisuje należności w ciężar rezerw (całkowicie lub częściowo), gdy nie oczekuje dalszych przepływów dla danej należności z tytułu kredytu/pożyczki a także, gdy dokona bezwarunkowego umorzenia wierzytelności. W takim przypadku wiąże się to również z udokumentowaniem nieściągalności zgodnie z obowiązującymi przepisami podatkowymi w tym obszarze.

Wartość kontraktowych przepływów pieniężnych wymaganych umowami aktywów finansowych, które zostały spisane w 2018 roku i nadal podlegają procesom egzekucyjnym na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosi 3 437 332 tys. zł.

Skumulowane zyski lub straty, które zostały wykazane w pozostałych dochodach całkowitych z tytułu instrumentów kapitałowych wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej przez pozostałe dochody całkowite nie są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie usunięcia tych instrumentów finansowych z bilansu.

Bank wyłącza z ksiąg rachunkowych składnik zobowiązań finansowych lub jego część w przypadku, gdy zobowiązanie wygasa. Zobowiązanie wygasa, gdy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł termin jego dochodzenia.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Umowy sprzedaży i odkupu

Transakcje repo i reverse-repo oraz transakcje sell-buy back i buy-sell back są operacjami sprzedaży lub kupna papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu lub odsprzedaży w umownym terminie i po określonej cenie.

Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (repo oraz sell-buy back) na moment zawarcia ujmują się w zobowiązaniach wobec innych banków lub zobowiązaniach wobec klientów z tytułu depozytów, w zależności od kontrahenta transakcji. Zakupione papiery wartościowe z przyrzeczeniem odsprzedaży (reverse-repo oraz buy-sell back) ujmują się jako należności od banków lub kredyty i pożyczki udzielone klientom, w zależności od kontrahenta transakcji.

Różnica między ceną sprzedaży i odkupu jest traktowana odpowiednio jako koszty/przychody odsetkowe i rozliczana jest w czasie trwania umowy z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

4.6 Wycena pozostałych pozycji bilansu

Wartości niematerialne

Wartość firmy

Wartość firmy stanowi nadwyżkę kosztu nabycia nad wartością godziwą nabytych aktywów, pasywów i zobowiązań warunkowych jednostki zależnej, stowarzyszonej lub współkontrolowanej. Po początkowym ujęciu, wartość firmy jest wykazywana według ceny nabycia pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Utrata wartości ustalana jest poprzez oszacowanie odzyskiwalnej wartości ośrodka wypracowującego środki pieniężne, którego dotyczy dana wartość firmy.

W przypadku, gdy odzyskiwalna wartość ośrodka wypracowującego środki pieniężne jest niższa niż wartość bilansowa, tworzony jest odpis z tytułu utraty wartości. Stwierdzona w wyniku przeprowadzonych testów utrata wartości nie podlega późniejszej korekcie.

Wartość firmy powstała w wyniku nabycia spółek zależnych ujmują się w ramach wartości niematerialnych, a wartość firmy powstała w wyniku nabycia spółek stowarzyszonych lub współkontrolowanych ujmują się w ramach pozycji „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych”.

Inne wartości niematerialne

Wartości niematerialne są kontrolowanymi przez Bank zasobami majątkowymi nie mającymi formy fizycznej, identyfikowalnymi i powodującymi w przyszłości wpływ korzyści ekonomicznych dla Banku, powiązanych bezpośrednio z tymi aktywami.

Głównie są to:

- licencje na oprogramowanie komputerowe,
- autorskie prawa majątkowe,
- koszty zakończonych prac rozwojowych.

Wartości niematerialne początkowo ujmowane są według ceny nabycia. Późniejsza wycena wartości niematerialnych jest według ceny nabycia/kosztu wytworzenia pomniejszonego o umorzenie oraz odpisy z tytułu utraty wartości.

Wartości niematerialne i prawne o określonym okresie użytkowania podlegają amortyzacji przez szacowany okres użyteczności tego składnika. Nie dokonuje się odpisów amortyzacyjnych składnika wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania.

Wszystkie wartości niematerialne podlegają okresowym przeglądom w celu weryfikacji czy nie wystąpiły istotne przesłanki utraty wartości, które wymagałyby przeprowadzenia testu na utratę wartości oraz dokonania odpisu z tytułu utraty wartości.

W przypadku wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania oraz jeszcze nie przyjętych do użytkowania, test utraty wartości przeprowadzany jest raz w roku oraz dodatkowo, gdy występują przesłanki wskazujące na możliwość wystąpienia utraty wartości.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe stanowią kontrolowane środki trwałe oraz nakłady na ich budowę. Do środków trwałych zaliczane są składniki rzeczowych aktywów trwałych o przewidywanym okresie wykorzystywania dłuższym niż rok, które są utrzymywane z uwagi na ich wykorzystanie na własne potrzeby lub w celu oddania ich do użytkowania innym podmiotom na podstawie umowy najmu lub w celach administracyjnych.

Składniki rzeczowych aktywów trwałych wykazywane są według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszone o wartość skumulowanej amortyzacji oraz odpisy z tytułu utraty wartości.

Każda część składowa pozycji rzeczowych aktywów trwałych, której cena nabycia lub koszt wytworzenia jest istotny w porównaniu z ceną nabycia lub kosztem wytworzenia całej pozycji jest amortyzowana osobno. Bank alokuje początkową wartość pozycji rzeczowych aktywów trwałych na jej istotne części.

Koszty modernizacji rzeczowych aktywów trwałych odpowiednio zwiększają ich wartość bilansową lub są ujmowane jako oddzielny składnik rzeczowych aktywów trwałych tylko wtedy, gdy prawdopodobne jest, że z tytułu tych nakładów nastąpi wpływ korzyści ekonomicznych do Banku a koszt tych nakładów można wiarygodnie zmierzyć.

Koszty napraw i utrzymania rzeczowych aktywów trwałych obciążają rachunek zysków i strat w okresie sprawozdawczym, w którym zostały poniesione.

Koszty finansowania zewnętrznego, które można bezpośrednio przyporządkować nabyciu, budowie lub wytworzeniu dostosowywanego składnika aktywów, są częścią ceny nabycia lub kosztu wytworzenia tego składnika aktywów. Pozostałe koszty finansowania zewnętrznego są ujmowane jako koszt.

Odpisy amortyzacyjne

Odpisy amortyzacyjne rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych oraz nieruchomości inwestycyjnych dokonywane są metodą liniową przez przewidywany okres ich użyteczności ekonomicznej. Wartość podlegająca amortyzacji jest to cena nabycia lub koszt wytworzenia danego aktywa pomniejszona o wartość końcową składnika. Stawki amortyzacji i wartość końcowa składników ustalone dla celów bilansowych są okresowo weryfikowane, przy czym rezultaty weryfikacji skutkują w okresie, w którym weryfikację przeprowadzono.

Bilansowe stawki amortyzacyjne stosowane dla podstawowych grup rzeczowych aktywów trwałych, nieruchomości inwestycyjnych oraz wartości niematerialnych są następujące:

a) stawki amortyzacji stosowane dla środków trwałych

Budynki i budowle oraz spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego i spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego	1,5% – 10,0%
Urządzenia techniczne i maszyny	4,5% – 30,0%
Środki transportu	7% – 20,0%

b) stawki amortyzacji dla wartości niematerialnych

Licencje na programy komputerowe, prawa autorskie	12,5% – 50,0%
Poniesione koszty zakończonych prac rozwojowych	33,3%
Pozostałe wartości niematerialne	20% - 33,3%

c) stawki amortyzacji dla nieruchomości inwestycyjnych

Budynki i budowle	1,5% – 10,0%
-------------------	--------------

Nie amortyzuje się gruntów, środków trwałych w budowie oraz nakładów na wartości niematerialne.

Wartość amortyzacji oraz odpis z tytułu utraty wartości obciąża rachunek zysków i strat w pozycji „Amortyzacja i odpisy z tytułu utraty wartości środków trwałych i wartości niematerialnych”.

Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomości inwestycyjne są ujmowane początkowo według ceny nabycia z uwzględnieniem kosztów transakcji. Po początkowym ujęciu nieruchomości inwestycyjne są wyceniane zgodnie z wymogami modelu ceny nabycia.

Nieruchomości inwestycyjne są wyłączone z bilansu w przypadku ich zbycia lub w przypadku stałego wycofania danej nieruchomości inwestycyjnej z użytkowania, gdy nie są spodziewane żadne przyszłe korzyści z jej sprzedaży. Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia nieruchomości inwestycyjnej z bilansu są ujmowane w rachunku zysków i strat w tym okresie, w którym dokonano takiego usunięcia.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży i działalność zaniechana

Do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży klasyfikuje się aktywa, których wartość bilansowa ma zostać odzyskana w drodze ich odsprzedaży, a nie dalszego wykorzystania. Jako przeznaczone do sprzedaży klasyfikowane są jedynie aktywa dostępne do natychmiastowej sprzedaży w bieżącym stanie, których sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, tzn. zdecydowano o wypełnieniu planu sprzedaży danego składnika aktywów, rozpoczęto aktywny program znalezienia nabywcy i zakończenia planu zbycia. Ponadto, taki składnik aktywów jest oferowany do sprzedaży po cenie, która jest racjonalna w odniesieniu do jego bieżącej wartości godziwej i oczekuje się, że sprzedaż zostanie ujęta jako sprzedaż zakończona w czasie jednego roku od dnia zaklasyfikowania składnika aktywów do tej kategorii.

Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży ujmują się w kwocie niższej z wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia tych aktywów. Dla aktywów zaklasyfikowanych do tej kategorii nie nalicza się amortyzacji.

Działalność zaniechana jest częścią działalności Banku, która stanowi odrębną ważną dziedzinę działalności lub geograficzny obszar działalności, którą zbyto lub przeznaczono do sprzedaży lub wydania, albo jest to jednostka zależna nabyta wyłącznie w celu odsprzedaży. Klasyfikacji do działalności zaniechanej dokonuje się na skutek zbycia lub wtedy, gdy działalność spełnia kryteria zaklasyfikowania jako przeznaczonej do sprzedaży. W przypadku, gdy działalność jest zaklasyfikowana jako zaniechana, dane porównawcze do rachunku zysków i strat są przekształcane tak, jakby działalność została zaniechana na początku okresu porównawczego.

Leasing

Bank jest stroną umów leasingowych na podstawie, których przyjmuje do odpłatnego używania obce środki trwale lub wartości niematerialne przez uzgodniony okres.

Bank jest również stroną umów leasingowych na podstawie, których przekazuje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków środki trwale lub wartości niematerialne przez uzgodniony okres.

Leasing operacyjny

W przypadku umów leasingu zawartych przez Bank jako leasingodawcę, przedmiot leasingu jest ujmowany w bilansie Banku, ponieważ nie nastąpiło przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów na leasingobiorcę.

W przypadku umów leasingu zawartych przez Bank jako leasingobiorcę, przedmiot leasingu nie jest ujmowany w bilansie Banku.

Całość opłat z tytułu leasingu operacyjnego jest ujmowana jako przychody lub koszty w rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

Leasing finansowy

W przypadku umów leasingu, na mocy, których następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów będących przedmiotem umowy, przedmiot leasingu przestaje być ujmowany w bilansie. Ujmowana jest natomiast należność w kwocie równej bieżącej wartości minimalnych opłat leasingowych. Opłaty leasingowe są dzielone między przychody finansowe i zmniejszenie salda należności w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy zwrotu z pozostałej do spłaty należności.

Opłaty leasingowe z tytułu umów, które nie spełniają warunków umowy leasingu finansowego, ujmowane są jako przychody w rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

Rezerwy

Rezerwy tworzone są wówczas, gdy na Banku ciąży istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych, i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków uosabiających korzyści ekonomiczne, oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W pozycji tej ujmuje się rezerwy związane z długoterminowymi świadczeniami pracowniczymi, włączając te wyceniane metodą aktuarialną oraz rezerwy na koszty restrukturyzacji. Rezerwę na koszty restrukturyzacji tworzy się, gdy spełnione zostaną ogólne kryteria ujmowania rezerw oraz szczegółowe kryteria dotyczące powstania obowiązku tworzenia rezerwy na koszty restrukturyzacji określone w MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”. Wysokość rezerwy z tytułu restrukturyzacji zatrudnienia ustalana jest przez Bank w oparciu o najlepsze dostępne oszacowania bezpośrednich nakładów, które w sposób nieodczynny wynikają z restrukturyzacji oraz nie są związane z bieżącą działalnością Banku.

Wszystkie rezerwy tworzone są w ciężar rachunku zysków i strat, oprócz zysków i strat aktuarialnych związanych z wyceną zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń, odnoszonych na inne całkowite dochody.

Przychody przyszłych okresów oraz koszty rozliczane w czasie (pasywa)

Pozycja obejmuje głównie prowizje rozliczane liniowo oraz inne dochody pobrane z góry, których rozliczenie do rachunku zysków i strat nastąpi w przyszłych okresach sprawozdawczych.

Składnikami kosztów rozliczanych w czasie są rezerwy na koszty rzeczowe wynikające ze świadczeń wykonanych na rzecz Banku przez kontrahentów, które zostaną rozliczone w następnych okresach oraz rozliczenia z tytułu świadczeń na rzecz pracowników (m.in. bonus roczny i świąteczny, premie, nagrody oraz niewykorzystane urlopy).

Koszty i przychody rozliczane w czasie prezentuje się w bilansie w pozycji „Pozostałe zobowiązania”.

Dotacje

Bank ujmuje dotacje rządowe w momencie, w którym istnieje wystarczająca pewność, że zostaną spełnione związane z nimi warunki oraz pewność, że Bank otrzyma dotację. Dotacje rządowe są ujmowane w zysku lub stracie w okresach, w których ujmowane są odnośne koszty, które dotacje mają w zamierzeniu kompensować. Do rozliczania dotacji Bank stosuje metodę dochodową. Dotacje rządowe do aktywów są prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku jako pomniejszenie wartości bilansowej składnika aktywów.

Kapitały własne Banku

Kapitały własne stanowią kapitały i fundusze tworzone przez Bank zgodnie z obowiązującym prawem, tj. właściwymi ustawami, statutami i umowami spółek. Do kapitałów własnych zaliczane są także zysk/strata z lat ubiegłych.

Kapitał własny Banku stanowią:

- a) kapitał zakładowy – dotyczy jedynie kapitału Banku jako podmiotu dominującego i wykazany jest w wysokości zgodnej ze statutem oraz wpisem do rejestru przedsiębiorców według wartości nominalnej,
- b) „premia emisyjna” – nadwyżki osiągnięte przy emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej pozostałe po pokryciu kosztów emisji. Ponadto w pozycji tej ujęto zmianę wartości udziałów niedających kontroli wynikającą ze zwiększenia udziału podmiotu dominującego w kapitale akcyjnym Banku,
- c) fundusz ogólnego ryzyka bankowego w Banku Pekao S.A. tworzony jest zgodnie z Prawem Bankowym z dnia 29 sierpnia 1997 roku z zysku po opodatkowaniu,
- d) kapitały rezerwowe służące celom określonym w statucie tworzone są z odpisów z zysku,
- e) kapitał z aktualizacji wyceny obejmuje skutki wyceny dłużnych instrumentów finansowych oraz kredytów wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, skutki wyceny lub sprzedaży instrumentów kapitałowych wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, skutki wyceny pochodnych instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne, przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych oraz wartość podatku odroczonego dla pozycji stanowiących różnice przejściowe odniesione na kapitał z aktualizacji. W bilansie kapitał z aktualizacji wyceny prezentowany jest w ujęciu netto,
- f) pozostałe kapitały:
 - kapitał zapasowy tworzony jest zgodnie z postanowieniami Statutu Banku,
 - obligacje zamienne na akcje – obejmuje ujętą w kapitałach wartość godziwą instrumentów finansowych wyemitowanych w ramach transakcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych,
 - fundusz na prowadzenie działalności maklerskiej przez Bank Pekao S.A.,
 - niepodzielony wynik z lat ubiegłych obejmuje niepodzielone zyski i nie pokryte straty z lat Banku Pekao S.A.,
 - zysk/strata netto stanowi zysk/strata wynikająca z rachunku zysków i strat za okres, za który sporządzane jest sprawozdanie. Zysk netto uwzględnia podatek dochodowy.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Transakcje rozliczane w akcjach fantomowych Banku Pekao S.A.

Koszt transakcji rozliczanych z pracownikami w akcjach fantomowych jest wyceniany przez odniesienie do wartości godziwej zobowiązania z tego tytułu na dzień bilansowy.

Wartość godziwa zobowiązania jest szacowana na podstawie ceny akcji Banku na GPW na dzień bilansowy oraz oczekiwanej liczby akcji fantomowych do których zostaną nabyte uprawnienia.

Koszt transakcji rozliczanych w akcjach fantomowych jest ujmowany jako koszty wynagrodzeń wraz z odpowiadającym mu wzrostem zobowiązania wobec pracowników prezentowanych w pozycji „Rezerwy”.

Skumulowany koszt ujęty z tytułu transakcji rozliczanych w akcjach fantomowych na każdy dzień bilansowy do dnia nabycia praw odzwierciedla stopień upływu okresu nabywania praw oraz liczbę praw do akcji, do których prawa – w opinii Zarządu Banku na ten dzień, opartej na możliwie najlepszych szacunkach liczby akcji – zostaną ostatecznie nabyte.

4.7 Podatek dochodowy

Podatek dochodowy obejmuje podatek bieżący oraz podatek odroczony. Podatek dochodowy ujmuje się w rachunku zysków i strat za wyjątkiem sytuacji, gdy podatek ujmowany jest w kapitale. Bieżący podatek stanowi zobowiązanie podatkowe Banku odnoszące się do dochodu do opodatkowania wyliczone według obowiązującej stawki podatkowej, wraz ze wszystkimi korektami zobowiązania podatkowego dotyczącego poprzednich lat. Należności z tytułu podatków są wykazywane, jeśli Bank ma wystarczającą pewność, iż istnieją i że zostaną one odzyskane.

Aktywa i rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmowane są metodą bilansową, z tytułu różnic przejściowych pomiędzy wartością podatkową aktywów i zobowiązań, a ich wartością bilansową dla celów raportowania finansowego. Odroczony podatek dochodowy ustala się przy zastosowaniu stawek podatkowych obowiązujących prawnie lub faktycznie na koniec okresu sprawozdawczego, które zgodnie z oczekiwaniami będą obowiązywać w momencie realizacji określonych aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego lub realizacji zobowiązania z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmowane są w odniesieniu do ujemnych różnic przejściowych w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli wykorzystać te różnice.

Rezerwa na odroczony podatek dochodowy obliczona jest zgodnie z metodą zobowiązania bilansowego opartą na identyfikacji dodatnich różnic przejściowych pomiędzy wartością podatkową, a wartością bilansową aktywów i zobowiązań.

4.8 Pozostałe pozycje

Zobowiązania warunkowe i promesy zobowiązań

Bank zawiera transakcje, które w momencie zawarcia nie są ujmowane w bilansie jako aktywa lub zobowiązania, natomiast powodują powstanie zobowiązań warunkowych i promesy zobowiązań. Zobowiązania warunkowe charakteryzują się tym, że są:

- potencjalnym zobowiązaniem, którego istnienie zostanie potwierdzone w momencie wystąpienia lub niewystąpienia niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie podlegają pełnej kontroli Banku (np. prowadzone sprawy sporne),
- obecnym zobowiązaniem, które powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, ale nie jest ujmowane w bilansie ponieważ nie jest prawdopodobne, aby konieczne było wydatkowanie środków w celu wypełnienia obowiązku lub kwoty zobowiązania nie można wycenić wystarczająco wiarygodnie (przede wszystkim: niewykorzystane linie kredytowe oraz udzielone gwarancje, akredytywy i poręczenia).

Gwarancje finansowe

Gwarancje finansowe wycenia się według wyższej z następujących wartości:

- kwoty odpisu na oczekiwane straty kredytowe, lub
- początkowo ujętej kwoty, pomniejszonej o skumulowaną kwotę dochodów ujmowanych zgodnie z zasadami MSSF 15.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

4.9 Nowe standardy, interpretacje i poprawki do opublikowanych standardów, które zostały zatwierdzone i opublikowane przez Unię Europejską i weszły w życie od lub po 1 stycznia 2018 roku

MSSF 9 „Instrumenty finansowe” oraz inne zmiany

Od 1 stycznia 2018 roku Bank przyjął do stosowania Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej nr 9 „Instrumenty Finansowe” (dalej „MSSF 9”).

Poniżej przedstawiono ujawnienia dotyczące wpływu zastosowania przez Bank MSSF 9 po raz pierwszy oraz innych zmian na dzień 1 stycznia 2018 roku.

Poniższa tabela przedstawia ujawnienia na moment pierwszego zastosowania MSSF 9 kategorii wyceny aktywów i ich wartości bilansowych wg MSR 39 oraz nowych kategorii wyceny aktywów i ich wartości bilansowych wg MSSF 9.

	KLASYFIKACJA WG MSR 39	KLASYFIKACJA WG MSSF 9	WARTOŚĆ BILANSOWA WG MSR 39	WARTOŚĆ BILANSOWA WG MSSF 9
Kasa, należności do Banku Centralnego	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	5 186 259	5 186 048
Należności od banków	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	2 692 930	2 692 936
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	Przeznaczone do obrotu (Wartość godziwa przez wynik finansowy)	Wartość godziwa przez wynik finansowy (obowiązkowo)	1 734 768	1 734 768
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	Przeznaczone do obrotu (Wartość godziwej przez wynik finansowy)	Wartość godziwa przez wynik finansowy (obowiązkowo)	1 351 344	1 351 344
Instrumenty zabezpieczające	Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	Wartość godziwa przez wynik finansowy (obowiązkowo)	259 396	259 396
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	113 969 946	112 921 825
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Wartość godziwa przez wynik finansowy (obowiązkowo)	363 079	365 137
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Wartość godziwa przez inne całkowite dochody	1 882 180	1 841 682
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty dłużne	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	7 550 390	7 543 879
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty dłużne	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Wartość godziwa przez inne całkowite dochody	5 107 583	5 096 743
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty dłużne	Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	1 505 400	1 505 348
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty dłużne	Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności (Zamortyzowany koszt)	Wartość godziwa przez inne całkowite dochody	1 861 424	1 887 731
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty dłużne	Dostępne do sprzedaży (Wartość godziwa przez inne całkowite dochody)	Zamortyzowany koszt	2 229 193	2 336 021
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty dłużne	Dostępne do sprzedaży (Wartość godziwa przez inne całkowite dochody)	Wartość godziwa przez inne całkowite dochody	30 906 852	30 906 852
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty kapitałowe	Dostępne do sprzedaży (Wartość godziwa przez inne całkowite dochody)	Wartość godziwa przez wynik finan: (obowiązkowo)	52 339	52 339
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty kapitałowe	Dostępne do sprzedaży (Wartość godziwa przez inne całkowite dochody)	Wartość godziwa przez inne całkowite dochody	70 788	263 787
Inne aktywa	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	802 989	798 016
AKTYWA FINANSOWE			177 526 860	176 743 852

Zastosowanie przez Bank MSSF 9 po raz pierwszy nie miało wpływu na klasyfikację i wycenę zobowiązań finansowych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniższa tabela przedstawia uzgodnienie wartości bilansowych aktywów finansowych wg kategorii wyceny w ramach MSR39 z wartościami bilansowymi tych pozycji wg kategorii ich wyceny w ramach MSSF 9, na datę pierwszego zastosowania MSSF 9, z uwzględnieniem innych zmian wprowadzonych od 1 stycznia 2018 roku.

	WARTOŚĆ BILANSOWA 31.12.2017 WG MSR 39	REKLASYFIKACJA	AKTUALIZACJA WYCENY	WARTOŚĆ BILANSOWA 01.01.2018 WG MSSF 9
AKTYWA FINANSOWE				
WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU				
Kasa, należności do Banku Centralnego				
	Bilans otwarcia			5 186 259
	Aktualizacja wyceny		-211	
	Bilans zamknięcia			5 186 048
Należności od banków				
	Bilans otwarcia			2 692 930
	Aktualizacja wyceny		6	
	Bilans zamknięcia			2 692 936
Kredyty i pożyczki udzielone klientom				
	Bilans otwarcia			128 873 178
	Aktualizacja wyceny		-1 048 121	
A	Reklasyfikacja do wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-1 882 180		
B	Reklasyfikacja do wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	-363 079		
C	Reklasyfikacja do inwestycyjnych (lokacyjnych) papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-5 107 583		
D	Reklasyfikacja do inwestycyjnych (lokacyjnych) papierów wartościowych wycenianych wg zamortyzowanego kosztu	-7 550 390		
	Bilans zamknięcia			112 921 825
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe				
	Bilans otwarcia			3 366 824
	Aktualizacja wyceny		100 265	
D	Reklasyfikacja z kredytów i pożyczek udzielonych klientom	7 550 390		
E	Reklasyfikacja z dostępnych do sprzedaży	2 229 193		
F	Reklasyfikacja do wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-1 861 424		
	Bilans zamknięcia			11 385 248
Inne aktywa				
	Bilans otwarcia			802 989
	Aktualizacja wyceny		-4 973	
	Bilans zamknięcia			798 016
	RAZEM WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU			132 984 073

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

	WARTOŚĆ BILANSOWA 31.12.2017 WG MSR 39	REKLASYFIKACJA	AKTUALIZACJA WYCENY	WARTOŚĆ BILANSOWA 01.01.2018 WG MSSF 9
DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY				
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe				
	Bilans otwarcia	33 259 172		
E	Reklasyfikacja do wycenianych wg zamortyzowanego kosztu	-2 229 193		
G	Reklasyfikacja do wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody - instrumenty dłużne	-30 906 852		
H	Reklasyfikacja do wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody - instrumenty kapitałowe	-70 788		
I	Reklasyfikacja do wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	-52 339		
	Bilans zamknięcia			-
WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY				
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe (instrumenty dłużne)				
	Bilans otwarcia	-		
	Aktualizacja wyceny		15 467	
G	Reklasyfikacja z dostępnych do sprzedaży	30 906 852		
C, F	Reklasyfikacja z wycenianych wg zamortyzowanego kosztu	6 969 007		
	Bilans zamknięcia			37 891 326
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe (instrumenty kapitałowe)				
	Bilans otwarcia	-		
	Aktualizacja wyceny		192 999	
H	Reklasyfikacja z dostępnych do sprzedaży	70 788		
	Bilans zamknięcia			263 787
Kredyty i pożyczki udzielone klientom				
	Bilans otwarcia	-		
	Aktualizacja wyceny		-40 498	
A	Reklasyfikacja z wycenianych wg zamortyzowanego kosztu	1 882 180		
	Bilans zamknięcia			1 841 682
RAZEM WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY				
39 996 795				
WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ WYNIK FINANSOWY				
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu				
	1 734 768			1 734 768
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)				
	1 351 344			1 351 344
Instrumenty zabezpieczające				
	259 396			259 396
Kredyty i pożyczki udzielone klientom				
	Bilans otwarcia	-		
	Aktualizacja wyceny		2 058	
B	Reklasyfikacja z wycenianych wg zamortyzowanego kosztu	363 079		
	Bilans zamknięcia			365 137
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe (instrumenty kapitałowe)				
	Bilans otwarcia	-		
I	Reklasyfikacja z dostępnych do sprzedaży	52 339		
	Bilans zamknięcia			52 339
RAZEM WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ WYNIK FINANSOWY				
3 762 984				

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniżej wyjaśniono, w jaki sposób zastosowanie nowych wymogów klasyfikacji MSSF 9 doprowadziło do zaprezentowanych w powyższej tabeli zmian w klasyfikacji niektórych aktywów finansowych posiadanych przez Bank.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom

- A) W związku z zaklasyfikowaniem niektórych kredytów i pożyczek udzielonych klientom (kredytów syndykowanych) do modelu biznesowego, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż składników aktywów finansowych, kredyty te są wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Przed zastosowaniem wymogów MSSF 9, pozycje te wyceniane były wg zamortyzowanego kosztu, zgodnie z MSR 39.
- B) Kredyty i pożyczki udzielone klientom, których kontraktowe przepływy pieniężne nie stanowią jedynie spłat kapitału i odsetek od niespłaconego kapitału, ze względu na dźwignię finansową zwiększającą zmienność wynikających z umowy przepływów pieniężnych, klasyfikowane są obowiązkowo jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy. Dotyczy to przede wszystkim kredytów studenckich, kredytów z dopłatami Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz kilku ekspozycji korporacyjnych. Przed zastosowaniem wymogów MSSF 9, pozycje te wyceniane były wg zamortyzowanego kosztu, zgodnie z MSR 39.

Pozostałe kredyty i pożyczki udzielone klientom, utrzymywane w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy i spełniające kryteria SPPI są nadal wyceniane według zamortyzowanego kosztu.

Korporacyjne i municypalne papiery wartościowe

- C) Bank dokonał oceny modelu biznesowego dla korporacyjnych i municypalnych papierów wartościowych i stwierdził, iż część portfela tych papierów spełnia kryteria modelu biznesowego, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż składników aktywów finansowych. W związku z tym część papierów wartościowych z tego portfela została sklasyfikowana jako wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Przed zastosowaniem wymogów MSSF 9, pozycje te wyceniane były wg zamortyzowanego kosztu, zgodnie z MSR 39 i prezentowane jako kredyty i pożyczki udzielone klientom.
- D) Pozostała część portfela, która jest utrzymywana w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, została przeklasyfikowana do pozycji papiery wartościowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu. Przed zastosowaniem wymogów MSSF 9, pozycje te prezentowane były jako kredyty i pożyczki udzielone klientom, gdyż były klasyfikowane do kategorii pożyczki i należności zgodnie z MSR 39.

Inwestycyjne papiery wartościowe

- E) Bank dokonał oceny modelu biznesowego dla inwestycyjnych papierów wartościowych, które są w większości utrzymywane w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych jak i sprzedaży, i stwierdził, że w odniesieniu do niektórych z tych papierów dotychczasową praktyką było utrzymywanie ich w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych i intencja Banku w stosunku do nich pozostaje niezmienną. W związku z tym Bank ocenił, iż właściwym modelem biznesowym dla tych papierów jest model, którego celem jest utrzymywanie aktywów finansowych dla uzyskiwania umownych przepływów pieniężnych i przeklasyfikował je do wyceny według zamortyzowanego kosztu. Poprzednio papiery te były klasyfikowane jako dostępne do sprzedaży i wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość godziwa papierów wartościowych przeklasyfikowanych z wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody do wycenianych wg zamortyzowanego kosztu wyniosła 2 300 831 tys. PLN. W przypadku, gdyby te papiery wartościowe nie zostały przeklasyfikowane, Bank w 2018 roku ujęłaby w innych całkowitych dochodach zysk netto w kwocie 77 021 tys. złotych.
- F) W związku z intencją sprzedaży niektórych papierów z portfela papierów wartościowych dotychczas utrzymywanych do terminu zapadalności Bank dokonał przeklasyfikowania niektórych papierów do wyceny według wartości godziwej przez inne całkowite dochody, gdyż ocenił, iż właściwym modelem biznesowym dla tych papierów jest model, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych, jak i sprzedaż składników aktywów finansowych. Przed zastosowaniem wymogów MSSF 9, pozycje te wyceniane były wg zamortyzowanego kosztu, zgodnie z MSR 39. Pozostałe papiery wartościowe poprzednio klasyfikowane jako utrzymywane do terminu zapadalności zostały zaklasyfikowane do wyceny według zamortyzowanego kosztu.
- G) Pozostałe papiery wartościowe, które zgodnie z MSR 39 były zaklasyfikowane jako dostępne do sprzedaży zostały przeklasyfikowane do wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, bez zmiany metody wyceny.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Instrumenty kapitałowe

- H) Niektóre instrumenty kapitałowe utrzymywane długoterminowo w portfelu Banku zostały nieodwołalnie wyznaczone zgodnie z MSSF 9 do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Przed zastosowaniem MSSF 9, instrumenty te wyceniane były według wartości godziwej przez inne całkowite dochody lub według kosztu. MSSF 9 zniósł możliwość ich wyceny według kosztu. Zmiany wartości godziwej takich papierów wartościowych nie będą przeklasyfikowane do wyniku finansowego w momencie ich zbycia.
- I) Pozostałe instrumenty kapitałowe, które zgodnie z MSR 39 były klasyfikowane jako dostępne do sprzedaży i były wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody, a nie zostały nieodwołalnie wyznaczone do wyceny według wartości godziwej przez inne całkowite dochody zostały przeklasyfikowane do wyceny według wartości godziwej przez wynik finansowy.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniższa tabela przedstawia uzgodnienie bilansu zamknięcia salda odpisów z tytułu utraty wartości kalkulowanych zgodnie z MSR 39 oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe kalkulowane zgodnie z MSR 37 na dzień 31 grudnia 2017 roku do bilansu otwarcia salda oczekiwanych strat kredytowych określonych zgodnie z zapisami MSSF 9 na 1 stycznia 2018 roku

	KLASYFIKACJA WG MSR 39	KLASYFIKACJA WG MSSF 9	WARTOŚĆ ODPISÓW WG MSR 39/37 31.12.2017	REKLASYFIKACJE(*)	AKTUALIZACJA WYCENY	WARTOŚĆ ODPISÓW WG MSSF 9 01.01.2018
Kasa, należności do Banku Centralnego	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	-	-	211	211
Należności od banków	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	16 933	4 494	-6	21 421
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	5 216 710	3 175 774	795 479	9 187 963
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Wartość godziwa przez wynik finansowy (obowiązkowo)	4 057	3 869	-7 926	-
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Wartość godziwa przez inne całkowite dochody	10 517	-	15 548	26 065
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty dłużne	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	84 535	-31 680	4 517	57 372
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty dłużne	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Wartość godziwa przez inne całkowite dochody	12 979	-	9 209	22 188
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty dłużne	Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	-	-	52	52
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty dłużne	Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności (Zamortyzowany koszt)	Wartość godziwa przez inne całkowite dochody	-	-	179	179
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty dłużne	Dostępne do sprzedaży (Wartość godziwa przez inne całkowite dochody)	Zamortyzowany koszt	-	-	196	196
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty dłużne	Dostępne do sprzedaży (Wartość godziwa przez inne całkowite dochody)	Wartość godziwa przez inne całkowite dochody	-	-	1 846	1 846
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty kapitałowe	Dostępne do sprzedaży (Wartość godziwa przez inne całkowite dochody)	Wartość godziwa przez wynik finansowy (obowiązkowo)	-	-	-	-
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty kapitałowe	Dostępne do sprzedaży (Wartość godziwa przez inne całkowite dochody)	Wartość godziwej przez inne całkowite dochody	1 020	-1 020	-	-
Inne aktywa	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	90 884	5 926	4 973	101 783
Rezerwy (na ekspozycje pozabilansowe)	Rezerwy na udzielone zobowiązania i gwarancje	Rezerwy na udzielone zobowiązania i gwarancje	245 993	-	35 332	281 325
		Razem wartość odpisów	5 683 628	3 157 363	859 610	9 700 601

(*) Pozycja "Reklasyfikacje" obejmuje zmiany poziomu odpisów, który nastąpił w korespondencji z analogiczną zmianą wartości bilansowej brutto, w tym: (1) wzrost odpisów w wyniku dostosowania wartości bilansowej brutto do wymogów MSSF 9 (zmiana prezentacyjna polegająca na zwiększeniu wartości bilansowej brutto poprzez rozpoznanie kontraktowych odsetek naliczonych w pełnej wysokości od należności w Koszyku 3 i w konsekwencji analogiczny wzrost poziomu odpisów) oraz (2) spadek odpisów dla należności zaklasyfikowanych do kategorii POCI, które na dzień początkowego ujęcia ujemowane są w wartości godziwej i nie wykazują salda odpisów. W efekcie zmiany opisane powyżej nie miały wpływu na poziom kapitałów Banku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniższa tabela przedstawia wpływ netto (wzrost brutto pomniejszony o efekt podatkowy) pierwszego zastosowania MSSF 9 oraz innych zmian na pozycje kapitałów

	WPLYW PIERWSZEGO ZASTOSOWANIA MSSF 9 NA 01.01.2018		
	BRUTTO	PODATEK ODROZCZONY	NETTO
KAPITAŁ Z AKTUALIZACJI WYCENY			
Kapitał z aktualizacji wyceny na 31.12.2017 według MSR 39	-70 892	13 469	-57 423
Aktualizacja wyceny dłużnych papierów wartościowych / kredytów udzielonych klientom przeklasyfikowanych z wycenianych wg zamortyzowanego kosztu do wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-48 527	9 220	-39 307
Aktualizacja wyceny dłużnych papierów wartościowych przeklasyfikowanych z dostępnych do sprzedaży do wycenianych wg zamortyzowanego kosztu	105 030	-19 956	85 074
Reklasyfikacja wyceny kapitałowych papierów wartościowych przeklasyfikowanych z dostępnych do sprzedaży do wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	-3 232	614	-2 618
Aktualizacja wyceny kapitałowych papierów wartościowych przeklasyfikowanych z dostępnych do sprzedaży do wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	192 999	-36 670	156 329
Ujęcie odpisów z tytułu utraty wartości ("ECL") dla dłużnych papierów wartościowych / kredytów udzielonych klientom wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	50 278	-9 553	40 725
Kapitał z aktualizacji wyceny na 01.01.2018 według MSSF 9	225 656	-42 876	182 780
WYNIK Z LAT UBIEGŁYCH			
Wynik z lat ubiegłych na 31.12.2017 według MSR 39	-	-	-
Reklasyfikacja wyceny kapitałowych papierów wartościowych przeklasyfikowanych z dostępnych do sprzedaży do wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	3 232	-614	2 618
Aktualizacja wyceny kredytów udzielonych klientom obowiązkowo wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	-5 868	1 115	-4 753
Ujęcie odpisów z tytułu utraty wartości ("ECL") dla aktywów finansowych oraz zobowiązań pozabilansowych	-859 610	153 049	-706 561
Inne zmiany	-277 665	49 613	-228 052
Wynik z lat ubiegłych na 01.01.2018 według MSSF 9 i innych zmian	-1 139 911	203 163	-936 748
ŁĄCZNY WPLYW PIERWSZEGO ZASTOSOWANIA MSSF 9 I INNYCH ZMIAN NA KAPITAŁY	-843 363	146 818	-696 545

Inne zmiany zaprezentowane w powyższej tabeli wynikają z dokonanych przez Bank w 2018 roku zmian w sposobie ujmowania wybranych prowizji oraz rezerw na niewykorzystane urlopy i ujęcia wpływu tych zmian w zakresie dotyczącym lat ubiegłych w wyniku z lat ubiegłych na dzień 1 stycznia 2018 roku. Dane porównawcze nie zostały przekształcone ze względu na nieistotny wpływ wprowadzonych zmian na wyniki finansowe Banku.

Wpływ MSSF 9 na ocenę adekwatności kapitałowej

Bank podjął decyzję o stosowaniu rozwiązań przejściowych, określonych w art. 473a Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012, w brzmieniu nadanym Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/2395 z dnia 12 grudnia 2017 roku zmieniającym rozporządzenie (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do rozwiązań przejściowych dotyczących złagodzenia wpływu wprowadzenia MSSF 9 na fundusze własne oraz dotyczących traktowania jako duże ekspozycje niektórych ekspozycji wobec podmiotów sektora publicznego denominowanych w walucie krajowej dowolnego państwa członkowskiego.

Poniższa tabela przedstawia wpływ zastosowania MSSF 9 po raz pierwszy na adekwatność kapitałową z uwzględnieniem i bez uwzględnienia okresu przejściowego

	WPLYW MSSF 9 Z UWZGLĘDNIENIEM OKRESU PRZEJŚCIOWEGO	WPLYW MSSF 9 BEZ UWZGLĘDNIENIA OKRESU PRZEJŚCIOWEGO
Całkowity wymóg kapitałowy	9 006 840	8 995 466
Łączny kapitał (Tier I i Tier II)	20 947 070	20 096 308
Łączny współczynnik kapitałowy (%)	18,6%	17,9%

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

MSSF 15 „Przychody z umów z klientami”

MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” został zatwierdzony do stosowania w państwach członkowskich Unii Europejskiej Rozporządzeniem Komisji Europejskiej Nr 2016/1905 z dnia 22.09.2016 roku i ma zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy obrotowe rozpoczynające się z dniem 1 stycznia 2018 roku lub później.

Przepisy MSSF 15 mają zastosowanie do umów z klientami z wyjątkiem umów leasingowych objętych MSR 17 „Leasing”, instrumentów finansowych i innych praw lub zobowiązań umownych objętych MSSF 9 „Instrumenty finansowe”, MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe”, MSSF 11 „Wspólne ustalenia umowne”, MSR 27 „Jednostkowe sprawozdania finansowe”, MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”, umów ubezpieczeniowych objętych MSSF 4 „Umowy ubezpieczeniowe”.

MSSF 15 zakłada, że ujmowanie przychodu powinno odzwierciedlać przeniesienie przyrzeczonych towarów lub usług na klienta w kwocie, która odpowiada wynagrodzeniu, jakiego Bank spodziewa się w zamian za dane towary i usługi.

Zgodnie z MSSF 15 przeniesienie towarów i usług oparte jest na koncepcji przeniesienia kontroli na klienta, które może nastąpić w określonym momencie (dostawa towaru, wykonanie usługi) lub na przestrzeni czasu (przykładowo w czasie świadczenia usługi lub w trakcie powstawania zamówionego towaru).

MSSF 15 określa pięcioletni model ujmowania przychodów:

Etap 1: Identyfikacja umowy z klientem.

Etap ten polega na upewnieniu się, że umowy zawarte z klientami (w formie pisemnej, ustnej lub zgodnie z innymi zwyczajowymi praktykami) są ważne oraz stanowią faktyczne transakcje. Według MSSF 15 umowa z klientem jest umową, jeżeli wynikają z niej egzekwowalne prawa i obowiązki oraz spełnione są następujące kryteria:

- strony zatwierdziły umowę oraz są zobligowane do wykonania przypisanych im zobowiązań,
- prawa każdej ze stron względem towarów lub usług, które mają być przeniesione, są możliwe do zidentyfikowania,
- można zidentyfikować warunki płatności za przeniesiony towar lub usługi,
- umowa ma treść ekonomiczną,
- jest prawdopodobne, że Bank otrzyma wynagrodzenie przysługujące mu w zamian za towary lub usługi. Przy ocenie tego kryterium będzie brany pod uwagę zamiar oraz zdolność nabywcy do zapłaty wynagrodzenia w określonym w umowie terminie.

W niektórych przypadkach, dwie lub więcej umów, które zostały zawarte z tym samym nabywcą (lub jednostką powiązaną z nabywcą) w tym samym lub niedalekim czasie będzie mogło być traktowane jako jedna całość oraz ujmowane jako jedna umowa jeżeli spełniony jest jeden z poniższych warunków:

- umowy były negocjowane w pakiecie oraz z jednym celem handlowym,
- wysokość wynagrodzenia do zapłaty z tytułu jednej umowy zależy od ceny bądź wykonania innej umowy, bądź
- towary lub usługi przyrządzone w umowach (lub pewne towary lub usługi przyrządzone w każdej z umów) stanowią jedno zobowiązanie do wykonania świadczenia.

Etap 2: Identyfikacja odrębnych zobowiązań do wykonania świadczenia.

Zobowiązanie do wykonania świadczenia odpowiada przyrzeczonym nabywcy określonym towarom lub usługom (bądź ich pakietowi), które mogą być postrzegane jako „odrębne” od innych towarów lub usług przyrzeczonych w umowie.

Zobowiązanie do przekazania towaru lub usługi będzie postrzegane jako odrębne w przypadku spełnienia dwóch następujących kryteriów:

- nabywca może czerpać korzyści z towaru lub usługi oddzielnie bądź w połączeniu z innymi udostępnionymi zasobami (wyznacznikiem tego kryterium jest regularne sprzedawanie przez Bank towaru lub usługi oddzielnie),
- możliwe jest oddzielenie przyrzeczenia Banku do przekazania nabywcy towaru lub usługi od innych przyrzeczeń w umowie.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Etap 3: Określenie ceny transakcyjnej.

Cena transakcyjna jest wynagrodzeniem, do jakiego Bank spodziewa otrzymać w zamian za przekazanie towarów lub usług. Określenie ceny transakcyjnej może być skomplikowane, jeżeli umowa przewiduje wynagrodzenie zmienne (np. bonusy, kary, zwroty, klauzule zakładające możliwość zmiany ceny, etc.), istotny udział kosztów finansowania, wynagrodzenie niepieniężne lub kwoty należne nabywcy.

Wynagrodzenie zmienne uwzględnia się w cenie transakcji wyłącznie wówczas, gdy zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, że jego uwzględnienie nie spowoduje „znaczącego odwrócenia przychodu” w przyszłości wskutek przeszacowania. Znaczące odwrócenie ujęcia przychodu następuje wówczas, gdy późniejsza zmiana szacunkowej kwoty wynagrodzenia zmiennego powoduje znaczący spadek skumulowanej wartości rozpoznanych przychodów od danego klienta. Wynagrodzenie zmienne obejmuje każdą zmienną kwotę umowną, w tym np. premie za wyniki, kary, upusty, rabaty.

Etap 4: Alokacja ceny transakcyjnej do odrębnych zobowiązań do wykonania świadczenia.

Jeżeli umowa zawiera więcej niż jedno możliwe do wydzielenia zobowiązanie do realizacji świadczeń, Bank alokuje cenę transakcji do poszczególnych zobowiązań na podstawie ich indywidualnych cen sprzedaży.

Jeżeli cena transakcyjna uwzględnia kwotę zmienną, należy przeanalizować, czy kwota ta dotyczy wszystkich, czy tylko niektórych zobowiązań do realizacji świadczeń zawartych w umowie. Jeżeli nie zostaną spełnione zawarte w standardzie kryteria uznania kwoty zmiennej za odnoszącą się jedynie do niektórych zobowiązań, należy ją alokować na wszystkie zobowiązania do realizacji świadczeń zawarte w umowie.

Etap 5: Ujęcie przychodu w chwili realizacji zobowiązania wynikającego z umowy.

Przychód jest ujmowany wtedy, gdy Bank wypełni swoje zobowiązanie do wykonania świadczenia poprzez przekazanie klientowi kontroli nad towarem lub usługą. W związku z tym przychód jest ujmowany albo w momencie w czasie, albo w miarę upływu czasu.

Kontrolę definiuje się jako „możliwość bezpośredniego wykorzystania i czerpania zasadniczo wszystkich pozostałych korzyści z danego składnika aktywów”, czyli towaru lub usługi.

Zobowiązanie uznaje się za wykonywane przez określony przedział czasu (więc również przychód rozpoznawany jest w czasie), gdy co najmniej jeden z następujących warunków jest spełniony:

- klient otrzymuje i konsumuje korzyści z prac w czasie ich wykonywania przez Bank,
- prace Banku przyczyniają się do wytworzenia lub powiększenia aktywów (np. w trakcie prac w toku) w taki sposób, że klient kontroluje te aktywa w momencie ich wytworzenia lub powiększenia,
- prace Banku nie przyczyniają się do utworzenia aktywów o alternatywnym zastosowaniu i ma prawo do zapłaty za prace dotychczas wykonane.

Jeśli zobowiązanie nie jest wykonywane przez określony przedział czasowy, należy wziąć pod uwagę następujące przesłanki w celu określenia momentu, w którym kontrola aktywów została przeniesiona na klienta:

- Bank przekazał na rzecz klienta w fizyczne posiadanie aktywów,
- Bank ma bieżące prawo żądać zapłaty za aktywa,
- klient zaakceptował aktywa,
- klient posiada znaczące ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów,
- klient ma tytuł prawny do aktywów.

Bank stosuje MSSF 15 od 1 stycznia 2018 roku. Bank dokonał analizy wpływu wdrożenia MSSF 15.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Analizą objęto następujące rodzaje umów z klientami:

1. Umowy z organizacjami kartowymi dotyczące działań marketingowych i promocyjnych oraz związanych z rozwojem działalności kartowej,
2. Umowy najmu w których Bank jest wynajmującym i oprócz czynszu z tytułu najmu uzgadnia z klientem (najemcą) sposób rozliczania opłat eksploatacyjnych z tytułu utrzymania nieruchomości. W umowach takich Bank kupuje i odsprzedaje np. usługi komunalne i energii elektrycznej,
3. Umowy dotyczące usług transportu wartości dokonywane na rzecz klientów,
4. Umowy o prowadzenie rachunków bankowych, w odniesieniu do opłat i prowizji nie będących częścią efektywnej stopy procentowej,
5. Umowy kredytów i pożyczek, w odniesieniu do opłat i prowizji nie będących częścią efektywnej stopy procentowej,
6. Umowy dotyczące pośrednictwa w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych,
7. Umowy dotyczące usług zarządzania funduszami.

Bank nie zidentyfikował istotnych umów o zmiennym niepewnym składniku wynagrodzenia oraz umów w przypadku których wdrożenie MSSF 15 mogłoby mieć istotny wpływ na sprawozdanie finansowe.

Pozostałe standardy, interpretacje i poprawki do opublikowanych standardów, które zostały zatwierdzone i opublikowane przez Unię Europejską i weszły w życie od lub po 1 stycznia 2018 roku:

STANDARD / INTERPRETACJA	OPIS	OCENA WPŁYWU
MSSF 2 (zmiana) „Płatności na bazie akcji”	Zmiany wprowadzają wymogi w zakresie ujmowania: (a) skutków warunków nabycia uprawnień i warunków innych niż warunki nabycia uprawnień na wycenę płatności na bazie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych, (b) płatności na bazie akcji mające funkcję rozliczenia netto z zobowiązaniami podatkowymi, oraz (c) modyfikacji warunków płatności na bazie akcji, które powodują zmianę klasyfikację transakcji z rozliczanych w środkach pieniężnych do rozliczanych w instrumentach kapitałowych.	Zmiana standardu nie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jej pierwszego zastosowania.
MSSF 4 (zmiana) „Umowy ubezpieczeniowe”	Zmiany zostały wprowadzone w celu rozwiązania problemów wynikających z wdrożenia nowego standardu MSSF 9 „Instrumenty finansowe” przed wprowadzeniem nowego standardu zastępującego MSSF 4.	Zmiana standardu nie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jej pierwszego zastosowania.
MSR 40 (zmiana) „Nieruchomości inwestycyjne”	Zmiany do MSR 40 „Nieruchomości inwestycyjne” – Przeniesienia nieruchomości inwestycyjnych określają, że jednostka dokonuje przeniesienia poszczególnych nieruchomości do lub z nieruchomości inwestycyjnych tylko wówczas, gdy istnieją dowody na zmianę sposobu ich użytkowania. Zmiana sposobu użytkowania występuje wtedy, gdy poszczególna nieruchomość spełnia lub przestała spełniać definicję nieruchomości inwestycyjnych. Zmiana intencji kierownictwa co do sposobu użytkowania nieruchomości sama w sobie nie stanowi przesłanki na zmianę sposobu użytkowania. Zmiany określają również, iż przykłady zawarte w paragrafie 57 nie stanowią zamkniętego katalogu przykładów (przed zmianą wykaz ten stanowi zamknięty katalog przykładów).	Zmiana standardu nie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jej pierwszego zastosowania.
KIMSF 22 „Transakcje w walutach obcych i płatności zaliczkowe”	Interpretacja określa, iż w celu ustalenia kursu wymiany datą transakcji jest data początkowego ujęcia przedpłaty jako składnika aktywów niepieniężnych lub zobowiązania z tytułu odroczonej dochodów. Jeśli istnieje wiele płatności lub wpływów zaliczkowych, ustala się datę transakcji w odniesieniu do każdej płatności lub wpływów.	Nowa interpretacja nie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jej pierwszego zastosowania.
Zmiany do MSSF 2014-2016	Zmian dokonano w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do MSSF. Zmiany dotyczą MSSF 1, MSSF 12 oraz MSR 28 i są ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa.	Zmiany nie miały znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jej pierwszego zastosowania.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

4.10 Nowe standardy, interpretacje i poprawki do opublikowanych standardów, które zostały wydane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR), zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, ale jeszcze nie weszły w życie

STANDARD / INTERPRETACJA	OPIS	OCENA WPŁYWU
MSSF 9 (zmiana) „Instrumenty finansowe”	Zmiany do MSSF 9 - Charakterystyka opcji przedpłaty z ujemną kompensatą - modyfikują obowiązujące wymogi dotyczące praw z tytułu przedterminowego rozwiązania umowy na potrzeby umożliwienia wyceny według zamortyzowanego kosztu (lub, w zależności od modelu biznesowego, w wartości godziwej przez inne całkowite dochody) nawet w przypadku ujemnych płatności kompensacyjnych. Zmiany przewidują, iż znak (plus bądź minus) kwoty przedpłaty nie jest istotny – tj. w zależności od stopy procentowej obowiązującej w momencie rozwiązania umowy, może zostać dokonana płatność na rzecz strony skutkująca wcześniejszą spłatą. Kalkulacja tej kompensaty musi być taka sama zarówno w przypadku kary za przedterminową spłatę jak również w przypadku zysku z tytułu wcześniejszej spłaty. Data obowiązywania - okres roczny rozpoczynający się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie.	Bank uważa, że zmiana standardu nie będzie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie ich pierwszego zastosowania.
MSR 28 (zmiana) „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”	Zmiany do MSR 28 - Długoterminowe udziały w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach wprowadzono w celu wyjaśnienia, że jednostka stosuje MSSF 9 (w tym regulacje dotyczące utraty wartości) do długoterminowych udziałów w jednostkach stowarzyszonych lub wspólnych przedsięwzięciach, które wchodziły w skład inwestycji netto w jednostkę stowarzyszoną lub wspólne przedsięwzięcie, w stosunku do których nie zastosowano metody praw własności. Zmiany usuwają również paragraf 41, ponieważ uznano, że paragraf ten jedynie powtórzył wymogi zawarte w MSSF 9 i wywoływał zamieszanie w kwestii rozliczania długoterminowych udziałów. Data obowiązywania - okres roczny rozpoczynający się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie.	Bank uważa, że zmiana standardu nie będzie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie ich pierwszego zastosowania.
KIMSF 23 „Niepewność w zakresie rozliczania podatku dochodowego”	Może być niejasne, w jaki sposób prawo podatkowe odnosi się do określonej transakcji lub okoliczności lub czy organ podatkowy zaakceptuje opodatkowanie jednostki. MSR 12 „Podatki dochodowe” określa sposób rozliczania podatku bieżącego i odroczonego, ale nie odzwierciedla skutków niepewności. KIMSF 23 zawiera wytyczne, które uzupełniają wymogi zawarte w MSR 12, określając sposób odzwierciedlenia skutków niepewności przy ujmowaniu podatku dochodowego. Data obowiązywania - okres roczny rozpoczynający się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie.	Bank uważa, że interpretacja nie będzie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie ich pierwszego zastosowania.
MSSF 16 „Leasing”	Zgodnie z MSSF 16 leasingobiorca ujmuje prawo do użytkowania składnika aktywów oraz zobowiązanie z tytułu leasingu. Prawo do użytkowania składnika aktywów jest traktowane podobnie jak inne aktywa niefinansowe i odpowiednio amortyzowane. Zobowiązania z tytułu leasingu wycenia się początkowo w wartości bieżącej opłat leasingowych płatnych w okresie leasingu, zdyskontowanej o stopę zawartą w leasingu, jeżeli jej ustalenie nie jest trudne, lub o krańcową stopę procentową. MSSF 16 definiuje okres leasingu jako całkowity, niepodlegający odwołaniu okres, podczas którego leasingobiorca ma prawo do użytkowania danego aktywa. Okres leasingu obejmuje również okresy opcjonalne w przypadku, gdy jednostka jest pewna wykonania opcji przedłużenia (lub nie wykonania opcji zakończenia) leasingu. W odniesieniu do klasyfikacji leasingu u leasingodawców, przeprowadza się ją tak samo jak zgodnie z MSR 17 – tj. jako leasing operacyjny lub finansowy. U leasingodawcy leasing jest klasyfikowany jako leasing finansowy, jeżeli następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i korzyści z tytułu posiadania odnośnych aktywów. W przeciwnym przypadku leasing jest klasyfikowany jako leasing operacyjny. W leasingu finansowym leasingodawca rozpoznaje przychody finansowe przez okres leasingu, w oparciu o stałą okresową stopę zwrotu na inwestycji netto. Leasingodawca ujmuje płatności leasingu operacyjnego w przychody liniowo lub w inny systematyczny sposób, jeśli lepiej odzwierciedla wzór otrzymywania korzyści z wykorzystania odnośnych aktywów. Data obowiązywania - okres roczny rozpoczynający się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone w przypadku jednostek, które stosują MSSF 15 Przychody z umów z klientami od daty lub przed datą pierwszego zastosowania niniejszego standardu.	Bank nie skorzystał z możliwości wcześniejszego zastosowania MSSF 16 i będzie stosował standard począwszy od 1 stycznia 2019 roku. W odniesieniu do Banku jako leasingodawcy - zasady ujmowania umów leasingowych i ich rozliczania pozostaną w większości bez zmian. Niemniej zmiana standardu może mieć wpływ na ich modele biznesowe i produkty leasingowe w związku ze zmianą potrzeb i zachowań leasingobiorców. W odniesieniu do Banku jako leasingobiorcy - wpływ pierwszego zastosowania MSSF 16 przedstawiono w Nocie 4.1.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

4.11 Nowe standardy, interpretacje i poprawki do opublikowanych standardów, które zostały opublikowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) i oczekują na zatwierdzenie przez Unię Europejską

STANDARD / INTERPRETACJA	OPIS	OCENA WPLYWU
MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe”	<p>Nowy standard wymaga wyceny zobowiązań ubezpieczeniowych w wysokości aktualnej wartości wypłaty i zapewnia bardziej jednolite podejście do wyceny i prezentacji wszystkich umów ubezpieczeniowych. Wymogi te mają na celu osiągnięcie spójnego ujmowania umów ubezpieczeniowych opartego na określonych zasadach rachunkowości. MSSF 17 zastępuje MSSF 4 „Umowy ubezpieczeniowe” i związane z nimi interpretacje w dniu zastosowania nowego standardu.</p> <p>Data obowiązywania - okres roczny rozpoczynający się 1 stycznia 2021 roku lub po tej dacie.</p>	Bank uważa, że nowy standard nie będzie miał znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jego pierwszego zastosowania.
MSR 19 (zmiana) „Świadczenia pracownicze”	<p>Zmiany do MSR 19 „Świadczenia pracownicze” – Zmiana, ograniczenie lub rozliczenie planu - wymagają aby po zmianie planu zastosować zaktualizowanych założeń do wyceny w celu ustalenia bieżących kosztów usług i odsetek netto za pozostałą część okresu sprawozdawczego.</p> <p>Data obowiązywania - okres roczny rozpoczynający się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie.</p>	Bank jest w trakcie analizy wpływu tych zmian na sprawozdanie finansowe.
MSSF 3 (zmiana) „Połączenia jednostek”	<p>Zmiany zawężają i wyjaśniają definicję przedsięwzięcia. Umożliwiają również przeprowadzenie uproszczonej oceny czy zespół aktywów i działań stanowi grupę aktywów, a nie przedsięwzięcie.</p> <p>Data obowiązywania - okres roczny rozpoczynający się 1 stycznia 2020 roku lub po tej dacie.</p>	Bank uważa, że zmiana standardu nie będzie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie ich pierwszego zastosowania.
MSR 1 (zmiana) „Prezentacja sprawozdań finansowych” oraz MSR 8 (zmiana) „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów”	<p>Zmiany ujednolicają i wyjaśniają definicję „Istotny” oraz zawierają wytyczne w celu zwiększenia spójności stosowania tego konceptu w międzynarodowych standardach sprawozdawczości finansowej.</p> <p>Data obowiązywania - okres roczny rozpoczynający się 1 stycznia 2020 roku lub po tej dacie.</p>	Bank jest w trakcie analizy wpływu tych zmian na sprawozdanie finansowe.
Zmiany do MSSF 2015-2017	<p>Dokonano zmian do różnych standardów w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do Standardów (MSSF 3, MSSF 11, MSR 12 oraz MSR 23) ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa. Zmiany precyzują, że: gdy jednostka przejmuje kontrolę nad przedsięwzięciem, wcześniej posiadane udziały we wspólnej działalności podlegają ponownej wycenie (MSSF 3), gdy jednostka uzyska współkontrolę nad przedsięwzięciem, jednostka nie dokonuje ponownej wyceny posiadanego wcześniej udziału we wspólnej działalności (MSSF 11), jednostka w taki sam sposób rozlicza wszystkie konsekwencje podatku dochodowego z tytułu dywidend (MSR 12), wszelkie pożyczki zaciągnięte pierwotnie w celu modernizacji składnika aktywów traktowane są jako pożyczki ogólnego przeznaczenia w przypadku gdy składnik aktywów jest gotowy do zamierzonego użytkowania lub sprzedaży (MSR 23).</p> <p>Data obowiązywania - okres roczny rozpoczynający się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie.</p>	Bank jest w trakcie analizy wpływu tych zmian na sprawozdanie finansowe.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

5. Zarządzanie ryzykiem

Polityka zarządzania ryzykiem Banku ma na celu optymalizację struktury bilansu i pozycji pozabilansowych przy uwzględnieniu założonej relacji ryzyka do dochodu oraz kompleksowego ujęcia wpływu różnych rodzajów ryzyka, które Bank podejmuje w swojej działalności biznesowej. Ryzyka są monitorowane i kontrolowane w odniesieniu do dochodowości i kapitału niezbędnego do ich pokrycia oraz regularnie raportowane, zgodnie z zasadami opisanymi poniżej.

Dalsza część noty opisuje wszystkie istotne ryzyka występujące w działalności Banku.

5.1 Struktura organizacyjna zarządzania ryzykiem

Rada Nadzorcza

Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność. Ponadto sprawuje ona nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie podejmowania ryzyka ze strategią i planem finansowym Banku.

Zarząd

Zarząd jest odpowiedzialny za opracowanie, wdrażanie i funkcjonowanie procesów zarządzania ryzykiem poprzez m.in. wprowadzanie odpowiednich wewnętrznych regulacji z uwzględnieniem wyników kontroli audytu wewnętrznego.

Zarząd odpowiada za skuteczność systemu zarządzania ryzykiem, systemu kontroli wewnętrznej, procesu obliczania kapitału wewnętrznego oraz za efektywność przeglądu procesu wyliczania kapitału wewnętrznego i jego monitoring. Ponadto wprowadza niezbędne korekty lub udoskonalenia do tych procesów i systemów, co do których zachodzi taka konieczność. Konieczność ta może być spowodowana zmianami poziomu ryzyka w działalności Banku, czynnikami otoczenia gospodarczego lub nieprawidłowościami w funkcjonowaniu procesów lub systemów.

Zarząd okresowo przedkłada Radzie Nadzorczej syntetyczną informację na temat typów, skali, istotności ryzyk, na które narażony jest Bank, jak również metod wykorzystywanych do ich zarządzania.

Zarząd ocenia, czy działalność taka jak: identyfikacja, pomiar, monitorowanie, raportowanie i kontrola lub ograniczanie są prowadzone na odpowiednim poziomie w ramach procesu zarządzania ryzykiem. Ponadto sprawdza, czy kierownictwo każdego szczebla efektywnie zarządza ryzykiem w ramach swoich kompetencji.

Komitety

W realizacji powyższych zadań, w zakresie zarządzania ryzykiem, Zarząd jest wspierany przez odpowiednie komitety:

- Komitet Aktywów Pasywów i Ryzyka – w zakresie zarządzania ryzykiem rynkowym, płynności oraz adekwatnością kapitałową,
- Komitet Płynności i Ryzyka Rynkowego, stanowiący wsparcie dla Komitetu Aktywów Pasywów i Ryzyka – w zakresie zarządzania ryzykiem płynności oraz rynkowym,
- Komitet Ryzyka Operacyjnego – w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym,
- Komitet Kredytowy – w zakresie podejmowania decyzji kredytowych w ramach uprawnień oraz w przypadku przygotowania rekomendacji dotyczących największych transakcji przedstawianych o decyzji Zarządowi,
- Komitet Zarządzania Zmianami – w obszarze wdrażania nowych lub modyfikacji istniejących produktów oraz procesów biznesowych i pozabiznesowych,
- Komitet Bezpieczeństwa – w dziedzinie bezpieczeństwa i zarządzania ciągłością działania,
- Komitet Ryzyka Modeli – w zakresie zarządzania ryzykiem modeli.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

5.2 Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe należy do podstawowych ryzyk związanych z działalnością Banku. Udział kredytów i pożyczek w bilansie Banku powoduje, że jego utrzymanie na bezpiecznym poziomie ma zasadnicze znaczenie dla wyników prowadzonej działalności Banku. Proces zarządzania ryzykiem kredytowym ma charakter scentralizowany i jest wykonywany przede wszystkim poprzez jednostki Pionu Zarządzania Ryzykami, umiejscowione w Centrali Banku oraz jego strukturach lokalnych.

Integracja ryzyk w Pionie Zarządzania Ryzykami, w którym oprócz ryzyka kredytowego zostały przypisane także ryzyko rynkowe oraz operacyjne, umożliwia efektywne zarządzanie wszystkimi rodzajami ryzyk o charakterze kredytowym.

Proces obejmuje wszystkie funkcje kredytowe – analizę kredytową, podejmowanie decyzji kredytowych, monitorowanie i administrowanie oraz restrukturyzację i windykację.

Funkcje te są realizowane zgodnie z obowiązującą w danym roku obrachunkowym polityką kredytową Banku i wytycznymi do niej, przyjętymi przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku. Efektywność i skuteczność funkcji kredytowych jest osiągana przy wykorzystaniu zróżnicowanych metod i metodologii kredytowych oraz zastosowaniu zaawansowanych narzędzi informatycznych, które zostały zintegrowane z głównym systemem informatycznym Banku. Procedury obowiązujące w Banku pozwalają na ograniczanie ryzyka kredytowego. W szczególności te dotyczące zasad oceny ryzyka transakcji, ustanawiania prawnych zabezpieczeń kredytów, uprawnień do podejmowania decyzji kredytowych oraz ograniczenia kredytowania niektórych obszarów działalności, zgodnie z przyjętym w Banku systemem segmentacji klientów.

Dla wzrostu bezpieczeństwa działalność kredytowa limitowana jest w oparciu o ograniczenia wynikające z przepisów zewnętrznych oraz wewnętrzne normy ostrożnościowe. Dotyczą one w szczególności wskaźników koncentracji zaangażowania kredytowego dla określonych sektorów gospodarki, wskaźnika udziału znaczących zaangażowań w portfelu kredytowym Banku oraz limitów zaangażowania na poszczególne kraje, banki zagraniczne i krajowe instytucje finansowe.

Uprawnienia do podejmowania decyzji kredytowych, ograniczenia kredytowania niektórych obszarów działalności oraz wewnętrzne i zewnętrzne normy ostrożnościowe uwzględniają nie tylko kredyty, pożyczki i gwarancje, ale również transakcje pochodne i instrumenty dłużne.

Bank ustalił następujące limity portfelowe w polityce kredytowej Banku:

- udział znaczących zaangażowań w portfelu kredytowym Banku,
- limity na segmenty klientów,
- limity na produkty (kredyty hipoteczne udzielane klientom indywidualnym, finansowanie nieruchomości komercyjnych).

Z uwagi na fakt, że kluczowe limity ustalane są przez organy decyzyjne, które jednocześnie otrzymują i analizują raporty na temat ryzyka kredytowego (prezentujące również bazylejskie parametry ryzyka kredytowego), decyzje o limitach w znacznym stopniu uwzględniają ocenę ryzyka kredytowego wspartą wewnętrznymi systemami ratingowymi. Ponadto, Bank limituje transakcje kredytowe charakteryzujące się podwyższonym ryzykiem poprzez zastrzeżenie decyzyjności w tych przypadkach dla szczebli decyzyjnych z wyższym limitem uprawnień.

Ochronę jakości portfela kredytowego zapewniają również jego okresowe przeglądy oraz bieżące monitorowanie terminowej obsługi kredytów i kondycji finansowej klientów.

Modele ratingowe wykorzystywane w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym

Dla potrzeb zarządzania ryzykiem kredytowym Bank korzysta z wewnętrznych modeli ratingowych w zależności od segmentu klienta i/lub rodzaju ekspozycji.

Proces nadawania ratingu stanowi istotny element oceny ryzyka kredytowego klienta i transakcji, stanowiąc wstępny etap w procesie podejmowania decyzji kredytowej zarówno o udzieleniu jak i zmianie warunków kredytu oraz w procesie monitorowania jakości portfela kredytowego.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Pomiar ryzyka kredytowego odbywa się przy uwzględnieniu trzech parametrów – PD, LGD oraz EAD. Parametr PD odnosi się do prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania (ang. default) czyli z niedotrzymaniem warunków umownych przez Kredytobiorcę, w horyzoncie jednego roku i może mieć charakter podmiotowy lub produktowy. Parametr LGD wskazuje na szacowaną wysokość straty, która zostanie poniesiona dla każdej transakcji o charakterze kredytowym od daty wystąpienia takiego niewykonania zobowiązania. Parametr EAD odzwierciedla szacowaną wysokość ekspozycji kredytowej na tę datę.

Parametry ryzyka wykorzystywane w modelach ratingowych służą do wyliczenia oczekiwanej straty z tytułu ryzyka kredytowego.

Wartość oczekiwanej straty jest jednym z istotnych kryteriów oceny branych pod uwagę przez czynniki decyzyjne w procesie kredytowania. W szczególności ta wartość jest porównywana z wnioskowanym poziomem marży.

Poziom marż minimalnych dla danego produktu lub segmentu klienta jest określany na podstawie analizy ryzyka, uwzględniającej wartość szacowanych parametrów ryzyka i stanowiącej fragment systemu ratingów wewnętrznych.

Zarówno rating klienta jak i transakcji, a także parametry ryzyka kredytowego odgrywają znaczącą rolę w systemie informacji o ryzyku kredytowym. Dla każdego modelu ratingowego raporty ryzyka kredytowego zawierają informacje dotyczące porównania zrealizowanych parametrów z teoretycznymi wartościami dla każdej klasy ratingowej.

Raporty ryzyka kredytowego są generowane miesięcznie, a ich zakres jest różny w zależności od odbiorcy raportu (im wyższy szczebel zarządzania, tym prezentowane raporty są bardziej zagregowane). W ten sposób raporty są efektywnie wykorzystywane w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym.

Na potrzeby wewnętrzne w Banku funkcjonują następujące modele ratingowe, opracowane zgodnie z postanowieniami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych:

- 1) Dla segmentu klienta indywidualnego Bank stosuje następujące modele przeznaczone dla:
 - kredytów mieszkaniowych (zabezpieczonych hipotecznie),
 - pożyczek gotówkowych (konsumenckich),
 - limitów odnawialnych.
- 2) Dla segmentu klienta korporacyjnego, Bank stosuje modele ratingowe dzieląc klientów na:
 - przedsiębiorstwa niefinansowe:
 - klienci korporacyjni,
 - małe i średnie przedsiębiorstwa (SME),
 - kredytowanie specjalistyczne (finansowanie nieruchomości przychodowych),
 - jednostki samorządu terytorialnego.

Wewnętrzными modelami ratingowymi nie są objęte następujące rodzaje ekspozycji:

- 1) ekspozycje detaliczne nieistotne co do wielkości oraz profilu postrzeganego ryzyka:
 - debety,
 - ekspozycje związane z kartami kredytowymi,
 - ekspozycje związane z kasami mieszkaniowymi,
 - pozostałe należności.
- 2) ekspozycje wobec przedsiębiorstw nieistotne co do wielkości oraz profilu postrzeganego ryzyka:
 - ekspozycje wobec giełd i pozostałych instytucji finansowych,
 - ekspozycje wobec instytucji ubezpieczeniowych,
 - finansowanie projektów,
 - skupione wierzytelności,
 - ekspozycje wobec funduszy inwestycyjnych,
 - ekspozycje wobec przedsiębiorstw leasingowych i holdingów finansowych,
 - pozostałe należności.
- 3) ekspozycje wobec samorządów regionalnych i władz lokalnych, które nie są traktowane jako ekspozycje wobec rządów centralnych, dla których liczba istotnych kontrahentów jest ograniczona,
- 4) ekspozycje Banku wobec podmiotów Grupy Pekao podlegające odpowiednim wymogom ostrożnościowym.

W poniższych tabelach przedstawiono jakość portfela kredytowego według stanu na 31 grudnia 2018 roku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Rozkład portfela objętego modelem ratingowym dla segmentu klienta indywidualnego (bez utraty wartości)

KLASA RATINGOWA	ZAKRES PD	31.12.2018										% PORTFELA	
		WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO EKSPOZYCJI BILANSOWYCH					WARTOŚĆ NOMINALNA EKSPOZYCJI POZABILANSOWYCH						
		KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)			RAZEM
				ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA					ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
KREDYTY MIESZKANIOWE (ZABEZPIECZONE HIPOTECZNIE)													
1	0,00% <= PD < 0,06%	8 666 275	1 780 996			-	10 447 271	287 264	2 208		289 472	19,4%	
2	0,06% <= PD < 0,19%	3 938 029	1 370 048			-	5 308 077	309 139	2 864		312 003	10,2%	
3	0,19% <= PD < 0,35%	19 489 854	4 889 979			33	24 379 866	303 131	27 983		331 114	44,7%	
4	0,35% <= PD < 0,73%	7 122 393	3 187 017			-	10 309 410	179 126	29 801		208 927	19,0%	
5	0,73% <= PD < 3,50%	687 410	1 546 084			-	2 233 494	100 814	29 487		130 301	4,3%	
6	3,50% <= PD < 14,00%	34 579	586 560			-	621 139	9 470	60 148		69 618	1,2%	
7	14,00% <= PD < 100,00%	554	668 569			-	669 123	19	5 094		5 113	1,2%	
Razem		39 939 094	14 029 253			33	53 968 380	1 188 963	157 585		1 346 548	100,0%	
POŻYCZKI GOTÓWKOWE (KONSUMENCKIE)													
1	0,00% <= PD < 0,09%	655 592	142 190			-	797 782	194	-		194	7,1%	
2	0,09% <= PD < 0,18%	1 453 915	189 229			-	1 643 144	335	-		335	14,7%	
3	0,18% <= PD < 0,39%	2 531 257	208 958			15	2 740 230	53	-		53	24,5%	
4	0,39% <= PD < 0,90%	2 440 988	126 235			94	2 567 317	42	-		42	23,0%	
5	0,90% <= PD < 2,60%	1 676 831	124 991			39	1 801 861	209	-		209	16,1%	
6	2,60% <= PD < 9,00%	818 889	182 305			207	1 001 401	339	-		339	9,0%	
7	9,00% <= PD < 30,00%	204 291	194 604			112	399 007	-	201		201	3,6%	
8	30,00% <= PD < 100,00%	19 002	205 128			75	224 205	-	7		7	2,0%	
Razem		9 800 765	1 373 640			542	11 174 947	1 172	208		1 380	100,0%	
LIMITY ODNAWIALNE													
1	0,00% <= PD < 0,02%	2 883	5 200			-	8 083	94 494	329 639		424 133	38,9%	
2	0,02% <= PD < 0,11%	17 450	37 825			-	55 275	78 153	205 964		284 117	30,5%	
3	0,11% <= PD < 0,35%	20 790	57 233			-	78 023	18 333	61 019		79 352	14,2%	
4	0,35% <= PD < 0,89%	9 281	51 406			-	60 687	3 861	20 794		24 655	7,7%	
5	0,89% <= PD < 2,00%	4 260	31 919			-	36 179	1 082	9 613		10 695	4,2%	
6	2,00% <= PD < 4,80%	2 023	22 260			1	24 284	657	6 170		6 827	2,8%	
7	4,80% <= PD < 100,00%	566	12 891			1	13 458	368	5 005		5 373	1,7%	
Razem		57 253	218 734			2	275 989	196 948	638 204		835 152	100,0%	
Razem segment klienta indywidualnego		49 797 112	15 621 627			577	65 419 316	1 387 083	795 997		2 183 080	-	

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Rozkład portfela objętego modelem ratingowym dla segmentu przedsiębiorstw (bez utraty wartości)

KLASA RATINGOWA	ZAKRES PD	31.12.2018										% PORTFELA	
		WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO EKSPOZYCJI BILANSOWYCH					WARTOŚĆ NOMINALNA EKSPOZYCJI POZABILANSOWYCH						
		KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)			RAZEM
				ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA					ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
KLIENCI KORPORACYJNI													
1	0,00% <= PD < 0,15%	502 738	8 300			-	511 038	2 225 560	13 187			2 238 747	5,2%
2	0,15% <= PD < 0,27%	1 953 673	47 758			-	2 001 431	2 827 794	27 452			2 855 246	9,3%
3	0,27% <= PD < 0,45%	3 651 157	56 875			-	3 708 032	3 237 748	81 099			3 318 847	13,4%
4	0,45% <= PD < 0,75%	4 942 251	128 214			-	5 070 465	6 380 043	431 920			6 811 963	22,6%
5	0,75% <= PD < 1,27%	3 632 780	810 592			-	4 443 372	5 656 673	1 212 310			6 868 983	21,6%
6	1,27% <= PD < 2,25%	3 559 709	393 069			-	3 952 778	2 938 157	395 343			3 333 500	13,9%
7	2,25% <= PD < 4,00%	1 008 324	503 834			-	1 512 158	925 159	206 145			1 131 304	5,0%
8	4,00% <= PD < 8,50%	1 028 128	893 421			-	1 921 549	1 955 801	355 943			2 311 744	8,1%
9	8,50% <= PD < 100,00%	82 765	132 909			-	215 674	187 655	67 344			254 999	0,9%
Razem		20 361 525	2 974 972			-	23 336 497	26 334 590	2 790 743			29 125 333	100,0%
MAŁE I ŚREDNIE PRZEDSIĘBIORSTWA (SME)													
1	0,00% <= PD < 0,06%	18 000	1 438			-	19 438	47 119	1 561			48 680	1,1%
2	0,06% <= PD < 0,14%	276 547	14 475			-	291 022	327 770	3 449			331 219	10,4%
3	0,14% <= PD < 0,35%	862 656	50 491			-	913 147	509 977	23 439			533 416	24,3%
4	0,35% <= PD < 0,88%	976 510	106 473			5	1 082 988	359 443	47 227			406 670	25,1%
5	0,88% <= PD < 2,10%	758 679	115 372			-	874 051	185 520	24 774			210 294	18,2%
6	2,10% <= PD < 4,00%	354 590	74 735			10	429 335	83 199	19 184			102 383	8,9%
7	4,00% <= PD < 7,00%	198 485	57 209			-	255 694	43 733	9 355			53 088	5,2%
8	7,00% <= PD < 12,00%	119 256	49 008			-	168 264	15 205	5 952			21 157	3,2%
9	12,00% <= PD < 22,00%	48 522	43 415			-	91 937	5 936	4 039			9 975	1,7%
10	22,00% <= PD < 100,00%	29 227	75 943			18	105 188	6 365	2 439			8 804	1,9%
Razem		3 642 472	588 559			33	4 231 064	1 584 267	141 419			1 725 686	100,0%
Razem segment przedsiębiorstw		24 003 997	3 563 531			33	27 567 561	27 918 857	2 932 162			30 851 019	

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Rozkład portfela objętego modelem ratingowym dla segmentu jednostek samorządu terytorialnego (bez utraty wartości)

		31.12.2018											
KLASA RATINGOWA	ZAKRES PD	WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO EKSPOZYCJI BILANSOWYCH					WARTOŚĆ NOMINALNA EKSPOZYCJI POZABILANSOWYCH						
		KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		RAZEM	% PORTFELA
				ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA					ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO													
1	0,00% <= PD < 0,04%	650	-	-	-	-	650	10 032	-	-	-	10 032	0,4%
2	0,04% <= PD < 0,06%	344 709	-	-	-	-	344 709	55 820	-	-	-	55 820	14,8%
3	0,06% <= PD < 0,13%	337 260	-	-	-	-	337 260	15 505	-	-	-	15 505	13,0%
4	0,13% <= PD < 0,27%	347 994	-	-	-	-	347 994	162 257	-	-	-	162 257	18,8%
5	0,27% <= PD < 0,50%	636 686	-	-	-	-	636 686	45 007	-	-	-	45 007	25,1%
6	0,50% <= PD < 0,80%	686 002	-	-	-	-	686 002	8 875	-	-	-	8 875	25,6%
7	0,80% <= PD < 1,60%	33 108	-	-	-	-	33 108	11 000	-	-	-	11 000	1,6%
8	1,60% <= PD < 100,00%	17 730	-	-	-	-	17 730	25	-	-	-	25	0,7%
Razem		2 404 139	-	-	-	-	2 404 139	308 521	-	-	-	308 521	100,0%

Dla ekspozycji z tytułu kredytowania specjalistycznego Bank stosuje podejście pogrupowania (ang. slotting criteria) w ramach metody wewnętrznych ratingów, polegające na zastosowaniu klas nadzorczych w procesie przypisywania wag ryzyka.

Rozkład portfela ekspozycji z tytułu kredytowania specjalistycznego (bez utraty wartości)

		31.12.2018											
KLASA NADZORCZA		WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO EKSPOZYCJI BILANSOWYCH					WARTOŚĆ NOMINALNA EKSPOZYCJI POZABILANSOWYCH						
		KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		RAZEM	% PORTFELA
				ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA					ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
EKSPOZYCJE Z TYTUŁU KREDYTOWANIA SPECJALISTYCZNEGO													
Wysoka		1 351 575	53 798	-	-	-	1 405 373	243 336	-	-	-	243 336	19,7%
Dobra		3 875 730	-	-	-	-	3 875 730	1 628 766	-	-	-	1 628 766	65,8%
Zadawalająca		706 146	90 611	-	-	-	796 757	395 251	-	-	-	395 251	14,3%
Słaba		-	13 556	-	-	-	13 556	-	5 000	-	-	5 000	0,2%
Razem		5 933 451	157 965	-	-	-	6 091 416	2 267 353	5 000	-	-	2 272 353	100,0%

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Portfel ekspozycji nie objętych modelem ratingowym, według okresów przeterminowania

	31.12.2018											
	WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO EKSPOZYCJI BILANSOWYCH					WARTOŚĆ NOMINALNA EKSPOZYCJI POZABILANSOWYCH					% PORTFELA	
	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)			RAZEM
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA					ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
EKSPOZYCJE NIE OBJĘTE MODELEM RATINGOWYM												
Nieprzeterminowane	18 449 778	473 470			19	18 923 267	15 517 628	203 025			15 720 653	99,0%
Przeterminowane, w tym:	110 119	202 863			1	312 983	27 842	10 062			37 904	1,0%
- do 1 miesiąca	110 117	26 448			1	136 566	27 822	8 042			35 864	0,5%
- od 1 do 2 miesięcy	-	12 112			-	12 112	-	714			714	0,0%
- powyżej 2 miesięcy	2	164 303			-	164 305	20	1 306			1 326	0,5%
Razem	18 559 897	676 333			20	19 236 250	15 545 470	213 087			15 758 557	100,0%

Portfel ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości, według okresów przeterminowania

	31.12.2018											
	WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO EKSPOZYCJI BILANSOWYCH					WARTOŚĆ NOMINALNA EKSPOZYCJI POZABILANSOWYCH					% PORTFELA	
	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)			RAZEM
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA					ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
EKSPOZYCJE Z ROZPOZNANĄ UTRATĄ WARTOŚCI												
Nieprzeterminowane			1 247 059	231 711	531	1 479 301			274 600	6 713	281 313	22,2%
Przeterminowane, w tym:			3 569 411	2 308 616	53 761	5 931 788			225 579	2 737	228 316	77,8%
- do 1 miesiąca			76 656	186 353	308	263 317			200 912	671	201 583	5,9%
- od 1 do 3 miesięcy			158 564	197 365	63	355 992			19 202	389	19 591	4,7%
- od 3 miesięcy do 1 roku			293 838	358 077	362	652 277			355	709	1 064	8,2%
- od 1 do 5 lat			1 246 939	809 902	3 217	2 060 058			5 017	799	5 816	26,1%
- powyżej 5 lat			1 793 414	756 919	49 811	2 600 144			93	169	262	32,9%
Razem			4 816 470	2 540 327	54 292	7 411 089			500 179	9 450	509 629	100,0%

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Rating klienta/transakcji a szczebel podejmowania decyzji kredytowej

Szczebel decyzyjny związany z zatwierdzeniem transakcji jest w bezpośredni sposób uzależniony od ratingu klienta.

Limity uprawnień są związane z zajmowanym stanowiskiem, określonym zgodnie ze strukturą organizacyjną Banku. Limity są określone biorąc pod uwagę:

- kwotę łącznego zaangażowania Banku wobec klienta łącznie z kwotą wnioskowanej transakcji,
- rodzaj klienta,
- zaangażowanie osób i podmiotów powiązanych z klientem.

Walidacja modeli ratingowych

Wewnętrzna walidacja modeli i oszacowań parametrów ryzyka koncentruje się na ocenie jakości modeli ryzyka oraz dokładności i stabilności oszacowań parametrów stosowanych przez Bank. Walidacja przeprowadzana jest na poziomie każdego modelu ryzyka, przy czym dla każdej z klas ekspozycji Bank może stosować kilka modeli.

Ponadto komórka audytu wewnętrznego ma obowiązek, co najmniej raz w roku, dokonać przeglądu systemów ratingowych Banku i ich funkcjonowania, w szczególności w obszarze funkcjonowania jednostki kontroli ryzyka i oszacowań wartości parametrów ryzyka. Przegląd obejmuje zgodność systemów ratingowych i ich funkcjonowania w Banku ze wszystkimi obowiązującymi minimalnymi wymaganiami w zakresie metod zaawansowanych.

Podział ekspozycji z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom na objęte i nie objęte wewnętrznym modelem ratingowym

PORTFEL	31.12.2018		
	WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO	ODPIS	WARTOŚĆ BILANSOWA NETTO
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	120 718 682	-1 031 963	119 686 719
Portfel objęty modelem ratingowym dla segmentu klienta indywidualnego	65 419 316	-515 724	64 903 592
Kredyty mieszkaniowe (zabezpieczone hipotecznie)	53 968 380	-259 517	53 708 863
Pożyczki gotówkowe (konsumenckie)	11 174 947	-247 538	10 927 409
Limity odnawialne	275 989	-8 669	267 320
Portfel objęty modelem ratingowym dla segmentu przedsiębiorstw	27 567 561	-170 223	27 397 338
Klienci korporacyjni	23 336 497	-106 569	23 229 928
Małe i średnie przedsiębiorstwa (SME)	4 231 064	-63 654	4 167 410
Portfel objęty modelem ratingowym dla segmentu jednostek samorządu terytorialnego	2 404 139	-3 258	2 400 881
Ekspozycje z tytułu kredytowania specjalistycznego	6 091 416	-81 702	6 009 714
Ekspozycje nie objęte wewnętrznym modelem ratingowym	19 236 250	-261 056	18 975 194
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	7 411 089	-5 051 323	2 359 766
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające utracie wartości (*)	128 129 771	-6 083 286	122 046 485

(*) Kredyty i pożyczki wyceniane wg zamortyzowanego kosztu i wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Podział ekspozycji pozabilansowych udzielonych klientom (zobowiązań do udzielenia pożyczki i umów gwarancji finansowej) na objęte i nie objęte wewnętrznym modelem ratingowym

PORTFEL	31.12.2018	
	WARTOŚĆ NOMINALNA	ODPIS
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	51 373 530	-156 587
Portfel objęty modelem ratingowym dla segmentu klienta indywidualnego	2 183 080	-4 484
Kredyty mieszkaniowe (zabezpieczone hipotecznie)	1 346 548	-2 205
Pożyczki gotówkowe (konsumenckie)	1 380	-58
Limity odnawialne	835 152	-2 221
Portfel objęty modelem ratingowym dla segmentu przedsiębiorstw	30 851 019	-79 838
Klienci korporacyjni	29 125 333	-75 629
Małe i średnie przedsiębiorstwa (SME)	1 725 686	-4 209
Portfel objęty modelem ratingowym dla segmentu jednostek samorządu terytorialnego	308 521	-87
Ekspozycje z tytułu kredytowania specjalistycznego	2 272 353	-10 973
Ekspozycje nie objęte wewnętrznym modelem ratingowym	15 758 557	-61 205
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	509 629	-112 495
Razem ekspozycje pozabilansowe udzielone klientom	51 883 159	-269 082

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Podział należności od banków według ratingów agencji Fitch według stanu na 31 grudnia 2018 roku

RATING	WARTOŚĆ BILANSOWA					RAZEM	%PORTFELA
	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)		
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA			
NALEŻNOŚCI OD BANKÓW WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU							
AA+ do AA-	89 431	-	-	-	-	89 431	3,6%
A+ do A-	1 141 105	614	-	108	-	1 141 827	45,3%
BBB+ do BBB-	977 532	-	-	-	-	977 532	38,8%
BB+ do BB-	2 150	-	-	-	-	2 150	0,1%
bez ratingu	299 056	-	8 987	-	-	308 043	12,2%
Razem wartość bilansowa brutto	2 509 274	614	8 987	108	-	2 518 983	100,0%
Odpis	-1 444	-	-8 987	-	-	-10 431	
Wartość bilansowa netto	2 507 830	614	-	108	-	2 508 552	

Podział ekspozycji z tytułu dłużnych papierów wartościowych według ratingów agencji Fitch według stanu na 31 grudnia 2018 roku

RATING	WARTOŚĆ BILANSOWA					RAZEM	%PORTFEL A
	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)		
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA			
DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU							
A+ do A-	5 237 109	-	-	-	-	5 237 109	46,8%
BBB+ do BBB-	676 433	-	-	-	-	676 433	6,0%
bez ratingu	5 244 567	-	31 547	-	-	5 276 114	47,2%
Razem wartość bilansowa brutto	11 158 109	-	31 547	-	-	11 189 656	100,0%
Odpis	-27 742	-	-31 547	-	-	-59 289	
Wartość bilansowa netto	11 130 367	-	-	-	-	11 130 367	
DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY							
AAA	952 874	-	-	-	-	952 874	3,5%
A+ do A-	14 264 346	-	-	-	-	14 264 346	53,0%
BBB+ do BBB-	693 351	-	-	-	-	693 351	2,6%
bez ratingu	10 994 003	-	-	-	-	10 994 003	40,9%
Razem wartość bilansowa	26 904 574	-	-	-	-	26 904 574	100,0%
Odpis (*)	-28 207	-	-	-	-	-28 207	
DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU							
A+ do A-						679 691	76,3%
BBB+ do BBB-						14 184	1,6%
bez ratingu						196 464	22,1%
Razem wartość bilansowa						890 339	100,0%

(*) Odpis dotyczący dłużnych papierów wartościowych wycenianych wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody jest ujęty w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” i nie pomniejsza wartości bilansowej.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Podział aktywów z tytułu instrumentów pochodnych według ratingów agencji Fitch według stanu na 31 grudnia 2018 roku

RATING	INSTRUMENTY POCHODNE PRZEZNACZONE DO OBROTU			INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIEZAJĄCE			RAZEM	% PORTFELA
	BANKI	POZOSTALE INSTYTUCJE FINANSOWE	PODMIOTY NIEFINANSOWE	BANKI	POZOSTALE INSTYTUCJE FINANSOWE	PODMIOTY NIEFINANSOWE		
AAA	251 167	297 401	-	27 308	244 370	-	820 246	46,4%
AA+ do AA-	47 748	-	-	-	-	-	47 748	2,7%
A+ do A-	163 280	540	-	14 170	-	-	177 990	10,1%
BBB+ do BBB-	188 186	-	17 060	11 791	-	-	217 037	12,3%
BB+ do BB-	117	-	-	-	-	-	117	-
B+ do B-	1 894	-	-	-	-	-	1 894	0,1%
bez ratingu	126 081	116 219	246 283	15 926	-	-	504 509	28,4%
Razem	778 473	414 160	263 343	69 195	244 370	-	1 769 541	100,0%

Modele ratingowe – dane porównawcze na dzień 31 grudnia 2017 roku

Od 1 stycznia 2018 roku Bank przyjął do stosowania Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej nr 9 „Instrumenty Finansowe” (dalej „MSSF 9”). Bank skorzystał z zapisów MSSF 9 umożliwiających zwolnienie z obowiązku przekształcania danych porównawczych dla okresów wcześniejszych w odniesieniu do zmian wynikających z klasyfikacji i wyceny (w tym z tytułu utraty wartości). MSSF 9 istotnie zmienił też wymogi MSSF 7 „Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji”. Ujawnienia za okres porównawczy stanowią powtórzenie ujawnień przedstawionych w poprzednich okresach.

Rozkład portfela objętego modelem ratingowym dla segmentu klienta indywidualnego (bez utraty wartości) – kredyty mieszkaniowe (zabezpieczone hipotecznie)

KLASA RATINGOWA	ZAKRES PD	31.12.2017	
		WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA
1	0,00% <= PD < 0,06%	10 308 122	21,1%
2	0,06% <= PD < 0,19%	5 220 016	10,7%
3	0,19% <= PD < 0,35%	21 828 654	44,8%
4	0,35% <= PD < 0,73%	8 464 383	17,4%
5	0,73% <= PD < 3,50%	1 553 153	3,2%
6	3,50% <= PD < 14,00%	627 941	1,3%
7	14,00% <= PD < 100,00%	722 811	1,5%
Razem		48 725 080	100,0%

Rozkład portfela objętego modelem ratingowym dla segmentu klienta indywidualnego (bez utraty wartości) – pożyczki gotówkowe (konsumenckie)

KLASA RATINGOWA	ZAKRES PD	31.12.2017	
		WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA
1	0,00% <= PD < 0,09%	763 055	7,4%
2	0,09% <= PD < 0,18%	1 597 102	15,5%
3	0,18% <= PD < 0,39%	2 555 301	24,7%
4	0,39% <= PD < 0,90%	2 423 887	23,5%
5	0,90% <= PD < 2,60%	1 603 023	15,5%
6	2,60% <= PD < 9,00%	854 202	8,3%
7	9,00% <= PD < 30,00%	335 767	3,2%
8	30,00% <= PD < 100,00%	194 236	1,9%
Razem		10 326 573	100,0%

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Rozkład portfela objętego modelem ratingowym dla segmentu niefinansowego klienta korporacyjnego (bez utraty wartości)

KLASA RATINGOWA	ZAKRES PD	31.12.2017	
		WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA
1	0,00% <= PD < 0,15%	618 103	3,0%
2	0,15% <= PD < 0,27%	1 400 964	6,9%
3	0,27% <= PD < 0,45%	2 802 868	13,7%
4	0,45% <= PD < 0,75%	6 073 391	29,7%
5	0,75% <= PD < 1,27%	3 468 286	17,0%
6	1,27% <= PD < 2,25%	2 494 294	12,2%
7	2,25% <= PD < 4,00%	1 244 813	6,1%
8	4,00% <= PD < 8,50%	2 246 694	11,0%
9	8,50% <= PD < 100,00%	84 549	0,4%
Razem		20 433 962	100,0%

Dla ekspozycji z tytułu kredytowania specjalistycznego Bank stosuje podejście pogrupowania (ang. slotting criteria) w ramach metody wewnętrznych ratingów, polegające na zastosowaniu klas nadzorczych w procesie przypisywania wag ryzyka.

Rozkład portfela ekspozycji z tytułu kredytowania specjalistycznego (bez utraty wartości)

KLASA NADZORCZA	31.12.2017	
	WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA
Wysoka	1 105 911	15,3%
Dobra	4 863 113	67,1%
Zadowalająca	1 271 661	17,5%
Słaba	7 080	0,1%
Razem	7 247 765	100,0%

Podział kredytów i pożyczek udzielonych klientom na objęte i nie objęte wewnętrznymi modelami ratingowymi

	31.12.2017
KREDYTY I POŻYCZKI BEZ ROZPOZNANEJ UTRATY WARTOŚCI	126 560 577
Kredyty i pożyczki dla ludności	61 262 073
Objęte wewnętrznym modelem ratingowym:	59 051 653
Kredyty mieszkaniowe	48 725 080
Pożyczki gotówkowe	10 326 573
Pozostałe, nie objęte wewnętrznym modelem ratingowym	2 210 420
Kredyty i pożyczki dla przedsiębiorstw	65 298 504
Objęte wewnętrznym modelem ratingowym	20 433 962
Ekspozycje z tytułu kredytowania specjalistycznego	7 247 765
Dłużne papiery wartościowe, nie objęte wewnętrznym modelem ratingowym	12 657 973
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu, nie objęte wewnętrznym modelem ratingowym	-
Pozostałe, nie objęte wewnętrznym modelem ratingowym	24 958 804
Kredyty i pożyczki z rozpoznaną utratą wartości	2 312 601
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom	128 873 178

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Podział ekspozycji z tytułu dłużnych papierów wartościowych według ratingów agencji Standard & Poor's według stanu na 31 grudnia 2017 roku

RATING	DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE				RAZEM
	PRZEZNACZONE DO OBROTU	DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY	UTRZYMYWANE DO TERMINU WYMAGALNOŚCI	NABYTE W RAMACH TRANSAKCI Z PRZYRZECZENIEM ODSPRZEDAŻY (***)	
AA+ do AA-	-	722 151	-	-	722 151
A+ do A-	1 646 757	20 695 128	3 335 371	492 419	26 169 675
bez ratingu	88 011	11 718 765 (*)	31 453 (**)	-	11 838 229
Razem	1 734 768	33 136 044	3 366 824	492 419	38 730 055

(*) W tym bony pieniężne NBP o wartości 11 066 168 tys. zł.

(**) W tym bony pieniężne NBP o wartości 31 453 tys. zł.

(***) Wartość godziwa dłużnych papierów wartościowych nabytych w ramach transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży.

Podział aktywów z tytułu instrumentów pochodnych według ratingów agencji Standard & Poor's według stanu na 31 grudnia 2017 roku

RATING	INSTRUMENTY POCHODNE PRZEZNACZONE DO OBROTU			INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIECZAJĄCE			RAZEM
	BANKI	POZOSTALE INSTYTUCJE FINANSOWE	PODMIOTY NIEFINANSOWE	BANKI	POZOSTALE INSTYTUCJE FINANSOWE	PODMIOTY NIEFINANSOWE	
AAA	129	-	-	-	-	-	129
AA+ do AA-	59 784	-	-	-	-	-	59 784
A+ do A-	588 677	102 882	-	40 143	-	-	731 702
BBB+ do BBB-	40 019	-	-	-	-	-	40 019
bez ratingu	227 026	67 080	265 747	36 653	182 600	-	779 106
Razem	915 635	169 962	265 747	76 796	182 600	-	1 610 740

Charakterystyka modelu tworzenia odpisów aktualizacyjnych

W Banku od 1 stycznia 2018 roku, odpisy aktualizacyjne tworzone są zgodnie z MSSF 9. MSSF 9 zakłada kalkulację odpisów z tytułu utraty wartości w oparciu o oczekiwane straty kredytowe oraz z uwzględnieniem prognoz i spodziewanych przyszłych warunków ekonomicznych w kontekście oceny ryzyka kredytowego ekspozycji.

Model oczekiwanych strat kredytowych

Model utraty wartości stosuje się do składników aktywów finansowych zakwalifikowanych, zgodnie z postanowieniami MSSF 9, jako aktywa finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie lub w wartości godziwej przez inne dochody całkowite, z wyjątkiem instrumentów kapitałowych.

Model utraty wartości zgodnie z MSSF 9 opiera się na podziale ekspozycji na 3 Koszyki w zależności od zmian dotyczących jakości kredytowej w porównaniu do początkowego ujęcia aktywów w księgach. Sposób kalkulacji odpisu z tytułu utraty wartości zależy od koszyka.

KOSZYK	KRYTERIUM KLASYFIKACJI DO KOSZYKA	SPOSÓB KALKULACJI ODPISU Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI
Koszyk 1	Ekspozycje, dla których od momentu początkowego ujęcia do daty bilansowej nie zidentyfikowano znacznego wzrostu ryzyka kredytowego i nie stwierdzono utraty wartości	12-miesięczna oczekiwana strata kredytowa
Koszyk 2	Ekspozycje, dla których od momentu początkowego ujęcia do daty bilansowej zidentyfikowano znaczny wzrost ryzyka kredytowego i nie stwierdzono utraty wartości	Oczekiwana strata kredytowa w horyzoncie dożywotnym
Koszyk 3	Ekspozycje, dla których stwierdzono utratę wartości	

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ponadto aktywa finansowe, które zostały zaklasyfikowane jako POCI w momencie początkowego ujęcia (tj. aktywa z rozpoznaną utratą wartości na dzień nabycia lub udzielenia), traktowane są jako POCI we wszystkich następujących okresach do momentu ich wyksięgowania. Zasada ta obowiązuje nawet wtedy, gdy w międzyczasie doszło do uzdrowienia aktywa. Innymi słowy, aktywa raz rozpoznane jako POCI pozostają w tym statusie niezależnie od przyszłych zmian szacunków dotyczących generowanych przez nie przepływów pieniężnych.

W przypadku instrumentów o statusie POCI straty kredytowe ujmowane są w wysokości life-time ECL przez cały okres życia tych instrumentów.

Kalkulacja oczekiwanych strat kredytowych

Kalkulacja oczekiwanych strat kredytowych w horyzoncie dożywotnim wymaga zastosowania wieloletnich parametrów ryzyka.

Na potrzeby kalkulacji straty kredytowej zgodnie z MSSF 9 Bank porównuje przepływy pieniężne, które powinna otrzymać zgodnie z umową z kredytobiorcą, a szacowanymi przez Bank przepływami, które spodziewa się otrzymać. Tę różnicę Bank dyskontuje pierwotną efektywną stopą procentową.

Oczekiwane straty kredytowe wyznaczone są w okresie kontraktowej wymagalności z wyjątkiem produktów spełniających kryteria MSSF 9 par. 5.5.20, dla których Bank wyznacza oczekiwane straty w okresie, w którym jest narażona na ryzyko kredytowe (tj. w ekonomicznym okresie zapadalności).

Metodyka kalkulacji parametrów grupowych – PD, RR oraz EAD.

Wieloletnie parametry PD stanowią ocenę prawdopodobieństwa wystąpienia zdarzenia default w kolejnych rocznych interwałach w okresie dożywotnim. Wieloletnia krzywa PD dla danej ekspozycji uzależniona jest od bieżącej wartości parametru 12M PD (i właściwej klasy ratingowej) wyznaczonej w oparciu o wewnętrzne modele PD Banku.

W procesie estymacji Bank:

- estymuje nieobciążone parametry PD bez uwzględnienia dodatkowych marż konserwatywności (MSSF 9 par. 5.5.17(a)),
- uwzględnia bieżące jak i prognozowane warunki makroekonomiczne (MSSF 9 par. 5.5.17(c)).

Kalkulacja oczekiwanych stóp odzysku (RR) oparta jest o model „poolowy”, w którym w ramach homogenicznych grup kalkulowane są średnie wartości miesięcznych odzysków warunkowo względem miesiąca od identyfikacji defaultu (MSD). Homogeniczne grupy rachunków zostały wyodrębnione na podstawie następujących charakterystyk:

- typu kredytobiorcy,
- typu produktu,
- przedziałów wartości parametru LTV (dla kredytów hipotecznych i pożyczek mieszkaniowych).

W ramach zdefiniowanych homogenicznych grup kalkulowane są średnie miesięczne stopy odzysku, na które składają się spłaty i odzyski z windykacji wynikające zarówno z części zabezpieczonej jak i niezabezpieczonej ekspozycji, ważone wartością zaległego kapitału obserwowaną na początek danego MSD.

Dla produktów, dla których jest dostępny harmonogram spłat Bank wyznacza wartość ekspozycji na moment wystąpienia defaultu (EAD, Exposure at Default) oraz kapitału na moment wystąpienia defaultu (PAD, Principal at Default) w okresie dożywotnim (tj. dla przyszłych spłat) bazując na kontraktowych harmonogramach płatności oraz uwzględniając następujące efekty:

- efekt zaległych rat kapitału i odsetek związany z oczekiwanym brakiem płatności ostatnich rat przed wystąpieniem defaultu,
- efekt występowania zaległych płatności (kapitału i odsetek) na datę kalkulacji rezerwy,
- efekt rozliczenia korekty z tytułu ESP w czasie.

Dla produktów, dla których nie jest dostępny harmonogram spłat Bank wyznacza wartości wieloletnich EAD i PAD wykorzystując parametry CCF (Credit Conversion Factor) oraz PADf (PAD factor). Parametr CCF, stanowiący oszacowanie procentu wykorzystania pozostałej części limitu w okresie 12 miesięcy przed oczekiwanym momentem wystąpienia zdarzenia default, wykorzystywany jest do wyznaczenia oczekiwanej wartości parametrów PAD i EAD w okresie 12M od daty referencyjnej. Parametr PADf wykorzystywany jest do wyznaczenia oczekiwanej wartości parametrów PAD i EAD od 12M po dacie referencyjnej do daty zapadalności rachunku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Dla ekspozycji, dla których nie jest możliwe wyznaczenie parametrów ryzyka na podstawie wewnętrznych modeli, Bank przyjmuje podejście polegające na zastosowaniu parametrów z innych portfeli o zbliżonych charakterystykach.

Modele i parametry wykorzystywane do tworzenia odpowiedzi są poddawane okresowej walidacji.

Kryterium niskiego ryzyka kredytowego

Zgodnie z par. 5.5.10 Standardu MSSF 9 ekspozycje, które na datę sprawozdawczą są uznawane za ekspozycje o niskim ryzyku kredytowym, mogą pozostać w Koszyku 1, niezależnie od skali względnego pogorszenia jakości kredytowej od momentu początkowego ujęcia. Zgodnie z par. B.5.5.22 standardu MSSF 9 ryzyko kredytowe instrumentu finansowego uznaje się za niskie gdy:

- instrument finansowy wiąże się z niskim ryzykiem niewykonania zobowiązania,
- pożyczkobiorca ma wysoką krótkoterminową zdolność spełniania swych obowiązków w zakresie wynikającym z umowy,
- niekorzystne zmiany warunków gospodarczych i biznesowych w dłuższej perspektywie mogą – lecz nie muszą – ograniczyć zdolność pożyczkobiorcy do wypełniania jego obowiązków w zakresie wynikającym z umowy.

Bank stosuje kryterium niskiego ryzyka kredytowego (Low Credit Risk) dla trzech portfeli: ekspozycji wobec banków, ekspozycji wobec jednostek samorządu terytorialnego oraz ekspozycji wobec Skarbu Państwa i NBP.

Aktywa finansowe ze zidentyfikowanym istotnym wzrostem ryzyka kredytowego

Aktywa finansowe, dla których na datę bilansową Bank zidentyfikuje istotny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia, klasyfikowane są do koszyka 2. Bank uznaje, że dla danego aktywa został zidentyfikowany istotny wzrost ryzyka kredytowego jeśli zostanie spełnione kryterium ilościowe lub jakościowe, w szczególności jeśli przeterminowanie przekroczy 30 dni, przy czym wystąpienie danego kryterium jest weryfikowane na poziomie ekspozycji.

Kryteria ilościowe

Biorąc pod uwagę wymogi standardu, Bank zdefiniował trzy podstawowe charakterystyki modelu ilościowego:

- miarę, na podstawie której dokonywana jest alokacja do koszyków,
- miarę istotności pogorszenia jakości kredytowej,
- kwantyfikację poziomu istotnego pogorszenia.

Miarę, na podstawie której dokonywana jest alokacja do koszyków, Bank wyznaczył jako stosunek:

- bieżącej oceny ryzyka kredytowego określonej jako dożywnie PD w horyzoncie od daty sprawozdawczej do daty zapadalności wyznaczone na podstawie charakterystyk obowiązujących na datę sprawozdawczą,
- pierwotnej oceny ryzyka kredytowego określonej jako dożywnie PD w okresie od daty sprawozdawczej do daty zapadalności wyznaczone na podstawie charakterystyk obowiązujących na datę początkowego ujęcia.

Ocena istotnego pogorszenia ryzyka kredytowego przeprowadzana jest przez porównanie obserwowanej wartości relatywnej zmiany w ocenie ryzyka z wartością teoretyczną, która stanowi próg, powyżej którego Bank uznaje iż nastąpiło istotne pogorszenie ryzyka kredytowego.

Próg alokacji na poziomie pojedynczej ekspozycji wyznaczany jest poprzez model statystyczny w oparciu m.in. o informacje na temat oceny ryzyka kredytowego na datę początkowego ujęcia oraz czas od daty początkowego ujęcia ekspozycji.

Kryteria jakościowe

W wyniku przeprowadzanego przez Bank procesu monitoringu identyfikowane są kryteria jakościowe alokacji do Koszyka 2 takie jak:

- wystąpienie opóźnienia w spłacie powyżej 30 dni (30 DPD),
- wystąpienie statusu forbearance,
- ekspozycja znajduje się na liście Watch.

Poza powyższymi, Bank określił szereg specyficznych kryteriów jakościowych dla różnych typów portfeli, takich jak między innymi zmiany wewnętrznej oceny ratingowej Banku specyficznej dla klientów danego segmentu, zmiany klas nadzorczych dla wybranych segmentów (np. specjalistyczne finansowanie), sygnały ostrzegawcze identyfikowane w systemie służącym do monitorowania i zarządzania ryzykiem kredytowym bądź wyniki indywidualnego monitoringu.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Aktywa finansowe ze zidentyfikowaną utratą wartości

Aktywa finansowe, dla których na datę bilansową Bank zidentyfikowała wystąpienia zdarzenia default klasyfikowane są do Koszyka 3. Bank uznaje, że dla danego aktywa został zidentyfikowany default jeśli wystąpiła co najmniej jedna z przesłanek:

- kwota zaległości powyżej zadanego progu materialności przez ponad 90 dni,
- ekspozycja w trakcie procesu restrukturyzacji,
- zajście indywidualnej przesłanki utraty wartości.

Dla segmentów SME i korporacyjnego default jest identyfikowany na poziomie klienta, natomiast dla segmentu detalicznego na poziomie klient/grupa produktowa. Kryterium dni i kwoty opóźnień również definiowane jest na poziomie identyfikacji. Analogicznie, jeżeli dla którejkolwiek z umów w ramach agregowanej grupy zaszła przesłanka default, wszystkie umowy z tej grupy traktowane są jako default.

Bank stosuje 6-miesięczny okres kwarantanny obowiązujący od momentu ustania wszystkich przesłanek default.

Analiza wrażliwości dotycząca prognozy sytuacji makroekonomicznej

Zaprezentowane w tabeli poniżej zmiany oczekiwanych strat kredytowych dla ekspozycji bez utraty wartości zostały wyznaczone jako różnica pomiędzy oczekiwany stratami kredytowymi wyliczonymi dla konkretnego scenariusza makroekonomicznego a oczekiwany stratami kredytowymi wyliczonymi z uwzględnieniem wszystkich scenariuszy makroekonomicznych zważonych prawdopodobieństwem ich realizacji (zgodnie z MSSF 9).

Scenariusze makroekonomiczne obejmują prognozy czynników makroekonomicznych wpływających na wysokość oczekiwanych strat kredytowych i są przygotowywane przez Biuro Analiz Makroekonomicznych w cyklu kwartalnym. W prognozach uwzględniono następujące czynniki: wzrost PKB, stopę bezrobocia rejestrowanego oraz 3-miesięczną stopę WIBOR w 3 scenariuszach: bazowym (przyjętym do kalkulacji), optymistycznym (zakładającym pozytywne zmiany czynników w kolejnych latach względem scenariusza bazowego) oraz pesymistycznym (zakładającym negatywne zmiany czynników w kolejnych latach względem scenariusza bazowego).

31.12.2018	SCENARIUSZ BAZOWY	SCENARIUSZ OPTYMISTYCZNY	SCENARIUSZ PESYMISTYCZNY
Zmiana poziomu oczekiwanych strat kredytowych dla ekspozycji bez utraty wartości (Koszyk 1 i 2), przy założeniu 100% realizacji scenariusza	-18 298	-55 645	144 869

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniższe tabele przedstawiają zmiany poziomu odpisów oraz wartości bilansowej brutto aktywów finansowych niewycenianych w wartości godziwej przez wynik w podziale na klasy aktywów finansowych.

	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
NALEŻNOŚCI OD BANKÓW ORAZ BANKU CENTRALNEGO WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU (*)						
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO						
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO WG STANU NA 01.01.2018	5 191 846	1 071	21 014	113	-	5 214 044
Transfer do Koszyka 1	161	-160	-	-1	-	-
Transfer do Koszyka 2	-187	-196	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 3	-17	-45	-	61	-	-
Nowopowstałe/nabyte/udzielone aktywa finansowe	8 924 862	-	-	-	-	8 924 862
Aktywa finansowe wyłączone z bilansu, inne niż spisania z bilansu (spłaty)	-1 815 360	-414	-	-46	-	-1 815 820
Aktywa finansowe spisane z bilansu (**)	-	-	-5 079	-	-	-5 079
Modyfikacje nieskutkujące wyłączeniem z bilansu	-	-	-	-	-	-
Inne, w tym zmiany wynikające z kursów walutowych	-1 422	-34	-6 948	-11	-	-8 415
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO WG STANU NA 31.12.2018	12 299 863	614	8 987	108	-	12 309 592
ODPIS						
SALDO ODPISÓW WG STANU NA 01.01.2018	506	-	21 127	-	-	21 633
Transfer do Koszyka 1	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 2	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 3	-	-	-	-	-	-
Nowopowstałe/nabyte/udzielone aktywa finansowe	1 114	-	-	-	-	1 114
Aktywa finansowe wyłączone z bilansu, inne niż spisania z bilansu (spłaty)	-279	-	-	-	-	-279
Aktywa finansowe spisane z bilansu (**)	-	-	-5 079	-	-	-5 079
Zmiany w poziomie ryzyka kredytowego (wylączając transfery między koszykami)	102	2	-	-	-	104
Zmiany w konstrukcji modeli i parametrów ryzyka	-	-	-	-	-	-
Inne, w tym zmiany wynikające z kursów walutowych	913	-2	-7 061	-	-	-6 150
SALDO ODPISÓW WG STANU NA 31.12.2018	2 356	-	8 987	-	-	11 343

(*) Należności od Banku Centralnego obejmują rachunek bieżący i depozyty

(**) W tym wartość odsetek umownych podlegających częściowemu odpisaniu w kwocie 5 079 tys. zł.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU						
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO						
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO WG STANU NA 01.01.2018	90 774 367	20 855 774	7 104 498	3 325 887	49 262	122 109 788
Transfer do Koszyka 1	3 235 606	-3 227 122	-46	-8 438	-	-
Transfer do Koszyka 2	-6 039 736	6 112 908	-2 923	-70 249	-	-
Transfer do Koszyka 3	-801 476	-548 195	669 620	680 051	-	-
Nowopowstałe/nabyte/udzielone aktywa finansowe	31 885 548	-	-	-	2 116	31 887 664
Aktywa finansowe wyłączone z bilansu, inne niż spisania z bilansu (splaty)	-20 141 281	-3 205 159	-719 613	-297 845	-2 692	-24 366 590
Aktywa finansowe spisane z bilansu (*)	-	-	-2 209 476	-1 222 760	-17	-3 432 253
Modyfikacje nieskutkujące wyłączeniem z bilansu	-	-	-	-	-	-
Inne, w tym zmiany wynikające z kursów walutowych	88 680	31 250	-25 590	133 681	6 253	234 274
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO WG STANU NA 31.12.2018	99 001 708	20 019 456	4 816 470	2 540 327	54 922	126 432 883
ODPIS						
SALDO ODPISÓW WG STANU NA 01.01.2018	375 984	646 291	5 335 611	2 792 920	37 157	9 187 963
Transfer do Koszyka 1	96 254	-91 944	-618	-3 692	-	-
Transfer do Koszyka 2	-23 811	57 845	-3 713	-30 321	-	-
Transfer do Koszyka 3	-22 076	-70 811	23 642	69 245	-	-
Nowopowstałe/nabyte/udzielone aktywa finansowe	146 784	-	-	-	-	146 784
Aktywa finansowe wyłączone z bilansu, inne niż spisania z bilansu (splaty)	-81 504	-43 811	-73 521	-39 719	-	-238 555
Aktywa finansowe spisane z bilansu (*)	-	-	-2 209 476	-1 222 760	-17	-3 432 253
Zmiany w poziomie ryzyka kredytowego (wyłączając transfery między koszykami)	-108 452	163 109	260 895	220 672	1 549	537 773
Zmiany w konstrukcji modeli i parametrów ryzyka	-	-	-	-	-	-
Inne, w tym zmiany wynikające z kursów walutowych	-7 268	-3 990	-136 072	15 158	13 746	-118 426
SALDO ODPISÓW WG STANU NA 31.12.2018	375 911	656 689	3 196 748	1 801 503	52 435	6 083 286

(*) W tym wartość odsetek umownych podlegających częściowemu odpisaniu w kwocie 3 023 332 tys. zł.

Łączna wartość niezdyktowanych oczekiwanych strat kredytowych na moment początkowego ujęcia aktywów finansowych nabytych bądź udzielonych z utratą wartości w okresie zakończonym 31 grudnia 2018 roku wyniosła 11 552 tys. zł.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY						
WARTOŚĆ BILANSOWA						
WARTOŚĆ BILANSOWA WG STANU NA 01.01.2018	1 841 682	-	-	-	-	1 841 682
Transfer do Koszyka 1	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 2	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 3	-	-	-	-	-	-
Nowopowstałe/nabyte/udzielone aktywa finansowe	401 500	-	-	-	-	401 500
Aktywa finansowe wyłączone z bilansu, inne niż spisania z bilansu (spłaty)	-590 674	-	-	-	-	-590 674
Aktywa finansowe spisane z bilansu	-	-	-	-	-	-
Modyfikacje nieskutkujące wyłączeniem z bilansu	-	-	-	-	-	-
Inne, w tym zmiany wynikające z kursów walutowych	44 380	-	-	-	-	44 380
WARTOŚĆ BILANSOWA WG STANU NA 31.12.2018	1 696 888	-	-	-	-	1 696 888
ODPIS (*)						
SALDO ODPISÓW WG STANU NA 01.01.2018	26 065	-	-	-	-	26 065
Transfer do Koszyka 1	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 2	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 3	-	-	-	-	-	-
Nowopowstałe/nabyte/udzielone aktywa finansowe	1 457	-	-	-	-	1 457
Aktywa finansowe wyłączone z bilansu, inne niż spisania z bilansu (spłaty)	-2 629	-	-	-	-	-2 629
Aktywa finansowe spisane z bilansu	-	-	-	-	-	-
Zmiany w poziomie ryzyka kredytowego (wyłączając transfery między koszykami)	-8 171	-	-	-	-	-8 171
Zmiany w konstrukcji modeli i parametrów ryzyka	-	-	-	-	-	-
Inne, w tym zmiany wynikające z kursów walutowych	1	-	-	-	-	1
SALDO ODPISÓW WG STANU NA 31.12.2018	16 723	-	-	-	-	16 723

(*) Odpis dotyczący kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody jest ujęty w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” i nie pomniejsza wartości bilansowej kredytów.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU						
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO						
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO WG STANU NA 01.01.2018	11 412 837	-	30 031	-	-	11 442 868
Transfer do Koszyka 1	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 2	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 3	-	-	-	-	-	-
Nowopowstałe/nabyte/udzielone aktywa finansowe	2 876 001	-	-	-	-	2 876 001
Aktywa finansowe wyłączone z bilansu, inne niż spisania z bilansu (spłaty)	-3 223 033	-	-	-	-	-3 223 033
Aktywa finansowe spisane z bilansu	-	-	-	-	-	-
Modyfikacje nieskutkujące wyłączeniem z bilansu	-	-	-	-	-	-
Inne, w tym zmiany wynikające z kursów walutowych	92 304	-	1 516	-	-	93 820
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO WG STANU NA 31.12.2018	11 158 109	-	31 547	-	-	11 189 656
ODPIS						
SALDO ODPIŚÓW WG STANU NA 01.01.2018	27 589	-	30 031	-	-	57 620
Transfer do Koszyka 1	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 2	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 3	-	-	-	-	-	-
Nowopowstałe/nabyte/udzielone aktywa finansowe	2 155	-	-	-	-	2 155
Aktywa finansowe wyłączone z bilansu, inne niż spisania z bilansu (spłaty)	-1 929	-	-	-	-	-1 929
Aktywa finansowe spisane z bilansu	-	-	-	-	-	-
Zmiany w poziomie ryzyka kredytowego (wyluczając transfery między koszykami)	1 325	-	-	-	-	1 325
Zmiany w konstrukcji modeli i parametrów ryzyka	-	-	-	-	-	-
Inne, w tym zmiany wynikające z kursów walutowych	- 1 398	-	1 516	-	-	118
SALDO ODPIŚÓW WG STANU NA 31.12.2018	27 742	-	31 547	-	-	59 289

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY						
WARTOŚĆ BILANSOWA						
WARTOŚĆ BILANSOWA WG STANU NA 01.01.2018	37 891 326	-	-	-	-	37 891 326
Transfer do Koszyka 1	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 2	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 3	-	-	-	-	-	-
Nowopowstałe/nabyte/udzielone aktywa finansowe	131 184 662	-	-	-	-	131 184 662
Aktywa finansowe wyłączone z bilansu, inne niż spisania z bilansu (spłaty)	-142 855 233	-	-	-	-	-142 855 233
Aktywa finansowe spisane z bilansu	-	-	-	-	-	-
Modyfikacje nieskutkujące wyłączeniem z bilansu	-	-	-	-	-	-
Inne, w tym zmiany wynikające z kursów walutowych	683 819	-	-	-	-	683 819
WARTOŚĆ BILANSOWA WG STANU NA 31.12.2018	26 904 574	-	-	-	-	26 904 574
ODPIS (*)						
SALDO ODPISÓW WG STANU NA 01.01.2018	24 213	-	-	-	-	24 213
Transfer do Koszyka 1	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 2	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 3	-	-	-	-	-	-
Nowopowstałe/nabyte/udzielone aktywa finansowe	14 818	-	-	-	-	14 818
Aktywa finansowe wyłączone z bilansu, inne niż spisania z bilansu (spłaty)	-7 049	-	-	-	-	-7 049
Aktywa finansowe spisane z bilansu	-	-	-	-	-	-
Zmiany w poziomie ryzyka kredytowego (wyluczając transfery między koszykami)	-3 774	-	-	-	-	-3 774
Zmiany w konstrukcji modeli i parametrów ryzyka	-	-	-	-	-	-
Inne, w tym zmiany wynikające z kursów walutowych	-1	-	-	-	-	-1
SALDO ODPISÓW WG STANU NA 31.12.2018	28 207	-	-	-	-	28 207

(*) Odpis dotyczący dłużnych papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody jest ujęty w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” i nie pomniejsza wartości bilansowej papierów wartościowych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ekspozycja Banku na ryzyko kredytowe

Maksymalna ekspozycja kredytowa

Poniższa tabela przedstawia maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe dla pozycji bilansowych i pozabilansowych na datę sprawozdawczą

	31.12.2018	31.12.2017
Należności od Banku Centralnego	9 789 696	2 499 686
Należności od banków oraz kredyty i pożyczki udzielone klientom	124 857 667	131 566 108
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	890 339	1 734 768
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	1 455 976	1 351 344
Instrumenty zabezpieczające	313 565	259 396
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe	38 333 179	36 625 996
Pozostałe aktywa (*)	2 582 025	2 496 812
Ekspozycja bilansowa (**)	178 222 447	176 534 110
Zobowiązania do udzielenia kredytu	35 341 470	34 765 034
Pozostałe zobowiązania warunkowe	20 010 888	14 180 470
Ekspozycja pozabilansowa	55 352 358	48 945 504
Razem	233 574 805	225 479 614

(*) Obejmuje następujące pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej: „Inwestycje w jednostki stowarzyszone” oraz część pozycji „Inne aktywa” (dochody do otrzymania, rozrachunki międzybankowe i międzyoddziałowe, należności od dłużników różnych oraz rozrachunki kartowe).

(**) Ekspozycja bilansowa jest równa wartości bilansowej prezentowanej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

Metody ograniczania ryzyka kredytowego

Bank wypracowała ścisłą politykę zarządzania zabezpieczeniami, akceptowanymi przez Bank dla kredytów i gwarancji. Polityka zarządzania zabezpieczeniami jest odzwierciedlona w postaci wewnętrznych reguł i regulacji w Banku, odnoszących się do reguł nadzorczych, zawartych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Najczęściej spotykane zabezpieczenia pożyczek i kredytów, które są przyjmowane zgodnie z polityką Banku w tym zakresie, są następujące:

ZABEZPIECZENIA	ZASADY SZACOWANIA WARTOŚCI ZABEZPIECZEŃ
HIPOTEKI	
– komercyjne	Wartość zabezpieczenia powinna zostać określona na podstawie wyceny rynkowej dokonanej przez rzeczoznawcę. Dopuszczalne są inne, indywidualne udokumentowane źródła wyceny, np. oferta kupna, wartość zależna od etapu procedury przetargowej, itp.
– mieszkalne	
ZASTAW REJESTROWY / PRZEWŁASZCZENIE:	
– zapasy	Wartość określana na podstawie wiarygodnych źródeł takich jak kwota z umowy zastawu, wartość z aktualnego sprawozdania finansowego, wartość wpisana w polisę ubezpieczeniową, wartość kwotowana na giełdzie, wartość wynikająca z zaawansowanego etapu windykacji poparta odpowiednimi dokumentami np. wycenami komornika lub syndyka.
– maszyny i urządzenia	Wartość określana na podstawie wyceny rynkowej rzeczoznawcy lub wartość bieżąca określona na podstawie innych wiarygodnych źródeł jak aktualna oferta kupna, ewidencja środków trwałych dłużnika, udokumentowana kwota podana przez komornika lub syndyka, itp.
– samochody	Wartość jest określona na podstawie dostępnych tabel (np. firm ubezpieczeniowych) wartości samochodu w zależności od marki, wieku, ceny początkowej, ewentualnie innych wiarygodnych źródeł wyceny np. kwoty wpisanej w polisie ubezpieczeniowej.
– inne	Wartość jest ustalana indywidualnie w zależności od przedmiotu. Wycena powinna pochodzić z wiarygodnego źródła z uwzględnieniem powyższych wskazówek.
– papiery wartościowe i środki pieniężne	Wartość określana na podstawie indywidualnie szacowanej wartości rynkowej. Stopa odzysku powinna zostać oszacowana ostrożnie, aby uwzględnić dużą zmienność ceny niektórych papierów wartościowych.
CESJA WIERZYTELNOŚCI	
– od kontrahenta mającego rating inwestycyjny przyznany przez niezależną agencję ratingową lub wewnętrzny system ratingowy Banku	Wartość określana na podstawie indywidualnie szacowanej wysokości wierzytelności.
– od pozostałych kontrahentów	Wartość określana na podstawie indywidualnie szacowanej wysokości wierzytelności.
GWARANCJE/ PORĘCZENIA (W TYM WEKSŁOWE) / PRZYSTĄPIENIE DO DŁUGU	
– od banków i Skarbu Państwa	Do wysokości kwoty gwarantowanej.
– od innych kontrahentów mających dobrą sytuację finansową w szczególności potwierdzoną ratingiem inwestycyjnym przyznanym przez niezależną agencję ratingową lub wewnętrznym ratingiem Banku	Wartość określana na podstawie indywidualnie szacowanej wysokości wierzytelności.
– od pozostałych kontrahentów	Wartość określana na podstawie indywidualnie szacowanej wartości rynkowej.

Efekt finansowy ustanowionych zabezpieczeń dla portfela ekspozycji ocenianych indywidualnie z rozpoznaną utratą wartości wynosi 975 738 tys. zł na datę 31 grudnia 2018 roku (1 113 719 tys. zł na datę 31 grudnia 2017 roku). Jest to kwota, o którą poziom wymaganych odpisów z tytułu utraty wartości dla tego portfela byłby wyższy, gdyby przy ich szacowaniu nie zostały uwzględnione zdyskontowane przepływy pieniężne uzyskane z zabezpieczeń.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Bank analizuje koncentrację w ramach poziomów LtV (stosunku wysokości długu do wartości zabezpieczenia), co ma szczególne znaczenie w przypadku kredytów mieszkaniowych dla ludności.

Poniżej przedstawiono strukturę portfela kredytów mieszkaniowych dla ludności wg poziomu LtV:

WSKAŹNIK LtV	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
KREDYTY MIESZKANIOWE DLA LUDNOŚCI – WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO						
0% < LtV <= 50%	6 844 263	4 893 825	12 611	191 765	-	11 942 464
50% < LtV <= 70%	9 247 740	3 468 122	22 654	168 269	-	12 906 785
70% < LtV <= 90%	15 930 335	3 819 160	11 032	195 575	-	19 956 102
90% < LtV <= 100%	510 451	173 848	1 244	19 348	-	704 891
100% < LtV	88 948	36 443	1 985	7 134	-	134 510
Razem	32 621 737	12 391 398	49 526	582 091	-	45 644 752

Koncentracja ryzyka kredytowego

Zgodnie z obowiązującymi przepisami zaangażowanie Banku wobec jednego podmiotu lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie nie może przekroczyć 25% funduszy własnych Banku. W 2018 roku limity maksymalnego zaangażowania nie zostały przekroczone.

a) podział według poszczególnych podmiotów

ZAANGAŻOWANIE WOBEC 10 NAJWIĘKSZYCH KLIENTÓW BANKU WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU	UDZIAŁ % W PORTFELU
Klient 1	1,3%
Klient 2	1,2%
Klient 3	0,8%
Klient 4	0,7%
Klient 5	0,7%
Klient 6	0,5%
Klient 7	0,5%
Klient 8	0,5%
Klient 9	0,5%
Klient 10	0,5%
Razem	7,2%

b) koncentracja grup kapitałowych

ZAANGAŻOWANIE WOBEC 5 NAJWIĘKSZYCH GRUP KAPITAŁOWYCH BĘDĄCYCH KLIENTAMI BANKU WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU	UDZIAŁ % W PORTFELU
Grupa 1	1,5%
Grupa 2	1,2%
Grupa 3	1,0%
Grupa 4	1,0%
Grupa 5	0,9%
Razem	5,5%

c) koncentracja sektorowa

Ograniczeniu ryzyka kredytowego związanego z nadmierną koncentracją sektorową służy system kształtowania sektorowej struktury zaangażowania. Obejmuje on ustalanie wskaźników koncentracji sektorowej, monitorowanie portfela kredytowego oraz procedury wymiany informacji. System ten dotyczy zaangażowania kredytowego w poszczególne rodzaje działalności gospodarczej sklasyfikowane według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wskaźniki koncentracji ustalane są w oparciu o obecny poziom zaangażowania w dany sektor oraz ocenę ryzyka danego sektora. Okresowe porównywanie zaangażowania Banku z obowiązującymi wskaźnikami koncentracji pozwala na bieżącą identyfikację sektorów, w których może wystąpić nadmierna koncentracja ryzyka. W przypadku zaistnienia takiej sytuacji, dokonywana jest analiza obejmująca ocenę kondycji ekonomicznej sektora z uwzględnieniem zarówno dotychczasowych jak i prognozowanych trendów oraz ocenę jakości zaangażowania w dany sektor. Działania te pozwalają na formułowanie polityki Banku ograniczającej ryzyko sektorowe oraz bieżące jej dostosowywanie do zmieniających się warunków.

Strukturę zaangażowania według sektorów prezentuje poniższa tabela

STRUKTURA ZAANGAŻOWANIA WEDŁUG SEKTORÓW	31.12.2018	31.12.2017
Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo	0,8%	0,9%
Górnictwo i wydobywanie	2,3%	2,6%
Przetwórstwo przemysłowe	19,0%	20,4%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i powietrze do układów klimatyzacyjnych	5,8%	6,6%
Dostawa wody	2,3%	1,4%
Budownictwo	5,5%	6,3%
Handel hurtowy i detaliczny	14,2%	14,2%
Transport i gospodarka magazynowa	4,7%	5,2%
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	2,6%	2,1%
Informacja i komunikacja	2,5%	2,1%
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	13,5%	10,1%
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	11,8%	12,9%
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	3,3%	2,5%
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	1,8%	1,3%
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	7,2%	9,4%
Edukacja	0,2%	0,3%
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	0,7%	0,8%
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0,6%	0,8%
Pozostałe	1,2%	0,1%
Razem	100,0%	100,0%

Aktywa finansowe podlegające modyfikacji

Poniższa tabela prezentuje informacje dotyczące aktywów finansowych, które podlegały modyfikacji nie powodującej wyłączenia z bilansu i dla których, przed modyfikacją, odpis na oczekiwane straty kredytowe kalkulowany był jako strata kredytowa w okresie życia ekspozycji.

	2018
AKTYWA FINANSOWE, KTÓRE PODLEGAŁY MODYFIKACJI W OKRESIE	
Wartość bilansowa według zamortyzowanego kosztu przed modyfikacją	23 950

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Udogodnienia „forbearance”

Ekspozycje forborne są to umowy kredytowe, co do których zastosowano udogodnienia „forbearance” i które w wyniku przeprowadzenia tzw. testu odrzucenia zostały ostatecznie sklasyfikowane, jako ekspozycje forborne zagrożone albo ekspozycje forborne niezagrożone. Udogodnienia „forbearance” występują w sytuacjach, w których uznaje się, że kredytobiorca z powodu trudności finansowych, w tym problemów z obsługą zadłużenia, nie jest w stanie zrealizować warunków umowy. W związku z tymi trudnościami, Bank modyfikuje dotychczasowe warunki umowy w celu zapewnienia kredytobiorcy zdolności do obsługi zadłużenia. Modyfikacja warunków umowy może obejmować m.in. obniżenie oprocentowania, rat kapitałowych, naliczonych odsetek, bądź zmianę harmonogramu spłat kapitału lub odsetek.

Bank określa listę udogodnień „forbearance” zawierającą w szczególności:

- wydłużenie pierwotnego terminu spłaty (w przypadku zawarcia aneksu do umowy) lub podpisanie umowy restrukturyzacyjnej (w przypadku zadłużenia w całości przeterminowanego), w szczególności w wyniku stałego obniżenia raty,
- zmianę warunków umowy pozwalającą na niższe niż umowne spłaty odsetek i/lub kapitału, tak aby wyeliminować przeterminowane zadłużenie,
- umowę podlegającą refinansowaniu poprzez inny kredyt w Banku.

Ekspozycja przestaje być uznawana za ekspozycję forborne jeżeli spełnione są wszystkie poniższe warunki:

- ekspozycję uznaje się za niezagrożoną,
- upłynął co najmniej 2 letni okres warunkowy od daty uznania ekspozycji forborne za niezagrożoną,
- żadna z ekspozycji dłużnika nie była przeterminowana o 30 dni lub więcej na koniec okresu warunkowego.

Jeżeli warunki, o których mowa powyżej nie są spełnione na koniec okresu warunkowego, do czasu spełnienia wszystkich warunków ekspozycje nadal uznaje się odpowiednio za niezagrożone lub zagrożone ekspozycje forborne w okresie warunkowym. Spełnienie warunków ocenia się, co najmniej raz na kwartał.

Ekspozycja kwalifikuje się do kategorii „forbearance” tylko w przypadku, gdy udogodnienia udzielono klientowi z uwagi na trudności finansowe kredytobiorcy.

Umowy „forbearance” objęte są procesem monitorowania pod kątem wywiązywania się z zobowiązań zawartych w umowie. Zarządzanie umowami w których wystąpił przypadek praktyk „forbearance” i bieżący monitoring tych umów należy do dedykowanych jednostek Banku.

Podjęcie decyzji o przyznaniu udogodnień „forbearance” jest dokonywane w ramach decyzji kredytowej przez jednostki decyzyjne uprawnione do podejmowania decyzji związanych z ryzykiem kredytowym.

Zasady rachunkowości w odniesieniu do oceny i procesu ustalenia odpisów aktualizujących dla ekspozycji forborne zasadniczo pokrywają się z zasadami ustalania odpisów aktualizujących według MSSF 9.

Bank identyfikuje istotny wzrost ryzyka kredytowego aktywów, dla których zastosowano modyfikacje „forbearance”, na potrzeby oceny utraty wartości zgodnie z MSSF 9.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Udział ekspozycji forborne w portfelu kredytowym Banku

	31.12.2018					31.12.2017	
	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM	RAZEM
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA			
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg zamortyzowanego kosztu, w tym:	98 624 992	19 362 767	1 619 701	739 650	2 487	120 349 597	128 873 178
Ekspozycje forborne brutto	479 885	161 514	2 551 359	429 879	813	3 623 450	3 865 242
Odpis z tytułu utraty wartości	-6 444	-6 786	-1 485 700	-235 467	-509	-1 734 906	-1 741 687
Ekspozycje forborne netto	473 441	154 728	1 065 659	194 412	304	1 888 544	2 123 555
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody, w tym:	1 696 888	-	-	-	-	1 696 888	X
Ekspozycje forborne	-	-	-	-	-	-	X
Odpis z tytułu utraty wartości (*)	-	-	-	-	-	-	X
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg wartości godziwej przez wynik, w tym:						302 630	X
Ekspozycje forborne						2 063	X

(*) Odpis dotyczący kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody jest ujęty w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” i nie pomniejsza wartości bilansowej kredytów.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Analiza jakościowa ekspozycji forborne według okresów przeterminowania

	31.12.2018					31.12.2017	
	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM	RAZEM
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA			
EKSPOZYCJE FORBORNE WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU							
Wartość bilansowa brutto, w tym:	479 885	161 514	2 551 359	429 879	813	3 623 450	3 865 242
- nieprzeterminowane	478 845	118 478	904 469	137 676	336	1 639 804	1 591 598
- do 1 miesiąca	1 040	36 062	21 404	65 098	140	123 744	76 443
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	-	5 782	8 056	46 912	39	60 789	70 997
- powyżej 3 miesięcy do 1 roku	-	108	110 767	53 778	63	164 716	108 778
- powyżej 1 roku do 5 lat	-	692	989 142	110 354	130	1 100 318	1 369 427
- powyżej 5 lat	-	392	517 521	16 061	105	534 079	647 999
Odpis z tytułu utraty wartości, w tym:	-6 444	-6 786	-1 485 700	-235 467	-509	-1 734 906	-1 741 687
- nieprzeterminowane	-6 400	-2 873	-221 208	-50 640	-143	-281 264	-282 018
- do 1 miesiąca	-44	-2 749	-10 142	-25 761	-29	-38 725	-18 042
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	-	-699	-4 211	-22 510	-39	-27 459	-18 512
- powyżej 3 miesięcy do 1 roku	-	-50	-56 719	-32 897	-63	-89 729	-43 956
- powyżej 1 roku do 5 lat	-	-241	-733 579	-88 176	-130	-822 126	-956 366
- powyżej 5 lat	-	-174	-459 841	-15 483	-105	-475 603	-422 793
EKSPOZYCJE FORBORNE WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ WYNIK							
Wartość bilansowa, w tym:						2 063	X
- nieprzeterminowane						243	X
- do 1 miesiąca						28	X
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy						-	X
- powyżej 3 miesięcy do 1 roku						-	X
- powyżej 1 roku do 5 lat						1 792	X
- powyżej 5 lat						-	X

Zmiany wartości bilansowej netto ekspozycji forborne

	2018	2017
Wartość bilansowa na początek okresu	2 123 555	1 945 152
Efekt wdrożenia MSSF 9	-40 197	X
Skorygowana wartość bilansowa na początek okresu	2 083 358	1 945 152
Wartość ekspozycji ujętych w okresie	267 879	738 324
Wartość ekspozycji wyłączonych w okresie	-64 108	-149 565
Zmiana odpisów aktualizujących	-181 330	-114 473
Inne zmiany	-215 192	-295 883
Wartość bilansowa na koniec okresu	1 890 607	2 123 555
Przychody odsetkowe	115 023	133 757

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ekspozycje forborne według typu działania

	31.12.2018	31.12.2017
Zmiana warunków umowy	1 784 689	2 011 428
Refinansowanie	105 918	112 127
Wartość bilansowa	1 890 607	2 123 555

Ekspozycje forborne według struktury produktowej

	31.12.2018	31.12.2017
Kredyty na nieruchomości	1 135 977	1 197 997
Kredyty w rachunku bieżącym	57 330	70 271
Kredyty operacyjne	353 815	402 284
Kredyty na inwestycje	240 975	333 211
Kredyty gotówkowe	79 846	86 925
Pozostałe kredyty i pożyczki	22 664	32 867
Wartość bilansowa	1 890 607	2 123 555

Ekspozycje forborne według struktury branżowej

	31.12.2018	31.12.2017
Przedsiębiorstwa, w tym:	1 551 396	1 757 406
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	941 806	639 386
Przetwórstwo przemysłowe	257 750	254 643
Handel hurtowy i detaliczny	91 416	92 083
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	71 490	83 150
Budownictwo	67 439	421 963
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	49 777	201 041
Transport i gospodarka magazynowa	31 938	39 536
Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo	23 757	12 250
Pozostałe branże	16 023	13 354
Osoby fizyczne	339 211	366 149
Wartość bilansowa	1 890 607	2 123 555

Ekspozycje forborne według struktury geograficznej

	31.12.2018	31.12.2017
Polska	1 889 638	2 094 654
Ukraina	-	25 355
Cypr	-	2 783
Pozostałe kraje	969	763
Wartość bilansowa	1 890 607	2 123 555

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Kredyty w CHF dla ludności

Bank Pekao S.A. nie udziela kredytów w CHF dla ludności od 2003 roku. Niemal cały portfel kredytów w CHF dla ludności był udzielony przed sierpniem 2006 roku przez Bank BPH S.A., a następnie przejęty przez Bank Pekao S.A. w wyniku połączenia.

Poniższa tabela przedstawia strukturę i jakość portfela kredytów w CHF dla ludności.

	31.12.2018					31.12.2017	
	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POC)	RAZEM	RAZEM
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA			
Wartość bilansowa brutto ekspozycji, w tym:	372	2 821 284	30 125	162 975	-	3 014 756	3 169 019
ekspozycje denominowane w CHF	372	2 807 082	30 125	161 856	-	2 999 435	3 149 127
ekspozycje indeksowane do CHF	-	14 202	-	1 119	-	15 321	19 892
Odpisy aktualizujące wartość ekspozycji, w tym:	-7	-30 407	-15 897	-81 343	-	-127 654	-74 068
ekspozycje denominowane w CHF	-7	-30 365	-15 897	-80 950	-	-127 219	-73 782
ekspozycje indeksowane do CHF	-	-42	-	-393	-	-435	-286
Wartość bilansowa netto ekspozycji, w tym:	365	2 790 877	14 228	81 632	-	2 887 102	3 094 951
ekspozycje denominowane w CHF	365	2 776 717	14 228	80 906	-	2 872 216	3 075 345
ekspozycje indeksowane do CHF	-	14 160	-	726	-	14 886	19 606

Na dzień 31 grudnia 2018 roku średnie LTV dla portfela kredytów hipotecznych w CHF dla ludności należącego do Banku wyniosło 44,2% (na 31 grudnia 2017 roku 45,7%), przy średnim wskaźniku LTV dla całego portfela kredytów hipotecznych wynoszącym 62,8% (na 31 grudnia 2017 roku 64,3%).

Kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych

Ujawnienia w tabelach poniżej obejmują aktywa i zobowiązania finansowe, które podlegają egzekwowalnym porozumieniom ramowym lub podobnym porozumieniom dotyczącym kompensowania, niezależnie od tego, czy są one kompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

Porozumienia dotyczące kompensowania zawierane przez Bank to:

- umowy ramowe ISDA oraz inne umowy ramowe dotyczące instrumentów pochodnych,
- globalne umowy ramowe (GMRA) dotyczące transakcji zakupu/sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu.

Porozumienia dotyczące kompensowania zawierane przez Bank nie spełniają kryteriów kompensowania w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Zapisy takich porozumień dają bowiem prawo do kompensaty ujętych kwot, które jest wykonalne tylko w przypadkach niewywiązania się z płatności, niewypłacalności lub upadłości jednego z kontrahentów. Na dzień bilansowy nie wystąpiły przypadki kompensaty aktywów i zobowiązań finansowych z tytułu wymienionych porozumień.

Bank otrzymał i złożył zabezpieczenia w postaci depozytów zabezpieczających i płynnych papierów wartościowych w odniesieniu do następujących transakcji:

- instrumentów pochodnych,
- transakcji zakupu/sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu.

Zabezpieczenia te ustanowione są na standardowych warunkach branżowych. Zabezpieczenia w postaci depozytów zabezpieczających wynikają m.in. z tzw. Credit Support Annex (CSA) – stanowiących załącznik do umów ramowych ISDA.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Papiery wartościowe otrzymane/złożone jako zabezpieczenie w ramach transakcji z przyrzeczeniem odkupu mogą być zastawione lub sprzedane na czas trwania transakcji, ale muszą być oddane w dacie zapadalności transakcji. Warunki umów również dają prawo każdej ze stron transakcji do rozwiązania powiązanych transakcji w przypadku braku możliwości zwrotu zabezpieczenia.

Aktywa i zobowiązania finansowe, które podlegają egzekwowalnym porozumieniom ramowym lub podobnym porozumieniom dotyczącym kompensowania i które mogą potencjalnie podlegać kompensacji w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

31.12.2018	WARTOŚĆ BILANSOWA AKTYWÓW FINANSOWYCH PREZENTOWANA W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ	POTENCJALNE KWOTY KOMPENSATY		WARTOŚĆ NETTO	
		INSTRUMENTY FINANSOWE (ZAWIERA OTRZYMANE ZABEZPIECZENIA NA PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH)	OTRZYMANE ZABEZPIECZENIA PIENIĘŻNE		
AKTYWA FINANSOWE					
	Instrumenty pochodne	1 707 743	-1 363 113	-163 164	181 465
	RAZEM	1 707 743	-1 363 113	-163 164	181 465

31.12.2018	WARTOŚĆ BILANSOWA AKTYWÓW FINANSOWYCH PREZENTOWANA W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ	POTENCJALNE KWOTY KOMPENSATY		WARTOŚĆ NETTO	
		INSTRUMENTY FINANSOWE (ZAWIERA ZŁOŻONE ZABEZPIECZENIA NA PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH)	ZŁOŻONE ZABEZPIECZENIA PIENIĘŻNE		
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE					
	Instrumenty pochodne	2 779 301	-1 834 018	-838 090	107 193
	RAZEM	2 779 301	-1 834 018	-838 090	107 193

31.12.2017	WARTOŚĆ BILANSOWA AKTYWÓW FINANSOWYCH PREZENTOWANA W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ	POTENCJALNE KWOTY KOMPENSATY		WARTOŚĆ NETTO	
		INSTRUMENTY FINANSOWE (ZAWIERA OTRZYMANE ZABEZPIECZENIA NA PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH)	OTRZYMANE ZABEZPIECZENIA PIENIĘŻNE		
AKTYWA FINANSOWE					
	Instrumenty pochodne	1 330 858	-897 385	-265 808	167 665
	RAZEM	1 330 858	-897 385	-265 808	167 665

31.12.2017	WARTOŚĆ BILANSOWA AKTYWÓW FINANSOWYCH PREZENTOWANA W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ	POTENCJALNE KWOTY KOMPENSATY		WARTOŚĆ NETTO	
		INSTRUMENTY FINANSOWE (ZAWIERA ZŁOŻONE ZABEZPIECZENIA NA PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH)	ZŁOŻONE ZABEZPIECZENIA PIENIĘŻNE		
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE					
	Instrumenty pochodne	2 582 790	-1 472 267	-954 537	155 986
	RAZEM	2 582 790	-1 472 267	-954 537	155 986

Ujawnione powyżej wartości aktywów i zobowiązań finansowych prezentowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej:

- aktywa i zobowiązania finansowe z tytułu instrumentów pochodnych – na bazie wartości godziwej,
- aktywa i zobowiązania finansowe z tytułu transakcji zakupu/sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu – na bazie wartości według zamortyzowanego kosztu.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Rekoncyliacja wartości bilansowej aktywów i zobowiązań finansowych, które podlegają egzekwowalnym porozumieniom ramowym lub podobnym porozumieniom dotyczącym kompensowania, z wartościami prezentowanymi w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

31.12.2018	WARTOŚĆ BILANSOWA NETTO	POZYCJA SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	WARTOŚĆ BILANSOWA POZYCJI ZE SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	WARTOŚĆ BILANSOWA POZYCJI NIE PODLEGAJĄCYCH UJAWNIENIU W NOCIE DOTYCZĄCEJ KOMPENSOWANIA	NOTA
AKTYWA FINANSOWE					
Instrumenty pochodne	1 394 178	Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	1 455 976	61 798	26
	313 565	Instrumenty zabezpieczające	313 565	-	28
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE					
Instrumenty pochodne	1 874 245	Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	1 919 394	45 149	26
	905 056	Instrumenty zabezpieczające	905 056	-	28

31.12.2017	WARTOŚĆ BILANSOWA NETTO	POZYCJA SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	WARTOŚĆ BILANSOWA POZYCJI ZE SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	WARTOŚĆ BILANSOWA POZYCJI NIE PODLEGAJĄCYCH UJAWNIENIU W NOCIE DOTYCZĄCEJ KOMPENSOWANIA	NOTA
AKTYWA FINANSOWE					
Instrumenty pochodne	1 254 062	Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	1 351 344	97 282	26
	76 796	Instrumenty zabezpieczające	259 396	182 600	28
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE					
Instrumenty pochodne	1 724 385	Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	2 036 928	312 543	26
	858 405	Instrumenty zabezpieczające	862 331	3 926	28

5.3 Ryzyko rynkowe

W prowadzonej działalności Bank jest narażony na ryzyko rynkowe, którego źródłem są zmiany parametrów rynkowych. Ryzyko rynkowe to ryzyko obniżenia wyniku finansowego lub kapitału Banku na skutek zmian rynkowych. Podstawowymi czynnikami ryzyka rynkowego są:

- stopy procentowe,
- kursy walutowe,
- ceny kapitałowych papierów wartościowych,
- ceny towarów.

W Banku funkcjonuje system zarządzania ryzykiem rynkowym, stanowiący strukturalno-organizacyjny i metodologiczne ramy, mające na celu utrzymanie struktury bilansu i pozycji pozabilansowych w zgodzie z zakładanymi celami strategicznymi.

Głównym celem strategii zarządzania ryzykiem rynkowym jest optymalizowanie wyników finansowych w taki sposób by realizowane były cele Banku przy jednoczesnym utrzymaniu ekspozycji na ryzyko rynkowe w ramach apetytu na ryzyko określonego przez limity zatwierdzone przez Zarząd i Radę Nadzorczą.

Organizacja procesu zarządzania ryzykiem rynkowym bazuje na trójstopniowym systemie kontroli zgodnym z międzynarodowymi najlepszymi praktykami bankowymi i rekomendacjami nadzoru bankowego. Proces zarządzania ryzykiem rynkowym oraz procedury go regulujące uwzględniają podział na księgę handlową i bankową.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ryzyko rynkowe księgi handlowej

Zarządzając ryzykiem rynkowym księgi handlowej Bank dąży do optymalizowania wyników finansowych oraz zapewnienia maksymalnie wysokiej jakości obsługi klientów Banku w zakresie dostępu do rynku (market making) pozostając w ramach limitów zatwierdzonych przez Zarząd i Radę Nadzorczą.

Głównym narzędziem pomiaru ryzyka rynkowego księgi handlowej jest model wartości zagrożonej (VaR). Wartość ta odzwierciedla poziom jednodniowej straty która może zostać przekroczona z prawdopodobieństwem nie większym niż 1%. Wartość miary VaR wyznaczana jest metodą symulacji historycznej na podstawie 2-letniej historii obserwacji dynamiki czynników ryzyka rynkowego. Zbiór czynników uwzględnianych przy wyliczaniu VaR obejmuje wszystkie istotne czynniki rynkowe brane pod uwagę przy wycenie instrumentów finansowych za wyjątkiem specyficznego ryzyka kredytowego emitenta i kontrahenta. Szacowanie wpływu zmian czynników rynkowych na bieżącą wartość danego portfela odbywa się z wykorzystaniem pełnej rewaluacji (jako różnica między wartością portfela po zmianie poziomów parametrów rynkowych o historycznie zaobserwowane zmiany czynników a bieżącą wartością portfela). Dla tak wyznaczonego zbioru prawdopodobnych zmian wartości portfela (dystrybuanty) wyznaczany jest VaR jako 1% - kwantyl.

Model poddawany jest bieżącej statystycznej weryfikacji poprzez porównanie wartości VaR do rzeczywistych i rewaluacyjnych wyników. Analizy za rok 2018, jak również za 2017 rok, potwierdzają adekwatność stosowanego modelu.

Kształtowanie się w latach 2018 i 2017 ekspozycji ryzyka rynkowego portfela handlowego Banku w ujęciu miary Value at Risk przedstawiają poniższe tabele

	31.12.2018	WIELKOŚĆ MINIMALNA	WIELKOŚĆ ŚREDNIA	WIELKOŚĆ MAKSYMALNA
ryzyko walutowe	117	9	171	1 232
ryzyko stopy procentowej	1 154	472	1 083	1 733
Portfel handlowy	1 129	488	1 103	2 384

	31.12.2017	WIELKOŚĆ MINIMALNA	WIELKOŚĆ ŚREDNIA	WIELKOŚĆ MAKSYMALNA
ryzyko walutowe	739	13	364	1 918
ryzyko stopy procentowej	791	496	1 013	1 925
Portfel handlowy	1 058	533	1 150	3 030

Ryzyko stopy procentowej księgi bankowej

Zarządzając ryzykiem stopy procentowej księgi bankowej Bank kieruje się celem zabezpieczenia wartości ekonomicznej kapitału oraz realizacji założonego wyniku odsetkowego w ramach przyjętych limitów. Pozycja finansowa Banku w odniesieniu do zmieniających się stóp procentowych monitorowana jest poprzez lukę stopy procentowej (lukę przeszacowania), analizę duration, analizy wrażliwości, symulacje szokowe (stress testing) oraz VaR. Pomiar ryzyka stopy procentowej księgi bankowej przeprowadzany jest generalnie z częstotliwością miesięczną.

W poniższej tabeli przedstawiono wrażliwość kontraktową NII na zmianę stóp procentowych o 100 p.b. oraz wrażliwość EVE na zmianę stóp procentowych o 200 p.b. (scenariusz standardowy nie uwzględniający profilu ryzyka funduszy własnych) według stanu na 31 grudnia 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku.

WRAŻLIWOŚĆ W %	31.12.2018	31.12.2017
NII	-8,65	-8,04
EVE	-1,07	0,65

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe jest zarządzane łącznie dla księgi handlowej i bankowej. Celem zarządzania ryzykiem kursu walutowego jest kształtowanie profilu walutowego pozycji bilansowych i pozabilansowych tak, aby pozostawał on w ramach wewnętrznych limitów.

Kształtowanie się ryzyka walutowego Banku w ujęciu miary Value at Risk i pozycji walutowej przedstawiają poniższe tabele.

WALUTA	31.12.2018	31.12.2017
Waluty razem (*)	54	782

(*) VaR zaprezentowany w pozycji „Waluty razem” stanowi obliczenie wielkości VaR dla całego portfela, a więc uwzględnia zależności korelacyjne pomiędzy walutami.

Pozycja walutowa

31.12.2018	OPERACJE BILANSOWE		OPERACJE POZABILANSOWE - INSTRUMENTY POCHODNE		POZYCJA NETTO
	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA	POZYCJA DŁUGA	POZYCJA KRÓTKA	
EUR	22 455 421	18 387 092	10 131 578	14 181 183	18 724
USD	5 483 705	8 283 535	11 114 205	8 301 420	12 955
CHF	3 007 369	578 497	4 229 992	6 664 142	-5 278
GBP	275 357	975 357	827 920	126 347	1 573
HUF	3 219	190 119	243 818	57 151	-233
NOK	209 725	46 549	190 749	353 895	30
CZK	53 790	71 006	246 324	229 050	58
SEK	89 227	45 522	9 862	53 484	83
Pozostałe waluty	94 500	174 422	183 285	99 929	3 434
RAZEM	31 672 313	28 752 099	27 177 733	30 066 601	31 346

31.12.2017	OPERACJE BILANSOWE		OPERACJE POZABILANSOWE - INSTRUMENTY POCHODNE		POZYCJA NETTO
	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA	POZYCJA DŁUGA	POZYCJA KRÓTKA	
EUR	17 972 461	18 576 246	12 845 293	12 286 334	-44 826
USD	4 764 950	8 140 879	9 031 037	5 582 828	72 280
CHF	3 189 863	596 078	4 130 033	6 726 102	-2 284
GBP	267 299	946 157	786 010	104 930	2 222
CZK	188 269	336 573	158 242	9 956	-18
Pozostałe waluty	326 178	229 077	147 429	243 119	1 411
RAZEM	26 709 020	28 825 010	27 098 044	24 953 269	28 785

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

5.4 Ryzyko płynności

Celem zarządzania ryzykiem płynności jest:

- zapewnienie i utrzymywanie zdolności Banku do wywiązywania się zarówno z bieżących jak i z przyszłych zobowiązań, z uwzględnieniem kosztów pozyskania płynności i rentowności kapitałów własnych,
- zapobieganie wystąpieniu sytuacji kryzysowej, oraz
- określenie rozwiązań na przetrwanie sytuacji kryzysowej, w przypadku jej ewentualnego wystąpienia.

W Banku funkcjonuje scentralizowany system zarządzania ryzykiem płynności obejmujący bieżące zarządzanie płynnością i kontrolę pierwszego poziomu sprawowane przez odpowiedzialne jednostki, kontrolę drugiego poziomu dokonywaną przez dedykowaną jednostkę odpowiedzialną za zarządzanie ryzykiem oraz niezależny audyt.

Zarządzanie płynnością w Banku prowadzone jest w horyzoncie śróddziennym, krótko- oraz długoterminowym. Analiza płynności śróddziennej dotyczy przepływów realizowanych w ciągu dnia, poprzez krótkoterminową analizę płynności rozumiany jest system pomiaru płynności w horyzoncie do roku, a analiza długoterminowa obejmuje okres powyżej jednego roku. Ze względu na specyfikę stosowanych narzędzi i technik zarządzania ryzykiem płynności Bank zarządza płynnością bieżącą i śródoterminową wspólnie z płynnością krótkoterminową.

Kontrola płynności odbywa się w ramach ciągłego procesu wyznaczania i analizy wartości szeregu wskaźników i miar dotyczących płynności śróddziennej, krótkoterminowej oraz długoterminowej. Częstotliwość ich monitorowania jest dopasowana do specyficznego aspektu płynności – np. dzienna dla płynności krótkoterminowej, miesięczna dla płynności długoterminowej. Wskaźniki i miary płynności podlegają procesowi formalnego limitowania. Wykorzystanie limitów jest regularnie monitorowane i przedstawiane kierownictwu Banku i spółek zależnych. W przypadku stwierdzenia przekroczenia uruchamiany jest proces eskalacji mający na celu poinformowanie decydentów i ostatecznie przywrócenie ekspozycji ryzyka płynności do akceptowalnych poziomów.

Integralną częścią procesu kontroli płynności Banku jest scenariuszowa analiza testów warunków skrajnych przeprowadzana w trybie miesięcznym. W jej ramach oceniana jest płynność Banku w przypadku wystąpienia kryzysu na rynkach finansowych i/lub kryzysu wywołanego przez czynniki wewnętrzne, specyficzne dla Banku.

Zarządzając płynnością, Bank szczególną uwagę zwraca na płynność w walutach obcych, co znajduje odzwierciedlenie w monitorowaniu, limitowaniu i kontrolowaniu płynności osobno dla poszczególnych istotnych walut, monitorowaniu zapotrzebowania na bieżącą i przyszłą płynność walutową i w przypadku zidentyfikowania takiej potrzeby jej zabezpieczeniu z wykorzystaniem swapów walutowych. Monitorowanie obejmuje także potencjalny wpływ na płynność konieczności wnoszenia depozytów zabezpieczających transakcje pochodne.

W celu zdefiniowania zasad zarządzania płynnością w sytuacji awaryjnej Bank wprowadził zatwierdzoną przez Zarząd Banku „Politykę zarządzania płynnością w sytuacji awaryjnej”, która określa procedury awaryjnego postępowania w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych. Polityka ta uwzględnia codzienne monitorowanie systemowych i specyficznych dla Banku wskaźników ostrzegawczych oraz trzy stopnie zagrożenia płynności w zależności od poziomu wskaźników ostrzegawczych sytuacji Banku oraz sytuacji rynkowej. Określa również źródła pokrycia przewidywanego wpływu środków pieniężnych z Banku. W dokumencie tym określone zostały również procedury monitorowania stanów płynności, procedury działań awaryjnych, zespoły zadaniowe przywracające płynność Banku oraz zakres odpowiedzialności kierownictwa za podejmowanie niezbędnych decyzji związanych z przywróceniem wymaganego poziomu płynności finansowej Banku.

Poniżej zaprezentowane zostały podstawowe informacje ilościowe dotyczące sytuacji płynnościowej Banku na koniec 2018 roku w porównaniu do końca 2017 roku. Obejmują one strukturę zobowiązań finansowych według umownych terminów zapadalności (kontraktowo), urealnioną lukę płynności oraz przepływy finansowe dotyczące pochodnych transakcji pozabilansowych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Struktura zobowiązań finansowych według umownych terminów zapadalności

31.12.2018	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA BILANSOWE (*)						
Zobowiązania wobec banków (**)	1 563 680	51 873	171 860	720 186	466 350	2 973 949
Zobowiązania wobec klientów	117 580 349	11 606 641	20 838 450	888 355	653 782	151 567 577
Emisje własne	-	102 056	1 061 429	584 671	-	1 748 156
Zobowiązania podporządkowane	-	-	67 102	294 264	2 429 522	2 790 888
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	-	-	-	57 421	45 008	102 429
Razem	119 144 029	11 760 570	22 138 841	2 544 897	3 594 662	159 182 999
ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE (*)						
Udzielone zobowiązania pozabilansowe dotyczące finansowania	35 199 622	-	-	-	-	35 199 622
Udzielone zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	19 043 911	-	-	-	-	19 043 911
Razem	54 243 533	-	-	-	-	54 243 533

31.12.2017	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA BILANSOWE (*)						
Zobowiązania wobec banków (**)	1 928 108	17 075	1 931	573 489	984 799	3 505 402
Zobowiązania wobec klientów	113 202 543	15 231 425	18 373 399	411 396	34 176	147 252 939
Emisje własne	162 449	311 588	947 126	62 145	-	1 483 308
Zobowiązania podporządkowane	-	-	35 606	180 573	1 526 158	1 742 337
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	-	-	-	309 328	160 120	469 448
Razem	115 293 100	15 560 088	19 358 062	1 536 931	2 705 253	154 453 434
ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE (*)						
Udzielone zobowiązania pozabilansowe dotyczące finansowania	34 677 534	-	-	-	-	34 677 534
Udzielone zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	13 658 150	-	-	-	-	13 658 150
Razem	48 335 684	-	-	-	-	48 335 684

(*) Dla zobowiązań bilansowych, udzielonych zobowiązań pozabilansowych dotyczących finansowania oraz udzielonych zobowiązań gwarancyjnych kwoty ekspozycji zostały przypisane najwcześniejszym tenorom, w których na podstawie zawartych przez Bank umów możliwy jest wypływ środków z Banku. Jednakże w rzeczywistości oczekiwane przez Bank wypływy środków są istotnie niższe niż wynikałoby to z powyższego zestawienia. Dzieje się tak ze względu na znaczną dywersyfikację zobowiązań względem klientów oraz stadium życia poszczególnych umów. Monitorowanie i zarządzanie ryzykiem wypływu środków odbywa się w Banku w sposób ciągły. Bank szacuje również bardziej prawdopodobne wypływy, które zostały odzwierciedlone w tabelach opisanych jako „Urealniona luka płynności”.

(**) Łącznie z Bankiem Centralnym.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Urealniona luka płynności

Prezentowane poniżej urealnione luki płynności zawierają między innymi urealnienia dotyczące rdzenności depozytów i ich zapadalności, urealnienia przepływów z udzielonych zobowiązań pozabilansowych z tytułu finansowania i gwarancji oraz z tytułu aktywów bez kontraktowych harmonogramów spłat. Uwzględnia się także urealnione przepływy z posiadanego przez Bank portfela papierów wartościowych oraz przepływy wynikające z wcześniejszych spłat portfela kredytów hipotecznych. Są to główne przyczyny odróżniające lukę urealnioną od nieurealnionej. Luki mają charakter statyczny tj. nie uwzględniają wpływu na profil płynności zmian w wolumenie (np. nowych depozytów) bilansu i pozycji pozabilansowych Banku, a także pozakapitałowych przepływów gotówkowych.

Urealniona luka płynności

31.12.2018	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
Aktywa bilansowe	38 469 391	4 301 852	27 945 498	54 740 456	58 889 979	184 347 176
Pasywa bilansowe	14 158 802	6 388 596	21 540 559	15 865 849	126 393 370	184 347 176
Zobowiązania/należności pozabilansowe (netto)	-5 432 795	-858 201	40 105	2 806 125	2 794 283	-650 483
Luka okresowa	18 877 794	-2 944 945	6 445 044	41 680 732	-64 709 108	-650 483
Luka skumulowana	-	15 932 849	22 377 893	64 058 625	-650 483	-

31.12.2017	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
Aktywa bilansowe	41 971 214	4 892 595	26 563 183	52 608 083	56 041 933	182 077 008
Pasywa bilansowe	18 924 004	10 491 005	23 885 964	20 324 418	108 451 617	182 077 008
Zobowiązania/należności pozabilansowe (netto)	-6 214 174	-132 591	77 116	2 437 234	3 158 279	-674 136
Luka okresowa	16 833 036	-5 731 001	2 754 335	34 720 899	-49 251 405	-674 136
Luka skumulowana	-	11 102 035	13 856 370	48 577 269	-674 136	-

Przepływy finansowe dotyczące pochodnych transakcji pozabilansowych

Poniżej przedstawiono zobowiązania oraz przepływy finansowe dotyczące pochodnych transakcji pozabilansowych rozliczanych odpowiednio w kwotach netto i brutto.

Do pochodnych transakcji pozabilansowych rozliczanych w kwotach netto Bank zalicza:

- Swapy stopy procentowej (IRS),
- Kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA),
- Opcje walutowe i opcje na złoto,
- Opcje na stopę procentową (Cap / Floor),
- Transakcje oparte na kapitałowych papierach wartościowych i indeksach giełdowych,
- Transakcje oparte na towarach i metalach szlachetnych.

Do pochodnych transakcji pozabilansowych rozliczanych w kwotach brutto Bank zalicza:

- Walutowe swapy stopy procentowej (CIRS),
- Forwardy walutowe,
- Swapy walutowe (FX-Swap),
- Forwardy na papiery wartościowe.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania z tytułu pochodnych transakcji pozabilansowych rozliczanych w kwotach netto

	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
31.12.2018	93 469	49 950	566 715	786 415	402 470	1 899 019
31.12.2017	32 892	27 031	649 422	837 586	285 318	1 832 249

Przepływy dotyczące pochodnych transakcji pozabilansowych rozliczanych w kwotach brutto

	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
31.12.2018						
Wpływy	23 547 848	5 499 680	9 683 794	7 569 348	2 237 288	48 537 958
Wypływy	24 336 212	5 496 469	10 102 035	7 633 251	2 422 687	49 990 654
31.12.2017						
Wpływy	21 026 914	8 869 804	6 701 203	7 126 694	2 837 283	46 561 898
Wypływy	21 031 547	8 907 287	6 812 217	7 504 531	2 923 301	47 178 883

5.5 Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne to ryzyko straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów lub zdarzeń zewnętrznych. W zakres ryzyka operacyjnego wchodzi ryzyko prawne. Ryzyko strategiczne, ryzyko biznesowe i ryzyko reputacji są odrębnymi kategoriami ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym bazuje na procedurach wewnętrznych, które są zgodne z wymogami prawa, uchwałami, rekomendacjami i wytycznymi nadzorcy. Zarządzanie ryzykiem operacyjnym obejmuje: identyfikację, ocenę, monitorowanie, przeciwdziałanie oraz raportowanie. Identyfikacja i ocena ryzyka operacyjnego polega na analizie czynników wewnętrznych, jak również czynników zewnętrznych mogących mieć istotny wpływ na osiągnięcie celów Banku.

Głównymi narzędziami stosowanymi w identyfikacji i ocenie ryzyka operacyjnego są: wewnętrzne zdarzenia operacyjne, zewnętrzne zdarzenia operacyjne, kluczowe wskaźniki ryzyka, analiza scenariuszy oraz samoocena ryzyka operacyjnego. Działania monitorujące prowadzone są na trzech poziomach obrony: zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku (wszyscy pracownicy), kontrola zarządzania ryzykiem (Departament Zintegrowanego Zarządzania Ryzykiem) i audyt wewnętrzny (Departament Audytu Wewnętrznego). Przeciwdziałanie ryzyku operacyjnemu obejmuje m.in. definiowanie limitów ryzyka operacyjnego, oraz obowiązek inicjowania działań zabezpieczających w przypadku ich przekroczenia, system kontroli wewnętrznej, plany utrzymania ciągłości działania oraz ochronę ubezpieczeniową.

System raportowania ryzyka operacyjnego umożliwia ocenę narażenia Banku na ryzyko operacyjne oraz skuteczne zarządzanie tym ryzykiem, a także odgrywa fundamentalną rolę w procesie informowania Rady Nadzorczej, Zarządu i kadry kierowniczej o ekspozycji Banku na ryzyko operacyjne. Oparty jest w szczególności na kwartalnych raportach z kontroli ryzyka operacyjnego, które zawierają m.in.: profil ryzyka operacyjnego, wykorzystanie limitów strat, analizy trendów w istotnych kategoriach ryzyka operacyjnego, straty potencjalne, informacje o kluczowych wskaźnikach ryzyka operacyjnego oraz o wymogu kapitałowym z tytułu ryzyka operacyjnego.

W zarządzanie ryzykiem operacyjnym zaangażowane są Rada Nadzorcza, Zarząd oraz Komitet Ryzyka Operacyjnego. Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym koordynowany jest przez Departament Zintegrowanego Zarządzania Ryzykiem.

Ze względu na zróżnicowany charakter ryzyka wymagający specjalistycznej wiedzy za zarządzanie ryzykiem operacyjnym w swoich obszarach odpowiadają wszyscy pracownicy Banku, a także wybrane jednostki specjalistyczne.

W celu zapewnienia zgodności systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym z wymogami regulacyjnymi co najmniej raz w roku przeprowadzana jest weryfikacja systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniższa tabela przedstawia zdarzenia operacyjne w podziale na kategorie określone w art. 324 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 575/2013:

- oszustwa wewnętrzne – straty spowodowane działaniem polegającym na celowej defraudacji, sprzeniewierzeniu majątku, obejściach regulacji, przepisów prawa lub przepisów wewnętrznych przedsiębiorstwa, wyłączając straty wynikające z różnorodności lub dyskryminacji pracowników, które dotyczą co najmniej jednej strony wewnętrznej,
- oszustwa zewnętrzne – straty spowodowane celowym działaniem polegającym na defraudacji, sprzeniewierzeniu majątku lub obejściu regulacji prawnych przez stronę trzecią,
- zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy – straty powstałe na skutek działań niezgodnych z przepisami lub porozumieniami dotyczącymi zatrudnienia, bezpieczeństwa i higieny pracy, wypłaty odszkodowań z tytułu uszkodzenia ciała lub straty wynikające z nierównego traktowania i dyskryminacji pracowników,
- klienci, produkty i praktyki operacyjne – straty wynikające z niewywiązania się z obowiązków zawodowych względem określonych klientów, będące skutkiem działań nieumyślnych lub zaniedbania (w tym wymagań powierniczych i stosownego zachowania) lub też związane z charakterem bądź konstrukcją produktu,
- szkody związane z aktywami rzeczowymi – straty powstałe na skutek straty lub szkody w aktywach rzeczowych w wyniku klęski żywiołowej lub innych wydarzeń,
- zakłócenia działalności Banku i awarie systemów – straty powstałe na skutek zakłóceń działalności Banku lub awarii systemów,
- wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi – straty powstałe na skutek nieprawidłowego rozliczenia transakcji lub wadliwego zarządzania procesami operacyjnymi oraz wyniki ze stosunków z kontrahentami i sprzedawcami.

ZDARZENIA OPERACYJNE W PODZIALE NA KATEGORIE	2018	2017
Klienci, produkty i praktyki operacyjne	55,40%	3,40%
Wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	17,38%	16,54%
Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy	16,98%	1,73%
Szkody związane z aktywami rzeczowymi	6,65%	8,84%
Oszustwa zewnętrzne	2,84%	26,96%
Oszustwa wewnętrzne	0,49%	42,02%
Zakłócenia działalności banku i awarie systemów	0,26%	0,51%
Razem	100,00%	100,00%

5.6 Zarządzanie kapitałem własnym

Celem procesu zarządzania kapitałem w Banku jest:

- zapewnienie bezpiecznego funkcjonowania – poprzez zachowanie równowagi pomiędzy zdolnością do podejmowania ryzyka (limitowaną posiadanymi funduszami własnymi) oraz poziomem generowanego ryzyka,
- utrzymywanie kapitału na pokrycie ryzyka powyżej poziomu określonego jako minimalny, aby umożliwić dalszy rozwój działalności, uwzględnienie ewentualnych przyszłych zmian w wymogach kapitałowych i zabezpieczenie interesów akcjonariuszy,
- utrzymywanie preferowanej struktury kapitału w celu utrzymania pożądanej jakości kapitału na pokrycie ryzyka,
- kreowanie wartości dla akcjonariuszy poprzez optymalne wykorzystanie funduszy Banku.

W Banku istnieje udokumentowany proces zarządzania kapitałem i monitorowania kapitału, który powstał w ramach procesu Oceny Adekwatności Kapitału Wewnętrznego (Internal Capital Adequacy Assessment Process – ICAAP). Za jego funkcjonowanie jest odpowiedzialny Pion Finansowy, pod kierownictwem CFO (Chief Financial Officer). Ostateczną odpowiedzialność za zarządzanie kapitałem ponosi Zarząd Banku, wspierany przez Komitet Aktywów, Pasywów i Ryzyka, który zatwierdza proces zarządzania kapitałem. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad systemem zarządzania kapitałem, w szczególności zatwierdza strategię zarządzania kapitałem. Strategia zarządzania kapitałem określa cele oraz główne zasady zarządzania i monitorowania adekwatności kapitałowej Banku, takie jak wytyczne dotyczące źródeł pokrywania ryzyka, preferowanej struktury kapitału wymaganego na pokrycie ryzyka, długoterminowych celów kapitałowych, systemu limitów kapitałowych oraz źródeł dodatkowego kapitału w sytuacjach awaryjnych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W Banku istnieje także polityka kapitałowych planów awaryjnych, której celem jest ustanowienie zasad i obowiązków w przypadku wystąpienia lub rozwoju kryzysu, który miałby wpływ na znaczące ograniczenie poziomu kapitalizacji Banku. Polityka określa nadzór wraz z obowiązkami, w celu wczesnego i spójnego zarządzania sytuacją kryzysową.

Adekwatność kapitałową Banku kontroluje Komitet Aktywów, Pasywów i Ryzyka Banku oraz Zarząd Banku. Okresowe raporty na temat skali i kierunków zmian współczynników kapitałowych wraz ze wskazaniem potencjalnych zagrożeń sporządzane są: dla Rady Nadzorczej, Zarządu Banku oraz Komitetu Aktywów, Pasywów i Ryzyka. Monitorowany jest poziom podstawowych rodzajów ryzyka w odniesieniu do zewnętrznych limitów nadzoru bankowego i wewnętrznych limitów Banku. Przeprowadzane są analizy i oceny kierunków rozwoju działalności biznesowej z punktu widzenia zgodności z wymogami kapitałowymi. Prognozowanie i monitoring poziomu aktywów ważonych ryzykiem, funduszy własnych oraz współczynników kapitałowych stanowi integralną część procesu planowania i budżetowania, z uwzględnieniem testów warunków skrajnych.

W Banku funkcjonuje proces alokacji kapitału, którego celem jest gwarancja bezpiecznego i optymalnego zwrotu dla akcjonariuszy. Wymaga to z jednej strony alokowania kapitału na produkty/klientów/linie biznesowe, gwarantującego adekwatne do ryzyka dochody, a z drugiej strony uwzględniania w podejmowanych decyzjach biznesowych kosztu kapitału. Na potrzeby analizy osiąganych dochodów w stosunku do podejmowanego ryzyka oraz optymalizacji wykorzystania kapitału różnych rodzajów działalności stosowane są miary efektywności uwzględniające podejmowane ryzyko.

Regulacyjne wymogi kapitałowe

Kalkulacji regulacyjnych wymogów kapitałowych dokonano w oparciu o zapisy Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, wraz z późniejszymi zmianami, a także Rozporządzeniami Wykonawczymi i Delegowanymi Komisji (UE) (dalej „Rozporządzenie 575/2013”).

Zgodnie z prawem, Bank powinien utrzymywać minimalne wartości współczynników kapitałowych na poziomie regulacyjnym Filara I wynikającego z Rozporządzenia 575/2013, wymogu Filara II wynikającego z ustawy Prawo Bankowe oraz wymogu połączonego bufora wynikającego z Ustawy o nadzorze makroostrożnościowym.

Minimalne wartości współczynników kapitałowych na poziomie Filara I wynoszą:

- Łączny współczynnik kapitałowy (TCR) na poziomie 8%,
- Współczynnik kapitału Tier I (T1) na poziomie 6%,
- Współczynnik kapitału podstawowego Tier I (CET1) na poziomie 4,5%.

W ramach Filara II, Bank nie posiada dodatkowego wymogu kapitałowego.

Na wymóg połączonego bufora wg stanu na dzień 31 grudnia 2018 składają się:

- Bufor zabezpieczający w wysokości 1,875%,
- Bufor antycykliczny w wysokości 0,01% (bufor antycykliczny wyliczony na dzień 31.12.2018 wynosił 0,0058%),
- Bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym w wysokości 0,75%,
- Bufor ryzyka systemowego w wysokości 2,75% (wskaźnik bufora ryzyka systemowego wynosi 3% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko dla wszystkich ekspozycji znajdujących się wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej).

Łącznie Bank zobowiązany jest utrzymywać:

- Łączny współczynnik kapitałowy (TCR) na poziomie 13,39%,
- Współczynnik kapitału Tier I (T1) na poziomie 11,39%,
- Współczynnik kapitału podstawowego Tier I (CET1) na poziomie 9,89%.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Na dzień 31 grudnia 2018 roku łączny współczynnik kapitałowy Banku wyniósł 18,7% (na dzień 31 grudnia 2017 roku – 18,4%).

	31.12.2018	31.12.2017
WYMOGI KAPITAŁOWE		
Ryzyko kredytowe oraz kontrahenta wraz z CVA	8 785 901	8 538 883
Ryzyko rynkowe	64 437	49 129
Ryzyko operacyjne	450 366	450 011
Całkowity wymóg kapitałowy	9 300 704	9 038 023
FUNDUSZE WŁASNE		
Kapitał podstawowy Tier I	19 714 754	19 529 433
Kapitał Tier II	2 000 000	1 250 000
Fundusze własne do wyliczenia łącznego współczynnika kapitałowego	21 714 754	20 779 433
WYMOGI W ZAKRESIE FUNDUSZY WŁASNYCH		
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I (%)	17,0%	17,3%
Łączny współczynnik kapitałowy (%)	18,7%	18,4%

Łączny współczynnik kapitałowy na koniec grudnia 2018 roku w porównaniu do grudnia 2017 roku jest wyższy o 0,3 pp.

Całkowity wymóg kapitałowy był wyższy o 2,8%, głównie ze względu na wyższy wymóg kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego spowodowany głównie przez wzrost wolumenów kredytowych.

Na dzień 31 grudnia 2018 kapitał podstawowy Tier I był wyższy o 0,9% w porównaniu do stanu z 31 grudnia 2017 roku. Wzrost funduszy własnych do wyliczenia łącznego współczynnika kapitałowego o 4,5% wynika z zaliczenia do kapitału Tier II, po uprzedniej zgodzie KNF, kwoty 0,75 mld PLN z emisji obligacji podporządkowanych.

W kalkulacji wymogów kapitałowych Bank stosuje:

- metodę standardową do kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego,
- kompleksową metodę ujmowania zabezpieczeń finansowych do ograniczania ryzyka kredytowego,
- metodę wyceny według wartości rynkowej do kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kontrahenta,
- metodę standardową do kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka szczególnego pozycji oraz metoda oparta na duracji do kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka ogólnego pozycji instrumentów dłużnych,
- metodę standardową do kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka ogólnego i szczególnego instrumentów kapitałowych,
- metodę standardową do kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu wniesionych z góry wkładów do funduszu kwalifikującego się kontrahenta centralnego na wypadek niewykonania zobowiązania,
- metodę standardową na ryzyko walutowe,
- metodę uproszczoną na ryzyko cen towarów,
- metodę standardową na ryzyko korekty wyceny kredytowej instrumentów pochodnych,
- zaawansowaną metodę pomiaru ryzyka operacyjnego (jednak na poziomie nie niższym niż 50% wymogu kapitałowego obliczonego według metody standardowej).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Fundusze własne

Bank definiuje części składowe funduszy własnych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w szczególności z postanowieniami Rozporządzenia 575/2013 i ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo Bankowe z późn. zm..

Fundusze własne Banku składają się z funduszy podstawowych Tier I i funduszy Tier II.

	31.12.2018	31.12.2017
FUNDUSZE WŁASNE		
Kapitały	21 821 998	22 258 534
Składniki kapitału nie zaliczone do funduszy własnych, w tym:	-2 310 600	-2 088 129
Zysk netto za rok bieżący	-2 310 600	-2 088 129
Korekty regulacyjne, w tym:	-607 149	-640 972
Wartości niematerialne i prawne	-565 402	-562 315
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	-41 747	-5 331
Niezrealizowane straty na instrumentach dłużnych i kapitałowych dostępnych do sprzedaży	X	-
Niezrealizowane zyski na instrumentach dłużnych i kapitałowych dostępnych do sprzedaży	X	-28 386
Korekty dotyczące złagodzenia wpływu wprowadzenia MSSF w okresie przejściowym	850 761	X
Dodatkowe korekty wartości z tytułu ostrożnej wyceny	-40 256	-44 940
Kapitał podstawowy Tier I	19 714 754	19 529 433
Kapitał Tier II	2 000 000	1 250 000
Fundusze własne do wyliczenia łącznego współczynnika kapitałowego	21 714 754	20 779 433

Składniki kapitału nie zaliczone do funduszy własnych:

- zysk netto za rok bieżący - zysk netto bieżącego okresu sprawozdawczego zweryfikowany przez biegłego rewidenta odpowiedzialnego za badanie sprawozdania finansowego Banku, pomniejszony o wszelkie możliwe do przewidzenia obciążenia i dywidendy, może być ujęty w kapitale podstawowym Tier I po uzyskaniu zezwolenia od Komisji Nadzoru Finansowego. Na dzień 31 grudnia 2018 roku w kapitale podstawowym Tier I nie została uwzględniona żadna część bieżącego zysku Banku.

Korekty regulacyjne:

- wartości niematerialne i prawne (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego), pomniejszają kapitał podstawowy Tier I, zgodnie z art. 36 Rozporządzenia 575/2013,
- rezerwa odzwierciedlająca wartość godziwą związaną z zyskami lub stratami z tytułu instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne z tytułu instrumentów finansowych, które nie zostały wycenione według wartości godziwej, w tym przewidywanych przepływów pieniężnych jest wyłączona z wartości skumulowanych innych całkowitych dochodów, zgodnie z art. 33 lit. a) Rozporządzenia 575/2013,
- dotatkowe korekty wartości z tytułu ostrożnej wyceny tworzone są dla wszystkich aktywów wycenianych według wartości godziwej, zgodnie z art. 34 Rozporządzenia 575/2013,
- korekty w okresie przejściowym z tytułu wdrożenia MSSF 9.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ocena adekwatności kapitału wewnętrznego

Do oceny adekwatności kapitału wewnętrznego Banku stosowane są metody opracowane przez Bank.

Bank bierze pod uwagę w tej ocenie następujące rodzaje ryzyka:

- ryzyko kredytowe,
- ryzyko operacyjne,
- ryzyko rynkowe,
- ryzyko płynności,
- ryzyko nieruchomości własnych,
- ryzyko zmian warunków makroekonomicznych,
- ryzyko biznesowe (w tym ryzyko strategiczne),
- ryzyko braku zgodności,
- ryzyko reputacji,
- ryzyko modeli,
- ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej,
- ryzyko działalności bancassurance,
- ryzyko inwestycji finansowych.

Dla każdego ryzyka uznanego za istotne, Bank opracowuje i stosuje odpowiednie metody jego oceny i pomiaru. W Banku stosowane są następujące sposoby oceny ryzyka:

- ocena jakościowa – stosowana w przypadku ryzyk trudno mierzalnych (ryzyko braku zgodności, ryzyko reputacji oraz ryzyko działalności bancassurance) z potencjalnym pokryciem kapitałem w obrębie innych ryzyk,
- ocena poprzez oszacowanie bufora kapitałowego – stosowana w przypadku ryzyk, których nie można w łatwy sposób określić ilościowo, jednak możliwa jest łączna ocena ich wpływu (ryzyko modeli, ryzyko zmian warunków makroekonomicznych),
- ocena ilościowa – stosowana w przypadku ryzyk, które można zmierzyć za pomocą kapitału ekonomicznego (pozostałe rodzaje ryzyka oprócz ryzyka płynności i ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej), bądź w oparciu o miary dla niego właściwe (ryzyko płynności i ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej).

Generalnie preferowanym sposobem pomiaru ryzyka oraz określania wynikających z niego wymogów kapitałowych są modele wartości zagrożonej (VaR) oparte na założeniach wynikających z apetytu Banku na ryzyko. Modele opracowywane są zgodnie z najlepszymi praktykami rynkowymi z uwzględnieniem wymogów regulacyjnych i uzupełnione o testy warunków skrajnych i/lub analizy scenariuszowe. Dla rodzajów ryzyka, dla których taka metodyka nie została ostatecznie opracowana i wdrożona, Bank stosuje modele regulacyjne uzupełnione o testy warunków skrajnych, bądź uproszczone metody pomiaru.

Opracowana została również spójna metodyka szacowania bufora na ryzyko zmian warunków makroekonomicznych oraz ryzyko modeli. Wyznaczanie bufora kapitałowego na pokrycie ryzyka zmian warunków makroekonomicznych dokonywane jest na podstawie analizy wpływu scenariusza spowolnienia gospodarczego na kapitał ekonomiczny w horyzoncie prognozy, z dodatkowym uwzględnieniem wpływu zmiany stóp procentowych na wynik odsetkowy oraz na zmiany waluacji portfeli klasyfikowanych jako HTCS.

Ryzyko modeli szacowane jest natomiast z wykorzystaniem wyników walidacji modeli oraz analiz scenariuszowych pozwalających na ocenę wpływu potencjalnych nieprawidłowości w modelu na jego wyniki. Na podstawie zagregowanych wyników wyznaczany jest bufor kapitałowy na pokrycie ryzyka modeli.

Przy wyznaczaniu potrzeb kapitałowych w pierwszej kolejności wylicza się kapitał ekonomiczny oddzielnie dla każdego istotnego ryzyka zidentyfikowanego w Banku, które można mierzyć ilościowo. W następnej kolejności wielkości kapitału ekonomicznego ustalone dla poszczególnych rodzajów ryzyka zostają zagregowane w jedną łączną kwotę kapitału ekonomicznego z uwzględnieniem efektu dywersyfikacji. Kwota ta jest następnie powiększana o bufor kapitałowy na ryzyko modeli oraz zmian warunków makroekonomicznych. Suma kapitału ekonomicznego (uwzględniającego efekt dywersyfikacji) i bufora kapitałowego stanowi kapitał wewnętrzny Banku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

5.7 Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku

Wycena do wartości godziwej instrumentów finansowych, dla których dostępne są wartości rynkowe z aktywnego rynku, opiera się na rynkowych kwotowaniach danego instrumentu (mark-to-market).

Wycena do wartości godziwej pozagieldowych instrumentów pochodnych oraz instrumentów cechujących się ograniczoną płynnością (tj. dla których wartości kwotowań rynkowych są nieosiągalne regularnie) dokonywana jest na podstawie kwotowań innych instrumentów aktywnego rynku poprzez ich replikację z wykorzystaniem szeregu technik wyceny, w tym szacowania wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych (mark-to-model).

Na 31 grudnia 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku Bank dokonał klasyfikacji aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej na trzy kategorie według następującej hierarchii:

- Poziom 1: wycena mark-to-market, dotyczy papierów wartościowych kwotowanych na aktywnym rynku,
- Poziom 2: wycena mark-to-model z parametryzacją modeli na podstawie kwotowań z aktywnego rynku dla danego typu instrumentu, dotyczy niepłynnych papierów skarbowych, komunalnych, korporacyjnych oraz Banku Centralnego, liniowych i nieliniowych instrumentów pochodnych rynków stopy procentowej (w tym transakcji terminowych na papiery wartościowe), kapitałowych, towarowych oraz wymiany walut, za wyjątkiem tych przypadków, które spełniają kryteria przynależności do Poziomu 3,
- Poziom 3: wycena mark-to-model z częściową parametryzacją modelu na podstawie estymowanych czynników ryzyka, dotyczy kredytów i pożyczek, korporacyjnych i komunalnych papierów wartościowych oraz liniowych i nieliniowych instrumentów pochodnych rynków stopy procentowej, kapitałowych, towarowych oraz wymiany walut, dla których wpływ nieobserwowalnych parametrów (np. czynników ryzyka kredytowego) na wycenę jest uznawany za istotny.

Wycena do wartości godziwej wykonywana jest bezpośrednio przez jednostkę organizacyjną w ramach Pionu Zarządzania Ryzykami, niezależną od jednostek zawierających transakcje. Metodyka wyceny do wartości godziwej, w tym zmiany jej parametryzacji, podlegają akceptacji przez Komitet Aktywów, Pasywów i Ryzyka (ALCO). Adekwatność metod wyceny podlega bieżącej analizie oraz cyklicznym przeglądom w ramach zarządzania ryzykiem modeli. W ramach tej samej jednostki organizacyjnej wykonywana jest ocena adekwatności oraz istotności czynników ryzyka w zakresie przypisania modeli wycen do odpowiedniego poziomu hierarchii wyceny do wartości godziwej zgodnie z ustalonymi zasadami klasyfikacji.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zestawienie aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej w podziale na poziomy hierarchii wyceny do wartości godziwej

31.12.2018	POZIOM 1	POZIOM 2	POZIOM 3	RAZEM
Aktywa:	12 494 171	10 091 049	9 211 582	31 796 802
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	632 316	159 022	99 001	890 339
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych, w tym:	-	1 454 746	1 230	1 455 976
- Banki	-	777 243	1 230	778 473
- Klienci	-	677 503	-	677 503
Instrumenty zabezpieczające, w tym:	-	313 565	-	313 565
- Banki	-	69 195	-	69 195
- Klienci	-	244 370	-	244 370
Papiery wartościowe wyceniane wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody	11 861 855	8 163 716	7 111 833	27 137 404
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-	-	1 696 888	1 696 888
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg wartości godziwej przez wynik	-	-	302 630	302 630
Zobowiązania:	102 429	2 824 450	-	2 926 879
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	102 429	-	-	102 429
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych, w tym:	-	1 919 394	-	1 919 394
- Banki	-	686 757	-	686 757
- Klienci	-	1 232 637	-	1 232 637
Instrumenty zabezpieczające, w tym:	-	905 056	-	905 056
- Banki	-	882 460	-	882 460
- Klienci	-	22 596	-	22 596

31.12.2017	POZIOM 1	POZIOM 2	POZIOM 3	RAZEM
Aktywa:	19 692 416	16 185 012	727 252	36 604 680
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	1 624 890	95 667	14 211	1 734 768
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych, w tym:	-	1 350 126	1 218	1 351 344
- Banki	-	914 417	1 218	915 635
- Klienci	-	435 709	-	435 709
Instrumenty zabezpieczające, w tym:	-	259 396	-	259 396
- Banki	-	76 796	-	76 796
- Klienci	-	182 600	-	182 600
Papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	18 067 526	14 479 823	711 823	33 259 172
Zobowiązania:	456 510	2 912 197	-	3 368 707
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	456 510	12 938	-	469 448
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych, w tym:	-	2 036 928	-	2 036 928
- Banki	-	822 329	-	822 329
- Klienci	-	1 214 599	-	1 214 599
Instrumenty zabezpieczające, w tym:	-	862 331	-	862 331
- Banki	-	858 274	-	858 274
- Klienci	-	4 057	-	4 057

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zmiana stanu wartości godziwej aktywów finansowych, dla których Bank stosuje wycenę do wartości godziwej na Poziomie 3

2018	AKTYWA FINANSOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU	AKTYWA Z TYTUŁU POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY	KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ WYNIK	PAPIERY WARTOŚCIOWE WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY
Stan na początek okresu	14 211	1 218	-	-	711 823
Zastosowanie MSSF 9 po raz pierwszy	-	-	1 841 682	365 137	4 360 232
Stan na początek okresu – przekształcony	14 211	1 218	1 841 682	365 137	5 072 055
Zwiększenia, w tym:	1 510 412	12	480 016	8 976	3 094 204
Reklasyfikacja	392	-	-	-	10 869
Transakcje zawarte w 2018	-	-	-	2 745	-
Zakup	1 510 007	-	408 520	-	3 034 342
Przychód z instrumentów finansowych	1 013	12	71 496	6 231	48 993
ujęty w rachunku zysków i strat	1 013	12	39 931	6 231	48 993
ujęty w kapitale z aktualizacji wyceny	-	-	31 565	-	-
Zmniejszenia, w tym:	-1 426 622	-	-624 810	-71 483	-1 054 426
Reklasyfikacja	-14 211	-	-	-	-124 275
Rozliczenie / wykup	-738	-	-36 789	-71 483	-45 018
Sprzedaż	-1 411 659	-	-588 021	-	-825 745
Strata z instrumentów finansowych	-14	-	-	-	-59 388
ujęta w rachunku zysków i strat	-14	-	-	-	-
ujęty w kapitale z aktualizacji wyceny	-	-	-	-	-59 388
Stan na koniec okresu	99 001	1 230	1 696 888	302 630	7 111 833
Niezrealizowany wynik na instrumentach finansowych utrzymywanych w portfelu na koniec okresu, ujęty w :	46	12	66 705	6 095	28 486
Rachunku zysków i strat w pozycji:	46	12	34 098	6 095	40 133
wynik z tytułu odsetek	40	-	28 479	2 287	40 133
wynik z tytułu odpisów	-	-	5 619	-	-
wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu	6	12	-	3 808	-
Innych składnikach całkowitych dochodów	-	-	32 607	-	-11 647

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zmiana stanu wartości godziwej aktywów finansowych, dla których Bank stosuje wycenę do wartości godziwej na Poziomie 3

2017	AKTYWA FINANSOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU	AKTYWA Z TYTUŁU POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY
Stan na początek okresu	66 113	-	317 481
Zwiększenia, w tym:	1 388 818	2 353	717 283
Reklasyfikacja	-	-	674 519
Zakup	1 387 394	-	-
Rozliczenie	-	-	-
Transakcje pochodne zawarte w 2017	-	2 353	-
Przychód z instrumentów finansowych	1 424	-	42 764
ujęty w rachunku zysków i strat	1 424	-	41 152
ujęty w kapitale z aktualizacji wyceny	-	-	1 612
Zmniejszenia, w tym:	-1 440 720	-1 135	-322 941
Reklasyfikacja	-	-	-
Rozliczenie / wykup	-1 020	-	-290 030
Sprzedaż	-1 439 693	-	-
Strata z instrumentów finansowych	-7	-1 135	-32 911
ujęta w rachunku zysków i strat	-7	-1 135	-9 955
ujęta w kapitale z aktualizacji wyceny	-	-	-22 956
Stan na koniec okresu	14 211	1 218	711 823
Niezrealizowany wynik na instrumentach finansowych utrzymywanych w portfelu na koniec okresu, ujęty w :	400	-1 135	2 853
Rachunku zysków i strat w pozycji:	400	-1 135	23 456
wynik z tytułu odsetek	178	-	23 456
wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu	222	-1 135	-
Innych składnikach całkowitych dochodów	-	-	-20 603

Przeniesienie instrumentów między poziomami hierarchii wartości godziwej następuje na podstawie zmian w dostępności kwotowań z aktywnego rynku wg stanu na koniec okresów sprawozdawczych.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku dokonano następujących przeniesień instrumentów finansowych między poziomami hierarchii wyceny do wartości godziwej:

- z Poziomu 2 do Poziomu 1 przeniesiono obligację skarbową denominowaną w PLN, dla której dostępne były kwotowania na aktywnym rynku,
- z Poziomu 3 do Poziomu 2 przeniesiono obligacje municypalne i korporacyjne, dla których dokonano wyceny przy użyciu rynkowych informacji o cenach porównywalnych instrumentów finansowych, obligacje korporacyjne, dla których wpływ szacowanych parametrów kredytowych miał nieistotny wpływ na wycenę, obligacje skarbowe denominowane w PLN, dla których wpływ szacowanego spreadu do obligacji referencyjnej nie miał istotnego wpływu na wycenę oraz transakcję pochodną rynku kapitałowego z uwagi na brak istotnego wpływu nieobserwowalnego czynnika (korelacji) na wycenę,
- z Poziomu 2 do Poziomu 3 przeniesiono obligacje korporacyjne i municypalne, dla których wpływ szacowanych parametrów kredytowych na wycenę był istotny oraz instrumenty pochodne rynku kapitałowego, dla których szacowany parametr (korelacja) istotnie wpływał na wycenę.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wpływ parametrów estymowanych na wycenę do wartości godziwej instrumentów finansowych, dla których Bank stosuje wycenę do wartości godziwej na Poziomie 3 na dzień 31 grudnia 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku jest następujący:

AKTYWA / ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE	WARTOŚĆ GODZIWA NA 31.12.2018	TECHNIKA WYCENY	CZYNNIK NIEOBSERWOWALNY	ZAKRES ALTERNATYWNY CZYNNIKÓW (ŚREDNIA WAŻONA)	WPŁYW NA WARTOŚĆ GODZIWA NA 31.12.2018	
					SCENARIUSZA POZYTYWNEGO	SCENARIUSZA NEGATYWNEGO
Korporacyjne i municypalne papiery wartościowe	7 021 454	Model zdyskontowanych przepływów pieniężnych	Spread kredytowy	0,35%-1,04%	87 509	-87 509
Instrumenty pochodne rynku kapitałowego	1 230	Model Black Scholes	Korelacja	0-1	558	-684
Kredyty i pożyczki wyceniane przez wynik finansowy	302 630	Model zdyskontowanych przepływów pieniężnych	Spread kredytowy	0,43%-1,11%	3 066	-3 015
Kredyty i pożyczki wyceniane przez inne dochody całkowite	1 696 888	Model zdyskontowanych przepływów pieniężnych	Spread kredytowy	2,07%-2,75%	11 524	-8 854

AKTYWA / ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE	WARTOŚĆ GODZIWA NA 31.12.2017	TECHNIKA WYCENY	CZYNNIK NIEOBSERWOWALNY	ZAKRES ALTERNATYWNY CZYNNIKÓW (ŚREDNIA WAŻONA)	WPŁYW NA WARTOŚĆ GODZIWA NA 31.12.2017	
					SCENARIUSZA POZYTYWNEGO	SCENARIUSZA NEGATYWNEGO
Municypalne papiery wartościowe	652 597	Model zdyskontowanych przepływów pieniężnych	Spread kredytowy	0,45%-0,87%	3 856	-3 856
Skarbowe papiery wartościowe	14 211	Model zdyskontowanych przepływów pieniężnych	Spread do obligacji referencyjnej	0,09%-0,46%	448	-448
Instrumenty pochodne rynku kapitałowego	1 218	Model Black Scholes	Korelacja	0-1	966	-578

Instrumenty finansowe nie wyceniane w wartości godziwej w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku

W Banku znajdują się instrumenty finansowe, które w sprawozdaniu nie są prezentowane w wartości godziwej. Wartość godziwa stanowi cenę, którą otrzymano by za sprzedaż składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny.

Na 31 grudnia 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku Bank dokonała klasyfikacji szacunków wartości godziwej dla instrumentów nie wycenianych w wartości godziwej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na następujących poziomach:

- Poziom 1: wycena mark-to-market, dotyczy skarbowych papierów wartościowych kwotowanych na płynnym rynku,
- Poziom 2: wycena mark-to-model z parametryzacją modeli na podstawie kwotowań z aktywnego rynku dla danego typu instrumentu, dotyczy lokat międzybankowych, dłużnych papierów wartościowych własnej emisji, niepłynnych skarbowych papierów wartościowych, komunalnych, korporacyjnych oraz Banku Centralnego,
- Poziom 3: wycena mark-to-model z częściową parametryzacją modelu na podstawie estymowanych czynników ryzyka, dotyczy korporacyjnych i komunalnych papierów wartościowych oraz kredytów i depozytów, dla których ujęty w modelu wyceny czynnik ryzyka kredytowego (parametr nieobserwowalny) jest na poziomie istotnym.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W przypadku pewnych grup instrumentów finansowych, utrzymywanych według wartości wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości, przyjęto że wartość godziwa jest zgodna z wartością bilansową. Dotyczy to w szczególności środków pieniężnych oraz pozostałych aktywów i zobowiązań finansowych.

Dla kredytów kwotowane wartości rynkowe są nieosiągalne, stąd prezentowane wartości godziwe są ogólnie szacowane przy zastosowaniu technik wyceny z uwzględnieniem założenia, iż na moment udzielenia kredytu wartość godziwa równa jest wartości bilansowej. Wartość godziwa kredytów bez rozpoznanej utraty wartości jest równa sumie przyszłych oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych na daną datę bilansową pomniejszonych o oczekiwaną stratę kredytową. Stopa dyskontująca przepływy jest odpowiednią stopą rynkową wolną od ryzyka powiększoną o marżę na ryzyko płynności oraz bieżącą marżę ze sprzedaży dla danej grupy produktowej kredytu. Marża wyznaczana jest w podziale na grupy produktowe i termin zapadalności.

Dla celów szacowania wartości godziwej kredytów walutowych wykorzystywana jest marża dla kredytów w PLN skorygowana o kwotowania transakcji FX-Swap i basis-swap. Wartość godziwa kredytów o rozpoznanej utracie wartości jest równa sumie przyszłych oczekiwanych odzysków zdyskontowanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej jako, iż średnie oczekiwane odzyski uwzględniają w pełni element ryzyka kredytowego. W przypadku kredytów nieposiadających harmonogramu spłat (kredyty w rachunku bieżącym, overdrafty oraz karty kredytowe) przyjmuje się, że wartość godziwa równa jest wartości bilansowej.

Dla depozytów kwotowane wartości rynkowe są nieosiągalne, stąd prezentowane wartości godziwe są ogólnie szacowane przy zastosowaniu technik wyceny z uwzględnieniem założenia, iż na moment przyjęcia depozytu wartość godziwa równa jest wartości bilansowej. Wartość godziwa depozytów terminowych jest równa sumie przyszłych oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych na daną datę bilansową. Stopa dyskontująca przepływy jest odpowiednią stopą rynkową wolną od ryzyka powiększoną o marżę ze sprzedaży. Marża wyznaczana jest na podstawie depozytów przyjętych w ostatnim kwartale w podziale na grupy produktowe i termin zapadalności. W przypadku depozytów krótkoterminowych (depozytów bieżących, overnight oraz w rachunku oszczędnościowym) za wartość godziwą przyjęto wartość bilansową.

Wartość godziwa depozytów i kredytów, za wyjątkiem kredytów gotówkowych oraz hipotecznych udzielonych w walutach PLN i CHF objętych modelem przedpłat, została wyznaczona w oparciu o ich kontraktowe przepływy.

Wycena mark-to-model instrumentów dłużnych własnej emisji opiera się na metodzie dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych. Przepływy zmienne są estymowane na podstawie stawek odpowiednich rynków (zależnie od warunków emisji). Do dyskontowania przepływów pieniężnych, zarówno ustalonych jak i implikowanych przepływów pieniężnych wykorzystywane są stawki międzybankowego rynku pieniężnego.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zestawienie aktywów i zobowiązań nie wycenianych w wartości godziwej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w podziale na poziomy hierarchii wyceny do wartości godziwej

31.12.2018	WARTOŚĆ BILANSOWA	WARTOŚĆ GODZIWA	W TYM:		
			POZIOM 1	POZIOM 2	POZIOM 3
Aktywa					
Kasa, należności od Banku Centralnego	12 972 575	12 970 021	3 182 868	9 787 153	-
Należności od banków	2 508 553	2 509 509	-	1 241 170	1 268 339
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	120 349 597	120 878 815	-	-	120 878 815
Papiery wartościowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	11 130 367	11 225 335	5 136 636	1 188 734	4 899 965
Aktywa razem	146 961 092	147 583 680	8 319 504	12 217 057	127 047 119
Zobowiązania					
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	5 067	5 070	-	-	5 070
Zobowiązania wobec innych banków	2 921 955	2 952 856	-	278 288	2 674 568
Zobowiązania wobec klientów	150 132 028	150 134 795	-	347 902	149 786 893
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 732 596	1 729 580	-	1 729 580	-
Zobowiązania podporządkowane	2 012 485	2 013 376	-	2 013 376	-
Zobowiązania razem	156 804 131	156 835 677	-	4 369 146	152 466 531

31.12.2017	WARTOŚĆ BILANSOWA	WARTOŚĆ GODZIWA	W TYM:		
			POZIOM 1	POZIOM 2	POZIOM 3
Aktywa					
Kasa, należności od Banku Centralnego	5 186 259	5 186 259	2 686 573	2 499 686	-
Należności od banków	2 692 930	2 692 271	-	1 101 094	1 591 177
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	128 873 178	128 024 820	-	8 153 945	119 870 875
Papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności	3 366 824	3 400 630	3 369 179	31 451	-
Aktywa razem	140 119 191	139 303 980	6 055 752	11 786 176	121 462 052
Zobowiązania					
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	6 079	6 080	-	-	6 080
Zobowiązania wobec innych banków	3 438 801	3 433 767	-	671 642	2 762 125
Zobowiązania wobec klientów	146 898 298	147 081 381	-	788 437	146 292 944
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	2 727 188	2 727 212	-	2 727 212	-
Zobowiązania razem	153 070 366	153 248 440	-	4 187 291	149 061 149

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

6. Działalność powiernicza

Usługi powiernicze świadczone są na podstawie zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego. Klientami Banku są krajowe i zagraniczne instytucje finansowe, banki oferujące usługi powiernicze i inwestycyjne, firmy ubezpieczeniowe, fundusze inwestycyjne oraz emerytalne, a także instytucje niefinansowe. Bank świadczy usługi polegające między innymi na rozliczaniu transakcji zawieranych na rynkach krajowych i zagranicznych, przechowywaniu aktywów klientów, prowadzeniu rachunków papierów wartościowych, wycenie aktywów, obsłudze płatności dywidend i odsetek oraz pełni funkcję depozytariusza dla funduszy inwestycyjnych i emerytalnych.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Bank prowadził 13 001 rachunków papierów wartościowych i rachunków zbiorczych (na dzień 31 grudnia 2017 roku 12 517 rachunków).

7. Działalność maklerska

Bank Pekao S.A. zapewnia szeroki dostęp do usług i produktów rynku kapitałowego w ramach oferty świadczonej przez wydzieloną jednostkę organizacyjną Banku - Dom Maklerski Pekao, dedykowaną do sprzedaży produktów rynku kapitałowego.

Zadaniem Domu Maklerskiego Pekao jest dostarczanie najwyższej jakości usług maklerskich w ramach oferty Banku Pekao S.A. Kompleksowe pośrednictwo na rynku kapitałowym zapewnia inwestorom, w szczególności klientom indywidualnym Banku Pekao S.A., możliwość inwestowania w instrumenty finansowe o zróżnicowanej specyfice notowane na rynku regulowanym i w alternatywnym systemie obrotu, organizowanych przez Giełdę Papierów Wartościowych S.A. w Warszawie oraz BondSpot S.A. (m.in. w akcje, obligacje skarbowe oraz korporacyjne, instrumenty pochodne – kontrakty i opcje; ETF-y, certyfikaty, warranty), a także na określonych rynkach zagranicznych w dowolnym kanale obsługi Klienta (z wykorzystaniem internetu, urządzeń mobilnych, telefonicznie oraz w formie obsługi bezpośredniej świadczonej przez Doradców Klienta w placówce). W ramach współpracy z podmiotami Grupy Kapitałowej podmiot prowadzi obsługę Funduszy Inwestycyjnych Zamkniętych oferowanych przez TFI PZU, pełni funkcję Podmiotu Oferującego i przyjmującego zapisy w ramach obsługi emisji Listów zastawnych emitowanych przez Pekao Bank Hipoteczny S.A, a także pośredniczy w obsłudze sprzedaży Strukturyzowanych Certyfikatów Depozytowych emitowanych przez Bank Pekao S.A. W ramach konsorcjów detalicznych Dom Maklerski Pekao umożliwia nabywanie instrumentów w ramach publicznych ofert pierwotnych realizowanych za jego pośrednictwem, a także dokonywanie transakcji instrumentami rynku niepublicznego. Obsługa bezpośrednia prowadzona jest za pośrednictwem 379 Punktów Usług Maklerskich zlokalizowanych w oddziałach Banku Pekao S.A. na terenie całego kraju oraz zdalnych kanałów obsługi Pekao24Makler (serwis internetowy, serwis telefoniczny, aplikacja mobilna) w pełni zintegrowanych z usługą Pekao24 Bankowości Elektronicznej Banku Pekao S.A.

Dom Maklerski Pekao jest członkiem Giełdy Papierów Wartościowych S.A. w Warszawie oraz bezpośrednim uczestnikiem Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A.

Dom Maklerski Pekao przestrzega zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Domów Maklerskich gwarantując kompleksową obsługę z zachowaniem najwyższych standardów i norm etycznych. Dom Maklerski Pekao bierze czynny udział w pracach nad rozwojem rynku kapitałowego w Polsce.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Informacja o instrumentach finansowych klientów, zapisanych na rachunkach maklerskich bądź przechowywanych w formie dokumentu.

	31.12.2018		31.12.2017	
	ILOŚCIOWO (W SZTUKACH)	WARTOŚCIOWO	ILOŚCIOWO (W SZTUKACH)	WARTOŚCIOWO
INSTRUMENTY FINANSOWE KLIENTÓW				
Zapisane na rachunkach papierów wartościowych	1 002 377 159	16 364 804	710 345 757	2 840 005
Instrumenty kapitałowe i prawa do nich	1 001 966 031	15 695 591	709 650 397	2 441 801
Instrumenty dłużne i prawa do nich	411 128	669 213	695 360	398 204

Informacja o środkach pieniężnych klientów na rachunkach maklerskich

	31.12.2018	31.12.2017
Zdeponowane na rachunkach pieniężnych w biurze maklerskim oraz wpłacone na poczet nabycia papierów wartościowych w pierwszej ofercie publicznej lub publicznym obrocie	315 324	294 437
Pozostałe środki pieniężne klientów	1 156	2 749
Razem	316 480	297 186

Rozrachunki z tytułu nierozliczonych transakcji

	31.12.2018	31.12.2017
Należności z tytułu zawartych transakcji	2 419	2 924
Zobowiązania z tytułu zawartych transakcji	5	130

Rozrachunki z Krajowym Depozytem Papierów Wartościowych S.A. (KDPW), KDPW_CCP S.A. i giełdowymi izbami rozrachunkowymi

	31.12.2018	31.12.2017
Należności z funduszu rozliczeniowego	840	1 016
Należności z tytułu depozytów zabezpieczających	10 172	13 156
Pozostałe należności	55	64
Razem należności	11 067	14 236

Pozycje dotyczące udziału w systemie rekompensat zarządzanym przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. (KDPW)

	31.12.2018	31.12.2017
Należności z funduszu rekompensat	531	474
Rozliczenia międzyokresowe – opłaty za zarządzanie systemem	191	148
Rozliczenia międzyokresowe – pożytki z systemu	-722	-622
Razem pozycje bilansowe dotyczące udziału w systemie rekompensat netto	-	-

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

8. Przychody i koszty z tytułu odsetek

Przychody z tytułu odsetek

	2018			RAZEM	2017
	AKTYWA FINANSOWE WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU	AKTYWA FINANSOWE WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY	AKTYWA FINANSOWE WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ WYNIK FINANSOWY		
Z tytułu kredytów i pożyczek oraz pozostałych należności od klientów	4 695 301	34 657	7 612	4 737 570	4 596 628
Z tytułu lokat w innych bankach	52 940	-	-	52 940	80 792
Z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	27 059	-	-	27 059	30 427
Z tytułu inwestycyjnych (lokacyjnych) papierów wartościowych	290 772	665 187	-	955 959	667 367
Z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających	-	-	155 547	155 547	123 610
Z tytułu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	-	-	12 101	12 101	12 429
Razem	5 066 072	699 844	175 260	5 941 176	5 511 253

Koszty z tytułu odsetek

	2018	2017
Z tytułu depozytów klientów	-940 779	-924 150
Z tytułu depozytów innych banków	-16 087	-16 301
Z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	-34 782	-55 274
Z tytułu zaciągniętych kredytów	-8 559	-10 807
Z tytułu dłużnych papierów wartościowych	-71 956	-17 977
Razem	-1 072 163	-1 024 509

Wykazane powyżej kwoty kosztów odsetkowych dotyczą zobowiązań finansowych wycenianych wg zamortyzowanego kosztu.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

9. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat

	2018	2017
Z tytułu obsługi rachunków bankowych, zleceń płatniczych oraz operacji gotówkowych	622 694	605 256
Z tytułu kart płatniczych	596 925	586 843
Z tytułu kredytów i pożyczek	359 464	414 696
Z tytułu marży na transakcjach walutowych z klientami	461 308	439 623
Z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów inwestycyjnych	178 307	187 614
Z tytułu operacji papierami wartościowymi	14 602	16 717
Z działalności powierniczej	63 296	67 488
Z tytułu gwarancji, akredytyw i podobnych operacji	63 426	55 062
Pozostałe	32 563	30 696
Razem	2 392 585	2 403 995

Koszty z tytułu prowizji i opłat

	2018	2017
Z tytułu kart płatniczych	-269 052	-229 717
Z tytułu przelewów i przekazów	-21 364	-20 757
Z tytułu operacji papierami wartościowymi i pochodnymi instrumentami finansowymi	-27 005	-22 941
Z tytułu usług pośrednictwa	-28 350	-31 173
Z działalności powierniczej	-16 125	-14 781
Z tytułu obsługi rachunków bankowych	-4 695	-5 036
Pozostałe	-2 735	-1 493
Razem	-369 326	-325 898

10. Przychody z tytułu dywidend

	2018	2017
Od jednostek zależnych	235 263	168 402
Od emitentów papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	X	19 668
Od emitentów papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	485	X
Od emitentów instrumentów kapitałowych wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	19 616	X
Razem	255 364	188 070

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

11. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy

	2018	2017
Wynik z kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych obowiązkowo w wartości godziwej przez wynik finansowy	-4 866	X
Wynik z papierów wartościowych wycenianych obowiązkowo w wartości godziwej przez wynik finansowy	7 937	X
Wynik z wymiany	803	-31 802
Wynik z instrumentów pochodnych	42 108	44 338
Wynik z papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	20 728	19 286
Razem	66 710	31 822

12. Zysk (strata) z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy

Zrealizowane zyski

	2018	2017
Aktywa finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	12 050	X
Aktywa finansowe wyceniane wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody	128 871	X
Zobowiązania finansowe niewyceniane wg wartości godziwej przez wynik finansowy	1	X
Razem	140 922	X

Zrealizowane straty

	2018	2017
Aktywa finansowe wyceniane wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-185	X
Zobowiązania finansowe niewyceniane wg wartości godziwej przez wynik finansowy	-85	X
Razem	-270	X

Zrealizowany zysk netto	140 652	X
--------------------------------	----------------	----------

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

13. Zysk (strata) na sprzedaży aktywów i zobowiązań finansowych

Zrealizowane zyski

	2018	2017
Kredyty i inne należności finansowe (*)	X	146 046
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży – instrumenty dłużne	X	34 537
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży – instrumenty kapitałowe	X	5 875
Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności	X	638
Razem	X	187 096

(*) W roku 2017 Bank dokonał sprzedaży wierzytelności kredytowych o zadłużeniu ogółem 1 188 milionów złotych. Zrealizowany wynik brutto na transakcji wyniósł 142,7 miliona złotych.

Zrealizowane straty

	2018	2017
Kredyty i inne należności finansowe	X	-65
Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności	X	-2
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	X	-272
Razem	X	-339

Zrealizowany zysk netto	X	186 757
--------------------------------	----------	----------------

Zmiana wartości godziwej aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesiona w 2017 roku bezpośrednio na kapitał własny wyniosła 270 013 tys. złotych (zwyżka).

Zmiana wartości godziwej aktywów finansowych odniesiona w 2017 roku z kapitałów własnych na wynik finansowy wyniosła 40 412 tys. złotych (zysk).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

14. Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe

	2018	2017
Kredyty i pożyczki oraz pozostałe aktywa finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu (*) (**)	-446 942	X
Dłużne papiery wartościowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	-1 550	X
Kredyty i pożyczki wyceniane wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody	9 343	X
Dłużne papiery wartościowe wyceniane wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-3 995	X
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	-57 303	X
Razem aktywa finansowe oraz zobowiązania pozabilansowe	-500 447	X

(*) Pozycja obejmuje również odpisy dotyczące należności od banków oraz należności z tytułu leasingu finansowego.

(**) W roku 2018 Bank dokonał sprzedaży portfela wierzytelności kredytowych o zadłużeniu ogółem 280,7 milionów złotych. Zrealizowany wynik brutto na transakcji wyniósł 36,4 miliona złotych.

	2018	2017
Należności od banków wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	X	443
Należności od klientów wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	X	-495 004
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	X	-21 344
Razem aktywa finansowe oraz zobowiązania pozabilansowe	X	-515 905

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

15. Ogólne koszty administracyjne

Wynagrodzenia i inne świadczenia pracownicze

	2018	2017
Wynagrodzenia	-1 492 614	-1 462 194
Ubezpieczenia i inne świadczenia na rzecz pracowników	-271 755	-258 023
Koszty płatności w formie akcji	-17 598	-19 767
Razem	-1 781 967	-1 739 984

Pozostałe koszty administracyjne

	2018	2017
Koszty rzeczowe	-947 579	-912 718
Podatki i opłaty	-34 722	-35 310
Składki i wpłaty na Bankowy Fundusz Gwarancyjny	-265 099	-266 425
Składki na pokrycie kosztów nadzoru nad bankami (KNF)	-16 516	-11 717
Podatek od niektórych instytucji finansowych	-561 992	-522 281
Razem	-1 825 908	-1 748 451

Razem ogólne koszty administracyjne	-3 607 875	-3 488 435
--	-------------------	-------------------

Od 1 stycznia 2017 roku obowiązują nowe zasady wnoszenia składek na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego (dalej „BFG”), przewidziane Ustawą z dnia 10 czerwca 2016 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (dalej „Ustawa o BFG”).

Zgodnie z Ustawą o BFG, banki są zobowiązane wносить kwartalne składki na fundusz gwarancyjny banków oraz roczną składkę na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków. Składki te nie stanowią kosztów uzyskania przychodów. Zobowiązanie do wniesienia kwartalnej składki na fundusz gwarancyjny banków powstaje z pierwszym dniem każdego kwartału, natomiast zobowiązanie do wniesienia rocznej składki na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków powstaje z dniem 1 stycznia danego roku.

W wyniku zastosowania wytycznych Interpretacji KIMSF 21 Opłaty do ujęcia powyższych zobowiązań, rachunek wyników Banku Pekao za 2018 rok został obciążony kosztami kwartalnej składki na fundusz gwarancyjny banków w wysokości 121 856 tys. złotych (za 2017 rok - 89 529 tys. złotych) oraz rocznej składki na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków w wysokości 143 243 tys. złotych (za 2017 - 176 897 tys. złotych).

16. Amortyzacja i odpisy z tytułu utraty wartości środków trwałych i wartości niematerialnych

	2018	2017
Rzeczowe aktywa trwałe	-166 150	-164 557
Nieruchomości inwestycyjne	-293	-330
Wartości niematerialne	-171 736	-164 253
Razem	-338 179	-329 140

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

17. Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto

Pozostałe przychody operacyjne

	2018	2017
Czysze i wynajem	24 178	23 280
Przychody uboczne	5 410	10 020
Odzyskane koszty windykacji	11 777	13 484
Zwroty, nadpłaty	5 045	1 617
Otrzymane odszkodowania, odzyski, kary i grzywny	24 686	81 641
Refundacja kosztów administracyjnych	-	4 418
Przychody z tytułu umorzonych zobowiązań	9	93
Rozwiązanie odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości należności spornych i innych aktywów	246	9 660
Pozostałe	1 439	4 404
Razem	72 790	148 617

Pozostałe koszty operacyjne

	2018	2017
Koszty z tytułu ubezpieczenia kredytów	-3 675	-7 870
Koszty uboczne	-2 135	-6 490
Koszty z tytułu zwrotów i niedoborów	-3 066	-2 921
Koszty z tytułu reklamacji klientów	-1 025	-1 551
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości należności spornych i innych aktywów	-6 511	-238
Koszty związane z dochodzeniem należności i roszczeń spornych	-1 398	-1 894
Zapłacone odszkodowania, kary i grzywny	-630	-717
Pozostałe	-13 143	-13 343
Razem	-31 583	-35 024

Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	41 207	113 593
--	---------------	----------------

18. Zysk (strata) jednostek zależnych i stowarzyszonych

	2018	2017
Odpisy z tytułu utraty wartości udziałów w jednostkach zależnych	-11 069	-
Razem zysk (strata) z jednostek zależnych i stowarzyszonych	-11 069	-

19. Zysk (strata) na sprzedaży rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych

	2018	2017
Zysk na sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych zaklasyfikowanych jako przeznaczone do sprzedaży	34 715	1 491
Zysk (strata) z tytułu zaprzestania ujmowania składników rzeczowego majątku trwałego oraz wartości niematerialnych innych niż przeznaczonych do sprzedaży	61 341	-1 399
Razem zysk (strata) na sprzedaży rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych	96 056	92

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

20. Podatek dochodowy

Uzgodnienie pomiędzy podatkiem obliczonym jako iloczyn wyniku finansowego brutto i obowiązującej stawki podatkowej a rzeczywistym obciążeniem podatkowym wykazany w rachunku zysków i strat.

	2018	2017
Wynik finansowy brutto	3 020 751	2 727 771
Obciążenie podatkowe według zastosowanej stawki podatkowej 19%	573 943	518 276
Różnice trwale:	136 208	121 380
Przychody nie podlegające opodatkowaniu	-51 447	-38 928
Koszty nie stanowiące kosztów uzyskania przychodów	194 577	169 296
Wpływ stawek podatkowych stosowanych zgodnie art.19 ust.1 pkt 2 UPDOP	-	-
Ulgi podatkowe nieuwjęte w rachunku zysków i strat	40	109
Pozostałe	-6 962	-9 097
Efektywne obciążenie zysku brutto podatkiem dochodowym	710 151	639 656

Zastosowana stawka podatkowa 19% jest obowiązującą w Polsce stawką podatku dochodowego od osób prawnych.

Podstawowe składniki obciążenia podatkowego w rachunku zysków i strat i kapitale własnym

	2018	2017
RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT		
Bieżący podatek dochodowy	-701 505	-608 566
Bieżące obciążenie podatkowe wykazane w rachunku wyników	-708 463	-621 041
Korekty dotyczące bieżącego podatku z lat ubiegłych	7 150	12 796
Pozostałe podatki (np. podatek pobrany u źródła)	-192	-321
Odroczony podatek dochodowy	-8 646	-31 090
Związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	-8 646	-31 090
Obciążenie podatkowe wykazane w jednostkowym rachunku zysków i strat	-710 151	-639 656
KAPITAŁY WŁASNE		
Bieżący podatek dochodowy	53	X
Odroczony podatek dochodowy	-5 415	-38 959
Z tytułu dochodów i kosztów ujętych w innych składnikach całkowitych dochodów:		
przeszacowanie instrumentów finansowych traktowanych jako zabezpieczenia przepływów pieniężnych	-8 542	6 297
przeszacowanie aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży – papiery dłużne	X	-41 545
przeszacowanie aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-2 370	X
przeszacowanie aktywów finansowych z prawem do kapitału	X	-2 079
Podatek dochodowy dotyczący pozycji, które są lub mogą zostać przeniesione w późniejszych okresach do rachunku zysków i strat	-10 912	-37 327
Obciążenie podatkowe dotyczące pozycji, które nie zostaną przeniesione w późniejszych okresach do rachunku zysków i strat	5 497	-1 632
przeszacowanie aktywów finansowych z prawem do kapitału	5 774	X
sprzedaż aktywów finansowych z prawem do kapitału	-200	X
przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych	-77	-1 632
Razem obciążenie	-715 513	-678 615

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

	ZMIANY RÓŻNIC PRZEJŚCIOWYCH W CIĄGU 2018 ROKU									
	STAN NA POCZĄTEK OKRESU			ZMIANY ODNOŚZONE NA				STAN NA KONIEC OKRESU		
	RAZEM PODATEK ODRO CZONY	W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	W KAPITAŁACH	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	KAPITAŁY	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	KAPITAŁY	RAZEM PODATEK ODRO CZONY	W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	W KAPITAŁACH
REZERWA NA PODATEK ODRO CZONY										
Przychody do otrzymania dotyczące papierów wartościowych	11 800	11 800	-	-8 760	-	-3 040	-	-	-	-
Przychody do otrzymania dotyczące kredytów	138 433	138 433	-	-6 506	-	-	-	131 927	131 927	-
Zwyżki wyceny dotyczące aktywów finansowych	137 220	133 658	3 562	40 601	598	-	61 084	239 503	174 259	65 244
Amortyzacja przyspieszona	114 625	114 625	-	326	-	-	-	114 951	114 951	-
Ulga inwestycyjna	4 199	4 199	-	-366	-	-	-	3 833	3 833	-
Zapłacone koszty pośrednictwa	111 039	111 039	-	22 129	-	-781	-	132 387	132 387	-
Inne	1 607	1 607	-	859	-	-	-	2 466	2 466	-
Zobowiązanie brutto z tytułu podatku odroczonego	518 923	515 361	3 562	48 283	598	-3 821	61 084	625 067	559 823	65 244
AKTYWO Z TYTUŁU PODATKU ODRO CZONEGO										
Koszty do poniesienia dotyczące papierów wartościowych	-	-	-	5 873	-	-	-	5 873	5 873	-
Koszty do poniesienia dotyczące depozytów i otrzymanych kredytów	35 371	35 371	-	465	-	-	-	35 836	35 836	-
Zniżki wyceny dotyczące aktywów finansowych	367 406	367 406	-	30 890	-	-615	-	397 681	397 681	-
Przychody otrzymane do rozliczenia w czasie od kredytów i rachunków bieżących	197 778	197 778	-	44 033	-	44 858	-	286 669	286 669	-
Koszty z tytułu odpisów na rezerwy kredytowe	489 743	489 743	-	-46 988	-4 741	152 056	4 741	594 811	594 811	-
Rezerwy na koszty osobowe	110 134	93 103	17 031	1 200	-76	3 043	-	114 301	97 346	16 955
Rezerwy na koszty rzeczowe	16 393	16 393	-	4 102	-	-	-	20 495	20 495	-
Strata z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Inne	10 327	10 327	-	62	-	-	-	10 389	10 389	-
Aktywa brutto z tytułu podatku odroczonego	1 227 152	1 210 121	17 031	39 637	-4 817	199 342	4 741	1 466 055	1 449 100	16 955
Obciążenie z tytułu odroczonego podatku dochodowego	X	X	X	-8 646	-5 415	203 163	-56 343	X	X	X
Aktywa netto z tytułu podatku odroczonego	708 229	694 760	13 469	X	X	X	X	840 988	889 277	-48 289
Rezerwa netto z tytułu podatku odroczonego	-	-	-	X	X	X	X	-	-	-

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

	ZMIANY RÓŻNIC PRZEJŚCIOWYCH W CIĄGU 2017 ROKU							
	STAN NA POCZĄTEK OKRESU			ZMIANY ODNOŚZONE NA			STAN NA KONIEC OKRESU	
	RAZEM PODATEK ODROCZONY	W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	W KAPITAŁACH	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	KAPITAŁY	RAZEM PODATEK ODROCZONY	W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	W KAPITAŁACH
REZERWA NA PODATEK ODROCZONY								
Przychody do otrzymania dotyczące papierów wartościowych	46 022	46 022	-	-34 222	-	11 800	11 800	-
Przychody do otrzymania dotyczące kredytów	137 003	137 003	-	1 430	-	138 433	138 433	-
Zwyżki wyceny dotyczące aktywów finansowych	7 711	-	7 711	133 658	-4 149	137 220	133 658	3 562
Amortyzacja przyspieszona	114 194	114 194	-	431	-	114 625	114 625	-
Ulga inwestycyjna	4 481	4 481	-	-282	-	4 199	4 199	-
Zapłacone koszty pośrednictwa	97 338	97 338	-	13 701	-	111 039	111 039	-
Inne	2 377	2 377	-	-770	-	1 607	1 607	-
Zobowiązanie brutto z tytułu podatku odroczonego	409 126	401 415	7 711	113 946	-4 149	518 923	515 361	3 562
AKTYWO Z TYTUŁU PODATKU ODROCZONEGO								
Koszty do poniesienia dotyczące papierów wartościowych	-	-	-	-	-	-	-	-
Koszty do poniesienia dotyczące depozytów i otrzymanych kredytów	37 868	37 868	-	-2 497	-	35 371	35 371	-
Zniżki wyceny dotyczące aktywów finansowych	299 876	258 400	41 476	109 006	-41 476	367 406	367 406	-
Przychody otrzymane do rozliczenia w czasie od kredytów i rachunków bieżących	176 922	176 922	-	20 856	-	197 778	197 778	-
Koszty z tytułu odpisów na rezerwy kredytowe	512 459	512 459	-	-22 716	-	489 743	489 743	-
Rezerwy na koszty osobowe	111 788	93 125	18 663	-22	-1 632	110 134	93 103	17 031
Rezerwy na koszty rzeczowe	12 034	12 034	-	4 359	-	16 393	16 393	-
Strata z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	-	-
Inne	36 457	36 457	-	-26 130	-	10 327	10 327	-
Aktywa brutto z tytułu podatku odroczonego	1 187 404	1 127 265	60 139	82 856	-43 108	1 227 152	1 210 121	17 031
Obciążenie z tytułu odroczonego podatku dochodowego	X	X	X	-31 090	-38 959	X	X	X
Aktywa netto z tytułu podatku odroczonego	778 278	725 850	52 428	X	X	708 229	694 760	13 469
Rezerwa netto z tytułu podatku odroczonego	-	-	-	X	X	-	-	-

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W ocenie Banku aktywo z tytułu podatku odroczonego w kwocie 840 988 tys. złotych wykazane na 31 grudnia 2018 jest możliwe w całości do zrealizowania. Analiza została przeprowadzona w oparciu o dotychczasowe wyniki spółki oraz zakładane wyniki w przyszłych okresach. W analizie tej przyjęto pięcioletni horyzont czasowy.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku nie wystąpiły różnice przejściowe związane z inwestycjami w jednostkach zależnych i stowarzyszonych, na które nie utworzono rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w związku ze spełnieniem warunków kontrolowania terminów odwracania się różnic przejściowych i występowaniem prawdopodobieństwa, że różnice te nie odwrócą się w dającej się przewidzieć przyszłości.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku nie występowały ujemne różnice przejściowe, nierozliczone straty podatkowe, niewykorzystane ulgi podatkowe, w związku z którymi nie ujęto w bilansie składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

21. Zysk netto przypadający na jedną akcję

Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję

Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję obliczany jest w oparciu o zysk przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej poprzez podzielenie zysku, który na nich przypada przez średnią ważoną liczbę akcji zwykłych występujących w ciągu danego okresu.

	2018	2017
Zysk netto	2 310 600	2 088 129
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie	262 470 034	262 470 034
Zysk przypadający na jedną akcję (w złotych na jedną akcję)	8,80	7,96

Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję

Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję obliczany jest w oparciu o zysk przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej poprzez podzielenie zysku, który na nich przypada przez średnią ważoną liczbę akcji zwykłych występujących w ciągu danego okresu, skorygowaną o wpływ wszystkich rozwadniających potencjalnych akcji zwykłych.

Na 31 grudnia 2018 roku w Banku nie występują instrumenty rozwadniające w postaci obligacji zamiennych na akcje.

	2018	2017
Zysk netto	2 310 600	2 088 129
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie	262 470 034	262 470 034
Średnia ważona liczba akcji zwykłych do wyliczenia zysku rozwodnionego	262 470 034	262 470 034
Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję (w złotych na jedną akcję)	8,80	7,96

22. Dywidendy

Zarząd Banku Polska Kasa Opieki S.A. postanowił przedłożyć Zwyczajnemu Walnemu Zgromadzeniu Akcjonariuszy propozycję wypłaty dywidendy za 2018 rok w wysokości 6,60 zł na 1 akcję. Łączna wartość proponowanej dywidendy do wypłaty wynosi 1 732 302 tys. złotych. Proponowana dywidenda nie została ujęta w sprawozdaniu finansowym jako zobowiązanie, a jej wypłata nie będzie miała żadnych skutków podatkowych dla Banku.

Ostateczna decyzja o podziale zysku i jego przeznaczeniu na wypłatę dywidendy zostanie podjęta przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

23. Kasa i operacje z Bankiem Centralnym

KASA I NALEŻNOŚCI OD BANKU CENTRALNEGO	31.12.2018	31.12.2017
Gotówka	3 182 868	2 686 561
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	9 790 608	2 264 686
Inne środki	11	235 012
Kasa i należności od Banku Centralnego brutto	12 973 487	5 186 259
Odpis z tytułu utraty wartości	-912	-
Kasa i należności od Banku Centralnego netto	12 972 575	5 186 259

ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKU CENTRALNEGO	31.12.2018	31.12.2017
Depozyty terminowe	5 067	6 079
Razem	5 067	6 079

Należności i zobowiązania wobec Banku Centralnego wyceniane są według zamortyzowanego kosztu.

Kasa i operacje z Bankiem Centralnym według walut

31.12.2018	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA
PLN	10 417 622	5 067
EUR	1 980 231	-
USD	211 636	-
CHF	78 688	-
Pozostałe waluty	284 398	-
Razem	12 972 575	5 067

31.12.2017	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA
PLN	4 302 520	6 079
EUR	463 160	-
USD	168 562	-
CHF	58 882	-
Pozostałe waluty	193 135	-
Razem	5 186 259	6 079

Bank musi zapewnić utrzymanie średniego miesięcznego salda na rachunku bieżącym w Narodowym Banku Polskim w odpowiedniej wysokości wynikającej z deklaracji rezerwy obowiązkowej.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku środki rezerwy obowiązkowej na rachunku bieżącym w Narodowym Banku Polskim są oprocentowane w wysokości 0,50%. Na dzień 31 grudnia 2017 roku oprocentowanie wynosiło 1,35% (0,9 stopy referencyjnej NBP).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

24. Należności od banków

Należności od banków według struktury produktowej

	31.12.2018	31.12.2017
Rachunki bieżące	272 635	334 688
Lokaty międzybankowe	843 804	271 823
Kredyty i pożyczki	262 067	95 755
Zabezpieczenia pieniężne	984 843	1 006 332
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	126 442	494 706
Środki pieniężne w drodze	29 193	506 559
Razem brutto	2 518 984	2 709 863
Odpisy aktualizujące wartość należności	-10 431	-16 933
Razem netto	2 508 553	2 692 930

Należności od banków wyceniane są według zamortyzowanego kosztu.

Należności od banków według umownych terminów zapadalności

	31.12.2018	31.12.2017
Należności od banków, w tym:		
do 1 miesiąca	2 242 866	2 618 664
od 1 do 3 miesięcy	49 890	7
od 3 miesięcy do 1 roku	125 022	67 160
od 1 do 5 lat	88 031	29
powyżej 5 lat	51	50
dla których termin zapadalności upłynął	13 124	23 953
Razem brutto	2 518 984	2 709 863
Odpisy aktualizujące wartość należności	-10 431	-16 933
Razem netto	2 508 553	2 692 930

Należności od banków według walut

	31.12.2018	31.12.2017
PLN	614 043	700 872
CHF	31 935	23 340
EUR	1 641 379	1 413 116
USD	159 804	209 142
Pozostałe waluty	61 392	346 460
Razem	2 508 553	2 692 930

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

25. Aktywa oraz zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu według emitenta i struktury produktowej

	31.12.2018	31.12.2017
AKTYWA FINANSOWE		
Dłużne papiery wartościowe	890 339	1 734 768
Aktywa finansowe razem	890 339	1 734 768
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE		
Dłużne papiery wartościowe	102 429	469 448
Zobowiązania finansowe razem	102 429	469 448

Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu wyceniane są do wartości godziwej przez wynik finansowy.

Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu

	31.12.2018	31.12.2017
AKTYWA FINANSOWE		
Papiery wartościowe emitowane przez instytucje rządowe szczebla centralnego	637 765	1 646 757
bony skarbowe	-	-
obligacje skarbowe	637 765	1 646 757
Papiery wartościowe emitowane przez banki	48 582	50 258
Papiery wartościowe emitowane przez przedsiębiorstwa	203 992	37 753
Aktywa finansowe razem	890 339	1 734 768
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE		
Papiery wartościowe emitowane przez instytucje rządowe szczebla centralnego	102 429	469 448
obligacje skarbowe	102 429	469 448
Zobowiązania finansowe razem	102 429	469 448

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu według umownych terminów zapadalności

	31.12.2018	31.12.2017
AKTYWA FINANSOWE		
Dłużne papiery wartościowe, w tym:		
do 1 miesiąca	1 720	123 505
od 1 do 3 miesięcy	63 434	-
od 3 miesięcy do 1 roku	146 883	21 516
od 1 do 5 lat	612 870	1 461 522
powyżej 5 lat	65 432	128 225
termin nieokreślony	-	-
Aktywa finansowe razem	890 339	1 734 768
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE		
Dłużne papiery wartościowe, w tym:		
do 1 miesiąca	-	-
od 1 do 3 miesięcy	-	-
od 3 miesięcy do 1 roku	-	-
od 1 do 5 lat	57 421	309 328
powyżej 5 lat	45 008	160 120
Zobowiązania finansowe razem	102 429	469 448

Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu według walut

	31.12.2018	31.12.2017
AKTYWA FINANSOWE		
PLN	880 457	1 727 112
EUR	8 634	4 542
USD	1 248	3 114
Aktywa finansowe razem	890 339	1 734 768
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE		
PLN	102 429	469 448
Zobowiązania finansowe razem	102 429	469 448

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

26. Aktywa oraz zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)

Instrumenty pochodne stosowane przez Bank

W ramach swojej działalności Bank wykorzystuje różnego typu pochodne instrumenty finansowe oferowane klientom oraz służące do celów zarządzania ryzykiem związanym z prowadzoną działalnością. Większość instrumentów pochodnych stosowanych przez Bank stanowią kontrakty pozagiełdowe (tzw. over-the-counter). Nieznaczoną część instrumentów pochodnych stanowią kontrakty zawierane na regulowanych rynkach giełdowych (głównie kontrakty futures).

Pochodne transakcje walutowe wymiany stanowią zobowiązanie do zakupu lub sprzedaży waluty. Terminowe operacje wymiany walutowej (operacje typu forward) oparte są na określonym w momencie zawarcia kursie waluty na określoną datę w przyszłości. Transakcje tego typu wyceniane są za pomocą modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Do dyskontowania przepływów pieniężnych wykorzystywane są krzywe zerokuponowe odpowiednie dla danego rynku.

Transakcje swap walutowy są kombinacją wymiany określonych walut na datę spot oraz transakcji odwrotnej na datę forward, przy czym odpowiednie kursy wymiany są ustalone z góry w momencie zawarcia kontraktu. Przy rozliczaniu tych transakcji następuje przepływ środków. Transakcje tego typu wyceniane są za pomocą modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Do dyskontowania przepływów pieniężnych wykorzystywane są krzywe zerokuponowe odpowiednie dla danego rynku.

Opcje walutowe z dostawą są kontraktami, w ramach których jedna ze stron, nabywca opcji, nabywa za cenę tzw. premii od drugiej ze stron, wystawcy opcji, prawo, lecz nie obowiązek do nabycia (przy opcji call) bądź sprzedaży (przy opcji put) w określonym momencie w przyszłości, lub w określonym przedziale czasu, przewidzianej kontraktem sumy walut po określonym w momencie zawarcia opcji kursie. W przypadku opcji rozliczanych netto, nabywca w ramach rozliczenia otrzymuje kwotę w wysokości iloczynu kwoty waluty i różnicy między bieżącym kursem rynkowym a kursem ustalonym przy zawarciu transakcji.

Opcje barierowe z jedną barierą to opcje, w których nabywane prawo jest prawem warunkowym zależnym od zdarzenia w określonym z góry przedziale czasowym polegającego na wzroście kursu powyżej ustalonego w dniu transakcji poziomu bariery (zdarzenie UP) lub zdarzenia spadku kursu poniżej bariery (zdarzenie DOWN). Dla bariery typu „wejście” (IN) po zajściu ustalonego zdarzenia prawo warunkowe staje się prawem bezwarunkowym natomiast dla bariery typu „wyjścia” (OUT) po zajściu ustalonego zdarzenia prawo wygasa.

Opcje walutowe wyceniane są w oparciu o model wyceny opcji Garmana-Kohlhagena (a w przypadku opcji barierowych i azjatyckich w oparciu o tzw. rozszerzony model Garmana-Kohlhagena). Model jest parametryzowany na podstawie kwotowań rynkowych opcji plain vanilla at-the-money oraz spreadów dla opcji out-of-the money i in-the-money (volatility smile) na standardowe terminy.

Instrumenty pochodne dotyczące stóp procentowych pozwalają Bankowi i jego klientom przenosić, modyfikować lub ograniczać ryzyko stóp procentowych.

Transakcje swap stóp procentowych (IRS) to kontrakty, w których kontrahenci wymieniają między sobą strumienie płatności odsetkowych, naliczane od określonej w kontrakcie nominalnej kwoty waluty instrumentu bazowego. Transakcje tego typu wyceniane są za pomocą modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Przepływy zmienne są estymowane na podstawie odpowiednich stawek transakcji IRS. Do dyskontowania ustalonych w warunkach transakcji jak również implikowanych przepływów pieniężnych wykorzystywane są odpowiednie krzywe zerokuponowe.

Forward Rate Agreement (FRA) to transakcje, w których strony zobowiązują się do zapłaty odsetek od ustalonej kwoty nominalnej, za określony okres rozpoczynający się w przyszłości i naliczonych według ustalonej w dniu zawarcia kontraktu stopy procentowej. Strony rozliczają się w dacie waluty zdyskontowaną stopą referencyjną różnicą odsetkową pomiędzy stawką FRA (stopą terminową w dniu zawarcia transakcji), a stopą referencyjną. Transakcje tego typu wyceniane są za pomocą modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych.

Swapy procentowo-walutowe (Cross currency IRS) to transakcje, w których strony wymieniają kapitał i strumienie odsetkowe w różnych walutach w określonym przedziale czasu. Transakcje tego typu wyceniane są za pomocą modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych. W wycenie transakcji Basis Swap (swapy procentowo-walutowe o zmiennych kuponach) uwzględniane są również rynkowe kwotowania spreadu bazowego (tzw. Basis Swap spread).

Transakcje terminowe na papierach wartościowych to transakcje, w których strony zobowiązują się do zakupu lub sprzedaży papieru wartościowego w określonym terminie w przyszłości za określoną w dniu zawarcia transakcji płatność. Transakcje tego typu wyceniane są poprzez wycenę papieru wartościowego (mark-to-market lub mark-to-model) oraz wycenę przyszłej płatności za papier (metodą dyskontowania przepływu pieniężnego według stopy rynku pieniężnego).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Opcje na stopę procentową (cap/floor) to kontrakty, w ramach których jedna ze stron, nabywca opcji, nabywa za cenę tzw. premii od drugiej ze stron, wystawcy opcji, prawo, lecz nie obowiązek do pożyczania (cap) bądź ulokowania (floor) na określone okresy (każdy z osobna) określone kwoty po ustalonej w momencie zawarcia transakcji stawce oprocentowania. Rozliczenie kontraktu następuje netto (bez lokowania środków) w ustalonych terminach. Transakcje tego typu wyceniane są w oparciu o model Normalny. Model jest parametryzowany na podstawie kwotowań rynkowych opcji na standardowo kwotowane terminy.

Transakcje futures na stopę procentową dotyczą wystandaryzowanych kontraktów terminowych nabywanych na rynkach giełdowych. Kontrakty futures wyceniane są w oparciu o kwotowania dostępne bezpośrednio z giełd.

Kontrakty typu swap towarowy stanowią zobowiązanie do rozliczenia pieniężnego netto równoważnego z realizacją transakcji kupna lub sprzedaży towaru po cenie, której zasady wyznaczania są ustalane w momencie zawarcia transakcji. Instrumenty towarowe wyceniane są metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych uwzględniającą krzywą terminową cen towarów.

Azjatyckie opcje towarowe stanowią kontrakty dające prawo do kupna lub sprzedaży w dniu wygaśnięcia opcji określonej ilości towaru po ustalonej cenie, przy czym cena rozliczenia opiera się na kursie średnim ustalonym na podstawie obserwacji ceny spot towaru w okresie poprzedzającym datę zapadalności opcji. Opcje towarowe wyceniane są przy pomocy modelu Blacka-Scholesa z dopasowaniem momentów rozkładu ceny towaru dla średniej arytmetycznej.

Instrumenty pochodne wbudowane w inne instrumenty

W Banku występują instrumenty pochodne będące składnikami złożonych instrumentów finansowych, tj. takich które zawierają zarówno instrument pochodny, jak i umowę zasadniczą, co sprawia, iż część przepływów pieniężnych połączonego instrumentu zmienia się w sposób zbliżony do przepływów wynikających z niezależnego instrumentu pochodnego. Instrumenty pochodne wbudowane w inne instrumenty powodują, że część lub całość przepływów środków pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej, jest modyfikowana w oparciu o określoną stopę procentową, cenę papieru wartościowego, kurs wymiany waluty obcej, indeks cen lub stóp procentowych.

Instrumentami pochodnymi wbudowanymi w bilansowe instrumenty finansowe są między innymi opcje wcześniejszego wykupu w niektórych obligacjach korporacyjnych lub komunalnych lub też emisjach własnych. W tym przypadku wbudowane instrumenty pochodne są ściśle powiązane z kontraktem głównym, zatem wbudowany instrument pochodny nie wymaga wydzielenia, odrębnego ujęcia i wyceny.

Bank posiada w swojej ofercie depozyty oraz certyfikaty depozytowe, których składnikiem jest wbudowany instrument pochodny. W związku z tym, iż charakter tego instrumentu nie jest ściśle powiązany z charakterem umowy depozytowej instrument wbudowany został wydzielony i zaklasyfikowany do portfela przeznaczanego do obrotu. Wycena tego instrumentu odnoszona jest do rachunku zysków i strat. Instrumentami wbudowanymi są proste opcje (plain vanilla) oraz opcje egzotyczne na pojedyncze akcje, indeksy, towary oraz inne wskaźniki rynkowe, w tym indeksy stóp procentowych oraz kursy walutowe i ich koszyki. Wszystkie wydzielone opcje są na bieżąco domykane na rynku międzybankowym.

Opcje walutowe wbudowane w umowy depozytowe wyceniane są opisaną powyżej metodą wyceny dla opcji walutowych.

Opcje egzotyczne wbudowane w umowy depozytowe i ich domknięcia są wyceniane przy pomocy techniki Monte-Carlo przy założeniu modelu geometrycznego ruchu Browna dla czynników ryzyka. Parametry modelu ustalane są w pierwszej kolejności na podstawie kwotowań opcji oraz kontraktów terminowych, a przy ich braku na podstawie miar statystycznych dynamiki instrumentu bazowego.

Bank przeanalizował portfel umów kredytowych i zwykłych pod kątem konieczności wydzielenia wbudowanych instrumentów pochodnych i stwierdził, że nie wymagają one wydzielenia i odrębnego ujęcia instrumentów wbudowanych.

Ryzyko związane z pochodnymi instrumentami finansowymi

Podstawowymi rodzajami ryzyka związanymi z instrumentami pochodnymi są ryzyko rynkowe i ryzyko kredytowe.

W momencie początkowego ujęcia pochodne instrumenty finansowe zwykle nie posiadają żadnej bądź posiadają znikomą wartość rynkową. Wynika to z tego, że instrumenty pochodne nie wymagają żadnej inwestycji początkowej netto, bądź wymagają tylko niewielkiej początkowej inwestycji netto w porównaniu z innymi rodzajami umów, które w podobny sposób reagują na zmiany warunków rynkowych.

Instrumenty pochodne uzyskują dodatnią lub ujemną wartość wraz ze zmianami określonej stopy procentowej, ceny papieru wartościowego, ceny towaru, kursu wymiany waluty obcej, indeksu ceny, klasyfikacji kredytowej lub indeksu kredytowego czy też innego parametru rynkowego. W wyniku tych zmian posiadane instrumenty pochodne stają się bardziej lub mniej korzystne od instrumentów o takim samym rezydualnym okresie zapadalności dostępnych w danym momencie na rynku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ryzyko kredytowe związane z kontraktami pochodnymi stanowi potencjalny koszt zawarcia nowego kontraktu na warunkach pierwotnych w przypadku, gdy druga strona uczestnicząca w pierwotnym kontrakcie nie spełni swojego obowiązku. Aby ocenić wielkość potencjalnego kosztu zastąpienia Bank wykorzystuje takie same metody jak do oceny ponoszonego ryzyka rynkowego. Aby kontrolować poziom podejmowanego ryzyka kredytowego, Bank dokonuje oceny pozostałych uczestników kontraktów wykorzystując takie same metody, jak przy decyzjach kredytowych.

Poniższe tabele prezentują nominalne kwoty pochodnych instrumentów finansowych oraz wartości godziwe instrumentów. Nominalne kwoty pewnych typów instrumentów finansowych stanowią podstawę do porównań z instrumentami ujmowanymi w bilansie, lecz niekoniecznie wskazują, jakie będą kwoty przyszłych przepływów środków pieniężnych lub jaka jest bieżąca wartość godziwa tych instrumentów, w związku z czym nie określają stopnia narażenia Banku na ryzyko kredytowe lub cenowe.

Wartości godziwe handlowych instrumentów pochodnych

31.12.2018	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA
Transakcje stopy procentowej		
swapy stopy procentowej (IRS)	1 154 369	1 595 812
kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	1 609	776
opcje	6 822	2 122
pozostałe	529	1 175
Transakcje walutowe i na złoto		
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	37 859	29 475
forwardy walutowe	56 147	114 757
swapy walutowe (FX-Swap)	55 514	34 253
opcje walutowe i na złoto	39 434	39 699
Transakcje oparte na kapitałowych papierach wartościowych i indeksach giełdowych		
opcje	2 714	2 693
pozostałe	-	-
Transakcje oparte na towarach i metalach szlachetnych		
opcje	55 222	53 415
pozostałe	45 757	45 217
Razem	1 455 976	1 919 394

31.12.2017	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA
Transakcje stopy procentowej		
swapy stopy procentowej (IRS)	967 793	1 533 696
kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	176	-
opcje	6 161	2 252
pozostałe	461	416
Transakcje walutowe i na złoto		
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	56 601	32 407
forwardy walutowe	120 421	185 923
swapy walutowe (FX-Swap)	87 610	173 735
opcje walutowe i na złoto	27 932	24 955
Transakcje oparte na kapitałowych papierach wartościowych i indeksach giełdowych		
opcje	10 225	10 219
pozostałe	-	-
Transakcje oparte na towarach i metalach szlachetnych		
opcje	14 739	14 366
pozostałe	59 225	58 959
Razem	1 351 344	2 036 928

Aktywa oraz zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych wyceniane są do wartości godziwej przez wynik finansowy.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wartości nominalne handlowych instrumentów pochodnych

31.12.2018	UMOWNY TERMIN ZAPADALNOŚCI					RAZEM
	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	
Transakcje stopy procentowej						
swapy stopy procentowej (IRS)	6 273 879	2 949 405	22 245 907	58 730 301	20 813 961	111 013 453
kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	1 950 000	3 200 000	7 100 000	300 000	-	12 550 000
opcje	-	-	872 972	3 143 618	81 448	4 098 038
pozostałe	2 490 966	-	-	-	-	2 490 966
Transakcje walutowe i na złoto						
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS) - waluta zakupiona	-	57 249	269 208	4 888 647	731 927	5 947 031
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS) - waluta sprzedana	-	52 095	267 651	4 892 043	731 933	5 943 722
forwarty walutowe - waluta zakupiona	6 512 520	2 168 174	4 539 882	1 415 653	-	14 636 229
forwarty walutowe - waluta sprzedana	6 516 088	2 181 576	4 601 423	1 421 946	-	14 721 033
swapy walutowe (FX-Swap) - waluta zakupiona	14 560 296	2 444 391	990 310	433 276	-	18 428 273
swapy walutowe (FX-Swap) - waluta sprzedana	14 557 574	2 441 497	975 955	403 277	-	18 378 303
opcje kupione	258 944	773 298	2 684 757	1 453 805	-	5 170 804
opcje sprzedane	261 917	777 948	2 688 626	1 453 805	-	5 182 296
Transakcje oparte na kapitałowych papierach wartościowych i indeksach giełdowych						
opcje	-	-	68 404	49 972	-	118 376
pozostałe	-	-	-	-	-	-
Transakcje oparte na towarach i metalach szlachetnych						
opcje	85 477	242 350	1 261 812	523 425	-	2 113 064
pozostałe	210 460	318 852	371 803	72 384	-	973 499
Razem	53 678 121	17 606 835	48 938 710	79 182 152	22 359 269	221 765 087

31.12.2017	UMOWNY TERMIN ZAPADALNOŚCI					RAZEM
	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	
Transakcje stopy procentowej						
swapy stopy procentowej (IRS)	1 781 188	1 815 069	18 506 468	49 917 986	11 372 737	83 393 448
kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	-	500 000	450 000	-	-	950 000
opcje	-	270 951	1 349 236	3 860 482	11 248	5 491 917
pozostałe	785 253	-	-	-	-	785 253
Transakcje walutowe i na złoto						
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS) - waluta zakupiona	129 765	330 611	911 633	2 661 861	1 164 672	5 198 542
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS) - waluta sprzedana	127 707	323 370	910 417	2 651 187	1 164 672	5 177 353
forwarty walutowe - waluta zakupiona	7 090 041	3 030 242	3 239 011	735 665	-	14 094 959
forwarty walutowe - waluta sprzedana	7 078 207	3 075 685	3 286 933	740 000	-	14 180 825
swapy walutowe (FX-Swap) - waluta zakupiona	13 075 025	5 315 571	1 263 965	-	-	19 654 561
swapy walutowe (FX-Swap) - waluta sprzedana	13 169 617	5 320 541	1 241 015	-	-	19 731 173
opcje kupione	428 084	807 930	2 414 151	502 929	-	4 153 094
opcje sprzedane	429 477	799 227	2 418 390	502 929	-	4 150 023
Transakcje oparte na kapitałowych papierach wartościowych i indeksach giełdowych						
opcje	73 865	-	-	68 404	-	142 269
pozostałe	-	-	-	-	-	-
Transakcje oparte na towarach i metalach szlachetnych						
opcje	4 526	44 052	418 842	135 353	-	602 773
pozostałe	104 966	147 378	233 076	189 527	-	674 947
Razem	44 277 721	21 780 627	36 643 137	61 966 323	13 713 329	178 381 137

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

27. Kredyty i pożyczki udzielone klientom

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według struktury produktowej

	31.12.2018			31.12.2017	
	WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU	WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY	WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ WYNIK	RAZEM	RAZEM
Kredyty na nieruchomości	62 442 290	1 295 388	26 826	63 764 504	58 268 309
Kredyty w rachunku bieżącym	12 154 351	-	-	12 154 351	11 247 655
Kredyty operacyjne	14 685 725	401 500	27 750	15 114 975	16 595 277
Kredyty na inwestycje	19 009 562	-	95 669	19 105 231	18 844 017
Kredyty gotówkowe	13 681 398	-	-	13 681 398	12 190 872
Należności z tytułu kart płatniczych	1 141 961	-	-	1 141 961	1 081 499
Należności faktoringowe	2 459 439	-	-	2 459 439	2 153 913
Pozostałe kredyty i pożyczki	794 079	-	152 385	946 464	1 018 105
Dłużne papiery wartościowe	-	-	-	-	12 749 288
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	-	-	-	-	-
Środki pieniężne w drodze	64 078	-	-	64 078	53 041
Wartość bilansowa brutto	126 432 883	1 696 888	302 630	128 432 401	134 201 976
Odpisy aktualizujące wartość należności (*)	-6 083 286	-	-	-6 083 286	-5 328 798
Wartość bilansowa	120 349 597	1 696 888	302 630	122 349 115	128 873 178

(*) Odpis dotyczący kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody w kwocie 16 723 tys. złotych jest ujęty w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” i nie pomniejsza wartości bilansowej kredytów.

Korporacyjne i municypalne dłużne papiery wartościowe zostały przeniesione do pozycji „Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe. Przed zastosowaniem wymogów MSSF 9, pozycje te prezentowane były jako kredyty i pożyczki udzielone klientom, gdyż były klasyfikowane do kategorii Pożyczki i należności zgodnie z MSR 39.

W związku z zaklasyfikowaniem niektórych kredytów i pożyczek udzielonych klientom (tj. kredytów w części przeznaczonych do syndykacji) do modelu biznesowego, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż składników aktywów finansowych, kredyty te są wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Bank zidentyfikował portfel kredytów nie spełniających testu kryterium SPPI ze względu na występujący w umowach element dźwigni finansowej zwiększający zmienność przepływów pieniężnych, który obejmuje kredyty studenckie, kredyty z dopłatami Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz kilku ekspozycji korporacyjnych. Z tego względu pomimo modelu biznesowego, którego celem jest uzyskiwanie umownych przepływów pieniężnych, dla tych portfeli kredytów występuje konieczność wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Zgodnie z MSSF 9 w momencie rozpoznania utraty wartości odsetki ujmowane w rachunku wyników są liczone od wartości pomniejszonej o odpis na oczekiwane straty kredytowe (netto), natomiast w bilansie odsetki naliczone liczone są od wartości brutto ekspozycji. Różnica jest ujęta w odpisie z tytułu utraty wartości. Wzrost wartości odpisów aktualizujących, oprócz wzrostu wynikającego z uwzględnienia oczekiwanych strat kredytowych odzwierciedlonych w Niepodzielonym wyniku z lat ubiegłych, obejmuje również zmiany odzwierciedlające nowe podejście do ujmowania odsetek.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według struktury podmiotowej

	31.12.2018			31.12.2017	
	WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU	WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY	WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ WYNIK	RAZEM	RAZEM
Należności od przedsiębiorstw	52 738 662	1 696 888	56 407	54 491 957	60 676 737
Należności od ludności	70 329 019	-	152 385	70 481 404	63 442 059
Należności od jednostek budżetowych	3 365 202	-	93 838	3 459 040	10 083 180
Wartość bilansowa brutto	126 432 883	1 696 888	302 630	128 432 401	134 201 976
Odpisy aktualizujące wartość należności (*)	-6 083 286	-	-	-6 083 286	-5 328 798
Wartość bilansowa	120 349 597	1 696 888	302 630	122 349 115	128 873 178

(*) Odpis dotyczący kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody w kwocie 16 723 tys. złotych jest ujęty w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” i nie pomniejsza wartości bilansowej kredytów.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według umownych terminów zapadalności

	31.12.2018			31.12.2017	
	WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU	WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY	WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ WYNIK	RAZEM	RAZEM
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:					
do 1 miesiąca	15 495 044	-	2 332	15 497 376	14 278 559
od 1 do 3 miesięcy	3 535 849	-	15 097	3 550 946	4 550 183
od 3 miesięcy do 1 roku	14 602 154	122 967	52 597	14 777 718	11 110 492
od 1 do 5 lat	36 129 694	536 191	168 618	36 834 503	43 865 360
powyżej 5 lat	51 956 261	1 037 730	61 071	53 055 062	55 107 893
dla których termin zapadalności upłynął	4 713 881	-	2 915	4 716 796	5 289 489
Wartość bilansowa brutto	126 432 883	1 696 888	302 630	128 432 401	134 201 976
Odpisy aktualizujące wartość należności (*)	-6 083 286	-	-	-6 083 286	-5 328 798
Wartość bilansowa	120 349 597	1 696 888	302 630	122 349 115	128 873 178

(*) Odpis dotyczący kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody w kwocie 16 723 tys. złotych jest ujęty w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” i nie pomniejsza wartości bilansowej kredytów.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według walut

	31.12.2018			31.12.2017	
	WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU	WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY	WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ WYNIK	RAZEM	RAZEM
PLN	101 521 368	48 039	302 630	101 872 037	109 437 147
CHF	2 895 803	-	-	2 895 803	3 107 444
EUR	13 803 852	1 648 849	-	15 452 701	13 611 471
USD	1 754 991	-	-	1 754 991	2 485 846
Pozostałe waluty	373 583	-	-	373 583	231 270
Wartość bilansowa	120 349 597	1 696 888	302 630	122 349 115	128 873 178

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

28. Rachunkowość zabezpieczeń

Bank podjął decyzję, aby skorzystać z wyboru, jaki daje MSSF 9, i kontynuuje stosowanie zasad rachunkowości zabezpieczeń zgodnych z MSR 39. Decyzja ta ma zastosowanie do wszystkich relacji zabezpieczających, dla których Bank stosuje i będzie stosowała rachunkowość zabezpieczeń w przyszłości.

Bank na dzień 31 grudnia 2018 roku stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej oraz rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych wyróżniając następujące powiązania zabezpieczające:

- w ramach rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej (FVH, *fair value hedge*):
 - swapy stopy procentowej (IRS) zabezpieczające dłużne papiery wartościowe denominowane w PLN, EUR i USD (dalej: **FVH IRS obligacje**);
- w ramach rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych (CFH, *cash flow hedge*):
 - swapy stopy procentowej (IRS) zabezpieczające portfel kredytów i papierów wartościowych o zmiennym oprocentowaniu w PLN (dalej: **CFH IRS kredyty/obligacje**),
 - swapy stopy procentowej (IRS) zabezpieczające portfel depozytów w PLN i EUR ekonomicznie odpowiadających długoterminowemu zobowiązaniu o zmiennym oprocentowaniu (dalej: **CFH IRS depozyty**),
 - swapy walutowo-procentowe (basis swap) zabezpieczające portfel kredytów o zmiennym oprocentowaniu w CHF oraz portfel depozytów w PLN ekonomicznie odpowiadających długoterminowemu zobowiązaniu o zmiennym oprocentowaniu (dalej **CFH CIRS depozyty/kredyty**),
 - swapy walutowe (FX-Swap) zabezpieczające portfel kredytów o zmiennym oprocentowaniu denominowanych w EUR oraz depozytów terminowych i negocjowanych denominowanych w USD, które ekonomicznie odpowiadają długoterminowym pasywowo zmiennoprocentowym (dalej: **CFH FX-Swap depozyty/kredyty**).

Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej (*fair value hedge*)

Bank stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej dla stałokuponowych dłużnych papierów wartościowych denominowanych w walutach PLN, EUR i USD, dla których instrumentami zabezpieczającymi są swapy stopy procentowej (IRS) w tych samych walutach. Bank zabezpiecza w ten sposób komponent ryzyka stopy procentowej związany ze zmianą wartości godziwej pozycji zabezpieczanej wynikającą wyłącznie ze zmienności rynkowych stóp procentowych (WIBOR, EURIBOR, LIBOR USD). Zabezpieczany komponent ryzyka odpowiadał w przeszłości za znaczącą część zmian wartości godziwej pozycji zabezpieczanej.

Podejście Banku do zarządzania ryzykiem rynkowym, w tym ryzykiem stopy procentowej, oraz szczegóły w zakresie ekspozycji Banku na ryzyko stopy procentowej przedstawione zostały w Nocie 5.2.

Wykorzystywanie instrumentów pochodnych do zabezpieczania ekspozycji na zmiany poziomu stóp procentowych generuje ryzyko kredytowe kontrahenta transakcji pochodnej. Bank minimalizuje to ryzyko m.in. poprzez wymaganie od kontrahenta wpłacenia depozytu zabezpieczającego oraz poprzez rozliczanie transakcji na instrumentach pochodnych z udziałem centralnych izb rozliczeniowych (CCP) stosujących szereg mechanizmów pozwalających na systemowe obniżenie ryzyka niewywiązania się stron z zobowiązań wynikających z zawartych transakcji.

Bank stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej względem powiązania zabezpieczającego, jeśli uzasadnione jest oczekiwanie, że zabezpieczenie będzie miało wysoką skuteczność w kompensowaniu zmian wartości godziwej wynikających z zabezpieczanego ryzyka w przyszłości oraz jeśli ocena efektywności zabezpieczenia wskazuje na jego wysoką skuteczność we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zostało ustanowione to zabezpieczenie.

Zgodnie z podejściem Banku, wskaźnik zabezpieczenia wyznaczany jest jako iloraz wartości godziwej pozycji zabezpieczanej oraz wartości godziwej pozycji zabezpieczającej. Relacja zabezpieczająca zostaje uznana za efektywną, jeśli spełnione są wszystkie poniższe kryteria:

- na podstawie porównania podstawowych parametrów transakcji zabezpieczanych i zabezpieczających można spodziewać się, że efektywność zabezpieczenia będzie wysoka,
- w każdym okresie sprawozdawczym wskaźnik zabezpieczenia należy do przedziału od 80% do 125% lub udział kwoty nieefektywności w nominalnej wartości pozycji zabezpieczanej nie przekracza poziomu określonego w dokumentacji powiązania zabezpieczającego, przy czym kwota nieefektywności rozumiana jest jako suma skumulowanych zmian wartości godziwej pozycji zabezpieczanej i zabezpieczającej,
- w każdym okresie sprawozdawczym symulacja wskaźnika zabezpieczenia w zakładanych scenariuszach ewolucji rynkowych stóp referencyjnych należy do przedziału od 80% do 125%.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W zakresie relacji zabezpieczających wartość godziwą głównymi zidentyfikowanymi przez Bank potencjalnymi źródłami nieefektywności są:

- wpływ ryzyka kredytowego kontrahenta oraz własnego ryzyka kredytowego Banku na wartość godziwą transakcji zabezpieczających (IRS), które nie jest odzwierciedlone w wartości godziwej pozycji zabezpieczanej,
- różnice pomiędzy terminami zapadalności transakcji IRS a terminami zapadalności dłużnych papierów wartościowych,
- różnice w wysokości kuponów odsetkowych generowanych przez pozycję zabezpieczaną i instrumenty zabezpieczające.

Swapy stopy procentowej stosowane przez Bank jako instrumenty zabezpieczające ryzyko stopy procentowej w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku zostały przedstawione w tabelach poniżej.

Wartości nominalne i oprocentowanie instrumentów zabezpieczających ryzyko stopy procentowej w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej

31.12.2018		TERMIN ZAPADALNOŚCI					RAZEM	
POWIĄZANIE ZABEZPIECZAJĄCE	WALUTA	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT		
FVH IRS obligacje	PLN	Wartość nominalna	-	-	-	280 000	200 000	480 000
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	-	-	-	1,8	1,8	1,8
	EUR	Wartość nominalna	262 300	-	-	883 650	836 350	1 982 300
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	0,2	-	-	0,9	0,1	0,5
	USD	Wartość nominalna	-	-	127 830	244 381	499 138	871 349
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	-	-	6,9	4,9	3,7	4,5
Wartość nominalna razem		262 300	-	127 830	1 408 031	1 535 488	3 333 649	

31.12.2017		TERMIN ZAPADALNOŚCI					RAZEM	
POWIĄZANIE ZABEZPIECZAJĄCE	WALUTA	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT		
FVH IRS obligacje	PLN	Wartość nominalna	-	115 000	-	510 500	200 000	825 500
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	-	1,8	-	1,8	1,8	1,8
	EUR	Wartość nominalna	-	-	-	1 028 127	894 658	1 922 785
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	-	-	-	0,6	0,2	0,4
	USD	Wartość nominalna	-	-	-	205 397	601 429	806 826
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	-	-	-	5,6	2,7	3,4
Wartość nominalna razem		-	115 000	-	1 744 024	1 696 087	3 555 111	

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wpływ zabezpieczenia ryzyka stopy procentowej poprzez rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej na bilans i wynik finansowy

31.12.2018	POWIĄZANIE FVH IRS OBLIGACJE - ZABEZPIECZENIE PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH WYCENIANYCH WG		RAZEM
	ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU	WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY	
INSTRUMENTY ZABEZPIELAJĄCE			
Wartość nominalna	200 000	3 133 649	3 333 649
Wartość bilansowa – aktywa	-	21 166	21 166
Wartość bilansowa – zobowiązania	9 592	134 080	143 672
Nazwa linii w bilansie, w której zaprezentowano instrument zabezpieczający	Instrumenty zabezpieczające	Instrumenty zabezpieczające	Instrumenty zabezpieczające
Kwota zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego wykorzystana jako podstawa do oszacowania nieefektywności zabezpieczenia	-7 560	48 638	41 078
Kwota nieefektywności zabezpieczenia rozpoznana w rachunku zysków i strat w linii „Wynik z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej”	-78	2 933	2 855
POZYCJE ZABEZPIECZANE			
Wartość bilansowa – aktywa	208 402	3 335 538	3 543 940
Skumulowana kwota korekty do wartości godziwej pozycji zabezpieczanej uwzględniona w wartości bilansowej pozycji zabezpieczanej ujętej w bilansie – aktywa	8 700	124 954	133 654
Nazwa linii w bilansie, w której zaprezentowano pozycję zabezpieczaną	Instrumenty zabezpieczające	Instrumenty zabezpieczające	Instrumenty zabezpieczające
Zmiana wartości pozycji zabezpieczanej wykorzystana jako podstawa do oszacowania nieefektywności zabezpieczenia	7 476	-45 707	-38 231
Skumulowana kwota korekty do wartości godziwej pozycji zabezpieczanej pozostająca w bilansie dla tych pozycji zabezpieczanych, dla których zaprzestano korygowania pozycji bilansowej o korekty do wartości godziwej	-	-	-

31.12.2017	POWIĄZANIE FVH IRS OBLIGACJE - ZABEZPIECZENIE PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH WYCENIANYCH WG		RAZEM
	ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU	WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY	
INSTRUMENTY ZABEZPIELAJĄCE			
Wartość nominalna	255 500	3 299 611	3 555 111
Wartość bilansowa – aktywa	365	16 131	16 496
Wartość bilansowa – zobowiązania	2 357	183 745	186 102
Nazwa linii w bilansie, w której zaprezentowano instrument zabezpieczający	Instrumenty zabezpieczające	Instrumenty zabezpieczające	Instrumenty zabezpieczające
Kwota zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego wykorzystana jako podstawa do oszacowania nieefektywności zabezpieczenia w danym okresie	40	67 220	67 260
Kwota nieefektywności zabezpieczenia rozpoznana w rachunku zysków i strat w linii „Wynik z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej”	51	4 494	4 545
POZYCJE ZABEZPIECZANE			
Wartość bilansowa – aktywa	257 067	3 607 290	3 864 357
Skumulowana kwota korekty do wartości godziwej pozycji zabezpieczanej uwzględniona w wartości bilansowej pozycji zabezpieczanej ujętej w bilansie – aktywa	1 224	220 649	221 873
Nazwa linii w bilansie, w której zaprezentowano pozycję zabezpieczaną	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - Dostępne do sprzedaży	
Zmiana wartości pozycji zabezpieczanej wykorzystana jako podstawa do oszacowania nieefektywności zabezpieczenia w danym okresie	-40	-62 575	-62 615
Skumulowana kwota korekty do wartości godziwej pozycji zabezpieczanej pozostająca w bilansie dla tych pozycji zabezpieczanych, dla których zaprzestano korygowania pozycji bilansowej o korekty do wartości godziwej	-	-	-

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych (*cash flow hedge*)

Bank wykorzystuje:

- walutowe swapy stopy procentowej (basis swap) do zabezpieczenia ekspozycji na ryzyko stopy procentowej związane ze zmiennością rynkowych stawek referencyjnych (WIBOR, LIBOR CHF) oraz ekspozycji na ryzyko walutowe. Instrumentami zabezpieczanymi w tym powiązaniu są portfele kredytów o zmiennym oprocentowaniu denominowanych w CHF oraz depozytów w PLN, które ekonomicznie odpowiadają długoterminowemu zobowiązaniu o zmiennym oprocentowaniu. Transakcje CIRS podlegają dekompozycji na składnik zabezpieczający portfel aktywów oraz składnik zabezpieczający portfel zobowiązań,
- swapy stopy procentowej (IRS) do zabezpieczenia ekspozycji na ryzyko stopy procentowej związane ze zmiennością rynkowych stawek referencyjnych (WIBOR), generowane przez portfel kredytów i papierów wartościowych o zmiennym oprocentowaniu denominowanych w PLN,
- swapy walutowe (FX-Swap) do zabezpieczenia ekspozycji na ryzyko stopy procentowej związane ze zmiennością rynkowych stawek referencyjnych (EURIBOR) i ekspozycji na ryzyko walutowe generowanych przez portfele kredytów o zmiennym oprocentowaniu denominowanych w EUR oraz depozytów terminowych i negocjowanych denominowanych w USD, które ekonomicznie odpowiadają długoterminowemu pasywowi zmiennoprocentowemu,
- swapy stopy procentowej (IRS) do zabezpieczenia ekspozycji na ryzyko stopy procentowej związane ze zmiennością rynkowych stawek referencyjnych (WIBOR, EURIBOR), generowane przez portfele depozytów denominowanych w PLN i EUR, które ekonomicznie odpowiadają długoterminowemu zobowiązaniu o zmiennym oprocentowaniu.

Podejście Banku do zabezpieczania ryzyka stopy procentowej poprzez rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych jest takie same, jak opisane powyżej podejście stosowane w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej, tj. zabezpieczany jest komponent ryzyka stopy procentowej związany wyłącznie ze zmiennością rynkowych stóp procentowych (w przypadku rachunkowości przepływów pieniężnych są to: WIBOR, EURIBOR, LIBOR USD, LIBOR CHF).

Podejście Banku do zarządzania ryzykiem rynkowym, w tym ryzykiem stopy procentowej i ryzykiem walutowym, oraz szczegóły w zakresie ekspozycji Banku na ryzyko stopy procentowej i ryzyko walutowe przedstawione zostały w Nocie 5.2.

Tak jak w przypadku rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej, wykorzystywanie instrumentów pochodnych do zabezpieczania ekspozycji na ryzyko stopy procentowej i ryzyko walutowe generuje ryzyko kredytowe kontrahenta transakcji pochodnej, które nie jest rekompensowane przez pozycję zabezpieczaną. Bank zarządza tym ryzykiem w podobny sposób, jak w przypadku rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej.

Bank stosuje rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych względem powiązania zabezpieczającego, jeśli uzasadnione jest oczekiwanie, że zabezpieczenie będzie miało wysoką skuteczność w kompensowaniu zmiany w przepływach pieniężnych wynikającej z zabezpieczanego ryzyka w przyszłości oraz jeśli ocena efektywności zabezpieczenia wskazuje na jego wysoką skuteczność we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zostało ustanowione zabezpieczenie. Ocena przeprowadzana jest z wykorzystaniem metody derywatu hipotetycznego.

Zgodnie z polityką Banku, aby relacja zabezpieczająca została uznana za efektywną, powinny zostać spełnione wszystkie poniższe kryteria:

- współczynnik korelacji między rynkową stawką referencyjną instrumentów zabezpieczanych i rynkową stawką referencyjną instrumentów zabezpieczających jest wysoki,
- prognozowane przepływy odsetkowe generowane przez instrumenty zabezpieczane są nie niższe niż prognozowane przepływy odsetkowe generowane przez instrumenty zabezpieczające,
- w każdym okresie sprawozdawczym iloraz wartości godziwej pozycji zabezpieczanej oraz wartości godziwej pozycji zabezpieczającej należy do przedziału od 80% do 125% lub udział kwoty nieefektywności w nominalnej wartości pozycji zabezpieczanej nie powinien przekraczać poziomu określonego w dokumentacji powiązania zabezpieczającego, przy czym kwota nieefektywności rozumiana jest jako suma skumulowanych zmian wartości godziwej pozycji zabezpieczanej i zabezpieczającej,
- w każdym okresie sprawozdawczym iloraz zmian wartości godziwej pozycji zabezpieczanej oraz zabezpieczającej na skutek równoległego przesunięcia krzywej dochodowości o 100 punktów bazowych w górę i dół powinien należeć do przedziału od 80% do 125%.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W przypadku zabezpieczania ryzyka stopy procentowej i ryzyka walutowego portfeli kredytów i depozytów, przyjęto sposób zarządzania tymi portfelami umożliwiający regularne włączanie do relacji zabezpieczającej nowych transakcji oraz wyłączenie z relacji zabezpieczającej transakcji na skutek spłaty lub zaklasyfikowania ich do pozycji zagrożonych. W wyniku tego ekspozycja tych portfeli na ryzyko stopy procentowej i ryzyko walutowe ulega ciągłym zmianom. Ze względu na częste zmiany struktury terminowej portfeli, Bank uznał za zasadne dynamiczne wyznaczanie pozycji zabezpieczanych oraz dopuszcza ewentualne dopasowywanie pozycji zabezpieczających do tych zmian.

W zakresie relacji zabezpieczających przepływy pieniężne głównymi zidentyfikowanymi przez Grupę potencjalnymi źródłami nieefektywności są:

- wpływ ryzyka kredytowego kontrahenta oraz własnego ryzyka kredytowego Banku na wartość godziwą instrumentów zabezpieczających, tj. swapów na stopę procentową (IRS), walutowych swapów na stopę procentową (basis swap) oraz swapów walutowych (FX swap), które nie jest odzwierciedlone w wartości godziwej pozycji zabezpieczanej,
- różnice pomiędzy częstotliwościami przeszacowania instrumentów zabezpieczających i zabezpieczanych kredytów i depozytów.

Wartości nominalne i oprocentowanie instrumentów pochodnych zabezpieczających

31.12.2018		TERMIN ZAPADALNOŚCI					RAZEM	
POWIĄZANIE ZABEZPIECZAJĄCE	WALUTA	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT		
CFH IRS kredyty	PLN	Wartość nominalna	1 400 000	-	200 000	2 800 000	4 200 000	8 600 000
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	3,7	-	3,5	3,4	2,6	3,0
CFH IRS depozyty	PLN	Wartość nominalna	-	-	-	242 000	207 000	449 000
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	-	-	-	1,8	1,8	1,8
	EUR	Wartość nominalna	-	-	-	658 760	-	658 760
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	-	-	-	-0,3	-	-0,3
CFH CIRS depozyty/kredyty	CHF/PLN	Wartość nominalna	-	-	6 745 876	1 747 759	3 196 115	11 689 750
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	-	-	-	-	-	-
		Średni kurs CHF/PLN	-	-	-	-	-	-
CFH FX Swap depozyty/kredyty	EUR/PLN	Wartość nominalna	2 420 194	864 917	1 395 524	-	-	4 680 635
		Średni kurs EUR/PLN	4,3	4,3	4,4	-	-	4,4
	EUR/USD	Wartość nominalna	826 421	786 249	-	-	-	1 612 670
		Średni kurs EUR/USD	1,1	1,2	-	-	-	1,2
Wartość nominalna razem		4 646 615	1 651 166	8 341 400	5 448 519	7 603 115	27 690 815	

31.12.2017		TERMIN ZAPADALNOŚCI					RAZEM	
POWIĄZANIE ZABEZPIECZAJĄCE	WALUTA	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT		
CFH IRS kredyty	PLN	Wartość nominalna	-	-	-	3 600 000	-	3 600 000
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	-	-	-	3,7	-	3,7
CFH IRS depozyty	PLN	Wartość nominalna	-	-	15 000	-	197 000	212 000
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	-	-	1,8	-	1,8	1,8
	EUR	Wartość nominalna	-	-	-	363 702	-	363 702
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	-	-	-	-0,3	-	-0,3
CFH CIRS depozyty/kredyty	CHF/PLN	Wartość nominalna	-	-	1 635 139	7 842 510	3 431 241	12 908 890
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	-	-	-	-	-	-
		Średni kurs CHF/PLN	-	-	-	-	-	-
CFH FX Swap depozyty/kredyty	EUR/PLN	Wartość nominalna	602 846	381 072	1 025 307	-	-	2 009 225
		Średni kurs EUR/PLN	4,4	4,3	4,4	-	-	4,4
Wartość nominalna razem		602 846	381 072	2 675 446	11 806 212	3 628 241	19 093 817	

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wpływ zabezpieczenia przepływów pieniężnych na bilans i wynik finansowy

31.12.2018	RYZYO STOPY PROCENTOWEJ		RYZYO STOPY PROCENTOWEJ / WALUTOWE	
	CFH IRS KREDYTY/ OBLIGACJE	CFH IRS DEPOZYTY	CFH CIRS DEPOZYTY/ KREDYTY	CFH FX-SWAP DEPOZYTY/KREDYTY
RODZAJ POWIĄZANIA				
INSTRUMENTY ZABEZPIEZAJĄCE				
Wartość nominalna	8 600 000	1 107 760	11 689 750	6 293 305
Wartość bilansowa – aktywa	261 759	-	-	30 640
Wartość bilansowa – zobowiązania	-	15 613	745 171	600
Nazwa linii w bilansie, w której zaprezentowano instrument zabezpieczający	Instrumenty zabezpieczające	Instrumenty zabezpieczające	Instrumenty zabezpieczające	Instrumenty zabezpieczające
Zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego stanowiące podstawę wyznaczenia kwoty nieefektywności zabezpieczenia	-101 639	-10 856	9 369	-175
Zyski lub straty wynikające z zabezpieczenia pozycji netto, ujęte w odrębnej linii pozostałych całkowitych dochodów	-	-	-	-
Kwota nieefektywności zabezpieczenia rozpoznana w rachunku zysków i strat w linii „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy”	205	-	-23	7
Kwota przeniesiona z kapitału z tytułu rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych do rachunku zysków i strat jako korekta rekłasyfikacyjna	-	-	-	-
Nazwa linii w rachunku zysków i strat, w której ujęto korektę rekłasyfikacyjną	Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy
POZYCJE ZABEZPIEZANE				
Kwota zmiany wartości godziwej derywatu hipotetycznego reprezentującego pozycję zabezpieczaną, która to zmiana jest podstawą do oszacowania nieefektywności zabezpieczenia w danym okresie	101 639	10 856	-13 313	185
Saldo pozycji kapitału z tytułu CFH dla relacji, dla których rachunkowość zabezpieczeń będzie kontynuowana po zakończeniu danego okresu sprawozdawczego	150 374	-11 975	-86 447	-412
Saldo pozostające w pozycji kapitału z tytułu CFH dla tych relacji, dla których rachunkowość zabezpieczeń nie jest już stosowana	-	-	-	-

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wpływ zabezpieczenia przepływów pieniężnych na bilans i wynik finansowy

31.12.2017 RODZAJ POWIĄZANIA	RYZYSKO STOPY PROCENTOWEJ		RYZYSKO STOPY PROCENTOWEJ /WALUTOWE	
	CFH IRS KREDYTY/ OBLIGACJE	CFH IRS DEPOZYTY	CFH CIRS DEPOZYTY/ KREDYTY	CFH FX-SWAP DEPOZYTY/KREDYTY
INSTRUMENTY ZABEZPIECZAJĄCE				
Wartość nominalna	3 600 000	575 702	12 908 890	2 009 225
Wartość bilansowa – aktywa	199 832	839	-	42 229
Wartość bilansowa – zobowiązania	-	1 700	674 529	-
Nazwa linii w bilansie, w której zaprezentowano instrument zabezpieczający	Instrumenty zabezpieczające	Instrumenty zabezpieczające	Instrumenty zabezpieczające	Instrumenty zabezpieczające
Zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego stanowiące podstawę wyznaczenia kwoty nieefektywności zabezpieczenia	-59 492	1 007	23 185	2 207
Zyski lub straty wynikające z zabezpieczenia pozycji netto, ujęte w odrębnej linii pozostałych całkowitych dochodów	-	-	-	-
Kwota nieefektywności zabezpieczenia rozpoznana w rachunku zysków i strat w linii „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy”	-190	-	-36	-2
Kwota przeniesiona z kapitału z tytułu rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych do rachunku zysków i strat jako korekta reklasifikacyjna	-	-	-	-
Nazwa linii w rachunku zysków i strat, w której ujęto korektę reklasifikacyjną	Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy
POZYCJE ZABEZPIECZANE				
Kwota zmiany wartości godziwej derywatu hipotetycznego reprezentującego pozycję zabezpieczaną, która to zmiana jest podstawą do oszacowania nieefektywności zabezpieczenia w danym okresie	59 492	(1 007)	(43 838)	(2 191)
Saldo pozycji kapitału z tytułu CFH dla relacji, dla których rachunkowość zabezpieczeń będzie kontynuowana po zakończeniu danego okresu sprawozdawczego	101 635	1 008	-95 804	-258
Saldo pozostające w pozycji kapitału z tytułu CFH dla tych relacji, dla których rachunkowość zabezpieczeń nie jest już stosowana	-	-	-	-

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zmiany stanu kapitału z aktualizacji wyceny z tytułu wyceny instrumentów pochodnych zabezpieczających w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych (cash flow hedge)

	2018	2017
Stan na początek okresu	6 581	39 724
RYZIKO STOPY PROCENTOWEJ		
Zyski lub straty wynikające z zabezpieczenia, ujęte w pozostałych całkowitych dochodach w ciągu okresu sprawozdawczego	35 756	-58 480
Część straty przeniesiona do rachunku zysków i strat w związku z brakiem oczekiwania wystąpienia pozycji zabezpieczanej	-	-56
Kwota przeniesiona z kapitału z tytułu rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych do rachunku zysków i strat jako korekta reklasifikacyjna, w tym do:	-	-
wyniku z tytułu odsetek	-	-
wyniku z pozycji wymiany	-	-
Kwota przeniesiona z kapitału z tytułu rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych i ujęta jako korekta wartości bilansowej aktywa lub zobowiązania niefinansowego będącego przedmiotem zabezpieczanej transakcji	-	-
RYZIKO STOPY PROCENTOWEJ / RYZIKO WALUTOWE		
Zyski lub straty wynikające z zabezpieczenia, ujęte w pozostałych całkowitych dochodach w ciągu okresu sprawozdawczego	9 203	25 393
Część straty przeniesiona do rachunku zysków i strat w związku z brakiem oczekiwania wystąpienia pozycji zabezpieczanej	-	-
Kwota przeniesiona z kapitału z tytułu rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych do rachunku zysków i strat jako korekta reklasifikacyjna, w tym do:	-	-
wyniku z tytułu odsetek	-	-
wyniku z pozycji wymiany	-	-
Kwota przeniesiona z kapitału z tytułu rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych i ujęta jako korekta wartości bilansowej aktywa lub zobowiązania niefinansowego będącego przedmiotem zabezpieczanej transakcji	-	-
Stan na koniec okresu	51 540	6 581

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

29. Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe

	31.12.2018	31.12.2017
Dłużne papiery wartościowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	11 130 367	X
Dłużne papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	26 904 574	X
Instrumenty kapitałowe wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	232 830	X
Instrumenty kapitałowe obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	65 408	X
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży (AFS)	X	33 136 044
Kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży (AFS)	X	123 128
Utrzymywane do terminu wymagalności	X	3 366 824
Razem	38 333 179	36 625 996

Bank przeniósł korporacyjne i municypalne dłużne papiery wartościowe do pozycji „Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe z pozycji „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”. Przed zastosowaniem wymogów MSSF 9, pozycje te prezentowane były jako „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”, gdyż były klasyfikowane do kategorii pożyczki i należności zgodnie z MSR 39.

Dłużne papiery wartościowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu

	31.12.2018	31.12.2017
Papiery wartościowe emitowane przez instytucje rządowe szczebla centralnego	5 111 495	X
bony skarbowe	-	X
obligacje skarbowe	5 111 495	X
Papiery wartościowe emitowane przez banki centralne	13 798	X
Papiery wartościowe emitowane przez przedsiębiorstwa	3 426 605	X
Papiery wartościowe emitowane przez jednostki samorządowe	2 578 469	X
Razem	11 130 367	X
w tym utrata wartości aktywów	-59 289	X

Dłużne papiery wartościowe wyceniane wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody

	31.12.2018	31.12.2017
Papiery wartościowe emitowane przez instytucje rządowe szczebla centralnego	15 447 380	X
bony skarbowe	-	X
obligacje skarbowe	15 197 169	X
pozostałe	250 211	X
Papiery wartościowe emitowane przez banki centralne	2 985 696	X
Papiery wartościowe emitowane przez banki	3 418 866	X
Papiery wartościowe emitowane przez przedsiębiorstwa	1 985 860	X
Papiery wartościowe emitowane przez jednostki samorządowe	3 066 772	X
Razem	26 904 574	X
Odpis z tytułu utraty wartości (*)	-28 207	X

(*) Odpis dotyczący dłużnych papierów wartościowych wycenianych wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody jest ujęty w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” i nie pomniejsza wartości bilansowej.

Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży (AFS)

	31.12.2018	31.12.2017
Papiery wartościowe emitowane przez instytucje rządowe szczebla centralnego	X	21 417 279
bony skarbowe	X	-
obligacje skarbowe	X	21 417 279
Papiery wartościowe emitowane przez banki centralne	X	11 066 168
Papiery wartościowe emitowane przez przedsiębiorstwa	X	-
Papiery wartościowe emitowane przez jednostki samorządowe	X	652 597
Razem	X	33 136 044
w tym utrata wartości aktywów	X	-

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Dłużne papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności (HTM)

	31.12.2018	31.12.2017
Papiery wartościowe emitowane przez instytucje rządowe szczebla centralnego	X	3 335 371
bony skarbowe	X	-
obligacje skarbowe	X	3 335 371
Papiery wartościowe emitowane przez banki centralne	X	31 453
Razem	X	3 366 824
w tym utrata wartości aktywów	X	-

Instrumenty kapitałowe wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Portfel instrumentów kapitałowych wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody obejmuje inwestycje, które Bank uznaje za strategiczne.

	WARTOŚĆ GODZIWA NA 31.12.2018	DYWIDENDY UJĘTE W ROKU 2018
Podmiot X z branży budowlanej	38 299	-
Podmiot Y z branży budowlanej	5 151	-
Podmiot udzielający informacji kredytowej	172 561	18 833
Podmiot infrastrukturalny polskiego sektora bankowego	13 136	784
Pośrednik w transakcjach pomiędzy podmiotami finansowymi	3 683	-
Razem	232 830	19 617

W 2018 roku w wyniku podjętych decyzji Bank dokonała sprzedaży następujących inwestycji w instrumenty kapitałowe wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Zrealizowany wynik na sprzedaży tych inwestycji został przeniesiony do pozycji „Pozostałe kapitały rezerwowe”.

	WARTOŚĆ GODZIWA NA DZIEŃ ZAPRZESTANIA UJMOWANIA	WYNIK NETTO Z TYTUŁU ZBYCIA
Podmiot X z branży budowlanej	823	8
Podmiot Y z branży budowlanej	766	621
Pośrednik w transakcjach pomiędzy podmiotami finansowymi	151	63
Razem	1 740	692

Instrumenty kapitałowe obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

	31.12.2018	31.12.2017
Akcje	65 408	X
Razem	65 408	X

Kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży (AFS)

	31.12.2018	31.12.2017
Akcje	X	123 128
Razem	X	123 128
w tym utrata wartości aktywów	X	-1 020

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Dłużne papiery wartościowe inwestycyjne (lokacyjne) według umownych terminów zapadalności

	31.12.2018	31.12.2017
Dłużne papiery wartościowe, w tym:		
do 1 miesiąca	3 724 720	11 097 621
od 1 do 3 miesięcy	134 911	121 753
od 3 miesięcy do 1 roku	2 919 847	6 037 318
od 1 do 5 lat	19 591 668	11 599 628
powyżej 5 lat	11 663 795	7 646 548
Razem	38 034 941	36 502 868

Dłużne papiery wartościowe inwestycyjne (lokacyjne) według walut

	31.12.2018	31.12.2017
PLN	31 926 297	32 742 429
EUR	2 967 951	2 091 122
USD	3 140 693	1 669 317
Razem	38 034 941	36 502 868

30. Aktywa i zobowiązania przeznaczone do sprzedaży

Zgodnie z MSSF 5 „Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana”, Bank wyodrębnił w pozycji „Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży” aktywa trwale spełniające odpowiednie wymogi MSSF 5 dotyczące klasyfikacji do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży zakwalifikowano:

- nieruchomości,
- pozostałe aktywa rzeczowe.

Poniżej przedstawiono aktywa przeznaczone do sprzedaży:

	31.12.2018	31.12.2017
AKTYWA PRZEZNACZONE DO SPRZEDAŻY		
Rzeczowe aktywa trwale	11 550	28 082
Inne aktywa	-	23 368
Razem aktywa	11 550	51 450

Zmiany stanu aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży przedstawia tabela poniżej

AKTYWA PRZEZNACZONE DO SPRZEDAŻY	2018	2017
Stan na początek okresu	51 450	48 277
Zwiększenia, w tym:	14	4 362
przeniesienie z własnego majątku rzeczowego	-	2 580
przeniesienie z nieruchomości inwestycyjnych	-	15
inne	14	1 767
Zmniejszenia, w tym:	-39 914	-1 189
przeniesienie do rzeczowych aktywów trwałych	-28 425	-
zbycie aktywów	-10 637	-302
inne	-852	-887
Stan na koniec okresu	11 550	51 450

Rozliczenie sprzedaży pozostałych aktywów przeznaczonych do sprzedaży przedstawia się następująco:

	2018	2017
Przychody ze sprzedaży	47 245	1 798
Wartość bilansowa zbytych aktywów netto (łącznie z kosztami sprzedaży)	-12 530	-307
Zysk/strata brutto na sprzedaży	34 715	1 491

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

31. Inwestycje w jednostkach zależnych

Skrócone informacje o jednostkach zależnych na dzień 31 grudnia 2018 roku (*)

NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	PRZEDMIOT DZIAŁALNOŚCI	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA	PRZYCHODY	ZYSK/STRATA	POSIADANE UDZIAŁY %	WARTOŚĆ BILANSOWA UDZIAŁÓW
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	Warszawa	Maklerska	884 512	738 735	97 642	24 805	100,00	56 332
Pekao Investment Banking S.A.	Warszawa	Maklerska	331 246	68 325	45 497	9 637	100,00	274 334
Pekao Faktoring Sp. z o.o.	Lublin	Usługi faktoringowe	2 270 156	2 205 183	52 766	13 676	100,00	50 268
Pekao Fundusz Kapitałowy Sp. z o.o. (w likwidacji)	Warszawa	Doradztwo gospodarcze	52 512	44	584	377	100,00	51 380
Pekao Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A. (w likwidacji)	Warszawa	Zarządzanie funduszami emerytalnymi	63 554	1 164	7 663	3 004	100,00	61 834
Pekao Financial Services Sp. z o.o.	Warszawa	Agent transferowy	42 780	8 479	53 796	3 926	66,50	4 500
Pekao Leasing Sp. z o.o.	Warszawa	Usługi leasingowe	5 910 200	5 412 467	194 174	47 625	100,00	278 798
Centrum Kart S.A.	Warszawa	Finansowa, pomocnicza	44 993	13 182	160	332	100,00	17 592
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	Warszawa	Bankowa	2 414 484	2 096 196	66 724	2 554	100,00	233 823
Pekao Property S.A.	Warszawa	Działalność deweloperska	26 271	40	272	-114	100,00	26 460
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o.o.	Kraków	Usługi call-center	21 427	9 192	24 510	3 243	100,00	522
Pekao Investment Management S.A. (**)	Warszawa	Holdingsowa	310 235	28 676	343 082	90 201	100,00	605 794
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o.	Warszawa	Pośrednictwo finansowe	96 341	60 425	54 103	5 034	100,00	21 119
Razem								1 682 756

Skrócone informacje o jednostkach zależnych na dzień 31 grudnia 2017 roku (*)

NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	PRZEDMIOT DZIAŁALNOŚCI	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA	PRZYCHODY	ZYSK/STRATA	POSIADANE UDZIAŁY %	WARTOŚĆ BILANSOWA UDZIAŁÓW
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	Warszawa	Maklerska	885 067	730 125	120 135	33 128	100,00	56 332
Pekao Investment Banking S.A.	Warszawa	Maklerska	403 785	146 034	46 580	4 697	100,00	274 334
Pekao Faktoring Sp. z o.o.	Lublin	Usługi faktoringowe	1 335 539	1 273 190	44 057	11 000	100,00	50 268
Pekao Fundusz Kapitałowy Sp. z o.o. (w likwidacji)	Warszawa	Doradztwo gospodarcze	52 152	61	596	373	100,00	51 380
Pekao Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	Warszawa	Zarządzanie funduszami emerytalnymi	46 699	7 175	18 002	-3 116	100,00	72 589
Pekao Financial Services Sp. z o.o.	Warszawa	Agent transferowy	33 427	5 387	37 505	5 967	100,00	4 500
Pekao Leasing Sp. z o.o.	Warszawa	Usługi leasingowe	4 730 736	4 242 964	165 691	34 824	100,00	278 798
Centrum Kart S.A.	Warszawa	Finansowa, pomocnicza	44 805	12 616	197	755	100,00	17 592
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	Warszawa	Bankowa	1 966 897	1 636 798	66 117	5 774	100,00	233 823
Pekao Property S.A.	Warszawa	Działalność deweloperska	47 588	21 243	13	-24 476	100,00	26 774
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o.o.	Kraków	Usługi call-center	19 506	8 750	22 056	3 805	100,00	522
Pekao Investment Management S.A. (**)	Warszawa	Holdingsowa	366 753	33 634	29 370	5 811	100,00	605 794
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o.	Warszawa	Pośrednictwo finansowe	66 603	35 720	5 159	316	100,00	21 119
Razem								1 693 825

(*) Dane dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego.

(**) Dane skonsolidowane razem z danymi spółki Pekao TFI S.A.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zmiany wartości inwestycji w jednostkach zależnych

	2018	2017
Stan na początek okresu	1 063 825	1 063 050
Zwiększenia, w tym:	-	635 375
zakup	-	596 995
przeniesienie z pozycji inwestycje w jednostkach stowarzyszonych	-	27 551
rozliczenie rachunkowości zabezpieczeń	-	10 829
Zmniejszenia, w tym:	-11 069	-4 600
zmiana stanu odpisów z tytułu trwałej utraty wartości	-11 069	-4 600
likwidacja	-	-
Stan na koniec okresu	1 682 756	1 693 825

Struktura inwestycji w jednostkach zależnych

	31.12.2018	31.12.2017
Inwestycje w jednostkach zależnych, w tym:		
w bankach	233 823	233 823
w innych podmiotach sektora finansowego	1 371 093	1 381 326
w podmiotach sektora niefinansowego	77 840	78 676
Razem	1 682 756	1 693 825

32. Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych

Skrócone informacje o jednostkach stowarzyszonych na dzień 31 grudnia 2018 roku (*)

NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	PRZEDMIOT DZIAŁALNOŚCI	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA	PRZYCHODY	ZYSK/STRATA	POSIADANE UDZIAŁY %	WARTOŚĆ BILANSOWA UDZIAŁÓW
CPF Management	Tortola, British Virgin Islands	Doradca i biznesowa – nie prowadzi działalności	b.d	b.d	b.d	b.d	40,00	-
Razem								-

Skrócone informacje o jednostkach stowarzyszonych na dzień 31 grudnia 2017 roku (*)

NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	PRZEDMIOT DZIAŁALNOŚCI	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA	PRZYCHODY	ZYSK/STRATA	POSIADANE UDZIAŁY %	WARTOŚĆ BILANSOWA UDZIAŁÓW
CPF Management	Tortola, British Virgin Islands	Doradca i biznesowa – nie prowadzi działalności	b.d	b.d	b.d	b.d	40,00	-
Razem								-

(*) Dane dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego.

Zmiany wartości inwestycji w jednostkach stowarzyszonych

	2018	2017
Stan na początek okresu	-	27 552
Zmniejszenia, w tym	-	-27 552
przeniesienie do pozycji inwestycje w jednostkach zależnych	-	-27 552
Stan na koniec okresu	-	-

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku, Bank nie posiadał inwestycji w jednostkach współkontrolowanych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

33. Wartości niematerialne

	31.12.2018	31.12.2017
Wartości niematerialne, w tym:	580 530	576 686
koszty prac rozwojowych	3	1 073
patenty i licencje	428 767	471 554
inne	5 434	5 344
nakłady na wartości niematerialne	146 326	98 715
Wartość firmy	52 635	52 635
Razem	633 165	629 321

Pozycja „Wartość firmy” zawiera:

- wartość firmy powstała w związku z przeniesieniem części majątku Banku BPH S.A., w postaci zorganizowanej części przedsiębiorstwa, na Bank Pekao S.A. Wartość firmy przeniesiona na Bank Pekao S.A. jest częścią wartości firmy powstałej w wyniku nabycia przez Bank BPH S.A. Pierwszego Komercyjnego Banku S.A. „PKBL” w Lublinie i dotyczy tylko tych oddziałów Banku PKBL, które zostały przeniesione do Banku Pekao S.A. w ramach integracji banków. Ustalono najmniejsze możliwe do zidentyfikowania ośrodki wypracowujące środki pieniężne, do których przypisano wartość firmy PKBL w kwocie 51 675 tys. złotych.
- wartość firmy powstała w wyniku nabycia Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej im. Mikołaja Kopernika przez Bank Pekao S.A. Ustalono najmniejsze możliwe do zidentyfikowania ośrodki wypracowujące środki pieniężne, do których przypisano wartość firmy w kwocie 960 tys. złotych.

W odniesieniu do wartości firmy testy na utratę wartości są przeprowadzane corocznie bez względu na to, czy istnieją przesłanki, które wskazują, iż nastąpiła utrata wartości.

Testy na utratę wartości przeprowadza się poprzez porównanie wartości bilansowej ośrodków wypracowujących środki pieniężne („CGU”), łącznie z wartością firmy, z ich wartością odzyskiwalną. Wartość odzyskiwalna szacowana jest na podstawie wartości użytkowej CGU. Wartość użytkowa to bieżąca, szacunkowa wartość przyszłych przepływów pieniężnych za okres 5 lat z uwzględnieniem wartości rezydualnej CGU. Wartość rezydualna CGU została skalkulowana poprzez ekstrapolację projekcji przepływów pieniężnych poza okres prognozy, przy zastosowaniu stopy wzrostu przyjętej na poziomie 2,5%. Prognozy przepływów pieniężnych opierają się na założeniach zawartych w budżecie na rok 2019 oraz planie finansowym na lata 2020-2023. Do dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych zastosowano stopę dyskonta w wysokości 8,88%, uwzględniającą stopę wolną od ryzyka oraz premię za ryzyko.

Testy na utratę wartości przeprowadzone na dzień 31 grudnia 2018 roku wykazały nadwyżkę wartości odzyskiwanej nad wartością bilansową CGU i w związku z tym nie stwierdzono utraty wartości CGU.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniżej zostały przedstawione zmiany pozycji wartości niematerialnych w ciągu okresu sprawozdawczego

2018	KOSZTY PRAC ROZWOJOWYCH	PATENTY I LICENCJE	INNE	NAKLĄDY NA WARTOŚCI NIEMATERIALNE	WARTOŚĆ FIRMY	RAZEM
WARTOŚĆ BRUTTO						
Stan na początek okresu	89 929	2 439 080	35 412	98 715	52 635	2 715 771
Zwiększenia, w tym:	-	126 458	1 681	177 114	-	305 253
nabycie	-	-	-	168 582	-	168 582
inne	-	3	-	8 532	-	8 535
przeniesienie z nakładów inwestycyjnych	-	126 455	1 681	-	-	128 136
Zmniejszenia, w tym:	-17 474	-21 663	-2 537	-129 503	-	-171 177
likwidacja	-17 474	-21 663	-1 199	-	-	-40 336
sprzedaż	-	-	-1 338	-	-	-1 338
inne	-	-	-	-1 367	-	-1 367
przeniesienie z nakładów inwestycyjnych	-	-	-	-128 136	-	-128 136
Stan na koniec okresu	72 455	2 543 875	34 556	146 326	52 635	2 849 847
UMORZENIE						
Stan na początek okresu	88 856	1 967 526	30 068	-	-	2 086 450
Amortyzacja	1 070	169 107	1 559	-	-	171 736
Likwidacja	-17 474	-21 529	-1 167	-	-	-40 170
Sprzedaż	-	-	-1 338	-	-	-1 338
Pozostałe	-	4	-	-	-	4
Stan na koniec okresu	72 452	2 115 108	29 122	-	-	2 216 682
ODPISY AKTUALIZUJĄCE						
Stan na początek okresu	-	-	-	-	-	-
Stan na koniec okresu	-	-	-	-	-	-
WARTOŚĆ NETTO						
Stan na początek okresu	1 073	471 554	5 344	98 715	52 635	629 321
Stan na koniec okresu	3	428 767	5 434	146 326	52 635	633 165

2017	KOSZTY PRAC ROZWOJOWYCH	PATENTY I LICENCJE	INNE	NAKLĄDY NA WARTOŚCI NIEMATERIALNE	WARTOŚĆ FIRMY	RAZEM
WARTOŚĆ BRUTTO						
Stan na początek okresu	90 173	2 332 019	35 176	69 620	52 635	2 579 623
Zwiększenia, w tym:	-	191 812	1 594	221 377	-	414 783
nabycie	-	-	-	221 377	-	221 377
inne	-	-	1 124	-	-	1 124
przeniesienie z nakładów inwestycyjnych	-	191 812	470	-	-	192 282
Zmniejszenia, w tym:	-244	-84 751	-1 358	-192 282	-	-278 635
likwidacja	-244	-84 747	-1 358	-	-	-86 349
sprzedaż	-	-4	-	-	-	-4
przeniesienie z nakładów inwestycyjnych	-	-	-	-192 282	-	-192 282
Stan na koniec okresu	89 929	2 439 080	35 412	98 715	52 635	2 715 771
UMORZENIE						
Stan na początek okresu	87 149	1 893 910	27 488	-	-	2 008 547
Amortyzacja	1 951	158 364	3 938	-	-	164 253
Likwidacja	-244	-84 744	-1 358	-	-	-86 346
Sprzedaż	-	-4	-	-	-	-4
Stan na koniec okresu	88 856	1 967 526	30 068	-	-	2 086 450
ODPISY AKTUALIZUJĄCE						
Stan na początek okresu	-	-	-	-	-	-
Stan na koniec okresu	-	-	-	-	-	-
WARTOŚĆ NETTO						
Stan na początek okresu	3 024	438 109	7 688	69 620	52 635	571 076
Stan na koniec okresu	1 073	471 554	5 344	98 715	52 635	629 321

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku nabyte przez Bank wartości niematerialne wynoszą 168 582 tys. złotych (w roku 2017 nabyte wartości wynoszą 221 377 tys. złotych).

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku i w 2017 roku nie występowały ograniczenia dotyczące tytułu prawnego do wartości niematerialnych tytułem zabezpieczenia zobowiązań.

Zobowiązania umowne

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Bank zawarł umowy z kontrahentami na nabycie w przyszłości wartości niematerialnych w kwocie 42 494 tys. złotych (na 31 grudnia 2017 roku 32 054 tys. złotych).

34. Rzeczowe aktywa trwałe

	31.12.2018	31.12.2017
Środki trwałe, w tym:	1 242 536	1 303 502
grunty i budynki	924 412	977 090
maszyny i urządzenia	213 216	245 312
środki transportu	33 584	44 766
inne	71 324	36 334
Środki trwałe w budowie oraz zaliczki na środki trwałe w budowie	141 667	97 789
Razem	1 384 203	1 401 291

Poniżej zostały przedstawione zmiany pozycji rzeczowych środków trwałych w ciągu okresu sprawozdawczego

2018	GRUNTY I BUDYNKI	MASZYNY I URZĄDZENIA	ŚRODKI TRANSPORTU	INNE	ŚRODKI TRWAŁE W BUDOWIE I ZALICZKI	RAZEM
WARTOŚĆ BRUTTO						
Stan na początek okresu	2 259 914	1 382 802	74 034	303 231	97 789	4 117 770
Zwiększenia, w tym:	31 868	54 088	4 897	167 498	150 388	408 739
nabycie	-	-	-	-	150 388	150 388
inne	9 084	7	4 897	137 959	-	151 947
przeniesienie z środków trwałych w budowie	22 784	54 081	-	29 539	-	106 404
Zmniejszenia, w tym:	-30 287	-160 242	-4 858	-15 389	-106 510	-317 286
likwidacja i sprzedaż	-30 166	-22 524	-4 858	-15 389	-	-72 937
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-	-	-	-	-	-
inne	-121	-137 718	-	-	-106	-137 945
przeniesienie z środków trwałych w budowie	-	-	-	-	-106 404	-106 404
Stan na koniec okresu	2 261 495	1 276 648	74 073	455 340	141 667	4 209 223
UMORZENIE						
Stan na początek okresu	1 278 440	1 134 781	29 268	266 816	-	2 709 305
Zwiększenia, w tym:	73 527	66 517	15 490	132 355	-	287 889
amortyzacja	70 444	66 510	15 490	13 706	-	166 150
inne	3 083	7	-	118 649	-	121 739
Zmniejszenia, w tym:	-19 212	-140 464	-4 269	-15 241	-	-179 186
likwidacja i sprzedaż	-19 089	-21 815	-4 269	-15 241	-	-60 414
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-	-	-	-	-	-
inne	-123	-118 649	-	-	-	-118 772
Stan na koniec okresu	1 332 755	1 060 834	40 489	383 930	-	2 818 008
ODPISY AKTUALIZUJĄCE						
Stan na początek okresu	4 384	2 709	-	81	-	7 174
Zwiększenia	-	-	-	5	-	5
Zmniejszenia	-56	-111	-	-	-	-167
Stan na koniec okresu	4 328	2 598	-	86	-	7 012
WARTOŚĆ NETTO						
Stan na początek okresu	977 090	245 312	44 766	36 334	97 789	1 401 291
Stan na koniec okresu	924 412	213 216	33 584	71 324	141 667	1 384 203

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniżej zostały przedstawione zmiany pozycji rzeczowych środków trwałych w ciągu okresu sprawozdawczego

2017	GRUNTY I BUDYNKI	MASZYNY I URZĄDZENIA	ŚRODKI TRANSPORTU	INNE	ŚRODKI TRWAŁE W BUDOWIE I ZALICZKI	RAZEM
WARTOŚĆ BRUTTO						
Stan na początek okresu	2 235 446	1 392 373	67 634	307 658	112 300	4 115 411
Zwiększenia, w tym:	43 386	90 723	39 319	7 250	131 125	311 803
nabycie	-	-	-	-	131 125	131 125
inne	-	12	39 319	2	-	39 333
przeniesienie z środków trwałych w budowie	43 386	90 711	-	7 248	-	141 345
Zmniejszenia, w tym:	-18 918	-100 294	-32 919	-11 677	-145 636	-309 444
likwidacja i sprzedaż	-11 515	-99 870	-32 919	-11 605	-	-155 909
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-7 403	-412	-	-72	-	-7 887
inne	-	-12	-	-	-4 291	-4 303
przeniesienie z środków trwałych w budowie	-	-	-	-	-141 345	-141 345
Stan na koniec okresu	2 259 914	1 382 802	74 034	303 231	97 789	4 117 770
UMORZENIE						
Stan na początek okresu	1 226 359	1 156 699	48 383	271 113	-	2 702 554
Zwiększenia, w tym:	68 034	76 140	12 941	6 921	-	164 036
amortyzacja	68 034	76 130	12 941	6 921	-	164 026
inne	-	10	-	-	-	10
Zmniejszenia, w tym:	-15 953	-98 058	-32 056	-11 218	-	-157 285
likwidacja i sprzedaż	-11 130	-97 661	-32 056	-11 146	-	-151 993
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-4 823	-386	-	-72	-	-5 281
inne	-	-11	-	-	-	-11
Stan na koniec okresu	1 278 440	1 134 781	29 268	266 816	-	2 709 305
ODPISY AKTUALIZUJĄCE						
Stan na początek okresu	3 853	3 786	-	118	-	7 757
Zwiększenia	531	-	-	-	-	531
Zmniejszenia	-	-1 077	-	-37	-	-1 114
Stan na koniec okresu	4 384	2 709	-	81	-	7 174
WARTOŚĆ NETTO						
Stan na początek okresu	1 005 234	231 888	19 251	36 427	112 300	1 405 100
Stan na koniec okresu	977 090	245 312	44 766	36 334	97 789	1 401 291

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku wartość nabytych przez Bank składników „Rzeczowych aktywów trwałych” wynosi 150 388 tys. złotych (w roku 2017 wyniosła 131 125 tys. złotych), natomiast wartość składników zbytych wynosi 11 238 tys. złotych (w roku 2017 wyniosła 3 tys. złotych).

Kwota otrzymanych odszkodowań uzyskanych od stron trzecich z tytułu utraty wartości lub utracenia pozycji rzeczowych aktywów trwałych ujętych w rachunku zysków i strat w 2018 roku wyniosła 2 166 tys. złotych (w 2017 roku 3 526 tys. złotych).

W 2018 roku i w 2017 roku nie występowały ograniczenia dotyczące tytułu prawnego do rzeczowych aktywów trwałych tytułem zabezpieczenia zobowiązań.

Zobowiązania umowne

Na dzień 31 grudnia 2018 roku jednostki wchodzące w skład Banku zawarły umowy z kontrahentami na nabycie w przyszłości rzeczowych aktywów trwałych w kwocie 7 402 tys. złotych (na 31 grudnia 2017 roku – 20 114 tys. złotych).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

35. Nieruchomości inwestycyjne

Bank stosuje do wyceny nieruchomości inwestycyjnych model ceny nabycia.

Nie występują ograniczenia prawa do zbycia nieruchomości inwestycyjnych i praw do przekazania przychodu i zysku z tego tytułu.

Poniżej zostały przedstawione zmiany pozycji nieruchomości inwestycyjnych w ciągu okresu sprawozdawczego

	2018	2017
WARTOŚĆ BRUTTO		
Stan na początek okresu	19 860	21 358
Zwiększenia, w tym:	-	97
nabycie nieruchomości	-	-
inne	-	97
Zmniejszenia, w tym:	-1 042	-1 595
zbycie nieruchomości	-1 042	-
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-	-1 595
inne	-	-
Stan na koniec okresu	18 818	19 860
ODPISY AMORTYZACYJNE		
Stan na początek okresu	7 379	7 769
Zwiększenia, w tym:	293	330
amortyzacja	293	330
inne	-	-
Zmniejszenia, w tym:	-41	-720
zbycie nieruchomości	-41	-
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-	-720
inne	-	-
Stan na koniec okresu	7 631	7 379
ODPISY AKTUALIZUJĄCE		
Stan na początek okresu	19	879
Zwiększenia, w tym:	-	-
utworzenie odpisów	-	-
Zmniejszenia, w tym:	-	-860
zbycie nieruchomości	-	-
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-	-860
Stan na koniec okresu	19	19
WARTOŚĆ BILANSOWA NETTO		
Stan na początek okresu	12 462	12 710
Stan na koniec okresu	11 168	12 462

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wartość godziwa nieruchomości inwestycyjnych na 31 grudnia 2018 roku wynosiła 13 168 tys. złotych (na 31 grudnia 2017 roku wynosiła 14 478 tys. zł). Wartość godziwa nieruchomości inwestycyjnych została zaklasyfikowana do Poziomu 3 hierarchii wartości godziwej. Wartość godziwą ustalono w oparciu o wyceny zewnętrznych, niezależnych rzeczoznawców majątkowych, posiadających odpowiednie kwalifikacje i aktualne doświadczenie w takich wycenach, dokonywanych w lokalizacjach, w których znajdują się nieruchomości Banku. Wyceny nieruchomości inwestycyjnych opierają się na metodzie inwestycyjnej bądź zysków, z uwzględnieniem takich nieobserwowalnych danych wejściowych jak spodziewana stopa wzrostu czynszów, okresy pustostanu, obłożenie, stopa dyskonta.

W rachunku zysków i strat ujęto następujące kwoty przychodów i kosztów związanych z nieruchomościami inwestycyjnymi

	2018	2017
Przychody z czynszów dotyczących nieruchomości inwestycyjnych	2 460	2 215
Bezpośrednie koszty operacyjne dotyczące nieruchomości inwestycyjnych (w tym: koszty napraw i utrzymania), które w danym okresie przyniosły przychody z czynszów	-519	-610
Bezpośrednie koszty operacyjne dotyczące nieruchomości inwestycyjnych (w tym: koszty napraw i utrzymania), które nie przyniosły w danym okresie przychodów z czynszów	-	-

36. Inne aktywa

	31.12.2018	31.12.2017
Koszty do rozliczenia w czasie	31 199	30 239
Prawo użytkowania wieczystego gruntu	35 807	13 834
Dochody do otrzymania	177 097	70 957
Rozrachunki międzybankowe i międzyoddziałowe	44	2
Należności od dłużników różnych	96 914	158 709
Rozrachunki kartowe	618 983	573 321
Razem	960 044	847 062

Koszty do rozliczenia w czasie dotyczą poszczególnych rodzajów wydatków, których rozliczenie w ciężar rachunku zysków i strat nastąpi stosownie do upływu czasu w przyszłych okresach sprawozdawczych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

37. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań

Poniższe tabele przedstawiają portfel aktywów finansowych Banku, które stanowią zabezpieczenie zobowiązań.

RODZAJ TRANSAKCJI WG STANU NA 31.12.2018	PRZEDMIOT ZABEZPIECZENIA	WARTOŚĆ BILANSOWA AKTYWÓW STANOWIĄCYCH ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ	WARTOŚĆ NOMINALNA AKTYWÓW STANOWIĄCYCH ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ	WARTOŚĆ ZOBOWIĄZAŃ PODLEGAJĄCYCH ZABEZPIECZENIU
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	obligacje	417 979	352 714	415 119
Pokrycie Funduszu ochrony środków gwarantowanych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	obligacje	738 038	690 000	-
Pokrycie zobowiązań do zapłaty na fundusz gwarancyjny na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	obligacje	71 227	70 000	63 415
Pokrycie zobowiązań do zapłaty na fundusz przymusowej restrukturyzacji na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	obligacje	108 876	107 000	96 042
Kredyt lombardowy i techniczny	obligacje	3 700 090	3 652 863	-
Inne kredyty	obligacje	236 083	221 100	206 151
Pokrycie Funduszu Gwarantowania Rozliczeń Transakcji Giełdowych na rzecz Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych	depozyty pieniężne	10 559	10 559	-
Transakcje pochodne	obligacje	529 569	520 445	470 905

RODZAJ TRANSAKCJI WG STANU NA 31.12.2017	PRZEDMIOT ZABEZPIECZENIA	WARTOŚĆ BILANSOWA AKTYWÓW STANOWIĄCYCH ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ	WARTOŚĆ NOMINALNA AKTYWÓW STANOWIĄCYCH ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ	WARTOŚĆ ZOBOWIĄZAŃ PODLEGAJĄCYCH ZABEZPIECZENIU
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	obligacje	1 088 646	1 045 716	1 089 876
Pokrycie Funduszu ochrony środków gwarantowanych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	obligacje	763 727	770 000	-
Pokrycie zobowiązań do zapłaty na fundusz gwarancyjny na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	obligacje	32 488	32 000	26 858
Pokrycie zobowiązań do zapłaty na fundusz przymusowej restrukturyzacji na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	obligacje	62 946	62 000	53 069
Kredyt lombardowy i techniczny	obligacje	4 697 247	4 587 519	-
Inne kredyty	obligacje	320 074	317 300	234 731
Pokrycie Funduszu Gwarantowania Rozliczeń Transakcji Giełdowych na rzecz Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych	depozyty pieniężne	13 156	13 156	-
Transakcje pochodne	obligacje	648 671	653 999	574 882

Blokowanie papierów wartościowych wynika:

- w transakcjach Repo i Sell-buy-back – z obowiązujących standardów na rynku pieniężnym dla tego rodzaju transakcji,
- w przypadku blokady na rzecz BFG – z obowiązujących przepisów Ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym,
- dla kredytu lombardowego i technicznego – z polityki i standardów stosowanych przez Narodowy Bank Polski,
- w przypadku pozycji inne kredyty, depozyty oraz transakcje pochodne – z warunków umów zawartych pomiędzy Bankiem Pekao S.A. a jego klientami,
- w przypadku blokady na rzecz KDPW – z posiadania statusu uczestnika rozliczającego transakcje giełdowe.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

38. Zobowiązania wobec innych banków

Zobowiązania wobec banków według struktury produktowej

	31.12.2018	31.12.2017
Rachunki bieżące	1 065 658	962 813
Depozyty innych banków i pozostałe zobowiązania	394 155	642 961
Otrzymane kredyty i pożyczki	1 354 225	1 507 313
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	67 447	301 439
Środki pieniężne w drodze	40 470	24 275
Razem	2 921 955	3 438 801

Zobowiązania wobec innych banków wyceniane są według zamortyzowanego kosztu.

Zobowiązania wobec banków według walut

	31.12.2018	31.12.2017
PLN	1 269 471	1 570 970
CHF	227 132	257 553
EUR	1 329 859	1 523 157
USD	55 435	76 977
Pozostałe waluty	40 058	10 144
Razem	2 921 955	3 438 801

39. Zobowiązania wobec klientów

Zobowiązania wobec klientów według struktury podmiotowej i produktowej

	31.12.2018	31.12.2017
Zobowiązania wobec przedsiębiorstw, w tym:	54 853 054	58 822 796
środki na rachunkach bieżących	39 973 872	39 036 375
depozyty terminowe oraz pozostałe zobowiązania	14 879 182	19 786 421
Zobowiązania wobec jednostek budżetowych, w tym:	10 946 851	12 192 073
środki na rachunkach bieżących	9 753 945	9 392 005
depozyty terminowe i pozostałe zobowiązania	1 192 906	2 800 068
Zobowiązania wobec ludności, w tym:	83 789 393	74 891 544
środki na rachunkach bieżących	49 259 984	42 618 570
depozyty terminowe i pozostałe zobowiązania	34 529 409	32 272 974
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	347 672	788 436
Środki pieniężne w drodze	195 058	203 449
Razem	150 132 028	146 898 298

Zobowiązania wobec klientów wyceniane są według zamortyzowanego kosztu.

Zobowiązania wobec klientów według walut

	31.12.2018	31.12.2017
PLN	123 652 417	120 695 015
CHF	350 391	336 054
EUR	16 572 028	16 451 858
USD	8 099 778	7 924 185
Pozostałe waluty	1 457 414	1 491 186
Razem	150 132 028	146 898 298

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

40. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych według rodzaju

	31.12.2018	31.12.2017
Zobowiązania z tytułu obligacji	-	-
Zobowiązania z tytułu emisji certyfikatów depozytowych	1 732 596	1 470 000
Zobowiązania z tytułu emisji listów zastawnych	-	-
Razem	1 732 596	1 470 000

Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych wyceniane są według zamortyzowanego kosztu.

Bank terminowo wywiązuje się z zobowiązań z tytułu wykupu własnych dłużnych papierów wartościowych.

Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych według walut

	31.12.2018	31.12.2017
PLN	1 732 596	1 470 000
EUR	-	-
USD	-	-
Razem	1 732 596	1 470 000

41. Zobowiązania podporządkowane

W dniu 30 października 2017 roku Bank wyemitował 10-letnie obligacje podporządkowane o wartości nominalnej 1,25 mld zł. Środki z emisji zostały przeznaczone – po uzyskaniu zgody Komisji Nadzoru Finansowego w dniu 21 grudnia 2017 roku – na podwyższenie funduszy uzupełniających Banku, zgodnie z art. 127 ust. 2 pkt 2 Prawa Bankowego oraz art. 63 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych. Obligacje zostały wprowadzone do obrotu na rynku ASO Catalyst.

W dniu 15 października 2018 roku Bank wyemitował 10-letnie obligacje podporządkowane o wartości nominalnej 0,55 mld zł. Środki z emisji zostały przeznaczone – po uzyskaniu zgody Komisji Nadzoru Finansowego w dniu 16 listopada 2018 roku – na podwyższenie funduszy uzupełniających Banku, zgodnie z art. 127 ust. 2 pkt 2 Prawa Bankowego oraz art. 63 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych. Obligacje będą wprowadzone do obrotu na rynku ASO Catalyst.

W dniu 15 października 2018 roku Bank wyemitował 15-letnie obligacje podporządkowane o wartości nominalnej 0,20 mld zł. Środki z emisji zostały przeznaczone – po uzyskaniu zgody Komisji Nadzoru Finansowego w dniu 18 października 2018 roku – na podwyższenie funduszy uzupełniających Banku, zgodnie z art. 127 ust. 2 pkt 2 Prawa Bankowego oraz art. 63 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych. Obligacje będą wprowadzone do obrotu na rynku ASO Catalyst.

Zobowiązania podporządkowane wg rodzaju

RODZAJ TRANSAKCJI WG STANU NA 31.12.2018	WARTOŚĆ NOMINALNA	WALUTA	OPROCENTOWANIE	DATA EMISJI	DATA ZAPADALNOŚCI	WARUNKI	WARTOŚĆ BILANSOWA NA 31.12.2018
Obligacje podporządkowane	1 250 000	PLN	zmiennie, WIBOR 6M + marża	30.10.2017	29.10.2027	opcja call dająca prawo Bankowi do wykupu obligacji w terminie 5 lat od daty emisji, pod warunkiem otrzymania zgody KNF	1 257 025
Obligacje podporządkowane	550 000	PLN	zmiennie, WIBOR 6M + marża	15.10.2018	16.10.2028	opcja call dająca prawo Bankowi do wykupu obligacji w terminie 5 lat od daty emisji, pod warunkiem otrzymania zgody KNF	553 926
Obligacje podporządkowane	200 000	PLN	zmiennie, WIBOR 6M + marża	15.10.2018	14.10.2033	opcja call dająca prawo Bankowi do wykupu obligacji w terminie 10 lat od daty emisji, pod warunkiem otrzymania zgody KNF	201 534

RODZAJ TRANSAKCJI WG STANU NA 31.12.2017	WARTOŚĆ NOMINALNA	WALUTA	OPROCENTOWANIE	DATA EMISJI	DATA ZAPADALNOŚCI	WARUNKI	WARTOŚĆ BILANSOWA NA 31.12.2017
Obligacje podporządkowane	1 250 000	PLN	zmiennie, WIBOR 6M + marża	30.10.2017	29.10.2027	opcja call dająca prawo Bankowi do wykupu obligacji w terminie 5 lat od daty emisji, pod warunkiem otrzymania zgody KNF	1 257 188

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

42. Rezerwy

Zmiany w ciągu okresu sprawozdawczego

2018	REZERWY NA SPRAWY SPORNE	REZERWY NA PROGRAMY OKREŚLONYCH ŚWIADCZEŃ	REZERWY NA UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA I GWARANCJE	INNE REZERWY	RAZEM
Stan na początek okresu	15 204	295 551	245 993	36 887	593 635
Początkowe zastosowanie MSSF 9	-	-	35 332	-	35 332
Stan na początek okresu - przekształcony	15 204	295 551	281 325	36 887	628 967
Utworzenie/aktualizacja rezerw	14 892	27 691	226 848	17 598	287 029
Wykorzystanie rezerw	-3 418	-38 205	-24 808	-9 756	-76 187
Rozwiązanie rezerw	-229	-	-169 545	-	-169 774
Różnice kursowe	-	-	1 549	-	1 549
Inne zmiany	27 539	-403	-43 760	-	-16 624
Stan na koniec okresu	53 988	284 634	271 609	44 729	654 960
Krótkoterminowe	2 715	11 240	53 051	-	67 006
Długoterminowe	51 273	273 394	218 558	44 729	587 954

2017	REZERWY NA SPRAWY SPORNE	REZERWY NA PROGRAMY OKREŚLONYCH ŚWIADCZEŃ	REZERWY NA UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA I GWARANCJE	INNE REZERWY	RAZEM
Stan na początek okresu	7 002	290 611	226 322	36 548	560 483
Utworzenie/aktualizacja rezerw	7 225	27 489	75 745	41 714	152 173
Wykorzystanie rezerw	-3 253	-13 959	-	-5 376	-22 588
Rozwiązanie rezerw	-699	-	-54 401	-	-55 100
Różnice kursowe	-	-	-1 673	-	-1 673
Inne zmiany	4 929	-8 590	-	-35 999	-39 660
Stan na koniec okresu	15 204	295 551	245 993	36 887	593 635
Krótkoterminowe	2 401	33 206	51 119	-	86 726
Długoterminowe	12 803	262 345	194 874	36 887	506 909

Rezerwy na sprawy sporne

Rezerwy na sprawy sporne dotyczą spraw toczących się w postępowaniach sądowych, administracyjnych oraz innych sporów o charakterze prawnym. Rezerwy na sprawy sporne zostały oszacowane przy uwzględnieniu kwoty prawdopodobnej do zapłaty.

Rezerwy na programy określonych świadczeń

Rezerwa na programy określonych świadczeń obejmuje rezerwy na odprawy emerytalne i rentowe oraz pośmiertne. Wartość bieżąca tego typu zobowiązań jest ustalana przez niezależnego aktuarusza za pomocą metody prognozowanych uprawnień jednostkowych.

Inne rezerwy

Inne rezerwy obejmują w szczególności pozostałe rezerwy na świadczenia pracownicze.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

43. Pozostałe zobowiązania

	31.12.2018	31.12.2017
Przychody przyszłych okresów	131 493	116 700
Rezerwy na urlopy wypoczynkowe	59 977	48 230
Rezerwy na pozostałe zobowiązania pracownicze	211 987	198 735
Rezerwa na koszty rzeczowe	123 961	101 229
Pozostałe koszty do zaplacenja (*)	92 695	95 969
Wierzyciele różni	457 333	364 259
Rozrachunki międzybankowe i międzyoddziałowe	572 840	1 385 384
Rozrachunki kartowe	300 984	286 755
Razem	1 951 270	2 597 261

(*) W tym na dzień 31 grudnia 2018 roku kwota 69 388 tysięcy złotych stanowiąca rezerwę na zwroty części wynagrodzenia za sprzedaż produktów ubezpieczeniowych powiązanych z produktami kredytowymi (na dzień 31 grudnia 2017 - 81 842 tysiące złotych).

44. Programy określonych świadczeń

Na mocy postanowień wewnętrznych regulacji dotyczących wynagradzania, pracownikom Banku, bądź ich rodzinom, przysługują określone świadczenia z innych tytułów niż wynagrodzenie na pracę:

- a) odprawy emerytalne i rentowe,
- b) odprawy pośmiertne.

Wartość bieżąca tego typu zobowiązań jest ustalana przez niezależnego aktuarium za pomocą metody prognozowanych uprawnień jednostkowych.

Wysokość odpraw emerytalnych i rentowych oraz pośmiertnych jest uzależniona od stażu pracy oraz wysokości otrzymywanego przez pracownika wynagrodzenia. Przewidywana kwota odpraw jest dyskontowana aktuarialnie, uwzględniając dyskonto finansowe oraz prawdopodobieństwo dotrwania danej osoby odpowiednio do wieku emerytalnego bądź momentu, w którym może nastąpić zgon. Dyskonto finansowe jest ustalane na podstawie aktualnych na dzień bilansowy rynkowych stóp zwrotu z obligacji skarbowych. Prawdopodobieństwo dotrwania danej osoby odpowiednio do wieku emerytalnego bądź momentu, w którym może nastąpić zgon, jest ustalane metodą ryzyk współzawodniczących („Multiple Decrement Model”), gdzie pod uwagę bierze się następujące ryzyka: możliwość zwolnienia z pracy, ryzyko całkowitej niezdolności do pracy oraz ryzyko śmierci.

Programy określonych świadczeń narażają Bank na ryzyko aktuarialne, obejmujące:

- ryzyko stopy procentowej – spadek rynkowych stóp zwrotu z obligacji skarbowych spowoduje zwiększenie zobowiązań wynikających z programu określonych świadczeń,
- ryzyko wynagrodzeń – wzrost wynagrodzeń pracowników Banku spowoduje wzrost zobowiązań wynikających z programu określonych świadczeń,
- ryzyko długowieczności – zwiększenie oczekiwanej długości trwania życia pracowników Banku spowoduje wzrost zobowiązań wynikających z programu określonych świadczeń.

Do głównych założeń, przyjętych przez niezależnego aktuarium na dzień 31 grudnia 2018, należą:

- stopa procentowa do dyskontowania przyszłych świadczeń w wysokości 2,7% (na dzień 31 grudnia 2017 - 3,2%),
- długookresowa roczna stopa wzrostu wynagrodzeń na poziomie 2,5% (na dzień 31 grudnia 2017 - 2,5%),
- prawdopodobieństwo odejść pracowników obliczone na podstawie historycznych danych dotyczących rotacji zatrudnienia w Banku,
- umieralność przyjęta zgodnie z Tablicami Trwania Życia dla mężczyzn i kobiet, publikowanymi przez GUS, odpowiednio skorygowanymi na podstawie historycznych danych Banku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Uzgodnienie wartości bieżącej zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń

Poniższa tabela przedstawia uzgodnienie bilansu otwarcia z bilansem zamknięcia wartości bieżącej zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń.

	2018	2017
Stan na początek okresu	295 551	290 611
Koszty bieżącego zatrudnienia	18 234	17 317
Koszty z tytułu odsetek	9 457	10 171
Ponowna wycena zobowiązań:	-403	-8 589
zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek zmian założeń demograficznych	-515	-2 780
zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek zmian założeń finansowych	12 759	7 455
zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek korekty założeń ex-post	-12 647	-13 264
Wyplacone świadczenia	-38 205	-13 959
Stan na koniec okresu	284 634	295 551

Analiza wrażliwości

Poniższa tabela pokazuje, jaki wpływ na zobowiązania z tytułu programów określonych świadczeń miałyby zmiany w odpowiednich założeniach aktuarialnych o 1 punkt procentowy.

31.12.2018	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU PROGRAMÓW OKREŚLONYCH ŚWIADCZEŃ	
	WZROST O 1 PUNKT PROCENTOWY	SPADEK O 1 PUNKT PROCENTOWY
Stopa dyskontowa	-24 620	28 563
Stopa wzrostu wynagrodzeń	27 693	-24 379

31.12.2017	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU PROGRAMÓW OKREŚLONYCH ŚWIADCZEŃ	
	WZROST O 1 PUNKT PROCENTOWY	SPADEK O 1 PUNKT PROCENTOWY
Stopa dyskontowa	-23 615	27 451
Stopa wzrostu wynagrodzeń	26 166	-23 026

Zapadalność zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń

Poniższa tabela przedstawia profil zapadalności zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń.

	31.12.2018	31.12.2017
Średni ważony okres obowiązywania zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń (w latach)	9,3	8,6

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

45. Płatności na bazie akcji

Program motywacyjny

Zakończono realizację Długoterminowego Programu Motywacyjnego Grupy UniCredit 2008 w zakresie opcji na akcje. Uprawnienia do realizacji opcji zostały nabyte w 2012 roku. Zgodnie z zasadami, termin wykonania opcji upłynął w dziesiątą rocznicę przyznania świadczenia.

Transakcje płatności na bazie akcji są ujmowane, jako rozliczane w środkach pieniężnych.

Wartość godziwa przyznanych opcji na akcje oraz akcje UniCredit S.p.A. została oszacowana na dzień przyznania praw na podstawie modelu Hull and White.

Poniższe tabele przedstawiają zmiany w liczbie opcji na akcje i akcji UniCredit S.p.A. oraz średnie ważone ceny wykonania.

2018	OPCJE NA AKCJE	
	LICZBA	ŚREDNIA WAŻONA CENA WYKONANIA
Występujące na początek okresu	1 072 660	-
Przyznane w danym okresie	-	-
Umorzone w danym okresie	-231 843	-
Wykonane w danym okresie	-	-
Wygasłe w danym okresie	-840 817	-
Występujące na koniec okresu	-	-
Możliwe do wykonania na koniec okresu	-	-

2017	OPCJE NA AKCJE	
	LICZBA	ŚREDNIA WAŻONA CENA WYKONANIA(*)
Występujące na początek okresu	2 093 140	17,51
Przyznane w danym okresie	-	-
Umorzone w danym okresie	-542 469	-
Wykonane w danym okresie	-	-
Wygasłe w danym okresie	-478 011	-
Występujące na koniec okresu	1 072 660	17,51
Możliwe do wykonania na koniec okresu	1 072 660	17,51

(*) Wartość 17,51 zł dotyczy programu opcji na akcje z 2008 roku.

Wartość zobowiązania z przyznanych praw do akcji w ramach Planu Nabywania Akcji w okresie do 31 grudnia 2018 roku, na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosiła 220 tys. złotych (na dzień 31 grudnia 2017 – 220 tys. zł).

W 2018 Bank nie poniósł kosztów wynagrodzeń z tytułu programów motywacyjnych przyznanych pracownikom Banku przez Grupę UniCredit (koszt 2017 roku – 54 tys. złotych).

System Zmiennego Wynagrodzenia dla Kadry Zarządzającej

System dedykowany jest Pracownikom zdefiniowanym w Banku jako osoby zajmujące stanowisko kierownicze, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku - kluczowym dla realizacji strategii, zarządzania ryzykiem oraz długoterminowego wzrostu wyniku Banku.

Celem niniejszego Systemu jest wspieranie realizacji strategii działalności Banku, zarządzania ryzykiem oraz ograniczanie konfliktów interesów.

W ramach Systemu uczestnik może otrzymać premię, w oparciu o podejście puli bonusowej zapewniające kompleksowy pomiar realizacji wyników na poziomie indywidualnym, jednostki organizacyjnej oraz wyników całego Banku, a także oceny ryzyka i zgodności postępowania uczestnika z przepisami prawa oraz przyjętymi przez Bank standardami.

Premia składa się z części wypłacanej w gotówce oraz z części przyznanej w formie akcji Banku lub powiązanych z nimi instrumentów finansowych, w tym akcji fantomowych, jako ekwiwalent pieniężny o wartości odpowiadającej przyznanym akcjom.

W listopadzie 2018 roku wdrożono postanowienia uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy Banku o dostosowaniu wynagrodzenia członków zarządu do wymogów ustawy o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W ciągu okresu sprawozdawczego kończącego się w dniu 31 grudnia 2018 roku Bank posiadał następujące transakcje płatności w formie akcji fantomowych:

	SYSTEM 2014(*)	SYSTEM 2015(*)	SYSTEM 2016(*)	SYSTEM 2017(*)	SYSTEM 2018(**)
Rodzaj transakcji	Transakcje płatności w formie akcji rozliczane w środkach pieniężnych (Cash-settled share based payments)				
Data rozpoczęcia okresu oceny	1 stycznia 2014	1 stycznia 2015	1 stycznia 2016	1 stycznia 2017	1 stycznia 2018
Data ogłoszenia programu	Czerwiec 2014	Lipiec 2015	Czerwiec 2016	Kwiecień 2017	Kwiecień 2018
Data przyznania programu	30 kwietnia 2015	16 czerwca 2016	19 kwietnia 2017	21 czerwca 2018	Data posiedzenia Rady Nadzorczej, na którym dokonana zostanie ocena za 2018 rok
Liczba instrumentów przyznanych	68 040 sztuk	93 359 sztuk	127 256 sztuk	43 578 sztuk	Zostanie ustalona w dacie przyznania programu
Data zapadalności	31 lipca 2020	31 lipca 2021	31 lipca 2022	31 lipca 2023	31 lipca 2024
Data nabycia uprawnień dla uczestników na stanowiskach Zarządu Banku oraz z tytułem Executive Vice President	<ul style="list-style-type: none"> 40% w roku przyznania (rozliczenie po 3 letnim okresie retencji) 30% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 30% po 4 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 	<ul style="list-style-type: none"> 40% w roku przyznania (rozliczenie po 2 letnim okresie retencji) 24% po 2 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 12% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 24% po 4 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 	<ul style="list-style-type: none"> 40% w roku przyznania (rozliczenie po 2 letnim okresie retencji) 24% po 2 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 12% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 24% po 4 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 	<ul style="list-style-type: none"> 40% w roku przyznania (rozliczenie po 2 letnim okresie retencji) 24% po 2 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 12% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 24% po 4 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 	<ul style="list-style-type: none"> 40% w roku przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 12% po 2 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 24% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 24% po 4 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji)
Data nabycia uprawnień dla uczestników na pozostałych stanowiskach	<ul style="list-style-type: none"> 60% w roku przyznania (rozliczenie po 3 letnim okresie retencji) 20% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 20% po 4 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 	<ul style="list-style-type: none"> 60% w roku przyznania (rozliczenie po 3 letnim okresie retencji) 20% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 20% po 4 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 	<ul style="list-style-type: none"> 60% w roku przyznania (rozliczenie po 2 letnim okresie retencji) 20% po 2 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 20% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 	<ul style="list-style-type: none"> 60% w roku przyznania (rozliczenie po 2 letnim okresie retencji) 20% po 2 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 20% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 	<ul style="list-style-type: none"> 60% w roku przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 13,34% po roku od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 13,34% po 2 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 13,32% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji)
Warunki nabycia uprawnień	Ocena ryzyka, Ocena zgodności, Ciągłość zatrudnienia, Spełnienie warunku opartego na wynikach finansowych banku za dany okres				
Rozliczenie programu	<p>(*) Uczestnikowi zostanie wypłacona kwota środków pieniężnych stanowiąca iloczyn posiadanych przez uczestnika akcji fantomowych oraz średniej arytmetycznej ceny akcji Banku na GPW:</p> <ul style="list-style-type: none"> w przypadku rozliczenia dokonywanego w terminach rozliczania rat po okresie retencji obowiązkowej za miesiąc poprzedzający dzień Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie finansowe Banku za dany rok, w przypadku rozliczenia dokonywanego w okresie retencji dobrowolnej, za 10 dni roboczych od dnia publikacji w danym kwartale okresowego raportu finansowego, oraz pożytki od nabytych akcji fantomowych w wysokości odpowiadającej dywidendzie wypłaconej akcjonariuszom w okresie retencji dla akcji nabytych przez uczestnika. <p>(**) Uczestnikowi zostanie wypłacona kwota środków pieniężnych stanowiąca iloczyn posiadanych przez uczestnika akcji fantomowych oraz średniej ceny zamknięcia notowań akcji Banku na GPW za 30 dni kalendarzowych poprzedzających dzień posiedzenia Rady Nadzorczej, na której dokonuje ona oceny sprawozdania finansowego Banku za dany rok oraz pożytki od nabytych akcji fantomowych w wysokości odpowiadającej dywidendzie wypłaconej akcjonariuszom w okresie retencji obowiązkowej dla akcji nabytych przez uczestnika.</p>				

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Dla systemów 2014, 2015, 2016, 2017 wartość godziwa programu została oszacowana na podstawie ceny akcji Banku na GPW na dzień bilansowy oraz oczekiwanej liczby akcji fantomowych, do których zostaną nabyte uprawnienia.

Dla systemu 2018 na datę 31 grudnia 2018 roku Bank sporządził wycenę programu zakładając, że data przyznania akcji fantomowych wystąpiła w dniu 31 grudnia 2018 roku. Wartość ta zostanie zmieniona w rzeczywistej dacie przyznania programu.

System Zmiennego Wynagradzania w części przyznanej w formie akcji fantomowych to program rozliczany w środkach pieniężnych i dlatego jego wartość godziwa jest korygowana na każdą datę bilansową, aż do momentu rozliczenia programu, który w tym programie pokrywa się z dniem nabycia uprawnień.

Wartość bilansowa zobowiązań wynikających z akcji fantomowych rozliczanych w środkach pieniężnych wyniosła 44 729 tys. złotych na dzień 31 grudnia 2018 roku (na 31 grudnia 2017 roku – 36 887 tys. złotych).

Łączna wartość wewnętrzna zobowiązań z tytułu nabytych praw do akcji fantomowych wyniosła 30 145 tys. złotych na dzień 31 grudnia 2018 roku (na 31 grudnia 2017 roku – 38 524 tys. złotych).

Koszty wynagrodzeń w 2018 roku z tego tytułu wynosiły 17 598 tys. złotych (w 2017 roku – 19 714 tys. złotych).

Poniższa tabela przedstawia zmiany w liczbie akcje fantomowych Banku

	2018	2017
Występujące na początek okresu	297 483	210 223
Przyznane w danym okresie	43 578	127 256
Umorzone w danym okresie	-	-
Wykonane w danym okresie	-64 498	-39 996
Wygasłe w danym okresie	-	-
Występujące na koniec okresu	276 563	297 483

Członkom Zarządu Banku do dnia 31.12.2018 nie przyznano wynagrodzenia zmiennego za rok 2017 rok.

Powyższa tabela nie zawiera ilości akcji przyznanych dla Systemu 2018. Ilość ta zostanie ustalona w roku 2019 po dokonaniu oceny przez Radę Nadzorczą sprawozdania finansowego Banku za rok 2018. Hipotetyczna ilość akcji wyznaczona w oparciu o kwotę podstawową przyznanego bonusu poszczególnym uczestnikom programu oraz średnią arytmetyczną cen akcji Banku na GPW w grudniu 2018 roku wynosi 115 909 sztuk.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

46. Leasing operacyjny i finansowy

Bank jako leasingodawca

Bank jest leasingodawcą w ramach zaklasyfikowanych jako leasing operacyjny umów wynajmu budynków stanowiących nieruchomości inwestycyjne.

Przyszłe minimalne opłaty leasingowe z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego przedstawiają się następująco:

	31.12.2018	31.12.2017
Do 1 roku	5 513	6 522
Od 1 roku do 5 lat	2 414	3 513
Powyżej 5 lat	380	816
Razem	8 307	10 851

Wartość minimalnych opłat leasingowych z tytułu leasingu operacyjnego ujętych jako przychód w 2018 roku wyniosła 22 236 tys. złotych (przychód w 2017 roku wyniósł 21 674 tys. złotych).

Bank jako leasingobiorca

Bank jest leasingobiorcą w ramach zaklasyfikowanych jako leasing operacyjny umów najmu budynków.

Kwota przyszłych minimalnych opłat leasingowych z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego przedstawia się następująco:

	31.12.2018	31.12.2017
Do 1 roku	99 107	95 815
Od 1 roku do 5 lat	224 513	188 583
Powyżej 5 lat	33 635	17 865
Razem	357 255	302 263

Wartość minimalnych opłat leasingowych z tytułu leasingu operacyjnego ujętych jako koszt 2018 roku wyniosła 156 256 tys. złotych (koszt w 2017 roku wyniósł 160 837 tys. złotych).

Umowy najmu są zwykle zawarte na czas nieokreślony. Dla umów zawartych na czas nieokreślony przyszłe minimalne opłaty leasingowe ustalono w oparciu o okres wypowiedzenia wynikający z umowy. Okres wypowiedzenia na ogół wynosi 3 lub 6 miesięcy. Umowy najmu zawierane są zarówno w złotych, jak i w walutach obcych. Płatności dokonywane są w złotych niezależnie od waluty umowy.

Leasing finansowy

Ponadto, Bank zawiera jako leasingobiorca ze spółką zależną Pekao Leasing Sp. z o.o. umowy leasingu finansowego, których przedmiotem są samochody osobowe.

Umowy dają Bankowi możliwość zakupu przedmiotów leasingu po zakończeniu okresu leasingowego.

Wartość bilansowa netto aktywów stanowiących przedmiot leasingu finansowego na dzień 31 grudnia 2018 roku wyniosła 33 584 tys. złotych oraz na 31 grudnia 2017 roku 44 766 tys. złotych.

	31.12.2018	31.12.2017
Zobowiązania (brutto) z tytułu leasingu finansowego	43 387	60 487
Niezrealizowane koszty finansowe	-7 479	-13 996
Wartość bieżąca minimalnych rat leasingowych	35 908	46 491

Zobowiązania (brutto) z tytułu leasingu finansowego według terminów zapadalności, przedstawiają się następująco:

	31.12.2018	31.12.2017
Do 1 roku	19 755	22 254
Od 1 roku do 5 lat	23 632	38 233
Razem	43 387	60 487

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

47. Zobowiązania warunkowe

Sprawy sądowe

Na dzień 31 grudnia 2018 roku z udziałem Banku toczą się następujące istotne z uwagi na wartość przedmiotu sporu postępowania sądowe o zapłatę:

1) w grupie zobowiązań (przeciwko Bankowi):

- z powództwa osoby prawnej – powództwo o zapłatę tytułem nienależytego wykonania umowy; wartość przedmiotu sporu 17 521 646 EUR (co na dzień 31 grudnia 2018 roku według kursu średniego NBP stanowiło kwotę 75 343 077,80 złotych); data wszczęcia postępowania – 19 lipca 2018 roku; w obecnym stanie faktycznym i prawnym Bank ocenia ryzyko wypływu środków jako możliwe,
- z powództwa syndyka spółki akcyjnej w upadłości likwidacyjnej – powództwo o zapłatę odszkodowania za szkodę poniesioną wskutek postawienia przez Bank w stan natychmiastowej wymagalności wierzytelności z tytułu zapłaty ceny z umowy przelewu wierzytelności kredytowej oraz przeprowadzenia egzekucji komorniczej pozostałej do zapłaty części tej ceny; wartość przedmiotu sporu 57 450 130 złotych; data wszczęcia postępowania – 30 kwietnia 2015 roku w obecnym stanie faktycznymi prawnym Bank ocenia ryzyko wypływu środków jako możliwe,
- z powództwa beneficjenta gwarancji – powództwo o zapłatę roszczenia z gwarancji wystawionej przez Bank; wartość przedmiotu sporu 55 996 064,23 złotych; data wszczęcia postępowania – 20 maja 2014 roku. W dniu 10 października 2018 roku powód cofnął pozew,
- z powództwa osoby fizycznej – powództwo o zapłatę przez Bank kwoty pobranej tytułem rozliczenia terminowych operacji finansowych; wartość przedmiotu sporu 38 916 555,18 złotych; data wszczęcia postępowania – 2 października 2016 roku; w obecnym stanie faktycznym i prawnym Bank ocenia ryzyko wypływu środków jako możliwe,
- z powództwa beneficjenta gwarancji – powództwo o zapłatę roszczenia z gwarancji wystawionej przez Bank; wartość przedmiotu sporu 32 750 000 złotych; data wszczęcia postępowania – 14 stycznia 2014 roku; w obecnym stanie faktycznym prawnym Bank ocenia ryzyko wypływu środków jako znikome,
- z powództwa beneficjenta gwarancji – powództwo o zapłatę roszczenia z gwarancji wystawionej przez Bank; wartość przedmiotu sporu 29 204 684 złotych; data wszczęcia postępowania – 16 stycznia 2015 roku. W dniu 10 października 2018 roku powód cofnął pozew.

2) w grupie wierzytelności (z powództwa Banku):

- interwencja główna Banku przeciwko stronom pozwu głównego – przedmiotem interwencji jest żądanie zapłaty z tytułu cesji wierzytelności stanowiącej zabezpieczenie należności Banku; wartość przedmiotu sporu 321 979 666,87 złotych; data wszczęcia postępowania 26 października 2018 roku,
- pozew Banku o zapłatę przeciwko dłużnikowi rzeczowemu z tytułu hipoteki zabezpieczającej spłatę udzielonego kredytu; wartość przedmiotu sporu 132 877 901 złotych; data wszczęcia postępowania – 21 stycznia 2016 roku,
- interwencja główna Banku przeciwko stronom pozwu głównego – przedmiotem interwencji jest żądanie zapłaty z tytułu cesji wierzytelności stanowiącej zabezpieczenie należności Banku; wartość przedmiotu sporu 119 020 334 złotych; data wszczęcia postępowania 26 października 2018 roku,
- pozew wzajemny Banku o zapłatę należności z tytułu przelewu wierzytelności; wartość przedmiotu sporu 89 977 886 złotych; data wszczęcia postępowania – 28 lutego 2013 roku,
- interwencja główna Banku przeciwko stronom pozwu głównego - przedmiotem interwencji jest żądanie realizacji (zapłaty) nabytej przez Bank od jednego z pozwanych wierzytelności, wobec drugiego z pozwanych; wartość przedmiotu sporu 67 432 617,21 złotych; data wszczęcia postępowania – 23 stycznia 2006 roku.

Żadne z postępowań toczących się w IV kwartale 2018 roku przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej nie stwarzało zagrożenia dla płynności finansowej Banku.

Bank nie utworzył rezerw na powyżej wymienione postępowania sądowe prowadzone przeciwko Bankowi, wobec których w obecnym stanie faktycznym i prawnym ryzyko wypływu środków oceniane jest jako możliwe lub znikome.

Bank utworzył rezerwy na sprawy sporne prowadzone przeciwko Bankowi, które w opinii prawnej wiążą się z ryzykiem wypływu środków z tytułu wypełnienia obowiązku. Wartość rezerw na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosi 53 988 tys. złotych, na 31 grudnia 2017 roku 15 204 tys. złotych).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Udzielone zobowiązania finansowe

Udzielone zobowiązania finansowe według podmiotów

	31.12.2018	31.12.2017
Udzielone zobowiązania finansowe, w tym:		
na rzecz podmiotów finansowych	4 468 542	2 574 403
na rzecz podmiotów niefinansowych	30 068 526	31 543 959
na rzecz podmiotów budżetowych	662 554	559 172
Razem	35 199 622	34 677 534

Udzielone zobowiązania gwarancyjne

Udzielone zobowiązania gwarancyjne według podmiotów

	31.12.2018	31.12.2017
Zobowiązania udzielone na rzecz podmiotów finansowych, w tym:	7 695 871	3 276 855
gwarancje	4 782 913	3 166 855
poręczenia	2 907 900	110 000
potwierdzone akredytywy eksportowe	5 058	-
Zobowiązania udzielone na rzecz podmiotów niefinansowych, w tym:	11 185 500	9 946 558
gwarancje	6 787 174	6 726 612
gwarancje subemisji papierów wartościowych	4 320 967	3 070 727
poręczenia	77 359	149 219
Zobowiązania udzielone na rzecz podmiotów budżetowych, w tym:	162 540	434 737
gwarancje	13 192	13 186
gwarancje subemisji papierów wartościowych	149 348	421 551
Razem	19 043 911	13 658 150

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Usługi subemisji papierów wartościowych

Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku funkcjonowały następujące programy papierów wartościowych objęte subemisją

NAZWA EMITENTA	RODZAJ PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	POZOSTAŁA KWOTA SUBEMISJI DO JAKIEJ BANK ZOBOWIĄZAŁ SIĘ ZAANGAŻOWAĆ	OKRES OBOWIĄZYWANIA GWARANCJI
Klient1	obligacje	929 500	23.07.10 - 30.06.20
Klient 2	obligacje	484 880	22.10.13 - 31.05.22
Klient 3	obligacje	5 891	26.07.17 - 31.03.19
Klient 3	obligacje	19 059	26.07.17 - 31.03.19
Klient 3	obligacje	16 480	29.11.18 - 31.05.19
Klient 3	obligacje	60 000	29.11.18 - 30.12.20
Klient 4	obligacje	109 870	24.05.16 - 31.12.20
Klient 5	obligacje	33 650	21.05.16 - 31.12.19
Klient 5	obligacje	5 350	13.11.16 - 31.12.20
Klient 5	obligacje	1 990	21.05.16 - 31.12.20
Klient 6	obligacje	293 256	31.08.16 - 30.12.20
Klient 6	obligacje	22 000	31.08.16 - 30.12.20
Klient 7	obligacje	42 820	20.12.16 - 31.12.20
Klient 8	obligacje	5 000	03.03.17 - 31.12.19
Klient 9	obligacje	2 066	27.06.17 - 31.12.19
Klient 10	obligacje	10 500	09.03.16 - 30.06.19
Klient 10	obligacje	11 250	09.03.16 - 30.06.19
Klient 11	obligacje	4 400	08.09.17 - 31.12.19
Klient 12	obligacje	23 945	15.09.17 - 29.12.19
Klient 12	obligacje	91 122	15.09.17 - 29.06.19
Klient 13	obligacje	20 625	26.09.17 - 31.12.19
Klient 13	obligacje	18 975	25.09.17 - 31.12.19
Klient 13	obligacje	16 363	25.09.17 - 31.12.19
Klient 14	obligacje	2 000	27.09.17 - 31.12.19
Klient 15	obligacje	27 200	11.10.17 - 31.03.22
Klient 15	obligacje	27 800	11.10.17 - 20.04.22
Klient 15	obligacje	11 800	11.10.17 - 31.03.20
Klient 15	obligacje	37 710	11.10.17 - 20.04.22
Klient 16	obligacje	34 200	24.10.17 - 31.12.19
Klient 17	obligacje	22 000	24.10.17 - 30.06.20
Klient 17	obligacje	3 000	24.10.17 - 30.06.20
Klient 18	obligacje	30 000	03.11.17 - 31.08.19
Klient 19	obligacje	10 000	15.11.17 - 31.12.20
Klient 19	obligacje	12 000	15.11.17 - 31.12.20
Klient 19	obligacje	6 510	15.11.17 - 31.12.20
Klient 19	obligacje	7 000	15.11.17 - 31.12.20
Klient 19	obligacje	9 000	15.11.17 - 31.12.20
Klient 20	obligacje	8 000	15.11.17 - 31.12.19
Klient 21	obligacje	2 600	11.12.17 - 31.12.19
Klient 22	obligacje	8 400	13.12.17 - 31.12.19
Klient 23	obligacje	112 282	18.12.17 - 31.12.19
Klient 23	obligacje	13 796	18.12.17 - 31.12.19

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

NAZWA EMITENTA	RODZAJ PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	POZOSTAŁA KWOTA SUBEMISJI DO JAKIEJ BANK ZOBOWIĄZAŁ SIĘ ZAANGAŻOWAĆ	OKRES OBOWIĄZYWANIA GWARANCJI
Klient 24	obligacje	13 000	11.12.17 - 31.12.19
Klient 25	obligacje	12 500	21.12.17 - 31.12.19
Klient 25	obligacje	13 500	21.12.17 - 31.12.19
Klient 25	obligacje	22 000	21.12.17 - 31.12.19
Klient 25	obligacje	8 050	21.12.17 - 30.11.19
Klient 26	obligacje	7 959	30.11.18 - 30.04.19
Klient 27	obligacje	16 000	26.06.18 - 31.12.20
Klient 27	obligacje	2 500	26.06.18 - 31.12.20
Klient 28	obligacje	30 340	29.06.18 - 30.12.20
Klient 28	obligacje	20 000	29.06.18 - 30.12.20
Klient 29	obligacje	75 000	29.06.18 - 31.01.19
Klient 29	obligacje	17 250	29.06.18 - 31.01.19
Klient 30	obligacje	1 719	03.08.18 - 31.12.19
Klient 31	obligacje	26 000	28.09.18 - 30.06.20
Klient 31	obligacje	2 000	28.09.18 - 30.06.20
Klient 32	obligacje	20 000	17.10.18 - 31.12.20
Klient 33	obligacje	117 000	12.09.18 - 31.12.22
Klient 34	obligacje	1 058 780	13.12.18 - 31.12.21
Klient 34	obligacje	128 227	13.12.18 - 31.12.21
Klient 35	obligacje	134 200	18.12.18 - 30.12.20
Klient 35	obligacje	30 000	18.12.18 - 31.12.20
Klient 36	obligacje	100 000	23.02.15 - 30.11.22

Papiery wartościowe objęte przez Bank zobowiązaniem do nabywania, zaliczają się do papierów nie notowanych na giełdach i nie znajdujących się w regulowanym obrocie pozagiełdowym.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku funkcjonowały następujące programy papierów wartościowych objęte subemisją

NAZWA EMITENTA	RODZAJ PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	POZOSTAŁA KWOTA SUBEMISJI DO JAKIEJ BANK ZOBOWIĄZAŁ SIĘ ZAANGAŻOWAĆ	OKRES OBOWIĄZYWANIA GWARANCJI
Klient 1	obligacje	1 009 000	23.07.10 - 30.06.20
Klient 2	obligacje	484 880	23.10.13 - 31.05.22
Klient 3	obligacje	60 775	26.07.17 - 31.03.19
Klient 4	obligacje	32 600	27.01.14 - 27.04.18
Klient 5	obligacje	83 300	30.06.14 - 24.02.18
Klient 6	obligacje	2 940	15.09.14 - 30.06.18
Klient 7	obligacje	150 000	24.05.14 - 31.03.18
Klient 8	obligacje	100 000	23.02.15 - 30.11.22
Klient 9	obligacje	12 500	14.10.15 - 31.12.18
Klient 10	obligacje	33 576	18.12.15 - 27.04.18
Klient 11	obligacje	57 000	21.05.16 - 21.06.19
Klient 12	obligacje	4 000	06.07.16 - 31.12.18
Klient 13	obligacje	79 480	31.08.16 - 31.12.18
Klient 14	obligacje	323 600	31.08.16 - 30.12.19
Klient 15	obligacje	4 300	23.12.16 - 31.12.18
Klient 16	obligacje	2 050	23.12.16 - 31.12.18

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

NAZWA EMITENTA	RODZAJ PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	POZOSTAŁA KWOTA SUBEMISJI DO JAKIEJ BANK ZOBOWIĄZAŁ SIĘ ZAANGAŻOWAĆ	OKRES OBOWIĄZYWANIA GWARANCJI
Klient 17	obligacje	53 235	20.12.16 - 31.12.18
Klient 18	obligacje	9 000	03.03.17 - 31.12.19
Klient 19	obligacje	14 083	03.03.17 - 31.12.18
Klient 20	obligacje	1 530	03.03.17 - 31.12.18
Klient 21	obligacje	23 210	09.06.17 - 31.12.18
Klient 22	obligacje	4 132	27.06.17 - 31.12.19
Klient 23	obligacje	2 500	22.06.17 - 31.12.18
Klient 24	obligacje	1 000	28.06.17 - 31.12.18
Klient 25	obligacje	3 000	27.06.17 - 31.12.18
Klient 26	obligacje	49 844	09.03.16 - 30.06.19
Klient 27	obligacje	1 500	04.07.17 - 31.12.18
Klient 28	obligacje	5 000	17.07.17 - 31.12.18
Klient 29	obligacje	9 739	23.08.17 - 31.12.18
Klient 30	obligacje	8 700	06.09.17 - 31.12.18
Klient 31	obligacje	6 200	08.09.17 - 31.12.19
Klient 32	obligacje	4 500	13.09.17 - 31.12.18
Klient 33	obligacje	116 900	15.09.17 - 29.06.19
Klient 34	obligacje	20 900	25.09.17 - 31.12.18
Klient 35	obligacje	20 625	26.09.17 - 31.12.19
Klient 36	obligacje	35 338	25.09.17 - 31.12.19
Klient 37	obligacje	10 400	27.09.17 - 31.12.19
Klient 38	obligacje	51 800	11.10.17 - 31.03.22
Klient 39	obligacje	67 800	11.10.17 - 20.04.22
Klient 40	obligacje	98 000	24.10.17 - 31.12.19
Klient 41	obligacje	25 000	24.10.17 - 31.12.19
Klient 42	obligacje	3 500	03.11.17 - 31.12.18
Klient 43	obligacje	80 000	03.11.17 - 31.08.19
Klient 44	obligacje	51 041	15.11.17 - 31.12.20
Klient 45	obligacje	2 000	21.11.17 - 31.12.18
Klient 46	obligacje	3 750	09.11.17 - 31.12.18
Klient 47	obligacje	17 000	15.11.17 - 31.12.19
Klient 48	obligacje	4 100	05.12.17 - 31.12.18
Klient 49	obligacje	7 000	11.12.17 - 31.12.19
Klient 50	obligacje	8 400	31.12.17 - 31.12.19
Klient 51	obligacje	6 000	15.12.17 - 31.12.18
Klient 52	obligacje	115 000	19.12.17 - 31.12.19
Klient 53	obligacje	17 100	11.12.17 - 31.12.19
Klient 54	obligacje	4 900	19.12.17 - 31.12.18
Klient 55	obligacje	5 000	21.12.17 - 31.12.18
Klient 56	obligacje	5 000	22.12.17 - 31.12.18
Klient 57	obligacje	8 500	27.12.17 - 31.12.18
Klient 58	obligacje	70 050	21.12.17 - 31.12.18

Papiery wartościowe objęte przez Bank zobowiązaniem do nabywania, zaliczają się do papierów nie notowanych na giełdach i nie znajdujących się w regulowanym obrocie pozagiełdowym.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Otrzymane zobowiązania pozabilansowe

Otrzymane zobowiązania pozabilansowe według podmiotów

	31.12.2018	31.12.2017
Finansowe, w tym:	556 713	176 416
od podmiotów finansowych	556 713	176 416
od podmiotów niefinansowych	-	-
od podmiotów budżetowych	-	-
Gwarancyjne, w tym:	19 686 788	13 865 863
od podmiotów finansowych	3 607 728	3 111 013
od podmiotów niefinansowych	15 075 918	9 824 811
od podmiotów budżetowych	1 003 142	930 039
Razem	20 243 501	14 042 279

Ponadto Bank ma możliwość uzyskania finansowania w Narodowym Banku Polskim pod zastaw posiadanych dłużnych papierów wartościowych.

48. Kapitał zakładowy

Struktura kapitału zakładowego

SERIA / EMISJA	RODZAJ AKCJI	LICZBA AKCJI	WARTOŚĆ SERII / EMISJI WG WARTOŚCI NOMINALNEJ	SPOSÓB POKRYCIA KAPITAŁU	DATA REJESTRACJI	PRAWO DO DYWIDENDY (OD DATY)
A	zwykle na okaziciela	137 650 000	137 650	w całości opłacony	21.12.1997	01.01.1998
B	zwykle na okaziciela	7 690 000	7 690	w całości opłacony	06.10.1998	01.01.1998
C	zwykle na okaziciela	10 630 632	10 631	w całości opłacony	12.12.2000	01.01.2000
D	zwykle na okaziciela	9 777 571	9 777	w całości opłacony	12.12.2000	01.01.2000
E	zwykle na okaziciela	373 644	374	w całości opłacony	29.08.2003	01.01.2003
F	zwykle na okaziciela	621 411	621	w całości opłacony	29.08.2003	19.05.2006 16.05.2007
G	zwykle na okaziciela	603 377	603	w całości opłacony	29.08.2003	15.05.2008
H	zwykle na okaziciela	359 840	360	w całości opłacony	12.08.2004	01.01.2004
I	zwykle na okaziciela	94 763 559	94 764	w całości opłacony	29.11.2007	01.01.2008
Liczba akcji razem w szt.		262 470 034				
Kapitał zakładowy razem w tys. zł			262 470			
Wartość nominalna jednej akcji = 1,00 zł						

Zmiana liczby akcji (w sztukach)

2018	AKCJE WYEMITOWANE I W PEŁNI OPLĄCONE	RAZEM
Stan na początek okresu	262 470 034	262 470 034
Stan na koniec okresu	262 470 034	262 470 034

2017	AKCJE WYEMITOWANE I W PEŁNI OPLĄCONE	RAZEM
Stan na początek okresu	262 470 034	262 470 034
Stan na koniec okresu	262 470 034	262 470 034

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

49. Pozostałe kapitały, zysk z lat ubiegłych i roku bieżącego

Struktura kapitału własnego Banku Pekao S.A. przedstawia się następująco:

	31.12.2018	31.12.2017
Kapitał zapasowy, w tym:	9 326 529	9 326 529
ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	9 137 221	9 137 221
Pozostały	189 308	189 308
Kapitał z aktualizacji wyceny, w tym:	205 011	-57 422
przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych	-72 282	-72 609
wycena dłużnych instrumentów finansowych oraz kredytów wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	96 890	X
wycena lub sprzedaż instrumentów kapitałowych wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	138 656	X
wycena portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	X	9 857
wycena portfela instrumentów finansowych zabezpieczających	41 747	5 330
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	1 982 459	1 982 459
Pozostałe kapitały rezerwowe	8 627 858	8 612 550
Obligacje zamienne na akcje – składnik kapitałowy	28 819	28 819
Fundusz na prowadzenie działalności maklerskiej	15 000	15 000
Pozostałe kapitały razem	20 185 676	19 907 935
Zysk (strata) z lat ubiegłych	-936 748	-
Zysk netto za rok bieżący	2 310 600	2 088 129
Wynik z lat ubiegłych i roku bieżącego razem	1 373 852	2 088 129
Razem	21 559 528	21 996 064

Zysk netto Banku za rok 2017 w kwocie 2 088 129 tys. złotych został podzielony w następujący sposób: 2 073 513 tys. złotych - na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy, a 14 616 tys. złotych - na fundusz ogólnego ryzyka bankowego.

Od 1982 roku do 1984 roku oraz od 1988 roku do 1996 roku Bank funkcjonowała w warunkach hiperinflacji.

MSR 29 „Sprawozdawczość finansowa w warunkach hiperinflacji” wymaga przekształcenia każdego składnika kapitału akcjonariuszy (z wyjątkiem niepodzielonych zysków i nadwyżki z przeszacowania) przez ogólną indeksację cen w okresie hiperinflacji. Takie retrospektywne zastosowanie skutkowało by wzrostem kapitału akcyjnego i wzrostem pozostałych funduszy oraz spadkiem niepodzielonego zysku w tych okresach w ekwiwalentnych kwotach. Ujęcie takiej korekty nie miało by wpływu na łączną wartość kapitałów Banku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

50. Informacje dodatkowe do sprawozdania z przepływów pieniężnych

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

	31.12.2018	31.12.2017
Kasa, należności od Banku Centralnego	12 972 575	5 186 259
Należności od banków z terminem wymagalności do 3 miesięcy	2 260 195	2 107 448
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych prezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	15 232 770	7 293 707

Wartość środków pieniężnych i ich ekwiwalentów o ograniczonej możliwości dysponowania wyniosła na dzień 31 grudnia 2018 roku 5 101 972 tys. złotych (na dzień 31 grudnia 2017 roku 4 786 930 tys. złotych).

Zmiany zobowiązań wynikające z działalności finansowej

	STAN NA 1 STYCZNIA 2018 ROKU	ZMIANY WYNIKAJĄCE Z PRZEPLÝWÓW PIENIĘŻNYCH Z DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ	ZMIANY WYNIKAJĄCE Z OPERACJI O CHARAKTERZE BEZGOTÓWKOWYM				STAN NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
			ZMIANY WYNIKAJĄCE Z UZYSKANIA LUB UTRATY KONTROLI NAD JEDNOSTKAMI ZALEŻNYMI LUB INNYMI PRZEDSIĘWZIĘCIAMI	SKUTKI ZMIAN KURSÓW WALUTOWYCH	ZMIANY WARTOŚCI GODZIWYCH	INNE ZMIANY	
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 470 000	267 924	-	-	-	-5 328	1 732 596
Zobowiązania podporządkowane	1 257 188	750 000	-	-	-	5 297	2 012 485
Kredyty otrzymane	1 507 313	-206 987	-	53 853	-	46	1 354 225
Razem	4 234 501	810 937	-	53 853	-	15	5 099 306

	STAN NA 1 STYCZNIA 2017 ROKU	ZMIANY WYNIKAJĄCE Z PRZEPLÝWÓW PIENIĘŻNYCH Z DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ	ZMIANY WYNIKAJĄCE Z OPERACJI O CHARAKTERZE BEZGOTÓWKOWYM				STAN NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
			ZMIANY WYNIKAJĄCE Z UZYSKANIA LUB UTRATY KONTROLI NAD JEDNOSTKAMI ZALEŻNYMI LUB INNYMI PRZEDSIĘWZIĘCIAMI	SKUTKI ZMIAN KURSÓW WALUTOWYCH	ZMIANY WARTOŚCI GODZIWYCH	INNE ZMIANY	
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	300 945	1 163 140	-	-	-	5 915	1 470 000
Zobowiązania podporządkowane	-	1 250 000	-	-	-	7 188	1 257 188
Kredyty otrzymane	1 764 184	-139 462	-	-117 358	-	-51	1 507 313
Razem	2 065 129	2 273 678	-	-117 358	-	13 052	4 234 501

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

51. Transakcje z jednostkami powiązаныmi

Transakcje pomiędzy Bankiem a podmiotami powiązаныmi są transakcjami typowymi dla bieżącej działalności operacyjnej prowadzonej przez Bank. Obejmują one głównie kredyty, depozyty, transakcje w walutach obcych oraz gwarancje.

Proces kredytowy w odniesieniu do Kierownictwa Banku oraz podmiotów powiązanych z Bankiem

Zgodnie z ustawą Prawo Bankowe, zawieranie transakcji o charakterze kredytowym z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej Banku, osobami zajmującymi stanowiska kierownicze w Banku oraz podmiotami z nimi powiązаныmi kapitałowo lub organizacyjnie, następuje na podstawie Regulaminu uchwalonego przez Radę Nadzorczą Banku.

Regulamin określa szczególne zasady podejmowania decyzji o zawarciu transakcji z wyżej wymienionymi osobami i podmiotami, w tym szczególne decyzje uprawnione do podejmowania decyzji. W szczególności zawarcie transakcji z członkiem Zarządu lub Rady Nadzorczej Banku lub podmiotem z nimi powiązаныm kapitałowo lub organizacyjnie wymaga podjęcia decyzji przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku.

Członkowie Kierownictwa Banku i podmioty z nimi powiązane kapitałowo lub organizacyjnie mogą korzystać z oferowanych przez Bank produktów kredytowych według zasad i na warunkach standardowo oferowanych przez Bank. W szczególności w odniesieniu do tych osób i podmiotów Bank nie stosuje korzystniejszych stóp oprocentowania kredytów.

Ocena ryzyka kredytowego dokonywana jest zgodnie z metodologią stosowaną przez Bank, adekwatnie do segmentu klienta i rodzaju transakcji.

W odniesieniu do podmiotów powiązanych z Bankiem stosowany jest standardowy proces kredytowy, przy czym decyzje o zawarciu transakcji podejmowane są wyłącznie przez szczególne decyzyjne na poziomie Centrali Banku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Transakcje z podmiotami powiązаныmi

Transakcje z jednostkami powiązаныmi na 31 grudnia 2018 roku

NAZWA JEDNOSTKI	NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU KREDYTÓW I LOKAT	PAPIERY WARTOŚCIOWE	NALEŻNOŚCI Z WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH	POZOSTAŁE NALEŻNOŚCI	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU KREDYTÓW I DEPOZYTÓW	ZOBOWIĄZANIA Z WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH	POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA
PZU S.A.- jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	4	-	104	98	23 722	-	-
Jednostki Grupy PZU z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	294	-	2 663	2 076	54 158	547	-
Jednostki Grupy Pekao S.A							
Jednostki zależne							
Pekao Investment Banking S.A.	-	-	-	50	248 709	-	50
Pekao Leasing Sp. z o. o.	773 004	125 110	199	-	95 880	744	31 539
Pekao Faktoring Sp. z o.o.	2 163 824	-	-	-	6 499	-	-
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	-	-	-	-	703 124	-	161
Pekao Fundusz Kapitałowy Sp. z o.o. (w likwidacji)	-	-	-	-	52 511	-	-
Pekao Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A. (w likwidacji)	-	-	-	-	33 338	-	-
Centrum Kart S.A.	-	-	-	-	20 424	-	10 621
Pekao Financial Services Sp. z o. o.	-	-	-	-	8 655	-	-
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	244 450	10 015	5 588	-	13 011	5 876	-
Pekao Property S.A.	6 230	-	-	-	26 203	-	-
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o.o.	16	-	-	19	10 150	-	6 500
FPB – Media Sp. z o. o.	8 971	-	-	-	280	-	-
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o.	-	-	-	2	64 061	-	-
Pekao Investment Management S.A.	-	-	-	-	136 211	-	-
Pekao TFI S.A. (jednostka zależna PIM S.A.)	-	-	-	7 471	132 599	-	-
Razem jednostki Grupy Banku Pekao S.A.	3 196 495	135 125	5 787	7 542	1 551 655	6 620	48 871
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	440	-	-	-	6 608	-	-
Razem	3 197 233	135 125	8 554	9 716	1 636 143	7 167	48 871

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Należności z tytułu kredytów i lokat według umownych terminów zapadalności

31.12.2018	BIEŻĄCE (*)	DO 1 MIESIĄCA	POWYŻEJ 1 MIESIĄCA DO 3 MIESIĘCY	POWYŻEJ 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	POWYŻEJ 1 ROKU DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
PZU S.A. - jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A	-	4	-	-	-	-	4
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	4	290	-	-	-	-	294
Jednostki Grupy Banku Pekao S.A							
Jednostki zależne	728 240	407 815	62 469	1 793 829	194 343	9 799	3 196 495
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A	-	-	-	39	9	392	440
Razem	728 244	408 109	62 469	1 793 868	194 352	10 191	3 197 233

(*) Należności bieżące obejmują rachunki Nostro oraz rachunki zabezpieczeń pieniężnych.

Zobowiązania z tytułu kredytów i depozytów według umownych terminów zapadalności

31.12.2018	BIEŻĄCE (*)	DO 1 MIESIĄCA	POWYŻEJ 1 MIESIĄCA DO 3 MIESIĘCY	POWYŻEJ 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	POWYŻEJ 1 ROKU DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
PZU S.A. - jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A	23 722	-	-	-	-	-	23 722
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	49 406	4 752	-	-	-	-	54 158
Jednostki Grupy Banku Pekao S.A							
Jednostki zależne	1 017 020	204 804	189 318	122 113	18 400	-	1 551 655
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	6 498	3	1	106	-	-	6 608
Razem	1 096 646	209 559	189 319	122 219	18 400	-	1 636 143

(*) Zobowiązania bieżące obejmują rachunki Loro oraz rachunki zabezpieczeń pieniężnych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Należności z tytułu kredytów i lokat według walut

31.12.2018	EUR	USD	CHF	PLN	INNE	RAZEM
PZU S.A. - jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	4	-	4
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	-	-	-	294	-	294
Jednostki Grupy Banku Pekao S.A.						
Jednostki zależne	413 477	1 375	208	2 779 831	1 604	3 196 495
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	-	-	392	48	-	440
Razem	413 477	1 375	600	2 780 177	1 604	3 197 233

Zobowiązania z tytułu kredytów i depozytów według walut

31.12.2018	EUR	USD	CHF	PLN	INNE	RAZEM
PZU S.A. - jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	34	-	-	23 688	-	23 722
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	743	1 356	232	50 319	1 508	54 158
Jednostki Grupy Banku Pekao S.A.						
Jednostki zależne	102 622	36 635	1 557	1 406 937	3 904	1 551 655
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	3 207	130	16	3 253	2	6 608
Razem	106 606	38 121	1 805	1 484 197	5 414	1 636 143

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Transakcje z jednostkami powiązаныmi na 31 grudnia 2017 roku

NAZWA JEDNOSTKI	NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU KREDYTÓW I LOKAT	PAPIERY WARTOŚCIOWE	NALEŻNOŚCI Z WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH	POZOSTAŁE NALEŻNOŚCI	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU KREDYTÓW I DEPOZYTÓW	ZOBOWIĄZANIA Z WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH	POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA
PZU S.A. - jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	877	477 485	-	-
Jednostki Grupy PZU z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	1 010	-	489	16	489 057	5 062	-
Jednostki Grupy Pekao S.A.							
Jednostki zależne							
Pekao Investment Banking S.A.	-	-	-	11 002	311 268	-	-
Pekao Leasing Sp. z o. o.	2 783 176	8 911	167	20 443	40 941	-	17 348
Pekao Faktoring Sp. z o.o.	1 244 100	-	-	3	4 272	-	-
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	-	-	-	-	722 510	-	-
Pekao Fundusz Kapitałowy Sp. z o.o. (w likwidacji)	-	-	-	-	52 148	-	-
Pekao Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	-	-	-	98	14 778	-	-
Centrum Kart S.A.	-	-	-	90	24 172	-	9 700
Pekao Financial Services Sp. z o. o.	-	-	-	4	13 373	-	-
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	67 155	-	3 262	136	11 108	6 854	-
Pekao Property S.A.	6 230	-	-	-	33 402	-	-
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o.o.	16	-	-	-	5 225	-	6 666
FPB – Media Sp. z o. o.	9 144	-	-	-	643	-	-
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o.	-	-	-	3	34 087	-	-
Pekao Investment Management S.A.	-	-	-	13 220	197 118	-	-
Pekao TFI S.A. (jednostka zależna PIM S.A.)	-	-	-	-	126 952	-	-
Razem jednostki Grupy Banku Pekao S.A.	4 109 821	8 911	3 429	44 999	1 591 997	6 854	33 714
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	458	-	-	-	8 111	-	-
Razem	4 111 289	8 911	3 918	45 892	2 566 650	11 916	33 714

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Należności z tytułu kredytów i lokat według umownych terminów zapadalności

31.12.2017	BIEŻĄCE (*)	DO 1 MIESIĄCA	POWYŻEJ 1 MIESIĄCA DO 3 MIESIĘCY	POWYŻEJ 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	POWYŻEJ 1 ROKU DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
PZU S.A. - jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	-	-	-	-
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	900	110	-	-	-	-	1 010
Jednostki Grupy Banku Pekao S.A.							
Jednostki zależne	249 748	60 468	173 454	2 057 393	1 511 056	57 702	4 109 821
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	-	-	-	6	28	424	458
Razem	250 648	60 578	173 454	2 057 399	1 511 084	58 126	4 111 289

(*) Nostro oraz rachunki zabezpieczeń pieniężnych

Zobowiązania z tytułu kredytów i depozytów według umownych terminów zapadalności

31.12.2017	BIEŻĄCE (*)	DO 1 MIESIĄCA	POWYŻEJ 1 MIESIĄCA DO 3 MIESIĘCY	POWYŻEJ 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	POWYŻEJ 1 ROKU DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
PZU S.A. - jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	3 978	473 507	-	-	-	-	477 485
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	6 249	482 808	-	-	-	-	489 057
Jednostki Grupy Banku Pekao S.A.							
Jednostki zależne	983 072	161 815	409 884	9 413	27 813	-	1 591 997
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	5 504	-	2 607	-	-	-	8 111
Razem	998 803	1 118 130	412 491	9 413	27 813	-	2 566 650

(*) Zobowiązania bieżące obejmują rachunki Loro oraz rachunki zabezpieczeń pieniężnych

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Należności z tytułu kredytów i lokat według walut

31.12.2017	EUR	USD	CHF	PLN	INNE	RAZEM
PZU S.A. - jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	-	-	-
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	-	-	-	1 010	-	1 010
Jednostki Grupy Banku Pekao S.A.						
Jednostki zależne	621 173	16 817	479	3 465 140	6 212	4 109 821
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	-	-	387	71	-	458
Razem	621 173	16 817	866	3 466 221	6 212	4 111 289

Zobowiązania z tytułu kredytów i depozytów według walut

31.12.2017	EUR	USD	CHF	PLN	INNE	RAZEM
PZU S.A. - jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	301	-	-	477 184	-	477 485
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	93	1	247	488 716	-	489 057
Jednostki Grupy Banku Pekao S.A.						
Jednostki zależne	44 457	39 171	6 073	1 499 756	2 540	1 591 997
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	3 483	185	5	4 435	3	8 111
Razem	48 334	39 357	6 325	2 470 091	2 543	2 566 650

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Przychody i koszty dotyczące transakcji z jednostkami powiązаныmi za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku

NAZWA JEDNOSTKI	PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK	KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK	PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWIZJI	KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI	PRZYCHODY Z INSTRUMENTÓW POCHODNYCH I POZOSTAŁE	KOSZTY Z INSTRUMENTÓW POCHODNYCH I POZOSTAŁE
PZU S.A. - jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	990	-238	850	-	376	-6 473
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	290	-512	4 691	-147	6 855	-1 233
Jednostki Grupy Banku Pekao S.A.						
Jednostki zależne						
Pekao Investment Banking S.A.	2	-2 727	183	-94	69	-5
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	-	-2 353	1 288	-3 913	3 100	-2 655
Pekao Leasing Sp. z o. o.	40 292	-6 338	9 572	-12	1 066	-450
Pekao Faktoring Sp. z o. o.	22 581	-11	873	-	325	-
Pekao Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A. (w likwidacji)	-	-301	557	-	3	-
Pekao Fundusz Kapitałowy Sp. z o.o. (w likwidacji)	-	-584	5	-	28	-
Centrum Kart S.A.	-	-161	955	-	1 015	-49 710
Pekao Financial Services Sp. z o. o.	-	-93	68	-	54	-
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	2 153	-639	1 652	-	1 083	-5 967
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o.o.	-	-5	5	-23 081	1 665	-42 946
Pekao Property S.A.	-	-272	3	-	21	-
FPB - Media Sp. z o.o.	280	-3	3	-	-	-
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o.	-	-508	50	-	22	-
Pekao Investment Management S.A.	-	-1 943	10	-	-	-
Pekao TFI S.A. (jednostka zależna PIM S.A.)	-	-1 422	155 920	-	-	-
Razem jednostki Grupy Banku Pekao S.A.	65 308	-17 360	171 144	-27 100	8 451	-101 733
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	2	-64	1	-	-	-
Razem	66 590	-18 174	176 686	-27 247	15 682	-109 439

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Przychody i koszty dotyczące transakcji z podmiotami powiązаныmi za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 roku

NAZWA JEDNOSTKI	PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK	KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK	PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWIZJI	KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI	PRZYCHODY Z INSTRUMENTÓW POCHODNYCH I POZOSTAŁE	KOSZTY Z INSTRUMENTÓW POCHODNYCH I POZOSTAŁE
PZU S.A. - jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A. (*)	49	-88	1 239	-	48	-182
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A. (*)	436	-255	1 307	-79	788	-52
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A. (**)	154	-153	391	-1 197	1 510	-3 825
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A. (**)	3 275	-1 253	3 321	-62	14 472	-1 725
Jednostki Grupy Banku Pekao S.A.						
Jednostki zależne						
Pekao Investment Banking S.A.	1	-2 815	157	-5 966	71	-
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	-	-4 003	1 347	-2 043	2 950	-2 793
Pekao Leasing Sp. z o.o.	67 918	-8 106	2 418	-	2 067	-30
Pekao Faktoring Sp. z o.o.	20 156	-	154	-	292	-
Pekao Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	-	-175	1 341	-	6	-
Pekao Fundusz Kapitałowy Sp. z o.o. (w likwidacji)	-	-596	6	-	31	-
Centrum Kart S.A.	-	-198	1 006	-	1 023	-48 606
Pekao Financial Services Sp. z o.o.	-	-130	43	-	39	-
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	1 057	55	1 016	-	1 123	-7 709
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o.o.	-	-5	5	-21 685	1 625	-38 942
Pekao Property S.A.	107	-14	3	-	18	-
FPB - Media Sp. z o.o.	325	-5	2	-	-	-
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o. (***)	-	-33	4	-	2	-
Pekao Investment Management S.A. (***)	-	-241	1	-	-	-
Pekao TFI S.A. (jednostka zależna PIM S.A.) (***)	-	-123	14 184	-	-	-
Jednostki stowarzyszone						
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o. (****)	-	-366	39	-	163	-
Pekao Investment Management S.A. (****)	-	-1 800	9	-	-	-
Pekao TFI S.A. (jednostka zależna PIM S.A.) (****)	-	-1 189	152 509	-	-	-
Razem jednostki Grupy Banku Pekao S.A.	89 564	-19 744	174 244	-29 694	9 410	-98 080
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	108	-198	2	-	-	-
Razem	93 586	-21 691	180 504	-31 032	26 228	-103 864

(*) dane od dnia objęcia kontroli przez PZU S.A.

(**) dane do dnia utraty kontroli przez UniCredit S.p.A.

(***) dane od dnia nabycia kontroli nad Spółkami (zaprzestania wyceny według metody praw własności)

(****) dane do dnia nabycia kontroli nad Spółkami (zaprzestania wyceny według metody praw własności)

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania pozabilansowe finansowe i gwarancyjne na dzień 31 grudnia 2018 roku

NAZWA JEDNOSTKI	UDZIELONE		OTRZYMANE	
	FINANSOWE	GWARANCYJNE	FINANSOWE	GWARANCYJNE
PZU S.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	2 818	15 000	-	-
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	617	16 000	-	6 000
Jednostki Grupy Banku Pekao S.A.				
Jednostki zależne				
Pekao Investment Banking S.A.	124	-	-	-
Pekao Leasing Sp. z o. o.	2 375 537	6 114 794	-	-
Pekao Faktoring Sp. z o.o.	677 320	-	-	-
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	60	-	-	-
Pekao Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A. (w likwidacji)	60	-	-	-
Centrum Kart S.A.	83	3 000	-	-
Pekao Financial Services Sp. z o. o.	65	1 086	-	-
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	507 203	310 253	-	-
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o. o.	34	-	-	-
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o. o.	5	-	-	-
Pekao TFI S.A. (jednostka zależna PIM S.A.)	89	-	-	-
Razem jednostki Grupy Banku Pekao S.A.	3 560 580	6 429 133	-	-
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	488	-	-	-
Razem	3 564 503	6 460 133	-	6 000

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania pozabilansowe według umownych terminów zapadalności

31.12.2018	BIEŻĄCE	DO 1 MIESIĄCA	POWYŻEJ 1 MIESIĄCA DO 3 MIESIĘCY	POWYŻEJ 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	POWYŻEJ 1 ROKU DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE FINANSOWE							
PZU S.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	-	2 818	-	2 818
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	-	20	-	-	597	-	617
Jednostki Grupy Banku Pekao S.A.							
Jednostki zależne	-	-	507 116	3 052 873	591	-	3 560 580
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	-	-	-	75	412	1	488
Razem	-	20	507 116	3 052 948	4 418	1	3 564 503
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE GWARANCYJNE							
PZU S.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	49	11	14 940	-	-	15 000
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	-	50	6 040	9 910	-	-	16 000
Jednostki Grupy Banku Pekao S.A.							
Jednostki zależne	-	609 400	635 000	1 451 075	1 239 658	2 494 000	6 429 133
Razem	-	609 499	641 051	1 475 925	1 239 658	2 494 000	6 460 133
ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE GWARANCYJNE							
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	-	-	6 000	-	-	-	6 000
Razem	-	-	6 000	-	-	-	6 000

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania pozabilansowe wg walut

31.12.2018	EUR	USD	CHF	PLN	INNE	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE FINANSOWE						
PZU S.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	2 818	-	2 818
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	-	-	-	617	-	617
Jednostki Grupy Banku Pekao S.A.						
Jednostki zależne	-	-	-	3 560 580	-	3 560 580
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	-	-	-	488	-	488
Razem	-	-	-	3 564 503	-	3 564 503
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE GWARANCYJNE						
PZU S.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	15 000	-	15 000
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	-	-	-	16 000	-	16 000
Jednostki Grupy Banku Pekao S.A.						
Jednostki zależne	3 002 009	-	-	3 427 124	-	6 429 133
Razem	3 002 009	-	-	3 458 124	-	6 460 133
ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE GWARANCYJNE						
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	-	-	-	6 000	-	6 000
Razem	-	-	-	6 000	-	6 000

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania pozabilansowe finansowe i gwarancyjne na dzień 31 grudnia 2017 roku

NAZWA JEDNOSTKI	UDZIELONE		OTRZYMANE	
	FINANSOWE	GWARANCYJNE	FINANSOWE	GWARANCYJNE
PZU S.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	2 509	-	-	-
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	599	-	-	-
Jednostki Grupy Banku Pekao S.A.				
Jednostki zależne				
Pekao Investment Banking S.A.	122	-	-	-
Pekao Leasing Sp. z o.o.	767 159	1 822 737	-	-
Pekao Faktoring Sp. z o.o.	588 420	-	-	-
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	80	-	-	-
Pekao Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	60	-	-	-
Centrum Kart S.A.	64	3 000	-	-
Pekao Financial Services Sp. z o.o.	45	790	-	-
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	432 875	356 720	-	-
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o.o.	34	-	-	-
Pekao Investment Management S.A.	15	-	-	-
Pekao TFI S.A. (jednostka zależna PIM S.A.)	98	-	-	-
Razem jednostki Grupy Banku Pekao S.A.	1 788 972	2 183 247	-	-
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	553	-	-	-
Razem	1 792 633	2 183 247	-	-

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania pozabilansowe według umownych terminów zapadalności

31.12.2017	BIEŻĄCE	DO 1 MIESIĄCA	POWYŻEJ 1 MIESIĄCA DO 3 MIESIĘCY	POWYŻEJ 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	POWYŻEJ 1 ROKU DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE FINANSOWE							
PZU S.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	-	2 509	-	2 509
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	-	20	-	-	579	-	599
Jednostki Grupy Banku Pekao S.A.							
Jednostki zależne	-	-	432 849	1 271 946	84 177	-	1 788 972
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	10	-	-	24	126	393	553
Razem	10	20	432 849	1 271 970	87 391	393	1 792 633
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE GWARANCYJNE							
Jednostki Grupy Banku Pekao S.A.							
Jednostki zależne	-	-	1 719	112 621	492 198	1 576 709	2 183 247
Razem	-	-	1 719	112 621	492 198	1 576 709	2 183 247

Zobowiązania pozabilansowe wg walut

31.12.2017	EUR	USD	CHF	PLN	INNE	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE FINANSOWE						
PZU S.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	2 509	-	2 509
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	-	-	-	599	-	599
Jednostki Grupy Banku Pekao S.A.						
Jednostki zależne	6 673	13 125	-	1 759 868	9 306	1 788 972
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	-	-	-	553	-	553
Razem	6 673	13 125	-	1 763 529	9 306	1 792 633
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE GWARANCYJNE						
Jednostki Grupy Banku Pekao S.A.						
Jednostki zależne	1 712 455	-	356 720	114 072	-	2 183 247
Razem	1 712 455	-	356 720	114 072	-	2 183 247

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Koszty wynagrodzeń Zarządu i Rady Nadzorczej Banku

	WARTOŚĆ ŚWIADCZEŃ	
	2018	2017
Zarząd Banku		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (*)	12 817	15 072
Świadczenia po okresie zatrudnienia	1 169	448
Świadczenia długoterminowe (**)	1 350	2 266
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	2 808	6 642
Płatności na bazie akcji (***)	2 975	7 050
Razem	21 119	31 478
Rada Nadzorcza Banku		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (*)	1 279	1 225
Razem	1 279	1 225

(*) Na krótkoterminowe świadczenia pracownicze składają się: wynagrodzenie zasadnicze, premie oraz inne świadczenia, rozliczenie których nastąpi w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego.

(**) W pozycji "Świadczenia długoterminowe" ujęto rezerwy na odroczone wypłaty premii.

(***) Wartość płatności na bazie akcji stanowi część kosztów wynagrodzeń, ujętych zgodnie z MSSF 2 w okresie sprawozdawczym w rachunku zysków i strat Banku, stanowiących rozliczenie w czasie wartości godziwej instrumentów przypadające na opcje na akcje oraz akcje, w tym akcje, fantomowe, przyznane członkom Zarządu Banku.

Członkowie Zarządu Banku i Rady Nadzorczej Banku w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku oraz w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 roku nie otrzymywali wynagrodzeń – w jakiegokolwiek formie, ani nie mieli żadnych należności z tego tytułu od spółek zależnych oraz stowarzyszonych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

52. Transakcje repo oraz reverse repo

Bank pozyskuje fundusze poprzez sprzedaż instrumentów finansowych z przyrzeczeniem ich odkupu w przyszłości (transakcje repo oraz sell-buy back) po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek.

Przedmiotem transakcji repo i sell-buy back mogą być papiery wartościowe stanowiące portfel bilansowy Banku lub papiery wartościowe zakupione w ramach transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży (transakcje reverse repo, buy-sell back).

Papiery wartościowe będące przedmiotem transakcji repo oraz sell-buy back stanowiące portfel bilansowy Banku, nie są usuwane z bilansu, gdyż Bank zachowuje znacząco wszystkie korzyści i ryzyka wynikające z tych aktywów.

	31.12.2018		31.12.2017	
	WARTOŚĆ GODZIWA AKTYWÓW	WARTOŚĆ BILANSOWA ODPOWIADAJĄCYCH ZOBOWIĄZAŃ	WARTOŚĆ GODZIWA AKTYWÓW	WARTOŚĆ BILANSOWA ODPOWIADAJĄCYCH ZOBOWIĄZAŃ
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu				
do 1 miesiąca	67 432	67 447	123 797	123 812
Razem aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	67 432	67 447	123 797	123 812
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody				
do 1 miesiąca	225 248	225 424	X	X
Razem aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	225 248	225 424	X	X
Aktywa finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu				
do 1 miesiąca	41 314	40 092	X	X
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	84 672	82 156	X	X
Razem aktywa finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	125 986	122 248	X	X
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży				
do 1 miesiąca	X	X	915 423	916 637
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	X	X	49 425	49 427
Razem aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	X	X	964 848	966 064
Razem	418 666	415 119	1 088 645	1 089 876

Bank nabywa także instrumenty finansowe z przyrzeczeniem ich odsprzedaży w przyszłości (transakcje reverse repo oraz buy-sell back) po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek.

Papiery wartościowe będące przedmiotem transakcji reverse repo oraz buy-sell back nie są ujmowane w bilansie, gdyż Bank nie przyjmuje znacząco wszystkich korzyści i ryzyk wynikających z tych aktywów.

	31.12.2018		31.12.2017	
	WARTOŚĆ BILANSOWA AKTYWÓW	WARTOŚĆ GODZIWA AKTYWÓW BĘDĄCYCH ZABEZPIECZENIEM	WARTOŚĆ BILANSOWA AKTYWÓW	WARTOŚĆ GODZIWA AKTYWÓW BĘDĄCYCH ZABEZPIECZENIEM
Należności od banków				
do 1 miesiąca	126 440	125 810	494 706	492 418
Razem należności od banków	126 440	125 810	494 706	492 418
Razem	126 440	125 810	494 706	492 418

Aktywa finansowe będące przedmiotem transakcji reverse repo oraz buy-sell back stanowią zabezpieczenie przyjęte przez Bank, które Bank ma prawo sprzedać lub zastawić.

	31.12.2018	31.12.2017
Wartość godziwa aktywów będących zabezpieczeniem, w tym:	125 810	492 418
sprzedanych (tzw. „krótka sprzedaż”)	102 429	469 448
sprzedanych z przyrzeczeniem odkupu	-	-

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

53. Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych („ZFŚS”)

Ustawa o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych z dnia 4 marca 1994 roku, z późniejszymi zmianami, wprowadziła wymóg tworzenia Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych przez pracodawców zatrudniających co najmniej 20 pracowników. Bank Pekao S.A. tworzy ZFŚS i dokonuje corocznych odpisów na rzecz ZFŚS zgodnie z przepisami określonymi w Ustawie i Zakładowym Układzie Zbiorowym Pracy. Podstawowym celem Funduszu jest finansowanie przez pracodawcę pomocy socjalnej na rzecz pracowników, byłych pracowników (rencistów /emerytów) oraz uprawnionych członków ich rodzin.

Stan Funduszu stanowią zakumulowane odpisy dokonane przez Bank na rzecz ZFŚS, zwiększone o odsetki od środków funduszu i wpływy z oprocentowanych pożyczek oraz pomniejszone o bezzwrotne wydatki z ZFŚS.

W bilansie Bank dokonał kompensaty aktywów i zobowiązań Funduszu, ze względu na fakt, że aktywa ZFŚS nie stanowią aktywów Banku. W związku z tym saldo z tytułu ZFŚS w bilansie Banku na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku wyniosło zero.

W poniższym zestawieniu przedstawiono rodzaje oraz wartość księgową aktywów, stanu Funduszu i kosztów związanych z ZFŚS.

	31.12.2018	31.12.2017
Zadłużenie z tytułu udzielonych pożyczek	27 803	33 027
Środki pieniężne na rachunku ZFŚS	4 115	1 561
Aktywa ZFŚS	31 918	34 588
Stan ZFŚS	31 918	34 588
	2018	2017
Odpisy dokonane na rzecz ZFŚS	23 460	24 614

54. Zdarzenia po dacie bilansu

Sprawa sądowa po dniu bilansowym

W dniu 16 stycznia 2019 roku Bankowi doręczono pozew osoby prawnej o zapłatę kwoty 12 074 828 złotych, tytułem nienależnego świadczenia. Bank jest w trakcie przygotowywania odpowiedzi na pozew i szacowania prawdopodobieństwa ryzyka wypływu środków.

Podpisy wszystkich Członków Zarządu

25.02.2019 data	Michał Krupiński imię/nazwisko	Prezes Zarządu Banku stanowisko/funkcja	podpis
25.02.2019 data	Tomasz Kubiak imię/nazwisko	Wiceprezes Zarządu Banku stanowisko/funkcja	podpis
25.02.2019 data	Michał Lehmann imię/nazwisko	Wiceprezes Zarządu Banku stanowisko/funkcja	podpis
25.02.2019 data	Marek Lusztyn imię/nazwisko	Wiceprezes Zarządu Banku stanowisko/funkcja	podpis
25.02.2019 data	Tomasz Styczyński imię/nazwisko	Wiceprezes Zarządu Banku stanowisko/funkcja	podpis
25.02.2019 data	Marek Tomczuk imię/nazwisko	Wiceprezes Zarządu Banku stanowisko/funkcja	podpis
25.02.2019 data	Magdalena Zmitrowicz imię/nazwisko	Wiceprezes Zarządu Banku stanowisko/funkcja	podpis

Słowniczek

MSSF – Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (IFRS – International Financial Reporting Standards) to standardy, interpretacje i ich struktura przyjęte przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości RMSR (IASB – International Accounting Standards Board).

MSR – Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (IAS – International Accounting Standards) – starsza nazwa standardów stanowiących część obecnych MSSF.

KIMSF – Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC – International Financial Reporting Interpretations Committee) komitet działający w ramach Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości publikujący interpretacje MSSF.

CIRS – ang. Currency Interest Rate Swap – swap walutowo-procentowy jest to transakcja wymiany kwot kapitału i płatności odsetkowych w różnych walutach pomiędzy dwoma partnerami.

IRS – ang. Interest Rate Swap – umowa pomiędzy dwiema stronami, na podstawie której strony wypłacają sobie wzajemnie (w określonych odstępach czasu w trakcie trwania kontraktu) odsetki od umownego nominalu kontraktu, naliczane według odmiennej stopy procentowej.

FRA – ang. Forward Rate Agreement – umowa, w ramach której dwaj kontrahenci ustalają wysokość stopy procentowej, która będzie obowiązywała w przyszłości dla określonej kwoty wyrażonej w walucie transakcji dla z góry ustalonego okresu.

CAP – opcja cap na stopy procentowe to umowa finansowa, która ogranicza ryzyko, jakie ponosi pożyczający przy zmiennej stopie procentowej, narażający się na możliwość poniesienia strat w wyniku wzrostu stopy procentowej. Opcja cap to seria opcji call na stopy procentowe, w której wystawca gwarantuje nabywcy, że zrekompensuje mu dodatkowe koszty odsetkowe, które musi on płacić od swojego kredytu, jeśli oprocentowanie kredytu wzrośnie powyżej uzgodnionej stopy procentowej.

FLOOR – opcja floor na stopy procentowe, która ogranicza ryzyko poniesienia strat w wyniku spadku stopy procentowej przez kredytodawcę udzielającego kredytu przy zmiennej stopie oprocentowania. Opcja floor to seria opcji put na stopy procentowe, wystawca gwarantuje odsetki, które musi on zapłacić od kredytu, jeśli oprocentowanie od kredytu spadnie poniżej uzgodnionej stopy procentowej.

IBNR – ang. Incurred But Not Reported – rezerwa na poniesione lecz nieudokumentowane straty kredytowe.

PD – ang. Probability Default – parametr wykorzystywany przy Metodzie Wewnętrznych Ratingów oznaczający prawdopodobieństwo nie wywiązania się dłużnika ze spłaty swojego zobowiązania. PD mówi o tym, z jakim prawdopodobieństwem w horyzoncie jednego roku nastąpi strata kredytowa z nim związana.

LGD – ang. Loss Given Default – część ekspozycji kredytowej banku, która w przypadku zaistnienia zdarzenia niewypłacalności kredytobiorcy (default) zostanie utracona.

EAD – ang. Exposure At Default – wartość ekspozycji kredytowej w momencie niewykonania zobowiązania (default).

EL – ang. Expected Loss – oczekiwana strata kredytowa.

Life-time ECL – oczekiwana strata kredytowa w horyzoncie dożywotnim.

CCF – ang. Credit Conversion Factor – współczynnik konwersji kredytowej.

VaR – ang. Value at Risk – wartość zagrożona, miara o jaką wartość rynkowa aktywów lub portfela aktywów może się zmniejszyć przy określonych założeniach, w ustalonym czasie i z zadanyim prawdopodobieństwem.

ICAAP – ang. Internal Capital Adequacy Assessment Process – proces oceny adekwatności kapitału wewnętrznego.

FVH, fair value hedge – rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej.

CFH, cash flow hedge – rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych.